

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

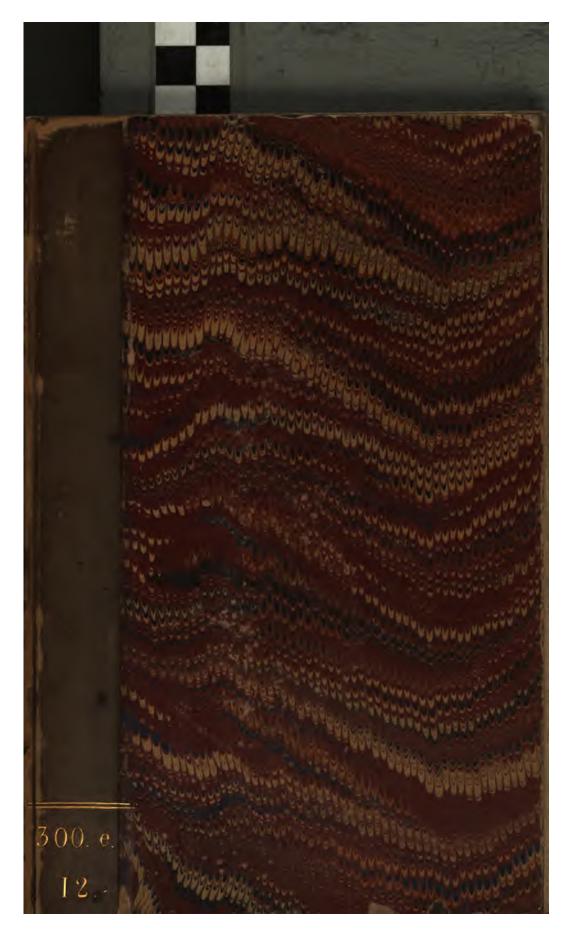
Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

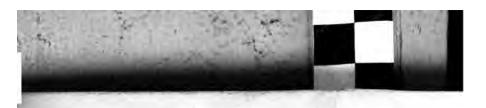
We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + Refrain from automated querying Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

THE WAKEFUL NIGHT,

BEING

THREE CELEBRATED HYMNS OF THE CATHOLIC RITUAL,

TRANSLATED FROM THE LATIN INTO GREEK AND ENGLISH,

DANIEL FRENCH, ESQ.

Trium horum laudandorum Inter Angelos hymnorum Profluxerunt duo, Verbis verè inspiratis Sancte Thoma Aquinatis Pectore ex tuo.

Quisnam verò "Dies Iræ"
Hymnum consecravit lyræ
Nemo scit viventium;
Famam auctor non sitivit,
Suo nomini quæsivit
Umbram et silentium.

113

Tuf causâ, o Redemptor, Vanæ gloriæ contemptor Suf laudes horrnit; At, o Jesu! in te totus, Libro vitæ non ignotus, Vir cœlestis floruit.

D. F.

LONDON:

F. A. LITTLE, HENRIETTA STREET, COVENT GARDEN; T. JONES, 63, PATERNOSTER ROW.

1846.

300. e. 12.

formance, let such a person read with due attention the invitation given to him in the Latin verses adjoined; an invitation, the acceptance of which, on his part, may tend perchance most speedily, and most convincingly, to disabuse him of his error.

I shall merely observe, in conclusion, that should here and there a rhyme be found inaccurate, I can only say in extenuation of the fault, that I was unwilling to disturb the unlaboured flow of my "nocturnal notes" by the least retouch or revision in the broad glare of day, where the lima labor would have contributed to falsify my solemn declaration, that, like the gourd of Jonas, the three poems, in their new garb, "sprang up the daughters of a night."

To these hymns, however, may be added, as an appropriate close, the following commemorative hymn on the feast of *All Monks*, which was lately presented to my notice by the Rev. Prior of St. Lawrence's College, Ampleforth.

I was so amazingly struck with the exquisite beauty and chaste simplicity of the little classical production (for the metre is Horatian), that I immediately resolved to translate it into Greek, and into English, however unadapted the latter language might be to convey the least idea of its original lustre. It is singular enough, that the author of such a literary bijou should have gone to the grave without the ambition of leaving his name behind him. But this love of the vivens, moriensque fefellit, was not uncommon among the splendid geniuses of the dark ages, as modern ignorance incessantly calls them; the author of the Dies Ira, which was the theme of such enthusiastic admiration in the discourse and writings of Dryden, Dr. Johnson, and Sir Walter Scott, sought for no other applause in writing it, save that of his Redeemer; his humility made him shrink from the thoughts of vain glory; he bequeathed his immortal product to after-ages, on condition that it should descend without the appendage of his name. The authors of "The Imitation of Christ," and of "The Spiritual Combat," are still involved in some obscurity, and I have met with innumerable compositions of the utmost sublimity from the pens of learned Benedictine Monks, the authors of which seem to have adopted as their motto, when posterity should inquire their names,

"Nameless, in dark oblivion, let them lie."

DANIEL FRENCH.

Οὐκ ἀγνοῶ ἀπιστὰ λέγων. Haud ignoro me rem incredibilem dicere. Aristotle.

AD LECTOREM.

En tria converti Romana poëmata Græcè Nocte sub insomni, vixque labore meo. Volvebam tacitus divina hæc carmina mente Tardantis somni dulcia dona petens; Musa mihi subitò media venit obvia nocte Quæque Latina sonant, Græca sonare docet. Ter procul abjeci sua Græca sonantia verba, Ter procul abjectum Musa revexit opus; Deposui tandem taciturnæ noctis amorem, Infusumque animo fluxit ab ore melos. At tu, quicunque es, nostram qui spernis opellam, "Ausus idem" noctu, fac tibi Musa canat! Absque sopore jacens, lecti per tœdia longa, Ne dormire oculos tu sinito ingenii; Aurifero promas aliquid de pectore dignum Quod nata excipiat concelebretque dies. Nocte vigil totà, facias quod denique feci, Tristia dulciloquo carmine fata levans. Sique tibi desint lectores, qui tua gustent, Tempore quo doctis nullus habetur honos, Aut tibi cantanti si non fluit aurea vena, Te pudeat numeros attenuâsse meos!

TO THE READER.

A PARAPHRASE OF THE FOREGOING LATIN VERSES.

Lo! gentle reader, whom my song invites, The golden product of three sleepless nights! Three nights successive, as in bed I lay, And sighed for sleep, or for the dawn of day, Revolving, wakeful, and devoid of rest, These sacred hymns within my silent breast, The heavenly Muse that made my bosom glow, In Grecian numbers taught my verse to flow. Full oft to drown her whispering voice I tried, All night I heard th' unlaboured accents glide; Nor ceased she warbling till the orient morn Beheld these hymns a Grecian vest adorn. Such was their birth; -- but thou, whoe'er thou art, That dar'st to wound them with an envious dart, Try thou, in turn, the Grecian Muse to woo, And show the world what thy bright pen can do. Bnt should, alas! unvisited of light, Thine eye still roll amid the shades of night, Pay thou due tribute to superior power, Nor let o'er me thy clouds of dulness lour!

THE RESERVE OF THE PARTY OF

-010

Ούνεκ έθνους αυτής δείνων Είδ Ίησουν υπ άλγεινων, Μαστίγων τε δαμέντα· Υίον είδ άγαπώμενον Θνήσκοντα τ ήρημωμένον Καὶ βίου στερηθέντα.

^{*}Ω μάλ' ἀγαπῶσα Υίον,
 Με τῶδ ἀλγοῦς βέλει χρίσον
 ^{*}Εχοντι τὰ σὰ πικρὰ!
 ^{*}Εν τῷ στέργειν Χριστὸν Θεὸν
 Τὸ κῆρ ἐμὸν εἴη ζέον
 ^{*}Ως αὐτῷ ποιῶ φίλα.

'Αγνη Μήτερ τούτο πράσσε,
'Εμοὶ καρδία χάρασσε
Σον Υίον σταυρούμενον!
Τοῦ σοῦ Υίοῦ, ος ἀντ' ἐμοῦ
Τοιαῦτ' ἔπαθε, δὸς πόνου
Εἶναι με κοινούμενον.

Μετὰ σοῦ κατοικτίζωμαι, Σταυρωθέντι συγκάμνωμαι, Έως ἂν ἐγὼ ζήσω! Σταυρὸν μετὰ σοῦ πελάζειν Μετὰ σοῦ δ΄ ὑποστενάζειν Έν δάκρυσι θελήσω. In expiation of our guilty race,

Her Son she saw with cruel wounds assail'd;

She saw him scourg'd, whilst blood ran down apace;

Through hands and feet she saw sweet Jesus nail'd:

She heard him breathe his last sad parting sigh,

A sound that harrow'd up her soul anew;

She saw him close his godlike beaming eye,

And saw the spear send forth the heavenly dew.

Fond Mother! thou whose love was love indeed!

Oh! give me by one sweet resistless prayer,

Whilst meditation sees thy Jesus bleed,
In thy vast agony of grief to share!

Give me in loving Christ, my God, my all,
To feed the ever-glowing sacred flame!

And whilst unwearied at his shrine I fall,
To make his love my sole, my glorious aim!

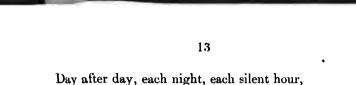
O holiest Mother of my God, fix deep
Within my breast the cruel wounds he bore!
O let my soul the sacred furrows keep,
And sink them deeply ever more and more;
Let thy sweet Son my every thought possess!
His wounds be ever present to my sight!
O let me make his cruel burthen less,
Whilst suff'ring with him is my sole delight!

To weep true tears of anguish from my soul,
Such as thy sorrow once was seen to pour,
And with my crucified dear Lord condole,
Is the sole grace my vows and sighs implore!
Yes! this sole favour let thy bounty give,
Close by the cross with thee to take my stand,
And feel new sorrow every day I live,
Whilst contemplation treads the sacred land!

O virgin, high above all virgins crown'd, Spurn not the suppliant that now breathes a prayer; Give me to shed my tears in every wound, And all his pangs with thee in thought to bear! ² Ω Παρθένε τῶν παρθένων,
Μή μοι νηλης γένου φρένων
Ποιεί δ' ὡς σοὶ συγκλαίω,
Θυμῶ, Χριστοῦ βάλω τύχαν,
Την τ' ἐμὴν ἀλγυνθεὶς ψυχὰν
Τὰ στέρνα πληγαῖς παίω.

Πληγαίς ποιεί μ' οὐτάζεσθαι,
Ποιεί σταυρῶ μεθύσκεσθαι
Δι' ἀγαπὴν τοῦ Υίοῦ,
Ποιεί θείον πῦρ με φλέγειν,
Σε, δ' ὧ Παρθένε, με στέγειν
'Εν ἡμερᾳ τοῦ κριτοῦ.

Σταυρῷ ποιεῖ με τηρεῖσθαι
Χριστοῦ θανάτῳ φρουρεῖσθαι,
Τῆ χάριτι θάλπεσθαι,
Όταν δ' ἐμὸν σῶμα θάνη,
Τῆ δόξη παραδείσου φανῆ
Μοῦ ψυχὴν ἐκλάμπεσθαι.

Day after day, each night, each silent hour, Christ's death be still my mind's eternal food! Let grief still pour the unexhausted shower, Fed with his wounds, his sighs, his groans, his blood!

Oh! could I feel sore wounded with his wounds!
Oh! could his cross inebriate my soul!
By that sweet love for him that knows no bounds,
And those fond thoughts that in my bosom roll!
With love of him let my rapt senses glow;
Let the sweet flame dissolve, consume my heart!
And when I hear the last loud trumpet blow,
To him who lov'd thy Son thy aid impart!

O be my guard the umbrage of his cross!

Christ's death be my strong bulwark and defence!

Let not my soul e'er know the deadly loss

Of grace procured me at his blood's expense!

And oh! when death o'ercasts its mournful gloom,

Extinguishing this body's vital heat,

In the bright regions of eternal bloom

May my glad soul its great Redeemer meet!

Amen!

Ή ΉΜΕΡΑ ΤΗΣ ΟΡΓΗΣ.

' Ηὼς ὀργῆς, ἠὼς λυγρὰ Πᾶν ποιήσει πυρὸς σκῦλα, Βοᾶ Δαβὶδ ξὺν Σιβύλλα.

Φεῦ ταραγμὸς ὅταν τήξη, "Όταν ὁ δικαστὴς ἤξη, Καὶ τὰ ἕντος ἐρευνήση.

Έκ τάφων βροτεῖον σπόρον Ἡ σάλπιγξ σκεδῶσα φθόγγον, Εύμπαντ' ἄξει πρὸς τὸν θρόνον.

Φύσις, θάνατος θαμβήσει "Ότε νεκροὺς ἀναστήσει 'Αμειψομένους ζητήσει.

Ἐκφανεῖ βιβλίον γραφθὲν Ἐν ῷ χαράσσεται καθ' ἐν, 'Υφ' ἑκάστου πᾶν τὸ πραχθέν.

Κριτης οὖν ὅταν κάθηται, Οὐ μὴ ἔσται τι κρυφθηναι, Ὠστε δίκη μὴ ληφθηναι. II.

DIES IRÆ.

O DAY of wrath and dread surprise!

The shuddering, last, tremendous day!

When fire shall burst forth from the skies,
And the vast world shall melt away!

A doom foretold by David's tongue,
And by the heaven-taught Sybil sung!

Alas! when the great Judge shall pry
Into all thoughts, and words, and deeds;
Say who shall stand th' omniscient eye,
Whilst justice without mercy pleads?

The trumpet's loud appalling sound
Shall rouse up from the sleep of death
In sepulchres the world around;
All who e'er drew this vital breath!

Nature and Death at the loud blast
Astounded and amaz'd shall groan,
To view all generations past
Drawn up before th' Almighty throne!

Straight the great book shall be unroll'd, Containing all that man has done; And oh! as there his life is told To each, shall all be lost or won!

Before the dreadful judgment-seat
All that is hidden shall appear,
And not a crime but then shall meet
The vengeance that escap'd it here!

Τὶ δειλαίος τότε φήσω, Ποῦ ξυνήγορον ευρήσω, Τὶς ἄν ἐίη ἐν γαληνῷ;

'Αναξ φρικτής σεμνότητος,
'Αφ' οὖ σώζεται πᾶς κλητὸς,
Δός μοι ὄσσους πραότητος.

Διά με μέμνησ' Ἰησοῦ μος ἐγεύσω βίου σκληροῦ, 'Ρύσαι με πυρὸς ἀλήκτου.

Με ζητῶν ἐκμεμόχθησαι Καὶ τῷ σταυρῷ ἐμπέπηξαι, Δύαι μοὶ γένοιντ' ὄνηται.

Κριτὰ ἐνδικα ἐκπράξων Βλέψον με τὸ κῆρ μαλθάσσων, Πρὶν ὰν κριτὴς ἦς ταράσσων.

'Ως αἴτιος τρέφω δέος, Αἰδοῦς καὶ στεναγμῶν πλέος Μου αἰτοῦντος φείδου Θεός.

[^]Ος Μαρίαν ἐξέλυσας Τόν τε ληστὴν οὐκ ἔπτυσας Κάμοὶ ἐλπίδα ἐμφυσᾶς. And thou, my soul, on that dread day,
How wilt thou soothe th' all-knowing Mind?
What words t' avert his anger, say,
When scarce the just shall mercy find?

O King of majesty tremendous,
Who savest of thy own free gift
Whome'er thou savest! grace stupendous!
Oh! me on that dread day uplift!

Remember, Jesus! 'twas for me
Thou cam'st to tread this dreary way;
Oh! never, never let it be
That I be lost on that dread day!

Thou who in quest of me, alas!

Through toils and woes and floods of care,
Ev'n to the cross, hast deign'd to pass,
Oh! let thy blood cry out and spare!

O just Avenger of the bad!
Oh! spare me whilst thou yet hast pow'r!
Whilst mercy may be sought and had,
Before the great accounting hour!

My bosom heaves the sigh and groan,
My face deep blushes as with guilt,
But thou, O God! wilt not disown
A soul for which thy blood was spilt!

Yes, Thou who into Mary's ear
Pour'd the sweet words of life renew'd,
And deign'd the dying thief to hear,
Me too hast with sweet hope imbued!

My prayers, unworthy to ascend
The throne of grace, dare not aspire;
But Thou canst even me befriend,
And rescue from eternal fire!

Οὐδεν σθένει κλαυθμός εμός, Οἶκτος με σώσειε τεὸς, Σβέσον τοῦ ἀσβέστου δέος.

Μετ' ἀρνῶν ἀριθμηθείην ἀπὸ τράγων χωρισθείην Ἐν σοῦ δεξιᾳ τιθείμην.

'Απωσθέντων τῶν ἀκλήτων Φλογὸς ἀεὶ ξυνοικητῶν, Καλεῖ με μετ' εὐλογήτων.

Σοὶ προσπίπτω κατὰ ποδὸς, Ευντέτριπται χῆρ ὡς σποδὸς, Μοὶ τελευτῆς είης ὁδός.

Δάκρυον ἐκεῖνο φάος, "Όταν πᾶς βροτεῖος λαὸς Ἐξανάστη;—φεῦ τὸ λάχος.

Τούτου γοῦν σὰ φείδου Θεός, Χρήστ' Ἰησοῦ Κύριε Δὸς αὐτοῖς ήσυχίαν.

Canst make me feed amongst thy sheep, And from all foes sequester'd stand, Where saints their sacred vigils keep, In fields of joy at thy right hand.

Oh! ward far off the band accurst!

Oh! snatch me from the gates of hell!

Oh! let my soul be fed and nurst

Midst those who in thy pastures dwell!

Down, down, my soul, low to the ground, With contrite heart and spirit bruis'd; There pray that in each sinful wound Be dews of heavenly grace infused!

Alas! once more that direful day,
When man shall from the tomb arise,
And oh! when now too late to pray,
Shall view his Judge with shuddering eyes!

Sweet Jesus! Lord and God of all!

Spare them, oh! spare them in that hour;
Thou who hast redeem'd man's fall,
Oh! give them rest in thy sweet bower!

Amen.

ΕΠΑΙΝΕΙ ΣΙΩΝ.

Φθέγγου Σιών τον Σωτήρα Φθέγγου τ' άγον καὶ βωτήρα "Υμνφ τῷ άδυμελεί, Πόσον σθένεις, τόσον αίρου Οὐκ ἄτολμος, παντὸς αίνου "Όδε γὰρ ὑπερέχει.

Αίνου θέμα ὑπέρβαλλου,

*Αρτος ζωῆς, βρῶμα θάλλου
Σήμερου προτίθεται,

*Ο τοῖς δώδεκ ἐν τῆ δόρπη

*Οντως δόσθαι ἐπ ἑορτῆ
Πίστις ἰσχυρίζεται.

Αΐνος πλήρης ἢ τ' ἠχώδης
Μελίφθογγος καὶ πρεπώδης
Φρενὸς ἀγαλλίασις,
Ἡμαρ γὰρ τοῦτ' ἐστι καιρὸς,
Ἐν ῷ ἱερᾶς τῆς δαιτὸς
Ἄδεται κατάστασις.

III.

LAUDA SION.

O Sion, let the world's wide bounds Re-echo with the glorious sounds! Arise with all thy powers to sing Thy Saviour, Shepherd, and thy King! O! make his splendid glories shine In hymns and canticles divine! Whate'er of bold and daring song E'er pour'd from thy harmonious throng, This day, O Sion, nobly dare, In praise of one beyond compare, The grandest theme that e'er was sung By mortal or angelic tongue!

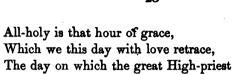
O! kindle the inspiring theme
With all the splendour that can beam
From light, whose spring is heav'n ab.
For, oh! the bread of life and love,
The vital, sweet, immortal bread,
This day is on our altar spread.
That gift which, on the festive board,
Unto his holy twelve the Lord
Of heaven and earth himself bestowed,
Whilst all their sacred bosoms glow'd;
That gift which none can doubt he made
Who listens to the words he said.

Deep let the sounding numbers roll, And please the ear and thrill the soul; One burst of grand harmonious glee And heart-o'erflowing jubilee! Έν τραπέζη καινοῦ πρόμου Καινον πάσχα καινοῦ νόμου Πάσχ' ἀρχαῖον τελέει, Γηρας σοβεῖ καινότης, Την σκίαν ἀληθότης, Νύκτα φῶς ἀναιρέει.

"Ο χριστός δειπνών έδρησε
Τοῦτο δραστέον έφησε
Εἰς αὐτοῦ τὸ μνημεῖον,
Τὴν θείαν δίδαξιν γνόντες,
Τὸν ἄρτον, τ' οἶνον λαβόντες
Ποιοῦμεν ἱερεῖον.

Έστι λόγος χριστοῦ χάρτος, Ἐς σαρκὰ περᾳ ὁ ἄρτος, Περᾳ τὸ αἷμ' ἐς οἶνον; Τοῦτο δ' ὄσσοις οὐχ ὁραθὲν, Πίστις ἀληθεύει δραθέν Οὐ φυσέως κατ' οἷμον.

Διαφόροις ὑπ' εἴδεσι
Σημείοις οὐ τοῖς πάθεσι,
Λήθουσ' ἐξοχώτατα,
Σὰρξ ὁ σῖτος, αἷμα πότος
Μένει δ'εἰδοῖν ἀμφοῖν ὅλος
Χριστὸς φανερώτατα.

First founded this celestial feast!

Upon this table, seat of awe!
Of the new king, of the new law,
A new-made Paschal feast behold,
That ends all figures of the old!
Behold the new-sprung glories shine,
Whilst old ones fade, howe'er divine;
For truth dispels the ancient night,
And all is now one blaze of light!

What Christ upon the table wrought,
That very same to us he taught,
Was done, as all true Christians own,
In mem'ry of himself alone!
Taught by veracious lips, we turn
The bread and wine of mortal urn
Into the victim that was slain,
The victim without spot or stain!

Unshaken tenet! sacred creed!
Enroll'd in faith's eternal deed,
Unchang'd by time's all-changing flood!
Bread turns to flesh, wine turns to blood!
What far transcends the mind of man,
With all its pow'rs, to sound or scan,
What to the eye of mortal shroud
Seems one impenetrable cloud,
Is clear'd by faith's bright beaming eye,
Though nature and her laws defy.

What lies before the visual rays
Is but appearance;—faith displays
The glorious form;—what signs conceal,
The vivid eyes of faith reveal.

Οὐχ ὑπὸ λαβόντων τμηθεὶς,
Οὐδὲ κλασθεὶς, οὐ μοιρηθεὶς
Ἡμῖν ὅλος νίσσεται,
Λάβοι θ εἰς, ἡ λάβοι ὅχλος,
Όσον πολλοὶ τῷ πολλοστὸς
Οὔποτ ἀναλίσκεται.

Τρώγει ἐσλὸς, τρώγει κακὸς, ΊΑλλ' οὐκ ἀμφοῖν ἴσον λάχος, Ζωὴ ἡ διαφθορὰ, Κὴρ τοῖς κακοῖς, ζωὴ ἐσλῷ, ἴΙδου αὐτῷ ἐν ἐδεστῷ, Πόσα καὶ παράλογα.

"Όταν μυστήριον κλᾶται,
Μὴ σαλεύης, ἀλλὰ μνᾶσαι
Κ'ὰν ἢ κλάσμα, ἴσον φράσαι
"Όλφ τοῦ κυκλουμένου.
Πράγματος οὐκ ἐστιν ῥῆγμα
Τύπος σχίζεται, οὐ πρῆγμα
Οὐδὲ στάσις, οὐδὲ σχῆμα,
Μειοῦται τυπουμένου.

Ίδου ἀγγέλων σίτησις Έστι τῶν ὁδίτων χρῆσις Όντως ὑιῶν ἥ ὅνησις, Οὐ κυνῶν τῶν τραχέων.

Whate'er th' incredulous may think, The flesh is food, the blood is drink; Yes, Christ is in each species whole, Body, Divinity, and Soul!

Whoe'er this sacred feast partake,
Their food they neither cut nor break,
Nor yet divide;—but, oh, admire!
Each guest receives it whole, entire!
Let one alone, let millions eat,
Alike each takes the self-same meat;
This way and that, though crowds repair,
Each owns an undiminish'd share.

The good, the bad, alike are fed;—Oh! how unlike the self-same bread In the sweet graces it bestows—'Tis death to these,—'tis life to those. Death to the bad its sources give, The good participate and live; Behold what sweets, what bitters flow From the same fountain, bliss or woe!

When the sacrament is broken,
'Tis but fraction of a token;
Let not then firm faith be shaken,
But remember what is taken!
That in each fragment there remains
Whate'er th' unbroken whole contains;
A sign, that in the hands is borne,
No substance is asunder torn;
No: that which symbols represent
Is undiminish'd, is unrent!

Lo! then, the bread of angels made Th' ethereal food for sons of shade; The sons of earth, like sons of heav'n, Eat bread of true celestial leav'n. Τοῖς τύποις προμηνύεται, Θτε τὸ μάννα φύεται, Θτε τ' Ίσαὰκ θύεται Αρς τε πάσχα πατέρων.

*Ω σὐ ποιμὴν ὧν ἀληθῶς
 Βόσκ Ἰησοῦ ἀγαπητῶς,
 *Ημῖν τὰ σὰ χρηστὰ νωμῶν,
 Ποιεῖ ὡς ἐν γἢ τῶν ζώντων
 *Ωμεν ξὺν οὐρανίοις
 Σὰ ὃς πάντ εἰδηκῶς σθένεις,
 *Ος ὧδ ἡμᾶς θνητοὺς τρέφεις,
 Σοῦ συσσίτους ἐλέησον,
 Συγκλήρους τε σοὶ ποίησον
 Ξὺν πολίταις ἁγίοις.

27

Sweet food! that never knows decay; Of mortal man the prop and stay; To dogs not to be cast away. This sacred myst'ry to unfold, Was Isaac sacrific'd of old; 'Tis this the Paschal lamb foreshow'd; For this, from heav'n the manna flow'd.

Come then, bland Shepherd! sacred Head! Life-giving, true, unfabled bread! O Jesus! Jesus! thron'd on high, Bend down thy sweetly pitying eye;-Who but thou thy sheep can tend, Who can feed them, who defend? Who but thou can make them see The fields of immortality? Thou, to whom all things are known, To whom power is thy will alone! Who feeds't us in this vale of tears With fruit descended from the spheres; O give us in the realms above To revel in the feast of love! O crown us with that garland bright, Thy co-heirs of eternal light!

Amen.

ΎΜΝΟΣ ΚΛΗΘΕΙΣ "ΠΑΝΤΩΝ ΤΩΝ ΜΟΝΑΧΩΝ."

Χαίροιτε της έρημίας Κλείθρων κάτοικοι ήπιοι, Οἱ δειν' ἐκαρτερεῖτε τὰ Τοῦ ταρτάρου ταρακτικά, Λίθους τε χρυσοῦ ἄχθεα Καὶ τοῦ βίου ὑψώματα Πατούντες ώς καὶ τ'αἴσυλα Α κοσμος έχει χάρματα. Υμίν έφυν έδέσματα Τὸ ὄσπρον καὶ τὰ λάχανα, Τὸ πῶμα θ ὕδωρ ὅπασεν, Ἡ χθών τε σκληρὰ στρώματα. Έζητε δη μετ' ἀσπίδων, Καὶ τῶν δρακόντων ἀγρίων, Οὐδ ἀσπέτων τῶν θαυμάτων Τὰ φάσματ ὀρρωδήσατε, 'Ως τηλόθεν τῶν κοσμικῶν Ή φρην ζέσασ ανέπτατο, Αστροις τε προσκολλωμένη, Τοῖς ἀγγέλοις ἐζύγνετο. 'Ολυμπίω θεώ πατρὶ, Κλεινώ τε τέκνω παρθένου, Ζωηφόρω ξυν πνεύματι Γένοιτο δοξ' αἰωνία.

HYMNUS DICTUS "Omnium Monachorum."

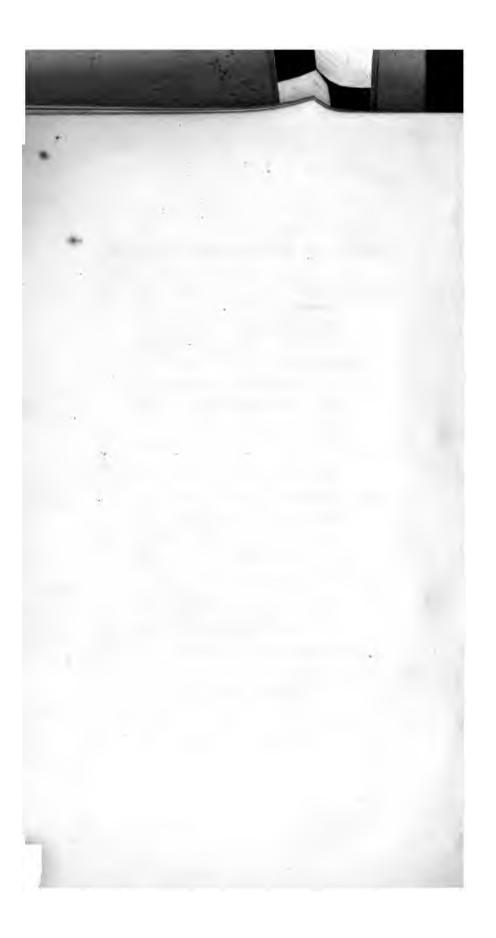
Avete! solitudinis Claustrique mites incolæ, Qui pertulistis impios Cœtus furentis Tartari. Gemmas et auri pondera, Et dignitatum culmina, Calcâstis, et fœdissima Quæ mundus offert gaudia. Vobis olus cibaria Fuêre vel legumina, Potumque lympha prœbuit, Humusque dura lectulum. Vixistis inter aspides, Sævisque cum draconibus, Portenta nec teterrima Vos terruêre dæmonum. Rebus procul mortalibus Mens avolabat fervida, Divumque juncta cætui, Hærebat inter sidera. Summo parenti cœlitum, Magnæque proli Virginis, Sancto simul Paraclito. Sit summa laus et gloria!

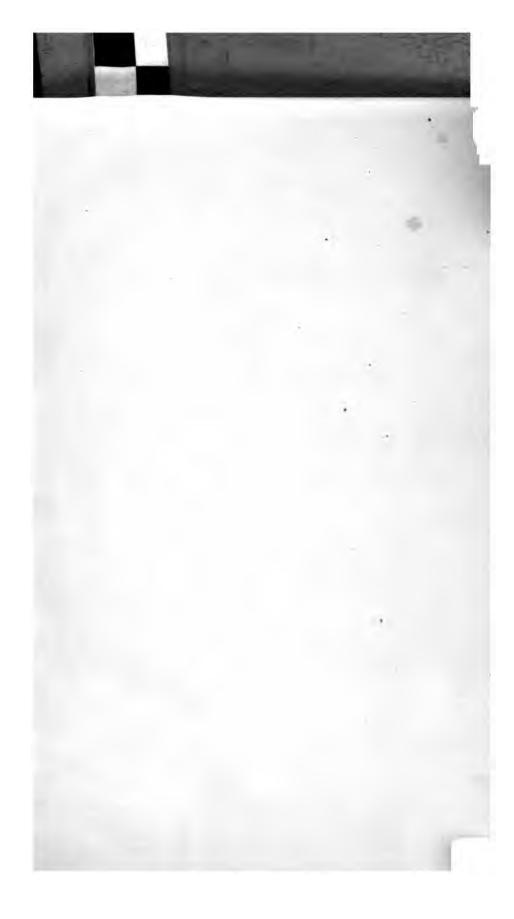
HYMN ON THE FEAST OF ALL MONKS.

Hail! sons of solitude, far-famed For spotless flow of lives unblamed, Meek tenants of the cloister'd shade, In robes of innocence arrayed; Who weather'd many a dreadful storm Of demons foul in hideous form, Whilst under foot the world ye trod, To give your days and nights to God, Spurning away life's pomp and pride, With all its joys' insidious glide; The earth's hard lap your only bed, Your drink, pure water,—herbs your bread; Your dwelling mid the serpent race; Whilst unappall'd, ye sons of grace, Your eyes the dragon waste explored, Where bands of raging demons roared: With ken of true celestial eye, And minds for ever fix'd on high, Ye soar'd on contemplation's wing, Above the stars, to Heaven's high King.

To God the Father, boundless flow Eternal praise!—with equal glow, Praise ye the Virgin's mighty Son, And Holy Spirit,—Three in One.

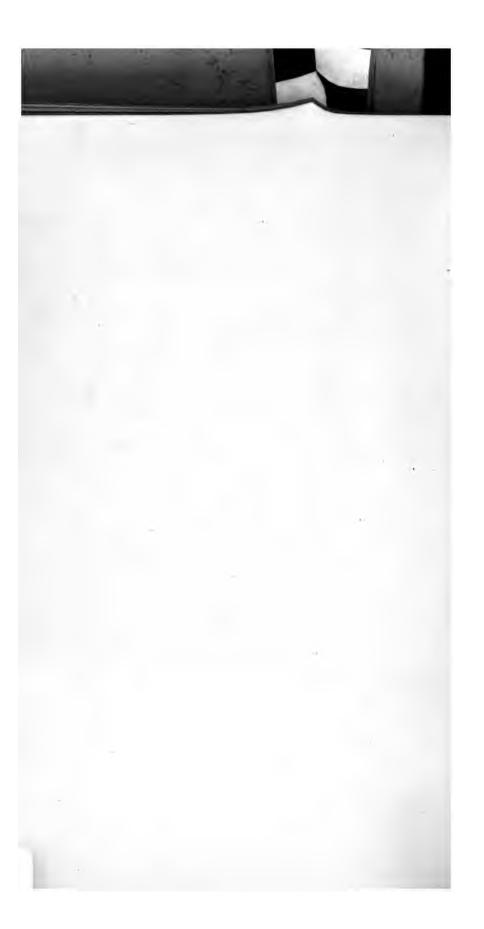

•

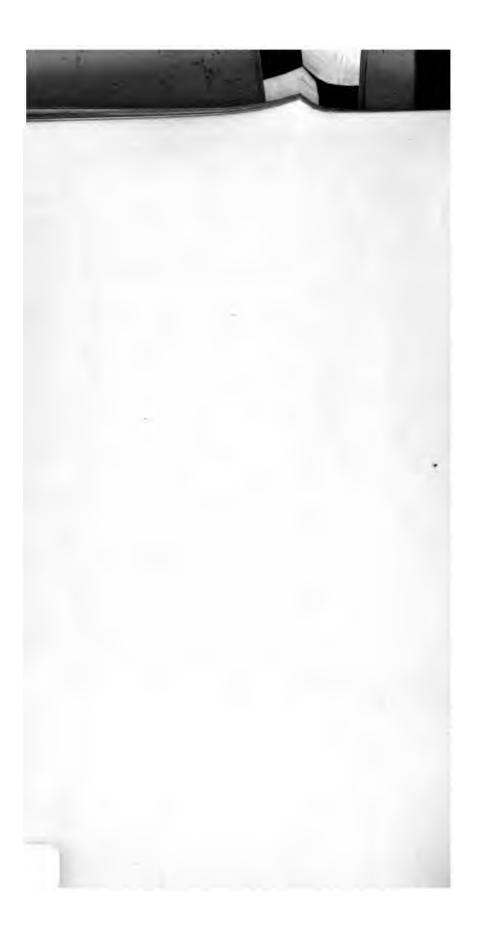

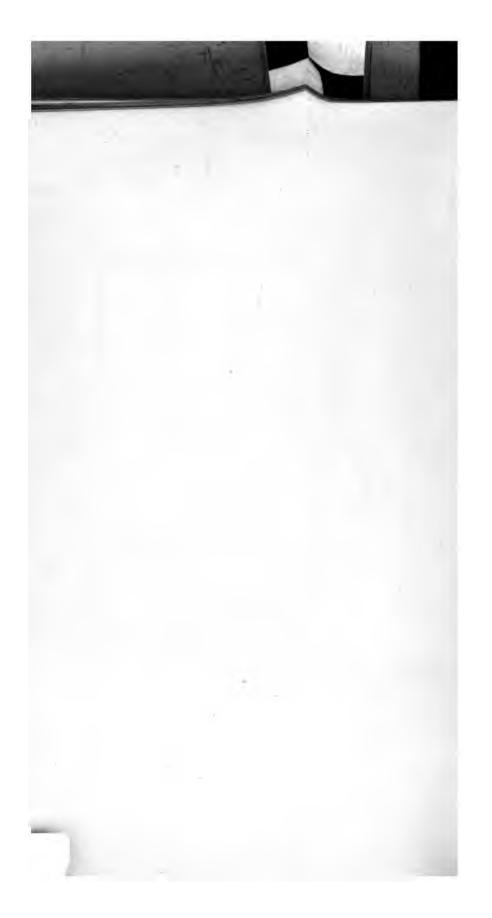

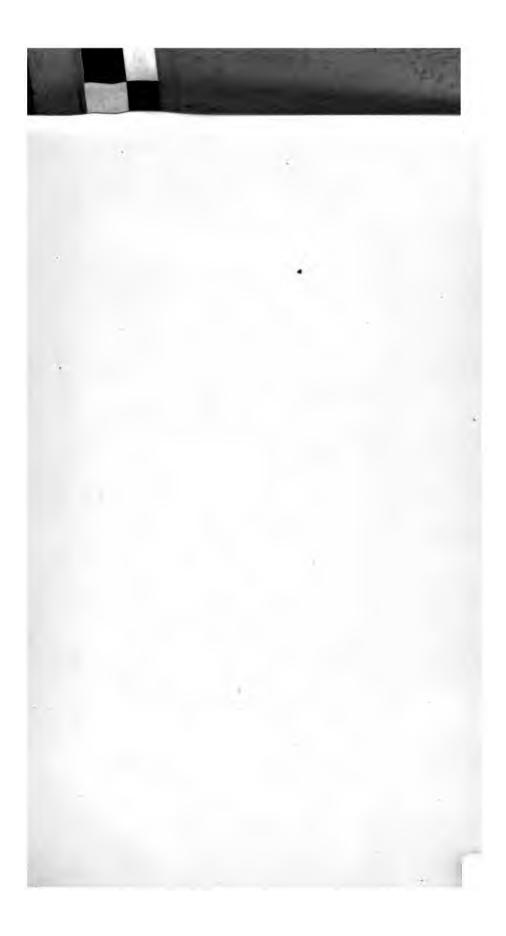

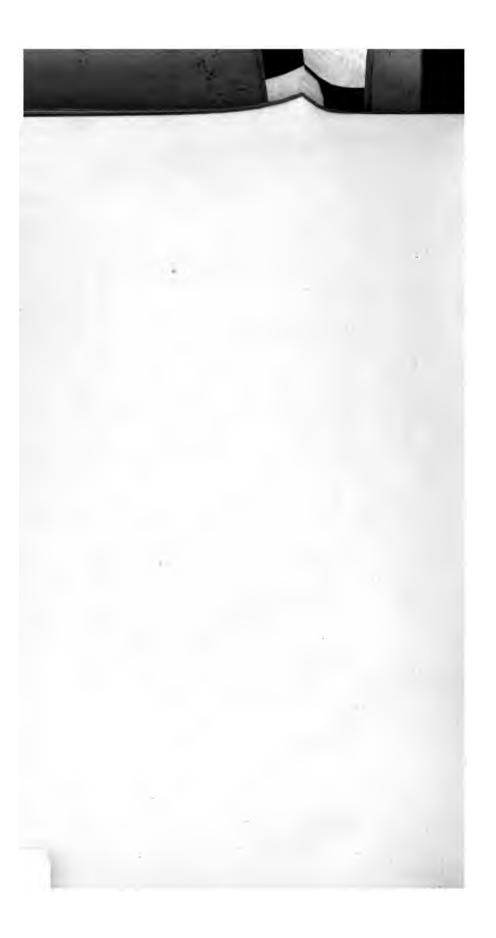

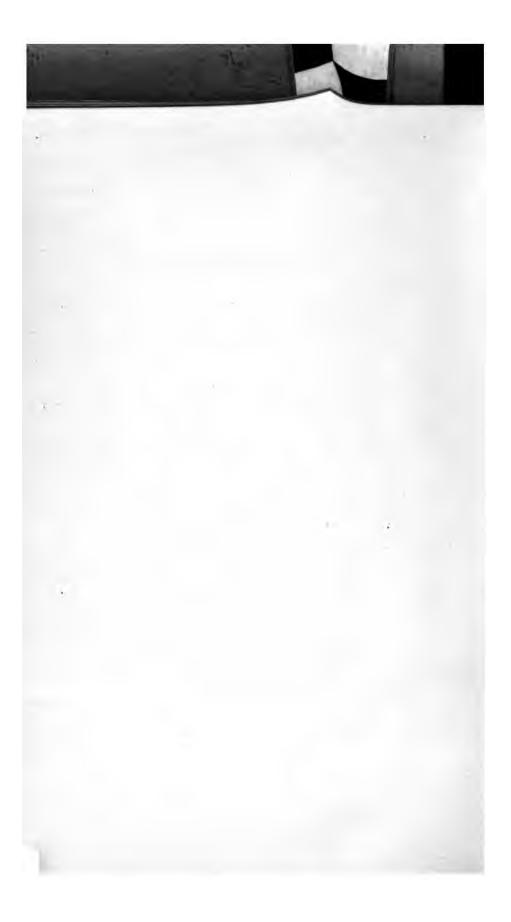

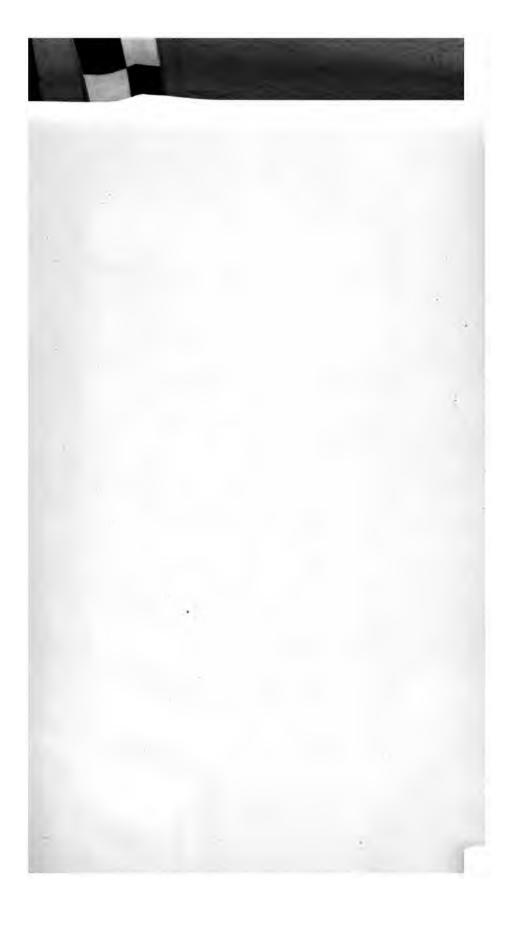

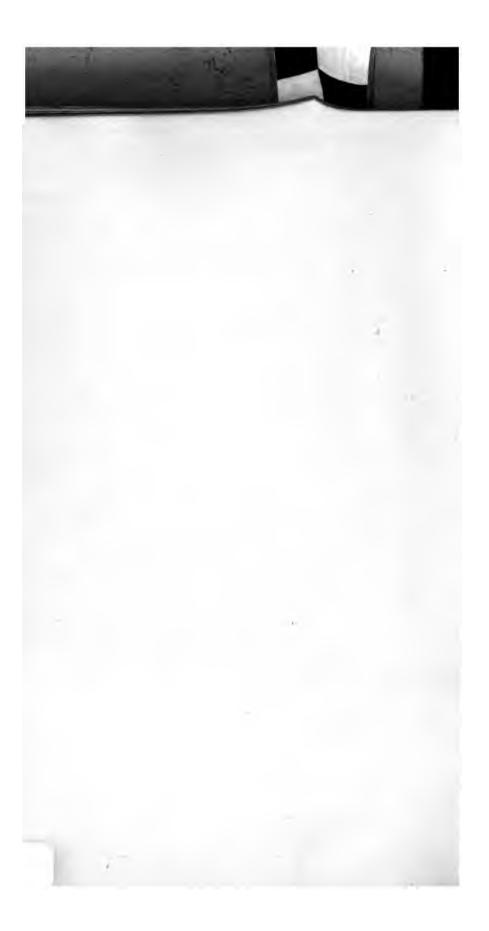

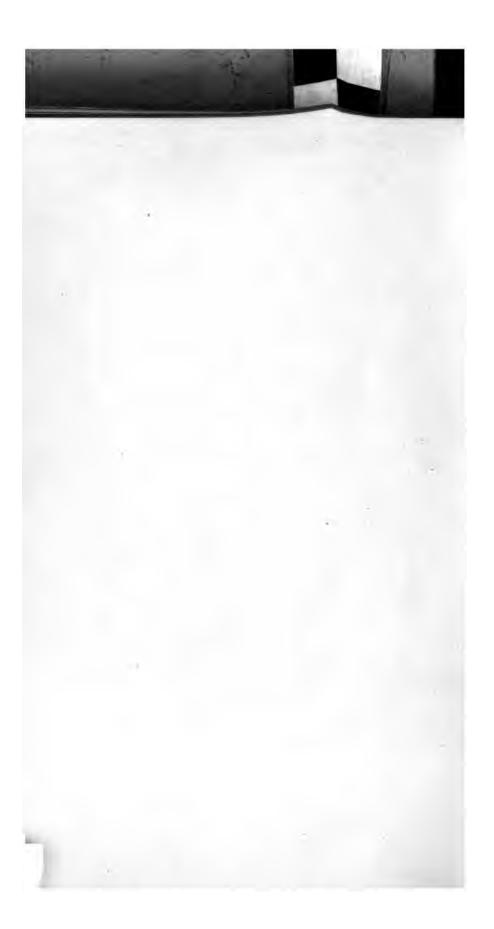

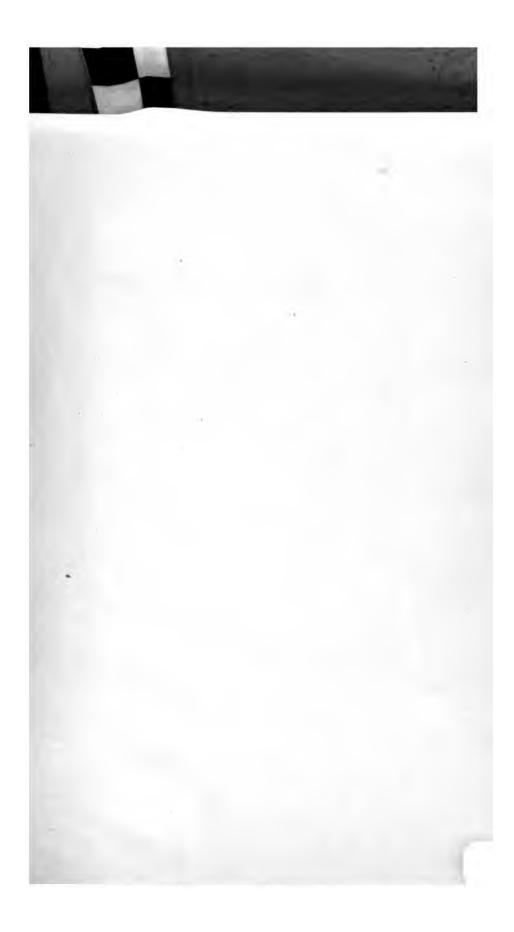

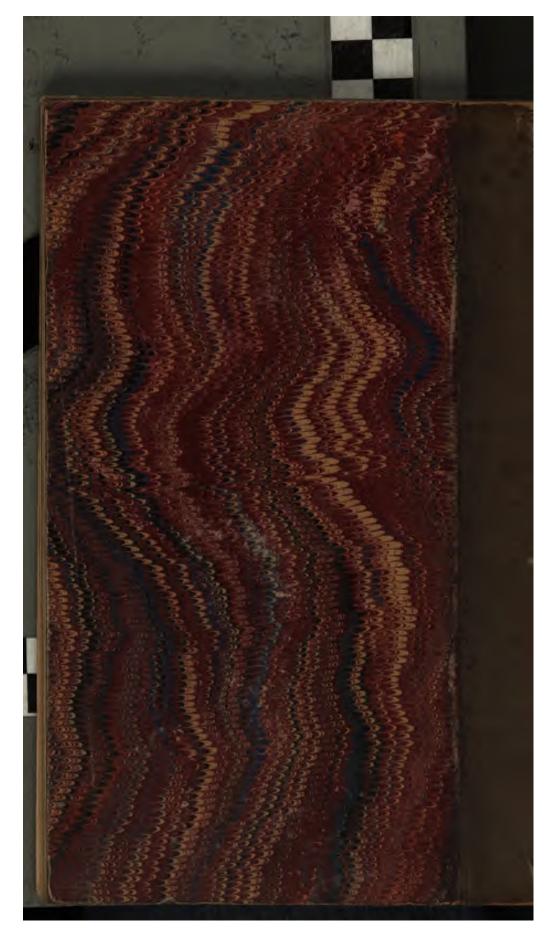

•

; ; }

. بر سن

HAYMARI MONACHI

LIBER TETRASTICHUS

Hujusce opusculi exemplaria tantum CC typis mandata sunt, quorum claus^m ad bibliothecam **Bodlerana**

P.7

HAYMARI MONACHI

Archiepiscopi Cæsariensis & postea Hierosolymitani patriarchæ

DE EXPUGNATA ACCONE

LIBER TETRASTICHUS

SEU

RITHMUS DE EXPEDITIONE IEROSOLIMITANA

QUEM

AD FIDEM CODICUM MANUSCRIPTORUM
BIBL. REG. BABENBERGENSIS ET BIBL. COLL. ORIEL. OXONIENSIS
RECOGNOVIT, PRAEVIAQ; DISQUISITIONE ORNAVIT

P. E. D. RIANT

in Parif. Litterarum Facult. doctor, unufq; ex Acad. reg. Hum. Litter. Sueciæ fociis externis.

accedunt simulacra iij lapide incisa.

LUGDUXI EXCUDEBAT LUDOV. PERRIN

A. D. cio io ceclavj

mense junio

300. e. 13.

CONSPECTUS

DISQUISITIO PRAEVIA, p. j.

- I. DE RHYTHMO QUODAM A JOANNE HEROLD A. D. MDXLIX EDITO, p. j. De rhythmi istius editione principe, p. j. De rhythmi ejusdem editione altera, p. iv. De rhythmi ejusdem recensionibus, p. vj.
- II. DE RHYTHMI EJUSDEM MANUSCRIPTIS, p. vij. De codice Hieronymiano Dolano deperdito, p. vij. De codice Babenbergensi, p. xj. De fragmentis codici Babenbergensi annexis, p. xiij. De codice Orielano, p. xv.
- III. Quis sit rhythmi auctor? p. xvj. Quid ex opere ipso deduci possit? p. xvj. Quæ suerit Joh. Herold opinio? p. xviij. Quonam laboraverit errore Michaud? p. xix. Auctor est Haymarus Monachus, p. xx.
- IV. VITA HAYMARI MONACHI, p. xxiij. De Haymari Monachi vitæ fontibus, p. xxiij. De nomine Monachi, p. xxv. Haymari Monachi initia, p. xxviij. Haymarus Monachus Cæfariensis archiepiscopus eligitur, p. xxx. Haymarus Monachus patriarcha Hierofolymitanus eligitur & cum Henrico, comite Campaniæ, contendit, p. xxxvj. Monachus condendi Teutonicorum Equitum Ordinis particeps, p. xliij. Haymari Monachi cum Innocentio papa Tertio simultates, p. xlvj. Haymarus Monachus cum Innocentio IIIº reconciliatur, p. xlix. Haymarus Monachus moritur, p. lij. Conclusio: Haymarus Monachus & Rhythmi auctor unus idemque habendi funt, p. liv.
- V. QUID DE RHYTHMO SENTIENDUM? p. lvj. De Rhythmi metro, p. lvj. De stylo rhythmologi, p. lviij. De fontibus operis & de side auctoris, p. lix.

VI. RHYTHMI BREVIARIUM, p. lxj.

VII. DE RHYTHMI EDITIONE NOVA, p. lxviij. — De Rhythmo Acconensi, p. lxviij. — De appendice ad calcem operis subjecta, p. lxxij.

DE EXPUGNATA ACCONE HAYMARI MONA-CHI LIBER TETRASTICHUS, p. 1.

Epistola dedicatoria, p. 3.

RHYTHMUS, p. 5.

APPENDIX, p. 51.

A. CARMINA TRIA TETRASTICHA ACCONENSI RHYTHMO, AETATE ET ARGUMENTO, AFFINIA, p. 53. — 1° Planctus de amissione Terræ Sanctæ, p. 53. — 2° Versus de Crucigeris, p. 57. — 3° Conductus de itinere Jerosolymorum, p. 59.

B. EXCERPTA EX CHRONICIS, p. 62.— 1° EX Guillelmo Tyrio, p. 62.— 2° Ex ejusdem versione gallica, p. 62.— 3° Ex ejusdem versione hispanica, p. 63.— 4° Ex Narratione de viribus Agarenorum, p. 63.— 5° Ex ejusdem versione gallica, p. 64.— 6° Ex Guidone de Bazochiis, p. 65.— 7° Ex Exordio Ordinis Teutonici, p. 65.— 8° Ex « Zammelsches Chronik », p. 66.— 9° Ex Roberto Mauchet, p. 67.— 10° Ex Innocentii III¹ gestis, p. 67.— 11° Ex Guillelmi Tyrii Continuatione gallica (Estoire d'Outremer & de la naissance Salehadin), p. 68.—12° Ex Rogerio de Wendower, p. 70.— 13° Ex Matthæo Paris, p. 71.—14° Ex Eghardo, p. 72.— 15° Ex Rigordano Malespini, p. 72.— 16° Ex Guill. Tyrii Continuatione gallica (Estoire de Eracles), p. 73.— 17° Ex Petro de Dusburgo, p. 75.— 18° Ex Nicolao de Jerôschin, p. 75.— 19° Ex Johanne Villani, p. 77.—20° Ex Chronica germanica Ordinis Teutonici (Hochmeister Chronik), p. 79.

C. INDICES, p. 87.—I. Index actorum & instrumentorum ad Haymarum Monachum spectantium, p. 87.—II. Tabula chronologica, p. 103.—III. Rhythmi Acconensis cum Itinerario Ricardi I locorum index congruentium, p. 106.—IV. Index onomasticus & geographicus, p. 107.

DISQUISITIO PRAEVIA

I

DE RHYTHMO QUODAM A JOHANNE HEROLD

anno MDXLIX edito.

NNO falutis humanæ MDXLIX, Dom. De rhythmi Philibertus Poyssenot, e Sancti Bene- principe. dicti congregatione, Hieronymiani Dolæ Collegii præfes, & Altkirchi ad Phanum Sancti Morandi facris

præpositus (1), Basileæ, Oporini impensis, Historiam Belli Sacri (2) edidit, a Guillelmo Tyrio scriptam, cui

- (1) Phil. Poyffenot, nat. Jouhe 1492 + Dolæ 1556.
 - (2) . Belli Sacri Historia libris
- « xxiii comprehenfa, de Hierofo-
- « lyma, ac terra promissionis, adeo-
- « que universa pæne Syria, per Oc-
- cidentales principes christianos
- · recuperata, narrationis ferie uf-
- « que ad regnum Balduini quarti
- « per annos LXXXIIII continuata.
- « Opus mirabili rerum fcitu dignif-
- « simarum varietate refertum, ac
- a historiæ studiosis ut iucundissi-
- « mum ita & utilissimum futurum,
- « ante annos quidem circiter qua-
- « dringentos confcriptum nuncque

præfationem longam præmittebat, Dom.Christophoro Coquille, theologiæ doctori, & « priori majori Clunia-« censi Marciniacensi » dedicatam; editus vero liber annorum quinque privilegio donabatur.

Eodem anno (1) edita est, ibidem atque ejusdem Oporini typis, ad Guillelmi Tyrii principem editionem accessura, & sex libris comprehensa, Historia Belli sacri Continuatio (2), a Johanne Basilio Herold

- « primum doctiffimi viri Philiberti « Poyssenti opera in lucem editum.
- « Guillelmo Tyrio, metropolitano
- « quondam archiepiscopo ac regni
- « eius cancellario, autore. Cum
- « Cæs. Majestatis gratia & privilegio « ad quinquiennium, Basilea. »
- Quem titulum sequuntur in exemplari quod in Bibl. Cæsar. Par.

fervatur:
F. 1 y°, « Michaelis Toxites Rhe-

• tici ad lectorem Difficha. »

FF. 2 v° — 7 v°, « Epiftola Phi-

FF. 2 v° — 7 v°, « Epistola Phi-« liberti Poyssenot ad D^m Christo-

phorum Coquille.

FF. 7 v° — 8 v°, « Johannis Fale-

« tani Epigrammata. »

PP. 1-578, « Historiæ contextus. » P. 578, « Finis. Basileæ, per Ni-

« colaum Brylingerum & Johannem

Oporinum, anno falutis humanæ
 MDXLIX, mense martio.

Alterum tamen ejusdem libri, in Bibl. nempe S. Genovesæ Parisiensis, vidimus exemplar, quod, integro supradicto titulo, cum priore exemplari paginis quidem congruit, soliis autem discrepat, quæ hisce constant

F. 2 v°, « Epiftola dedicatoria « Johannis Oporini ad reverendiff.

opusculis.

- a in Christo patrem illustrissimum a que D[™] Sebastianum Archiepisc.
- « Moguntinum. (Data a. d. MDXLIX,
- « mense martio.) »

F. 3 vo, a Michaelis Toxites Dif-

richa.»
 FF. 4 ν° — 11 ν°, « Index totius
 α operis.»

(1) Non autem anno MDLX ficut volunt Græffe, Brunet, Pottaft, &c., qui hanc Continuationis Heroldianæ editionem principem præteriisse videntur.

(2) « De Bello Sacro continuata « Historia libri VI, commentariis

« rerum Syriacarum Guilhelmi Ty-

« rensis Archiepiscopi additi. In

quibus qua fortunæ, qua temporum vicissitudine, ab initiis urbis

« & Regni, res Hierofolymarum ad

nostra usque tempora per mille
 atque quingentos annos agitatæ

aut bellis vastitateque afflictæ ja-

cuerint, diligentissime describitur,

—Johanne Herold Hochstettensi

« authore. »
« Adjecimus de Expugnatione

« Adjecimus de Expugnatione « urbis Ptolemaïdos Monachi Flo-

« rentini, Archiepiscopi Acconensis,

« Rhythmum, insuper etiam de Sa-

« racenis profligatis ab Alphonso X

Hochstettensi (1), e Philiberti Poyssenot familiaribus, absoluta.

Hic autem J. Basil. Herold, cui Philibertus Poyssenot nonnulla ministraverat, quæ ad continuandam Historiam prodessent, non absurdum fore judicavit si quædam ex illis, materiam nempe ac silvam operis, ad libri calcem apponeret. Quæ hujusmodi erant:

Io Rhythmus tetrastichus de obsessa & expugnata Accone, ann. MCLXXXIX - MCXCI.

Ilo Epistola regis Alphonsi X ad Innocentium III (2), de clade apud Tolosam, die Julii xvj, ann. MCCXII, a Sarracenis, qui Hispaniam colebant, accepta.

IIIº Epistola Episcoporum, qui sacro adversus Albigenses bello præerant, de hostium strage, occisoque apud Mu-

· Hifpaniarum rege rescriptum, cum PP. 233-242, « Rhythmus. » « Epistola procerum eorum quorum PP. 242-243, « Epistola dedica-· opera & industria Albigenses ha-« toria Epiftolarum quæ fequuntur.» · retici & devicti & deleti fuerunt, PP. 244-253, « Epistolæ II de « Sarracenis & Albigenfibus. » « omnia abhinc tricentesimo ac · paulo plus minusve quadragesimo (1) J. Baf. Herold, natus Hochanno gesta & scripta, -nunc vero ftett 1511, † Basileæ circa 1570. · cura & diligentia Philiberti Poyf-Non idem ille est ac Johannes quidam Herolt theologus, qui fæc. xvo « fenoti, ad Phanum Di Morandi · facris præpoliti, in lucem tradita florebat, cujufque, ut Hochstetten-« ac cum enarratione historiæ ab fis, opera Bafileæ in lucem edita funt. · ipfo Johanne Herold illustrata. Noster autem multa reliquit varii « Bafilea. » argumenti opera, inter quæ: prin-F. 1 yo, a Index auctorum citacipes Mariani Scoti, Martini Poloni, Gotefredi Viterbiensis, Eugyppii & FF. 2 vo - 5 vo, a Epiftola dedi-Petrarcæ editiones, Bafil. typis mana catoria totius operis (dat.Pfeffindatæ, Orig. & antiq. Germanicarum lib. III & Dialogi diversi, nunc rarise gen xv. Kal. fept., anno Chr. fimi, annumerantur. (Pantaleonis « MDXLIX).

* textus. * 525, & Geffner, Bibl. Universalis.)

P. 232, * Epistola dedicatoria

Rhythmi. * 182, ed. Migne, III, col. 699.

Profopographia Viror. Illust., p.

PP. 1-231, « Continuationis con-

retum Petro II, rege Araconensi [die xvij septembris, ann. MCCXIII]. (1)

Ornaverat etiam Herold singulos Continuatæ Historiæ libros, sua quemque dedicatoria epistola; necnon ejusdem generis præfatione singula opuscula, in calce libri jacentia, instruxit (2).

De Rhythmi ejuidem edi-tione altera.

Quindecim abhinc annis (MDLXIV) (3), quum jam

- (1) Cf. SS. RR. Gallicarum x1x, p. 88.
- (2) In fumma Epistolæ VIII, scilicet:
 - 1. « Epistola dedicatoria totius ope-
- * ris, Philippo Pio Pontif.ceterifque adædes Magnæ Matr. Mariæ apud
- Bafiliam Rauracorum flamini -
- « bus. »
- Epiftola dedicatoria lib. II, Joh. Rudolpho Tranquillo, Mar-
- « bacenfis ac Lucienfis Collegii
- « abbati. »
 - III. « Epistola dedicatoria lib. III,
- « Joh. Lanstenio Frugi. Marbacen-
- « sis Collegii priori. »
- IV. « Epistola dedicatoria lib. IV , « Materno Bylero Abstemio, decu-
- « rioni, ceterisque Luttenbacensis
- « Collegii fodalibus. »
- V. « Epistola dedicatoria lib. V, « Casparo Comi, ad Phanum Si Bla-
- « fii Sylvæ Hercyniæ abbati. »
- VI. « Epistola dedicatoria lib. VI,
- Bonaventuræ Fausto, Insulæ Rhy-« nau abbati. »
- VII. « Epistola dedicatoria Rhyth-« mi Conrado Wescher Hospi-
- tali, facrarum ædium in Benwiller
- « curatori. »
- VIII. « Epistola dedicatoria Epis-
- « tolarum de Saracenis & Albigen-

- « fibus, Johanni Fabri Sollicito Bett-
- a fortensi, Philippo Pio Episcopo
- « Bafilienfi, a facris & cubiculo. »
- (3) a Hiftoria Belli Sacri, &c., « cum continuatione de Bello Sacro
 - Historiæ, quæ libris VI ad nostra
- tempora ufque extenditur, & Hie-
- « rofolymitani Regni & Urbis cafus
- & varietates fortunæ ordine ex-
- plicat, cum præfatione Henrici
- Pantaleonis, &c. Bafilea, apud
- « Nicolaum Brylingerum,
- a MDLXIV. »
- FF. 1 v 3 v ., a Epistola dedi-» catoria ad Reverendiss. Princ. &
- Dom. Georgium ab Hochenheim
- « Bombastum, Hospitalis Si Johan-
- « nis per totam Germaniam Ma-
- gistrum. »
 - F. 4 vo, Vita Guilhelmi Tyrii. PP. 1-434, Historiae contextus.

 - FF. 1-8, Index totius operis.
- Sed Continuatio Heroldiana, in-
- vito Pantaleonis titulo, ad calcem nufquam invenitur.

Guillelmi Tyrii tres infuper exftant editiones: 1° nempe apud Bongars, Gesta Dei per Francos, I,

pp. 625-1046; Il' apud Recueil des historiens des Croisades, t. I, part. 1 & 2; IIIº apud Migne, Patrologia

curfus, t. 201, pp. 200-892. (Bon-

exisset datum a Cæsare privilegium, & ipse defunctus esset Philibertus Poyssenot, medicus quidam Basilensis, nomine Henricus Pantaleo(1), instaurandam Historiæ Guilelmi Tyrii editionem suscepit, cui textum « fideliter corrigere, usitatiora verba pro obsoletis « apponere & multo emendatiorem in lucem edi- « disse(2)» mens erat, ut ipse in epistola profitetur, qua opus dat dicatque «Principi Georgio ab Hochenheim, Hos- « pitalis Sancti Johannis per totam Germaniam Magistro.» Huic etiam historiæ, consentiente sane Herold, cujus ille civis erat, alteram Continuati Belli Sacri editionem (3) adjecit, quam Herold, nullo loco mutatam, ann. MDLX ediderat, omissis quidem octo, quæ nuper aderant, præviis epistolis, unaque ab integro in harum

garfii textus.) Ejusdem plures habemus versiones Medio AEvo conscriptas, nempe gallicas duo: 1º unam, anonymo quodam auctore, in Recueil des Historiens des Croisades, fub titulo Estoire de Eracles, typis mandatam; 2° alteram adhuc ineditam & Balduino Avennenfi, ut videtur, tribuendam (Mf. Bibl. Cæf. Paris, Fr. nº 84, 660, &c.); - Hifpanicam unam, mandante Alphonfo Xº rege, exaratam, atque fub titulo La Conquista de Ultramar (Madrid, 1844, in-8°) a Pascali de Gayangos editam; - Italicam denique unam a Laurentio quodam Florentino fæc. XIV° confcriptam & in cod. mf. bibl. Laurentianæ (Plut. LXI, nº 45) fervatam. Recenti autem ævo elaboratæ quatuor aliæ repperiuntur, nempe gallicæ duo: 1° a Gabr. Du Préau, Paris, 1573, in-fol.; 20 a F. Guizot, in Coll. des

Mém. fur l'histoire de France, XVI-XVIII; versio autem italica una superest, ab Horologgi & Baglioni, Venezia, 1562-1610, in-4°; versio denique germanica a Kaussler, Stuttgard, 1840, in-8°.

- (1) Henr. Pantaleo, nat. Basileæ
 1522,† in eadem urbe 1595, Medicus, Facult. Basil. Decanus & Comes
 Palatinus, cujus plura habemus non
 spernenda, inter quæ Historia Martyrum Gall., Germ. & Italia (Bas.,
 1551-1563); Comment. Rerum in
 Eccl. gest. (B. 1559-1563); Prosopographia Virorum Ill. Germ. (B.
 1566), Diarium Historicum (B.
 1582.), Historia denique Johannitarum (B. 1586) curiosissima, notanda sunt. (Gesser Bibl. Universalis.)
 - (2) Pantaleonis Praf., f. 31.
- (3) Cui idem titulus est ac editioni principi, ablato vero Philiberti

locum « Johanni Militi, ad Agaunum Veragrorum, « Phani D. Mauritii antistiti», dedicata; eamdem vero libri partem typosque omnino eosdem obtinuere « Rhythmus Acconensis » duæque « de Sarracenis & Albi- « gensibus Epistolæ ».

De Rhythmi ejuídem recentionibus.

Nobis non destinatum est de duabus illis Guillelmi Tyrii editionibus agere, quarum prior plane accurata est, alteram vero, ut ait ipse Bongars, « quam emen-« datam pollicebatur, corruptam dedit Pantaleo. » Hoc tantum in animo habemus ut de opusculo, versibus consonantibus scripto, disseramus, quod anno salutis MDXLIX edidere Joh. Herold & Philib. Poyssenot, ad Continuati Guillelmi Tyrii priorem editionem accedens, quodque ann. MDLX solus Herold, nulla lectione emendata, ne verbo quidem mutato, alteri ejusdem operis editioni subjectum, exprompsit.

De quo præfari liceat non valde nobis profuisse, in hoc labore explanando, criticos ac bibliographos qui Joh. Herold præcesserunt vel exceperunt: de Rhytmo ante illum nulla mentio habetur (1); post illum quoque, licet omnis sere ac verbo tenus in undecimo Continuati Belli libro contineatur, nocte tantumnon perpetua Rhythmus premitur. Fabricius & Du Cange (2)

Poysfenot nomine, hisque ad paginæ finem additis: « Basileæ, per Nico-

« laum Brylingerum, anno MDLX. »
F. 1 y°, « Auctores citati. » Quæ
fæpius defunt.

FF. 8 v° — 4 v°, « Epistola dedi-« catoria. »

F. 47°, a Georgii Fabricii Oda. » PP. 1-224, a Continuationis con-

a textus. »

PP. 228-234, a Rhythmus. »

PP. 234-243, « Epistolæ II de « Saracenis & Albigensibus. »

Quas ad annos MDLVI & MDLXIV Græffe & Brunet indicant editiones, nobis merito fubditiciæ videntur.

- (1) Nec in Trithemio, nec in Sixto Senensi, nec in ceteris Medii AEvi bibliographis, ne unum quidem de isto verbum invenitur.
- (2) Fabricius, Bibl. Med. & Inf. Latin., V.p. 85. Ducange, Gloff.

operis tantummodo titulum indicant; ad quem ne alludit quidem Struve, & nuper Pottast nonnisi mendose opusculum significat. Solus noster Michaud (1) breviarium illius quoddam exhibet, quod, cujus sit pretii, infra videbimus. Hoc quidem excepto, per trecentos annos ab edito Rhythmo ad nostram usque ætatem lapsos, unum modo, qui ad illud alluserit & recurrerit, auctorem invenimus, Johannis Herold & Philiberti Poyssenot ævo natum, Jacobum Gretser (2), e Soc. Jesu, qui, tertio libro tomi 111 ad immensam ejus de Cruce Christi compilationem pertinentis, poema illud memorat, nonnullosque ex eo versus laudat. Nullas quidem alias, apud sequentium ætatum auctores proferri posse recensiones arbitramur.

П

DE RHYTHMI EJUSDEM MANUSCRIPTIS.

Si codicem genuinum in manu habere liceret, cujus De Codice Hieronymiano ad fidem editus est Rhythmus anno MDXLIX, non sane dolano deperdito. difficile fuerit subjectas quæstiones explicare, ætatemque & auctorem poematis designare; sed nobis fatendum est codicem illum adhuc nos, omni eum via quærentes, fefellisse. Hoc unum scire licuit, codicem

Med. & Infima Latin. VII, p. 410. -Cf. Negri, Hift. dei Scritti Fiorentini, p. 417, & Jocher, Allg. Lexicon, II, p. 607; nil amplius præbent Geffner, Voffius, Saxius & Schütz. (1) Bibl. des Croisades, III, pp. 329, 330.

(2) Tomus Tertius de Sanca Cruce, lib. III, p. 3028. Vertot, Hist. de Malte, I, p. 240, & fuecicæ duæ de Bellis Sacris differtationes, a J. Benzelio & E. S. Bring exaratæ, aliquos, fine commentario, Rhythmi nostri citant versus.

istum certo Guillelmi Tyrii Historiam, ac Rhythmum, fortasse etiam Epistolas duas de Saracenis & Albigensibus» continuisse, quod apparer ex hoc epistolæ loco, quam Conrado Wescher (1) dicabat Joh. Herold: « Accipe « igitur, Conrade, tefferam hospitalem, Monachi sci-« licet Florentini Rhythmum, quem, ante annos CCCL « conscriptum, Ph. Poyssenot..... vir integerrimus, « nobis una cum Belli Sacri, a Guilelmo Tyrensi archie-« piscopo scripta, Historia, obtulit. » Quem codicem Philib. Poyssenot ex Hieronymiana Dolæ bibliotheca fumpserat: huc vero codex qua ratione allatus effet, emptusne & cum ipsa bibliotheca dono datus ab Antonio de Roche, an ex Italia ab ipso Ph. Poyssenot reportatus, ambigitur; illud certe scimus, a Ph. Poysfenot codicem, ex Dola primum in urbem Altkirch, in qua D. Morandi phano præsidebat, & inde Basileam, urbem prorsus vicinam, quo itinera nonnulla faciebat, devectum fuisse. Ipse etiam ait se codicem flagitanti tunc Oporino commissse, quæ causa suit editi anno MDXLIX operis duabus ornati præfationibus, quarum alteram scripsit editor, alteram typographus. Restiterant autem in calce codicis terna de quibus diximus opuscula; quæ quum Johanni Herold exhibuisset Philibertus Poyssenot, ab hoc data est ea usurpandi venia, continuandæ Belli Sacri Historiæ profutura. Quare, ubi illa edidit Herold, in titulo nomen Philiberti Poyffenot qui secum ea communicasset, sibique decus edendi libri reliquisset, cum suo consociare non dubitavit. Haud alium codicem ac istum Pantaleoni Basileæ a. d. MDLX in manu fuisse, ambobus collatis editionibus, pro mani-

⁽¹⁾ Ed. princ., p. 232.

festo habemus. Ab anno inde MDLX nullum jam codicis vestigium reperiri, neque hodiein Europa plus novem(1) Guillelmi Tyrii codices superesse, satis compertum est, quorum hæc series:

- 1º Parifii, Bibl. Cæf. (Lat. nº 4604) (Lavall. 12). Sæc. xv, in-fol.
- 2° Ibid., Bibl. Cæf. (Lat. nº 6066) (Colb. 959 Pithwan.).
 Sæc. x111, in-fol.
- Ibid., id. (Suppl. lat. nº 188—Navar. 21) Sæc. x1v, in-4°.
 Monspeffulanus, Bibl. Facult. Medic. (Lat. nº 91 olim Pontiniacum Bouhier). Sæc. x111, in-fol.
- 5º Roma, Bibl. Vatican. (Lat. nº 2002). Sæc. x1v, in-fol.
- 6° Roma, Bibl. Vatican. (Reg. Christ. nº 690.—Petav. nº 195).

 Sæc. x111, in-fol.
- 7° Londinum, Brit. Museum. (King's library 14 C. x, 1-4). Sæc. x111, in-fol.
- 8º Cambridgia, Bibl. Coll. Corp. Christi. (Lat. nº 95). Sæc. x1v, in-fol.
- 9° Madritum, Bibl. Nat. (Lat. B. b. nº 29). Sæc. x111, in-fol.

Mirum quidem videtur tam pauca superesse, quum tot & tantas de Historia Belli Sacri Medium intra AEvum vulgari sermone scriptas suisse operas consideramus. Ex illis ix codicibus, tres, Navarrensem dico, Pithæanum & Cambridgensem, usurpavit Bongars; ac si hujus textum conseras cum Ph. Poyssenot editione, senties nulla ratione inter tres illos annumerari posse deperditum Hieronymiani collegii codicem. Ceterum pleni illi & integri sunt, si tamen codicem Pithæanum excipias, cui desunt solia tantun duo. Navarrensi ma-

⁽¹⁾ Decimum quemdam Guillelmi (invito Catalogo, qui codici ifti gallicum affigit titulum) fuspicamur. deperditum, in Bibl. Gall. Instit. Gf. Hænel, p. 295.

nuscripto nulla subest appendix; — Cambridgensi quoque nihil additum, præter quoddam, in litteram digestum, Ethicæ repertorium; — La Vallieranum librum primum continet Itinerarii Ricardi I; — Monspessulanense, quippe soliis nonnullis mancum, nihil; — Madritanum, opuscula tantum duo: Versus videlicet amatorios, Philosophicum præterea quemdam Laurentii & Johannis disceptantium de Muliere Dialogum (1); — Londinense (2), eumdem Itinerarii Ricardi librum primum & Indicem Magnatum in opere citatorum; — Romana denique, nihil.

Verum enim vero Hieronymianus codex notam quamdam propriam & certissimam præse serebat, quam nullus ex vj istis prioribus manuscriptis exhibet, scilicet quod ad calcem capituli xij libri xiv Notitiam Orienptalium Ecclesiarum habebat insertam, quæ in omnibus supradictis codicibus aut deest omnino, aut ad sinem totius operis rejecta legitur (3).

Hoc tantum, si quis ipsum J. Herold textum attentius legat, arbitrari licet, codicem quo usus sit, quamquam eum « vetustissimum » esse existimabat, tamen paulo recentius exscriptum suisse, neque adeo selici cura, quippe qui, si ad Rhythmum spectamus, scripturæ mendis redundat. Accedit quod verisimile est

- (1) Ab Edelestand du Méril typis mandatum, in Poésies pop. latines du Moy. Age, pp. 179 & seq.
- (2) Cassey, MMf. of the King's Library, London, 1734, in-4°, p. 232. Cf. Stubbs, Introduction to Itinerarium Ricardi, p. lxxiij.
- (3) Quas notitias liberalissime nobis præbuerunt doctiff. viri D. Gaudin, Musæi Monspessulanensis

confervator; D. Perowne, Bibliothece Corp. Christ. Coll. Cambridgensis præpositus, & D. Joh. Eug. Hartzenbush, Nat. Madritanæ Bibl. procurator. Quæ autem in hac re de Monspessulanensi codici ultima Academiæ Guillelmi Tyrii editionis nota (Historiens des Croisades, I, p. 1137) afferit, a reipsa summo distare comperimus.

codicem illum in Italia scriptum esse, Florentiæ fortasse, ubi eum a Ricordano Malespini sæculo tertiodecimo, & a Johanne Villani fæc. XIV cognitum fuisse non absurdum foret arbitrari; quod quidem infra tractabimus. Ubi autem gentium nunc quærendus sit ille codex, utrum Romæ, an, falso sub titulo, in quadam Burgundiæ vel Helvetiæ bibliotheca, incertum; hoc vero plane scimus, neque Dolæ, neque Basileæ, neque Bernæ (1), neque, si qua fides indiciis habenda est quæ in Pertzianis Archivis dantur, in ulla Germaniæ bibliotheca usquam esse habendum.

Exstat tamen etiamnunc scripti separatim Rhythmi codex in regia Babenbergensi Bibliotheca, necnon ejusdem operis fragmentum Oxonii, in Orielano collegio.

Babenbergensis quidem codex, qui, ut ex notis qui- De codice Babenbergensis busdam patet marginalibus, in Benedictinæ S. Michaelis in Monte Babenbergensis domus (IIm nempe volumen Ricardi S. Victoris Operum omnium) bibliotheca affervabatur, qui autem, ista domo a. d. MDCCCIII fæcularifata, in regiam Biblioth. Babenberg. asportatus, nunc etiam ibidem sub indice B. IV 29 fol., annumeratur, in folio majore, foliis clxv constat, binisque columnis, a librario quodam Babenbergensi (2), atque, ut videtur, Innocentio papa IIIº nondum defuncto (3),

- (1) Sicut nos docuerunt D. Pattu, Dolanus, D. Buftorffalkeiser, Basilensis Bibl. conferv., & D. Lud. de Steiger, Eq., Bernensis Bibl. procurator.
- (2) Quippe qui eadem manu & codicem ipfum & notas marginales supradictas scripsisse videtur.
- (3) In quodam enim pergameneo ungulo annexo, de quo infra fermo est, & qui aliquot versus - ultimos nempe - Rhythmi cujuſdam Pontificalis continet, rhythmus ifte cum Eugenio III papa finitur. Librarius autem versibus supradictis, ex ungulo in magnum codicem translatis, xij

clarissime exaratus, quæ sequuntur complectitur opuscula:

(a) f. 1 r. col. 1 — f. 2 r. col. 1.

Gregorii papæ Prologus & Index xL. Homeliarum ad Secundinum Tauromenitanum Episcopum.

(b) f. 2 r. col. 2.

Fratris Godefridi, Hospitalis Magistri, ad fr. M., Hosp. in Ungaria priori, de Bello Sacro a. d. MCXC111 gesto, Epistola (1).

(c) f. 3 r. col. 1 — f. 42 r. col. 1.

Ricardi S. Victoris Liber I de Somnio Nabuchodonosor.

(d) f. 42 r. col. 1 — f. 71 v. col. 2. Ejusdem Ricardi Liber II de Somnio Nabuchodonosor.

(e) f. 72 r. col. 1 — f. 103 r. col. 2.

Ejusdem Ricardi Tractatus super quosdam Psalmos.

(f) f. 103 r. col. 1 — f. 104 r. col. 2. Alphabetum græco-latino-hebraico-chaldaico-ruthenicum.

(g) f. 104 v. col. 1 — f. 107 v. col. 1.

Diaconi Quod-vult-D. ad S. Augustinum Epistola, - S. Augusttini Responsum, - Diaconi Rescriptum.

(h) f. 107 v. col. 1 — f. 120 v. col. 2.

S. Augustini Liber de Hæresibus.

(k) f. 120 v. col. 2 — f. 124 v. col. 2. Ejusdem de Deffinitione dogmatum ecclesiasticorum.

(l) f. 124 v. col. 2 — f. 141 r. col. 2. Magistri Gandulphi Flores sententiarum.

(m) f. 141 r. col. 2.

Versus vij de Sacramento.

(n) f. 141 r. col. 2 — f. 142 r. col. 1.

Versifice (sic) de Pontificibus Romanæ Sedis a Petro ad Cœlesti-

num III (Hexam. cxxxvj.)

Inc.: « Si vis Pontifices Romanæ difcere fedis... Exp.: a Tertius hinc Clemens Cœlestinusque locantur,

« Heinricus fextus a quo fumpfit diadema. »

versus, seriem ad Cœlestinum usque fuperfuiffet, ultra prolaturus. (1) Cf. Chron. Aquicinclin. ap. papam III m continuantes, addidit, eamdem certe, si ipse Innocentio IIIº SS. RR. Gallic., xv11, p. 546.

- (o) f. 143 r. col. 1 f. 149 r. col. 2.
- Rhythmus noster sub titulo: RITHMUS DE EXPEDITIONE JEROSOLIMITANA.
- (p) f. 150 r. col. 1 f. 154 r. col. 1.

 Matthiæ apostoli passio, vita & actus, ex hebraïco versa ab

 Ambrosio Ansperto.
- (q) f. 154 r. col. 2 f. 164 r. col. 2. Qualiter Treverim venerit Matthias apostolus & corpus ejus qualiter inventum sit anno MCXXVII, & de miraculis ejus.

Ad fummam, huic codici pro interioribus plagulis (gall. gardes) funt quatuor duplicia folia quæ ipfa extracta esse videntur ex altero codice quaternione, quondam discerpto, ut ad magnum codicem illum compaginandum proficerent; in quo autem infra amplius elaborabimus.

Ante omnia nobis sit curæ exemplum Rhythmi nostri, quod in soliis cxliij-cxlix magni codicis comprehenditur. Cujus exempli litterulæ compositæ & claræ sunt; titulus & capitales litteræ, rubricæ. Scriptum autem, nihilo strophas secernente, dividitur in columnas quæ binos & tricenos versus complectuntur: quæque pagina binas continet columnas. Quod scriptum nobis præbet Rhythmum qualem in vulgus protulit J. Herold; at insuper hic multa sunt addita, emendata, varieque scripta, quæ magnum habent momentum, & de quibus instra dicemus.

Adde quod exemplum illud non amplectitur parvos capitum titulos a J. Herold infertos, & desunt etiam xvij strophæ, scilicet:

^{1°} Strophæ 71-73, 213-224, 79-80, 83, 106-107.

²º Decem ultimæ strophæ, a versu 849 ad versum 896.

De fragmentis

Nunc de foliis iv, magno Babenbergensi Codici bergenfi an- annexis, dicendum est, ex quibus nempe duo Codicis nexis. tegminibus affixa, nil nisi in anteriore tegmine Orationes vacuas, in posteriore autem Ecclesiasticum quemdam Ordinem, continent. Sed duo alia, quæ, pergameneo quodam ungulo addito, Codici pro plagulis adjecta funt, ex discerpto alio, ut supra dictum est, manuscripto quaternione extracta esse videntur. Quod manuscriptum, vacillantibus litteris inscite (ut quædam marginis annotatiuncula declarat « prava scriptura ») exaratum, magno Codice certe antiquius erat, non tamen maximo temporis interjacente intervallo : hoc autem exemplare usus est librarius qui magnum codicem scripsit, & qui scriptum oculis propositum imitatione rursus expressit, verbis tantum aliquot transpofitis.

> Folia autem oculis inspicienti patet : 1° codicem discerptum, eadem eodem ordine disposita, ac magnum, continuisse; 2º hæcce tantum in fragmentis superesse :

```
Ungulus.
                           Flores sententiarum Mag. Gandul-
              (f. 2 r. v.
Plagula ant.
magni codicis. (f. 3 r. v.
                               phi.
              (f. 4 v.
Ungulus.
              f. 4 v. — Rhythmus Pontificalis.
              /f. 5 r. col. 1 — Rhythmi Acconensis. v. 1-52.
              f. 5 r. col. 1 — v. col. 1 — Ejusd. v. 59-156
Plagula post.
                    (sed fere ad radicem cæsi).
magni codicis.
              f. 5 v. col. 2 — Ejusd. v. 157-212.
```

Rhythmus igitur noster quatuor integra folia occupabat, e quibus primum & tertium, inter se conjuncta, tantum supersunt. Singula vero folia, in columnas bi-

f. 7 r. col. 1 — v. col. 2 — Ejusd. v. 445-660.

pertita, necnon in tergo scripta, vicenos quaternos & ducenos versus comprehendebant (senos & quinquagenos versus in quaque columna) (1) ita ut quartum folium discerpti codicis, apte esset exiturum per versum 848 qui ultimus quoque exstat in magni codicis exemplare. Quare merito opinaberis nullum aliud folium librario præ manu suisse, & tertium folium (quod sane continebat in fronte hos quadraginta versus qui, a J. Herold prolati, in magno codice desunt) jam amissum esse tum quum magni codicis exemplar conficeretur. Sic redditur ratio cur quædam maximi momenti in præcipuo codice desiderentur.

Ultima, quæ multum habet difficultatis, quæstio de fragmento illo oritur. Haud dubium est quin, intermissa haud semel cessatione, scriptum suerit eadem quidem manu, sed eodem neque calamo, neque atramento exaratum. Principio sunt quædam emendata cum atramento eodem quo inficitur pars extrema operis. Quæ autem suerunt correcta ad auctorem certe, non ad librarium pertinent. Est-ne illud exemplar ipsum manu vel de dicto Rhythmologi scriptum? Inspectis simulacris quæ nunc præbemus, viri magis idonei, ad propositam quæstionem respondere poterunt.

Præter Babenbergense manuscriptum, extat etiam poematis fragmentum in codice quodam membranaceo Bibliothecæ Collegii Orielani Oxoniensis (nº 853 2 fol. Vet. Catal.) (2) (nº II fol. Nov. Catal.) (3) qui,

De codice rielano.

- (1) Principes cujufque columnæ verfus lectu difficilimi funt, quippe qui, a compaginationis vitio, in interioribus foliis magni codicis interpofiti latent.
 - (2) Montfaucon, Bibl. Bibliothe-

carum, col. 1632. Pertz, Archiv, VII, 94. Catal. mf. Angliæ & Hiberniæ. (Oxon. 1697.) T. I, p. II, p. 27.

(3) Coxe, Cod. mff. Coll. Oxonienfium. Oxf. 1852, in-4°, Coll.

in folio majore, ff. clxxviij constat, litterisque ad finem sæculi x11 pertinentibus, binis columnis nitidissime exaratus est: qui autem integer servatus, ista complectitur opuscula:

- (a) Isidori Hispalensis Etymologiarum Libri xx, præviis Isidori & Braulionis epistolis mutuis: f. 1 r. col. 1.
- (b) Johannis Regis Indiæ Epistola ad Emmanuelem Imperatorem.
 Constantinopol. de Imperio suo: f. 184 r. col. 1.
- (c) Fabula de Caballo æneo Laterani posito, sine pelle cum coconia in capite; item, de statuis omnium provinciarium cum tintinnabulis in Capitolio positis, & de templo Cybeles per Bonisacium, B. M. V. dedicato: f. 186 v. col. 1.
- (d) Tetrasticha de Accone Urbe: f. 187 r. col. 2.

Quod autem ultimum opusculum nostri fragmentum est poematis, quod, titulo quidem nullo, tribus columnis conscriptum (videl. s. 187 r. col. 2, & v. col. 1 & 2) a versu 729 incipit & 882 desinit, strophisque tantum xxxviij & dimidia constat, in quibus nil inest aliud quam quod ad res ante Accon, appulsis semel Anglis, gestas, pertinet. Litteræ capitales octo primorum versuum desunt; sed singula tetrasticha ultimam litteram quatuor versibus communem habent: rubrica nulla addita est, merus vero textus, similiorque Babenbergensi quam deperdito Hieronymiano codici.

Ш

QUI SIT RHYTHMI AUCTOR?

Quid ex opere ipso deduci possit! E Rhythmi codicibus qui supersunt sere nihil amplius de Rhythmi ætate & auctore posse disci, quam quod ab ipsa typis mandata editione colligatur, mani-

Oriel, p. 1. Unde in Collegii bibliothecam devenerit ifte codex plane

tantum appellationem præbeat, a librario sane quodam præoccupatam; nec aliud scire nobis datur, nisi (ob ipsam codicis Orielani antiquitatem) poema ante sæculum tertium decimum conditum & exscriptum fuisse. Opus præterea paulo attentius perlegenti, de illius auctore haud immerito concludantur: neque ex Gallia eum fuisse oriundum, neque natum in Palæstina, quo se anno tantum MCLXXXIX (mense septembri) pervenisse declarat. Quum vero multa sigillatim de Italis, de Verona & Ferraria (v. 224) exsequatur, plane apparet eum Italia oriundum fuisse; & judicia de eadem Verona, de Imperatore Friderico & de Germanis (v. 261, 289, 345, 540), eum in partibus Cæsareis stetisse demonstrant. Patet etiam illum rebus narratis oculatum testem adsuisse, & Acconis præsertim obsidioni, a die sept. xxiij anno MCLXXXIX, qua Conradus de Monteferrato advenerat, usque ad oppugnatam urbem, interfuisse. Conditum autem esse ab eo poema verisimile est, obsidione jam ad finem vergente; neque enim scripserat per totam obsidionis diuturnitatem, siquidem attendimus ad v. 156, quo ipse ait se primo non ita promptum fuisse ad fingenda carmina.

« Non mihi tunc fomnia dictabat Parnaffus. »

Suspicari haud absurdum narrationem ab eo priorem factam esse, ad diem xj mensis Julii ann. MCXCI tantum productam, qua die tradita urbs erat: quo etiam tempore codex Babenbergensis desinit; postea vero strophas duodecim ultimas ceteris accessisse, quibus narratur strages Sarracenorum obsidum, a Ricardo Cœurde-Lion edita. Hoc vero utique opinari sas est, ipso mense Augusto MCXCI, ante diem ejusdem mensis xx, qua Turcorum obsides a Ricardo mortis damnati sunt, conditum suisse Rhythmum.

Quæ fuerit Johannis Herold opinio!

Auctoris quidem illius, ex Italia profecti, urbifque obsessivatione, de quo tacent Babenbergensis & Oxoniensis codices, Herold & Poyssenot ex amisso Hieronymiano codice in lucem protulerunt. De quo talia memorat Continuati Belli Sacri princeps editio:

Io Ad titulum universum accedit:

« Adjecimus de expugnatione urbis Ptolemaidos Monachi Flo-« rentini Archiepiscopi Acconensis Rhythmum.»

IIº In epistola Heroldi ad Conradum Wescher legimus:

« Accipe igitur, Conrade, tesseram hospitalem, Monachi scilicet « Florentini, Acconensis olim Archiepiscopi, rhythmum. »

IIIº In poematis ipfius titulo:

«Monachi Florentini, Acconensis Episcopi, De Recuperata Ptolemaide.»

IVº In currente qui dicitur titulo :

" DE EXPUG. ACCONE. MONACH. FLOREN. LIB. »

Quæ indicia ne mutata quidem fuerunt ab iis quorum opera editio posterior prodiitanno MDLX, nisi quod mentio altera cum ipsa ad Conradum epistola sublata est. Judicio igitur cum Philiberti Poyssenot, tum Johannis Herold & Pantaleonis, poema scripserat quidam nomine Monachus, Florentinus, & Acconensis archiepiscopus. Jac. Gretser, qui, desinente sæculo xvio, Johannis Herold librum usurpavit, nullo modo verbum hoc: « Monachus » communis loco vocabuli habet, sed proprium esse nomen arbitratur: « Exstat, inquit, « opusculum, rhythmis conscriptum, de obsidione & « expugnatione Acconis, a Monacho, Florentino, qui « præsens omnia spectavit (1). »

⁽¹⁾ Tomus Tertius de Sa Cruce, t. III, p. 3028.

His tamen nisus, Michaud noster non dubitavit Quonum laboraverit erRhythmi auctorem appellare Florentinum quemdam rore Michaudt
nomine, reipsa monachum, Acconensem episcopum (1)
de quo breve caput in ejus Bibliothèque des Croisades legitur (2). Nullus autem videtur Acconensis
episcopus, sive Florentini nomine, sive paucissimis notis quas nobis de semetipso tradidit Rhythmi auctor,
posse designari. Ea enim series est coævorum Acconensium episcoporum:

MCLX-MCLXXXIV. Joscius, excipit Guillelmum.

MCLXXXIIII-VII. Rufinus, pugna apud Tiberiadem occifus (3).

MCLXXXVII-XC. Anonymus, incepta jam Acconis obsidione defunctus (4).

MCXC-MCC. Theobaldus (5), anno MCC functus (6).

MCC-MCCV. Johannes II Faïete (7), de Novioduno (8).

MCCV-XV. Gualterus I, de Florentia (9), anno MCCXII (10) fœdus inter Genuenses ac Pisanos ferit.

- (1) Michaud, Hift. des Croisades, II, pp. 420-448.
- (2) Id., Bibliothèque des Croisades, III, pp. 319-330.
- (3) Chron. Rad. Coggeshale, (Martène, Amp. Coll., t. v., p. 812.)
- (4) Rog. de Hoveden, ed. Savile, p. 685.
- (5) Sebastiano Paoli, Codice diplomatico del facro Ordine Gerofolimitano, nº 79, p. 79. Cf. Dudik Deutsche Ritterdordens Münz Sammlung, p. 50.
- (6) Rog. de Hoved., ed. Savile, p. 827, Cf. Baluze. Ep. Inn. III. p. 261,397, 509, 599, & Greg. IX Decretales, l. III, t. 29, cap. 5.

- (7) Cronicque de Robert de Clary (cod. mf. Bib. Reg. Hauniensis, n° 48), f. 100, v. col. 2, & 118, r. col. 1.
- (8) Chronicon Alberici, ad ann. 1202. Cf Le Quien, Oriens Christianus, III, 1331.
- (9) Inftrumentum Tranflationis Brachii S. Philippi (AA. SS. Boll. Maii, 1, p. 15-17.) Ughellus (Italia Sacra, 1v, col.1098), pro Gualtero Tedaldum quemdam ponit, de quo nil compertum habemus.
- (10) Ughellus, l. c. Cf. Baluze, Ep. Inn. III, lib. xv, ep. 164.

MCCXVI-XXVIII. Jacobus de Vitriaco (1).

MCCXXVIII-XXX. Johannes III de Pruvino (2).

MCCXXX-XIIX. Radulphus de Tornaco (3).

MCCXL-LIII. Gualterus II (4).

MCCLV-LXIII. Florens, five Florentius, Romæ anno MCCLV facratus, Acconem venit ann. MCCLVI, die xxvj mensis Junii (5); Arelatensis archiepiscopus eligitur ann. MCCLX; obit ann. MCCLXVI, die xxvij mensis Maii (6).

Clarum ita est unum modo episcopum obsidioni intersuisse, qui potissimum, ea nondum finita, occubuerit; ex ceteris vero nullum Florentini nomine appellatum esse; ultimumque, dictum Florentem, in Terram Sanctam annis modo LXVI post (diuque codice Orielano jam conscripto) advectum, juvenem admodum suturum suisse anno MCXC, ut qui jam tunc temporis clericus Acconis exstitisset.

Audor est HaymarusMonachus.

Desperandum igitur, neque ultra utendum indiciis quæ ab amisso Hieronymiano codice desumpta sunt, utpote a Johanne Herold & Philiberto Poyssenot corruptis, & poema tanquam ab Anonymo conscriptum habebimus?

Imo, Rhythmi auctor pro certo existimandus est (quod etiam probandum suscipimus) non sane Acconensis episcopus, sed Haymarus Monachus, de Florentia, archiepiscopus Casariensis, postea patriarcha Hierosolymitanus, quem coævus quidam chronographus (7) vocat

- (i) Le Quien, Or. Christ., l. c.
- (2) Le Quien, Or. Christ., l. c.
- (3) Le Quien, Or. Christ. Cf. Seb.
- Paoli, n° 217.
 - (4) Seb. Paoli, nº 219.
 - (5) Cont. Gall. Guill. Tyrii, 1.
- xxxiv, ch. 3. (R. des Hift. des Croif., II, p. 442.)
 - (6) Gallia Christiana, 1, p. 570.
 - (7) Guido de Bazochiis, apud
 - Alberici Novimonasteriensis Chronicon, ad ann. 1154, (ed. Leibn.

Hanov. 1698, in-4°, p. 324.)

"Monachum Tuscum" & de quo non desunt nobis permulta in tempus illud congruentis historiæ documenta. Probari enim a priori potest patriarchæ illius nomen, cum indiciis, in amissi codicis Hieronymiani titulo quondam exstantibus, plane convenire. Ut nos quidem arbitramur, titulus ille non "de recuperata Ptolemaide" inscriptus erat, quæ vocabula nusquam in toto poemate reperias; sed hac ratione, qua ad cujusque solii caput, in mandata typis editione, uno tantum forsan sublato verbo, appositum legimus:

DE EXPUG. ACCONE. [ARCHIEPISCOPI]
MONACH. FLOREN. LIB.

Johannem Herold ac Philibertum Poyssenot suspicamur duo illa verba Accone., & Archiepiscopi invita conjunxisse, & ad totius operis titulum adhibuisse, qualem in prima Continuationis pagina, & in epistola ad Conradum Wescher legimus; proprium autem poematis titulum cum vocabulo « episcopi » restitutum esse ab homine quolibet, errata religiose emendante, cui compertum fuerit Acconis nunquam archiepiscopos, semper vero episcopos exstitisse. Hinc in errorem inductum esse nostratem Michaud verisimile est. Quod nisi hac ratione titulum a Johanne Herold & Philiberto Poyssenot editum explanemus, ne tamen absit interpretatio, licet opinari vocabula ista « Archiepiscopus Acconensis, » ab Hieronymiano codice post nomen Monachi posita, non sine causa quadam suisse addita: forsan allusisse ea ad Acconensis Canonici dignitatem, qua antea ornatus fuisse videtur patriarcha, ut infra ostendemus; fortasse etiam significatum ita esse, absumpto episcopo Anonymo, de quo loquitur Rogerius de Hoveden, Monachum, quamvis archiepiscopum, in crucigerorum castris, & intra obsidionis spatium, Acconensis episcopi munere functum esse. Ita etiam fieri potuit, Hieronymiano codice post ann. MCCLX exscripto (qua ætate Acconensis diœcesis, verbo, ut reipsa jamdudum erat, cum Hierosolymitani patriarchæ officio juncta est), ut librarius illum Monacho titulum tribuerit, qui, ad ejus tantum successores attinens, ipsi tamen, ob domicilium Acconis ann. MCXC fibi conftitutum, scriptamque obsidionis historiam, sufficienter potuit assignari. Hoc certe constat, quacunque ratione dirimatur controversia, vel falso titulo inscriptum esse codicem Hieronymianum, vel, si verum habeamus zizulum, auctorem Rhythmi fuisse patriarcham Monachum, neque alium quemquam. Sed quum duo sint in manu chronographi, & hi quidem Florentini, quorum alter, Rigordanus Malespini (1), annis tantum LXXIX post Monachum obiit (MCCLXXXI), alter, Johannes Villani (2), annis sexaginta post (MCCCXLVIII) scribebat, qui uterque in aliquo historiarum a se scriptarum capite documentum quoddam (3) contraxerunt, de quo infra dicemus (quod valde quidem cum ipsius patriarchæ tempore congruens, factisque ad eum pertinentibus plenum), æque tamen ab utroque vocatur Acconensis Archiepiscopus. Appellateum haud alia ratione Villani: «Messer Mo-« naco di Firenze, Arcivescovo d'Acri (4).» Error igitur, si error habendus est, jam a sæculo tertio decimo locum

⁽¹⁾ Rigordano Malespini, Istoria Fiorentina, cap. 64, (Muratori SS. RR. Ital., viii, p. 539)

⁽²⁾ Giovanni Villani, Istoria Fiorentina, v, cap. 14, (Muratori SS. RR. Ital. XIII, p. 138.

⁽³⁾ Instr. Translationis Brachii S. Philippi AA. SSm. Boll. Maii. 1, p. 15-17.)

⁽⁴⁾ Prava eadem lectio in Italica Guillelmi Tyrii versione, a Laurentio Florentino a. d. MCCCXLVII cons-

obtinuisse reperitur, & jam tum plane confirmatur eumdem esse patriarcham Monachum, & florentinum illum Monachum, de quo Poyssenot & Herold olim disserebant. Hoc tamen probandum nunc superesset, titulum a Johanne Herold & Philiberto Poyssenot datum, neque a falsis indiciis, neque a librarii errore proficisci; quum vero non jam liceat ad codicem ipsum confugere, quo novam hanc quæstionem discutiamus, nihil restat, nisi ut plane demonstremus Haymari Monachi personam cum singulis, quæ de se ipso memoravit Rhythmologus, anonymus poematis scriptor, omnino congruere: quod quidem ipfius Monachi vita satis superque demonstrabit.

IV

VITA HAYMARI MONACHI

E fontibus admodum variis hauriri potest Monachi De Haymari vita, inter quos Guillelmus Tyrius, liberque dictus Ef- Monachi vita toire de Eracles, & Guidonis de Bazochiis, coævi auctoris, Historia Hierosolymitana (1), necnon Ordinis Sancti Johannis Hierosolymitani Diplomatarium (2), & Sancti Sepulchri chartularium (3). Fontium vero præcipuus est documentum illud de quo jam fupra diximus, quod eo

cripta, reperitur : qui, in libri xx, cap. 1°, (a. d. MCLXVII), mentionem quamdam « Willelmi Acconenfis epifcopi » recte primum tranflatam (Guglielmo vescovo d'Acri), ipse, addita nota, adulterat (Arcivescovo d'Acri). — (Cod. mf., Bibl. Laur., Plut. LXI, n° 45), f. 186, v., col. 2.

(1) Cujus fragmenta tantum quæ-

dam in Alberici Novimonasteriensis Chronica (ed. Leibnitz, Hanov., 1695, in-4°) superfunt.

- (2) Sebastiano Paoli, Cod. Diplom. del Sacro Ordine Gerofolimitano.
- (3) Cartulaire du Saint Sépulcre (éd. de Rozière, Paris, 1847, in-4°).

ipso tempore conditum est, Instrumentum scilicet translati Florentiam brachii B. Philippi Apostoli (1), quod servatum est in «l'Archivio dell' Opera secolare di S. Maria del Fiore », Florentiæ, & reperitur in codice quodam membranaceo, in-4° quo continentur:

- (A) Paffio Sa Reparata.
- (B) Legendæ SS. Zenobii, Eugenii & Crescentii.
- (C) [Fol. 43 ro.] Translatio Brachii S. Philippi (In Actis Sanctorum Bolland. Maii, t. I, p. 15-17, typis edita).

Ex hoc autem documento quod archetypon habemus, a Rigordano Malespini & Johanne Villani, quæcunque de Si Philippi reliquiis narrant, omnino defumpta funt; ejusque tempus notare haud arduum, quippe quum ipse auctor declaraverit se, jubente Johanne Florentiæ episcopo (MCGV-XXX) scribere, Gualterotto Acconis episcopatum obtinente (MCCI-XVI), vivente quidem cardinali Soffredo, qui (anno MCCXI) defunctus est, egressoque jam e Florentia Rudolpho de Capraia (MCCVII), urbis Potestate: quod igitur scriptum fuisse inter annos MCCVII & MCCXI, necesse est. Præmissus est prologus quo profitetur perscriptionis auctor illam se quam maxime ex indiciis a Regniero, Florentino, Sancti Sepulchri priore, datis, composuisse; sequitur de ipsis reliquiis narratio, a Constantinopoli Solymas, & ab Hierosolyma Florentiam translatis, curante patriarcha Monacho, cujus vita fingulariter narratur. Jam vero, a primis verbis, aperit auctor Instrumenti quid significaverit vocabulum Monachus: « Quidam clericus, inquit, nomine Monachus,...

⁽¹⁾ Quod, primum cum ceteris Conftantinopolim delatum, feorfum Apostoli reliquiis Hierapoli ubi paffus erat Philippus, fervatum & dein

« qui, licet vocaliter Monachus diceretur, propter mo-

« rum honestatem & laudabilem conversationem, rea-

« liter Monachus cernebatur..., &c. »

Nomen igitur patrium vocabulo illo Monachus De nomine fignificari, manifestum est; quod italici chronographi Monaco (1), & du Préau Le Moyne (2), interpretantur; dicitur vero Moinnes (3), ab anonymo illo coævo qui Guillelmum Tyrium gallice vertit; nomenque illud in eumdem errorem adducere ignaros poruit, ac nomen Petri Lhermite, viri primo Bello Sacro infignis; multofque reipsa decepit a sæculo XIIIº (4) usque ad Michaud nostrum, quamvis tale nomen haud semel in Palestina reperiatur, si ad illos Monachos (5), cives Tyrios, spectamus, neque in Italia rarius sit quam in Gallia nomen Lemoyne. Ne loquamur deillo Johanne Monacho, qui « Defensorium Juris » scripsit, Venetiæ, fæculo quinto decimo, editum (6), neque de alio, qui, dictus Monaco, Albanus episcopus sæculo tertio decimo exflitit; aut de alio etiam, intra fæculum quartum decimum episcopo Lesinensi; vel de

⁽¹⁾ Horologgi (Guil. Tyrii Vers. Italica), Ven., 1562, in-4°, p. 669, Cf. Art de vérifier les dates, 1, p. 299. Ammirato, Istorie Fiorentine, Flor. 1647, fol. p. 62.

⁽²⁾ Gabriel du Préau (Guil. Tyrii Verf. Gallica), p. 565.

^{(3) «}Leslit de Cesaire qui avait nom Moinnes » (Guil. Tyr., Verf. Gallica, l. xx11, cap. 7), ficut legitur in omnibus manuscriptis Parifienfibus, non vero Morifces, prout prave legitur in impresso textu. (Recueil des Hift. des Croisades, 1, p. 1073.)

⁽⁴⁾ In Lugdunensi manuscripto Gallicæ Continuationis Guillelmi Tyrii legitur : « Li chanoine dou « Sepulcre firent postulacion d'un a moine qui estoit arcevesques de . Cesaire. . (Recueil des Hift. des

Croifades, 11, p. 205, var. D.) (5) Sebastiano Paoli, nºs 23, 66, 166, 193, 209 & p. 182. Cf. Guill. Tyr., l. x11, cap. 1x, l. x1v, cap. 111. (Hift. des Croif., 1, p. 525, 610.)

⁽⁶⁾ Hain, Repert. Bibliog. 11, 424.

duobus aliis, infigni e Cusentia gente ortis & sæculo sexto decimo Marturanis (1) episcopis; neque de Laurentio de Monacis, summo Cretæ cancellario, qui Venetianam Historiam & carmen scripsit de Carolo rege Hungariæ (2), denique de theologis quinque qui in Italia sæculo septimo decimo viguerunt (3); nonne insuper Pisæ Monachum quemdam, Sardiniæ vicecomitem, ann. MCCXXXVIII florentem, videmus (4); Florentiæ etiam, ann. MCCLXIV Monachum quemdam de Lambertis, de parochia S. Andreæ (5); ann. MCCCXLII poetam Venturam Monaco (6); anno MCCCXLIII Bonaventuram Monaco (7), notarium; ann. MCCCLXVI, quemdam Nicolaum Monaco Dominii Cancellarium (8); anno MCCCLXIX Nicolaum Monaco, fyndicum (9); gentemque demum ex illustrissimis in civitate, ac nomine Monaci (10) distinctam? Ex istane oriundus erat patriarcha, cujus nepos, ut infra dicetur, ab Henrico, comite Campaniæ, eques

- (1) Ughellus, Italia sacra, ed. Coleti, 1v, 287, v111, 313, 1x, 283.
- (2) Montfaucon, Bibl. Bibl., p. 482. Cf. Pottast, Bibl. hist. Med. AEvi, p, 414.
- (3) Cat. Ms. Bibl. Caf. Paris, ad vocem Monaco. Cf. SS. RR. Gallic. xx1, p. 353, 639, 664. Jöcher, Allg. Gelehrte Lexicon, 111, p. 605, 607; Sander. Bibl. Belgica, 1, 301; Le Long., Biblioth. Hift. de la France, n° 14080, 1, p. 861.
- (4) Lami, Ecclefia Florentina monumenta. Flor., 1759, fol., p. 477. Cf. Librum Chartarum Genuenfium, pp. 208, 220, 237, 311, 1031, 1271, 1604.

- (5) Lami, Ecclesiæ Florentinæ monumenta. p. 975, 977.
- (6) Cod. Mf. Bibl. Laurentianæ Florentinæ; Plut. xIII, n° 38. Ammirato, 1, p. 448.
- (7) Gamurini, Famiglie della Toscana, t. v., 353. Ammirato, Istorie Fiorentine, 1, p. 382, 472.
 - (8) Ammirato, 1, p. 654, 656, 692.
- (9) Lami, Ecclefiæ Florentinæ monumenta, p. 460.
- (10) Gamurrini II, 328. Erat quoque in urbe Udina nobilis quædam gens eodem nomine ornata. (Tettoni, Teatro Araldico, III, præf.)

factus est (1)? Hoc quidem affirmare non ausim; eum autem ait Rigordanus Malespini a domo dicta Corbizzi oriundum, quæ inter tres civitatis hujus (2) antiquissimas habebatur, nomine Corbizzi, Davizzi, & Altoviti, scutoque (3) Squarccialupi pariter insignitas, & ab equitibus fabulosis, Ricomano & Davizo Corbizzi, Caroli Magni ætate, ut fama erat, profectas (4). Prænomen vero patriarchæ a Gallico quodam anonymo Guillelmi Tyrii (5) continuatore exhibetur: nempe vocabatur Heimer (6), quod latine vertitur Haymarus, & sæpe ita in S. Sepulchri Chartulario repetitur; Itali autem dicunt Aimaro, vel Amerigo (7). Nomen igitur Patriarchæ vulgari sermone sic completum habebatur : « Amerigo Monaco dei Corbizzi. »

(1) Eft. de Eracles, xxvi, cap. 19. (R. des Hift, des Croif, 11, p. 204.)

(2) Gamurrini, 1, 447, 111, 225. (Genealogia della Fioreia, cf. Verinum, De Illustratione Urbis Florentiæ (Paris. Estienne, 1583, in-fol.), p. 22.

Tres quoque venerunt proles sub Othone (fecundo Idem fanguis erat, dispar nec originis Corbicus, & Thusci decus Altovita leonis. Quique sua dextra fregit rapida ora lu-(porum Unde infigne Lupi nomenque accepit ab

(3) Argenteus lupus in atro (gall.), de sable à un loup ravissant d'argent. Vinc. Borghini, de Familiis Florent., 11, p. 40, 66. Santa Pietra, Teffera Gentilitia, p. 177, 364. Monachi autem nostri nulla fuperfunt nec figilla nec monetæ.

(4) Gamurrini, l. c., Rigordano

Malefpini, ch. 53, (Muratori SS. RR. Ital., VII, p. 917.)

(5) Lugdun. Manuscriptum jam memoratum quod sub titulo « Variante D . Gallica Guill. Tyrii Continuationi subjungitur in Recueil des Histoires des Croisades, t. 11, 242.

(6) Idem nomen Haymer, Cæfa-

riensi alii archiepiscopo, Ernesio scilicet, ex Constantinopoli cum regina Maria Comnena & Brachio Si Philippi a. d. MCLXVII redeunti, a Balduino Avennensi datum esse comperimus. Baudouin d'Avesnes, c. 164.) (Codd. mmff. Bibl. Cæf. Par.; St G., nº 84, f. 217 & 660, f. 230.) (7) Sic Laurentius Florentinus

eodem ac Balduinus Avennensis errore laborans, Ernesium eumdem in eodem loco appellat. (Cod. mf. Bibl. Laurent.; Plut. LXI, nº 44, f. 186.)

Haymari Monachi initia.

Si quidem anonymo Instrumenti auctori fidem aliquam adhibemus, Haymarus ille Monachus, Florentia oriundus, magister erat, necnon clericus, & forsan canonicus in Florentina S. Joh. Baptistæ Ecclesia; virque ab eo valde doctus habetur: « Hic, inquit, a « primo juventutis flore fuit liberalibus artibus erudi-« tus, & postmodum in Sacræ Scripturæ mysteriis, jure « canonico & phyficali scientia præpollebat. » Regnante porro Imperatore Manuele (ann. MCXLIII-MCLXXXIII), Hierofolymam religionis causa migravit (1); necnon fieri potuit ut, paulo post adventum, canonicus Acconensis ecclesiæ sanctæ Cruci dicatæ (2) eligeretur, simulque, a patriarcha Hierosolymitano, Amalrico de Nesle, Sancti Sepulchri cancellarius nominaretur(3). Jam quidem anno MCLXVIII occurrit Amalricus quidam, cancellarius (4), testis assumptus de duobus decretis quibus patriarcha ecclesiis Neapolis & S. Nicolai ad Joppem, extra muros, peculiaria jura donabat. Hunc fuisse nostrum Monachum non plane certum est; imo Amalricus iste Monachum proxime præiisse videtur, quo ann. MCLVIII defuncto, post aliquod intervallum (5), anno videlicet MCLXX, noster munus ingressus est. Monachum autem privilegia omnia ab Amalrico patriarcha, post annum MCLXX concessa vel confirmata, prescripsisse certum est; ceterum, quæ ex istis

⁽¹⁾ Forfan ex Conftantinopoli, cum Cæfariensi archiepiscopi Ernesio & Odone de S Amando: unde & Balduini Avennensis supra memoratus error, & in posterum vivida Monachi de reliquiis S. Phiolippi cura.

⁽²⁾ Seb. Paoli, nº 59, t. 1, p. 59.

^{(3) «} Quare patriarcha Hierofo-« lymitanus illum in fuum elegerat

[«] cancellarium. « (Inst. transl. Brach. S. Philippi, l. c.)

⁽⁴⁾ Chart. S. Sepulchri, no. 160, 161, p. 289.

⁽⁵⁾ Privilegium enim ab Amalrico, anno MCLXIX, canonicis S. Se-

usque ad nos pervenerunt, omnia subscripsit: pactioni enim anno MCLXXI inter Bernardum, episcopum Lyddæ, ac Petrum, priorem S. Sepulchri, factæ (1), videmus adfuisse « Magistrum Monachum, Domini Patriarcha Cancellarium », qui unus e sequestris, inter episcopum & priorem interpositis, erat. Eumdem eodem iterum titulo infignitum reperimus, testisque munere fungentem, primo in arbitratu (2) inter S. Sepulchri canonicos, & monachos « de Latina », deinde de facta inter Bernardum, priorem Ecclesiæ Ascensionis, & Equites Hospitalis, mutatione (3), quibus actis adfuit Guillelmus, episcopus Acconensis (sept. MCLVII—jan. MCLXXI) (4), ob eam causam inter annos MCLXVII-LXXI ponendis. Anno denique MCLXXVII condonationem aliquam Amalrici patriarchæ perscribit (5). Restant acta, quæ ab Amalrico patriarcha non manifesto profecta nec a Monacho subscripta, in prasentia tamen Dni Patriarcha & cleri Hierosolymitani confecta esse declarantur (6): iis quoque nostrum adfuisse, suspicari non foret absurdum: quocirca eum conventui cuidam cum Amalrico

pulchri concessum, (Chart. S. Sepulchri, n° 167, p. 301.) quum anteriora Amalricus, posteriora autem Monachus, nullus cancellarius subscribit.

- (1) Chart. S. Sepulchri, nº 181, p. 322.
- (2) Chart. S. Sepulchri, nº 143, p. 261.
- (3) Sebast. Paoli, nº 188, t. 1, p. 234. Quod alterum instrumentum post prius ponendum esse videtur, quippe cui Bernardus, Lyddensis episcopus (1169-1178), testis adst.
- (4) Guillelmus enim, ipfo anno 1171, menfe januario, cum Amalrico rege Palæftinam reliquit, Conftantinopolim iturus atque inde nunquam reverfurus.
- (5) Chart. S. Sepulchri, n° 168, pp. 305-307.
- (6) Hic acta præterimus, quæ iftam tantum mentionem ferunt: « exiftente Amalrico patriarcha » quæ invenies in Seb. Paoli, n° 45, 46, 63, 64, 164, 169, 200 (pp. 46, 47, 63, 64, 207, 212, 243), & in Chartulario S. Sepulchri, n° 124, 181, pp. 129, 213.

interfuisse arbitramur, in quo, a. D. MCLXIX, Hospitalarii milites, de depositione Mag. Gisberti d'Assailly, consulerunt (1): necnon acto, quo Henricus Leo, dux Saxoniæ, dum Hierofolymarum moraretur, anno MCLXXII Sm Sepulchrum diversis donavit divitiis (2); donationi denique cuidam, quam Petrus prior Si Sepulchri, fratribus Ordinis Cisterciensis militaribus, a. d. MCLXXVIII (sept. viij) concessit (3). Quæ Cancellarii munia obivit ad annum usque MCLXXXI, cunctis valde approbantibus: « ejus providentia, sedes patriar-« chalis honestius regebatur (4). »

Anno falutis MCLXXX, Eraclius, Cæfariensis archiefariensis Arpiscopus, cujus adeo sœda fama suit ut de eo publice
eligitur.

diceretur: « Sub Eraclio amittendam esse crucem, sidiceretur: « Sub Eraclio amittendam esse crucem, si-« cut sub Heraclio imperatore recuperata fuerat (5) » patriarcha Hierofolymitanus eligitur. Capitulum tunc Cæsariense, postquam tempus aliquod vacasset Ecclesia, Monachum Archiepiscopum elegit (6), qui tamen Cancellarii munus simul videtur retinuisse (7). Jam ab anno MCLXXXI, priusquam vela Summo Pontifice confirmatus fuisset, Monachus, simul ac Bethleemensis

Anno salutis MCL XXX, Eraclius, Cæsariensis archie-

- (1) Seb. Paoli, nº 186, p. 229. (2) Origines Guelphicae, 111, p. \$18, v., p. 18; huic foli instrumento
- figillum pendet Amalrici: unde enim Paoli id quod fub no 35, in tabulis fuis æneis inferit, exprompfit, plane ignoramus.
 - (3) Seb. Paoli, nº 205, p. 247.
 - (4) Inft. Tranfl. 1. c.
- (5) Eft. de Erucles, 1. xx111, cap. 38. (Hift. des Croisades, 11, p. 57.) Marinus Sanutus, Secr. Fid. crucis, 1. 111, p. vi, cap. 24. (Bongars, 11,
- p. 172.) Quæ fama adeo in vulgi fermonibus crevit, ut paulo post coævi gallici poetæ eumdem Eraclium Godefrido de Bullione venenum impinxisse finxerint. Cf. Roman de Godefroy de Bouillon, 111, p. 83; Eraclius, ed. Maffmann, p. 432.
 - (6) Instr. Transl., l. c.
- (7) Nullum enim cancellarium Eraclii privilegia fubfcribentem invenimus, fed tantum (ab anno jam MCLXXXI), Alanum quemdam capellanum.

episcopus, ob famam quainter prudentissimos religiosisfimosque regni præsules jam tunc eminebat, eligitur(1) ut Antiocham eat, comes futurus regi & patriarchæ, qui discordias, inter Bohemundum III, Antiochiæ principem, & clerum ejus provinciæ, componendas fusceperant. Anno sequenti (MCLXXXII, die xiija novembris), Cæsaream redux, ibi testis adest actis duobus, quorum prius (2) edit rex Balduinus IV, dum Gualterio Cæsariensi jus facit Equitibus Hospitalis vendendi Casale de Galilea (3), in dominio Cæsariensi situm; alterum (4) autem ipse Gualterius scribit, venditionem hanc fanciturus. Sequentibus quidem annis, de Monacho nihil certe videmus; hoc tamen suspicari licet, eum, ut erat Cæsariensis Archiepiscopus, jam regni rebus interfuisse, & conciliis assedisse quæ tunc habita sunt : ei nempe quod ann. MCLXXXIII, mense februario, Hierosolymam coactum (5), subsidia statuit extraordinaria, bello contra Salahadinum gerendo; anno deinde eodem (6), (nov.) quum Regni principes, quis Balduinum IVm fere jam moriturum excepturus foret sanxerunt; nec non concilio adfuit, Acconisann. MCLXXXIV acto, quo præsules ac barones frustra Balduinum IV & Guidonem de Lusignan reconciliandos suscepere, decretumque est patriarcham Eraclium ad Occidentis principes mittendum, qui christianorum opes auxilio

⁽¹⁾ Guil, Tyr., l. xxII, cap. 7.

⁽Hist, des Crois., 1, p. 1073.)

⁽²⁾ Sebaft. Paoli, n° 72, t. 1, p. 72.
(3) Hodie, ut fufpicamur, Genin, feu Ginea.

⁽⁴⁾ Sebast. Paoli, nº 71, t.1, p. 71.

^{(5) «} Subfequente februario, con-

venerunt Regni principes universi

[•] apud Hierofolymam, de rerum

[·] statu qui præsens erat consilium

^{*} habituri. * Guil. Tyr, l. xx11,

cap. 22.(Hift. des Croif., 1, p. 1109)
(6) « Et devant ce que il (Balduin)

moruft, manda il toz fez homes,

^{que il venissent à lui en Jerusalem; & il vindrent tuit. • Eft. de}

flagitaret (1). Una vero inter plurimas Guillelmi Tyrii Continuationes, ea nempe cui titulus : Estoire d'Outremer & de la naissance Salehadin (2), nos omnino certos facit Monachum cœtui etiam alii adfuisse, qui Neapoli anno seq. (Sept. MCLXXXVI) habitus est, quum, mortuo in cunis rege Balduino V, mater ejus Sibylla, nullo respectu habito supremæ Balduini IV voluntatis, necdum, ut ita dicam, refrigeratis regii infantis cineribus, eo potissimum tempore, quo Tripolitanus comes, regni bajulus, præfulesque ac barones de eligendo Balduini V successore consulerent, se mater, inquam, regnum sibi palam conjugique adeptura, cum patruo Josselino de Courtenay, cum Raynaldo de Chatillon, Willelmo Marchione de Monteferrati, Eraclio Patriarcha, & Terrico Templi Magistro, intra Hierosolymarum mænia includeret. E codice igitur supra dicto discimus Sibyllam baronibus mandavisse ut Solymas convenirent vassalitii obsequio erga ipsam functuri; hos autem, conscripta intercessione, se illi obtemperaturos negavisse, donec abesset decretum summi Pontificis, Cæsarisque, & Galliæ ac Angliæ regum, quos Balduinus IV successionis tradendæ arbitros instituisset. Monachum & duos a Cisterciensi ordine abbates, quibus commissa est intercessio ad Sibyllam deferenda, comitati sunt Johannes II de Bellesme, comes de Alençon, & Guillelmus le Queux,

Eracles, l. xxiii, cap. 6. (Hift. des de Era Croif., ii, p. 9.) des Cr

^{(1) •} Il fist semondre illuec (Acre)

[«] un grand parlement de toz les

e prelaz & les barons... pour en-

[«] voyer meffaiges outremer. » Eft.

de Eracles, 1. XXIII, cap. 1. (Hift. des Croif., 1, p. 1110,)

⁽²⁾ Codd. mmff. Bibl. Cæf. Paris., n° 7188 - (f. 348 r° & feq.) & n°

^{435 (}f. 1 & feq.).

dominus Si Bertini (1). Ubi vero Solymas devenere legati, omnia tantumnon peracta invenerunt: nempe Eraclius patriarcha, quem Sibyllæ mater ad hunc locum evexerat, se jam ad imponendum noxiis capitibus infigne regium accingebat; necnon Terricus, Summus Templi Magister, qui capitale odium adversus comitem Tripolitanum fovebat, ærarii, Sepulchro inclusi, cujus fervandis clavibus præerat, aperuerat portam, & e coronis quæ ibi detinebantur, pulcherrimam Sibyllæ tradiderat. Patriarcham autem Monachus de baronum decretis certiorem fecit, minatusque illi provocationem ad Summum Pontificem, vetuit eum quidquam agere priufquam arbitri litem diremiffent. Hic, quum archiepiscopi admonitionibus aurem præbere noluisset, quinetiam, exspectaturum se omnino negavisset, abierunt necessario legati, re infecta, patriarchæ responsum ad barones relaturi. Nec, quamvis omni ope huic cœpto refisteret, ulla ratione Rogerius de Molinis, Summus Hospitalis Magister, prohibere potuit quin, paucis post diebus, Sibylla palam solio potiretur (die veneris, sept. xix MCLXXXVI). Unde apparet, quanquam in hoc tempore commissa illi res non adeo bene successerat, quæ fuerit jam tum, apud regni proceres, Monachi nostri auctoritas. Imo sequenti anno, rex ipse Guido eum ad se cum ceteris Archiepiscopis vocavit, ut ab eo confilia illa, quæ Sibylla spreverat, flagitaret. Nempe in eo erat Terra Sancta, ut calamitate infigni obrueretur, quippe quum Salahadinus, baronum usus discordiis, regnum pararet invadere. Tum, periculo instante, novus rex Guido, confestim Hieroso-

⁽¹⁾ Estoire de Eracles, 1. XXIII, cap. 17. (Hist. des Croif., 11, p. 28.)

lymam (die xxx^a mart. MCLXXXVII) totius regni Archiepiscopos episcoposque(1), quid agendum esset confulturos, advocat; verifimile autem est Monachum, qui sane, præcedenti anno, ex iis fuerat qui regi Guidoni Accone (2) morem publice gesserant, huic iterum concilio assedisse, quod quidem regem cum baronibus imprimisque cum Tripolitano comite reconciliavit, nulla vero ratione iteratas assidue christianorum clades antevenire potuit. Prælio ad Tiberiadem (xiij aprilis) profligatus captusque, amisit rex Guido Cæsaream circa diem xv jul. (3), Solymasque die 11 octobris. Prælione illi adfuit Monachus, an Hierofolymæ cum regina, & Johanne de Ibelino atque Eraclio patriarcha remanserat? Nonne fieri potuit ut, hujus monitis obsecutus, ad flagitanda auxilia, paulo post Occidentem petierit, simul atque Valeniæ & Cabilonis episcopi Angliam ab Aymaro, Antiochiæ patriarcha (4), Guillelmusque II, Tyrius archiepiscopus ab Hierosolymitano patriarcha (5) mitterentur? An potius, dimisso Hierofolymæ concilio, Cæfaream regressus erat, unde

- (1) a Lors oï dire le roi Gui que Salahadin affembloit fes oft por
- entrer en fa terre... Si manda les
 arcevefques, les evefques, qu'ils
- venissent à lui en Jerusalem.
- · Quand ils furent venus, si lor
- demanda conseil qu'il feroit de
 Salahadin qui affembloit ses ost
- * por venir sus lui, &c., * Est. de Eracles, l. XXIII. C. 22. (Hist. des
- Eracles, 1. xx111, c. 23. (Hift. des Croif., 11, p. 36.)
- (2) « Li rois fift femondre Bau-« douin d'Ybelin & les autres ba-
- douin d i bein & les autres ba rons de venir tenir un parlement
- « à Acre, e ils vindrent. » Eftoire

- de Eracles, XXIII, cap. 19. (Hift. des Croif., 11, p. 33.)
- (3) Bohadinus, Vita Salahadini, ed. Schultens, p. 71. Abulfarage, ed. Pococke, p. 273. Cf. Abulfeda,
- ed. Pococke, p. 273. Cf. Abulfeda, Ibn el-Athir (Hiftor. arabes des Croisades, pp. 60, 689.)
- (4) Aimerici, Antiocheni patriarchæ, Epistolæ ad Henricum regem Angliæ, ap. Baron. Ann. Eccles., ann. 1187, n° 5.
- (5) Guillelmus II Provincialis, qui Guillelmum I Hiftoricum proximus excepiffe videtur (?).

mox, adventante Salahadino, qui paulo post, mense scilicet julio ad finem vergente, urbem cepit incolasque omnes trucidavit (1), profugeret? Hoc certe compertum habemus, eum jam mense octobri Tyrum cessisse, ubi solemni cuidam adfuit acto, quo Hierosolymitani regni barones Januensibus libertatem commercii concedebant (2), atque paulo post a marchione Conrado de Monteferrato, nuper in auxilium appulso, benigne acceptus & ejus confiliis admissus est; statim fere, atque eodem certe mense videmus Marchionem, rogante Monacho, Pisanis, qui Archiepiscopi tantumnon cives erant, commoda illis a Raymundo Tyri comite, concessa, a se ipso sancita (3), aliis insuper additis privilegiis (4) condonare. Tunc vero Monachus, ait anonymus Instrumenti auctor, «patrimonio ecclesias-« tico spoliatus ad propria rediit, & Florentiæ fuit « quasi per biennium (5). » Inde, auditis christianorum victoriis, quum ipse, sane egregia Clementis IIIi voce, quæ totam Italiam Terræ Sanclæ auxilio mittebat, commoveretur, redeundum sibi esse in Palæstinam decernit, Acconemque revertitur (6). Minime igitur du-

(1) Michael Syriacus (apud Petermann, Beitr. 7 d. Gefch. der Kreuzzüge aus Arm. Quellen, p. 148), qui
plane congruit cum Epiftola quadam
inedita Wilhelmi epifcopi, de Captione Hierufalem (Bibl. Univ. Hauniensis, cod. Arn.-Magnæanus, n°
261, in-4°.). Rad. de Coggheshale,
Chron. Terræ Sandæ, cap. 12 (Martène, Amp. Coll., v, p. 369), 'qui
Cæfaream, a Saphadino, non autem
a Salahadino captam fuisse afferit,
in hoc loco cum arabicis chronographis minime congruit. Cf. Ro-

gerium de Hoveden, ed. Savile, p. 560; Bened. Petroburg, ed. Hearne, p. 488.

- (2) Liber Jur. Reip. Genuensis (Monumenta Hist. Patriæ, p. 346, 347).
- (3) Ughellus. Italia facra, 111, col. 487. Cf. 1v, col. 1097.
- (4) Dal Borgo, Diplomi Pifani, p. 96.
 - (5) Instrum. Transl., 1. c.
- (6) Habuit propositum rever• tendi, transfretavit domum & re-

bium est eum ibi, jam incepta obsidione, versatum esse. Ceterum, obsidioni adfuisse Monachum, plane comprobatum est. Nempe, dum oppugnaretur Acco, defunctus est Gualterius II Grenier, dominus Cæsareæ (1), cujus testamento conscribendo præfuit Monachus, ut manifestum est ex tabulis postea scriptis, quibus Juliana Grenier, soror Gualterii, & Cæsareæ domina, fratris testamentum, hodie quidem amisfum, ratum habet (2) (xxiij oct. MCXCVII). Utrum, Accone a Christianis recuperata, die xi Julii MCXCI, Cæsareaque a Ricardo Cœur de Lion, mense sept. ejusdem anni ex integro instaurata (3), atque per sœdus cum Salahadino pactum (4) (x aug.- 1 fept. MCXCII), prioribus dominis restituta, Monachus etiam sedem archiepiscopalem rursus occupaverit, necne, quamvis testimonio de hac re certo careamus, tamen dubium haud esse potest Cæsaream illum revertisse.

Haymarus rofolymitanus eligitur, & cum Henrico, comite Campaniæ, tendit.

Interim, Eraclio patriarcha defuncto (5), munus pa-Monachus pa-triarcha Hie- triarchale, quod nil jam nisi vana dignitas erat, ad plue res vicissim præsules delatum fuisse videtur: eliguntur

- « diit Accon. »Inftr. Tranfl. (AA. SS. Maii, 1, p. 16.)
- (1) « Gauthier fu occis ou recou-« vrer d'Acre. » Lignaiges d'outremer, cap. xix bis (Affises de Jérufulem, 11, p. 456). Cf. Ducange, Hift. des Princip. d'outremer (Mf. Bibl. Cæf. Paris, n° 1224/9493), qui Gualterium II, Julianæ fratrem, hic unum ac eumdem facit ac Gualterium III, Cypri comestabulum. Cf. Seb. Paoli, I, p. 453.
 - (2) Sebaft. Paoli, nº 83, I, p. 89.
 - (3) Bened. Petroburg., ed. Hear-

- ne, p. 677. Guill. Parvus, l. IV, cap. 23, ed. Engl. Hift. Soc., II, p. 70.
- (4) Bern. Thefaur., ed. Guizot,
- (5) « A. D. 1191, dum Accon obfideretur » (Brompton, Bened. Petrob.), fed rectius, urbe jam capta, « en cel temps que le conte « Henri tenoit la feignorie d'Acre. » Man. Lugd. (Hift. des Croif., 11, p. 203, var. D.), quod cum Itin. Ricardi, l. 1, cap. 63, ed. Stubbs, p. 121, conferas.

scilicet ex ordine: quidam nomine Sulpitius; post hunc Cyrillus, Carmelis prior; forfan inde Bethleemensis episcopus, Albertus I, quem nonnulli eumdem ac Albertum II de Castelgauthier, bis ita hanc sedem obtinentem, falso putaverunt (1); deinde Radulphus, 11 aug. MCXCII « nuper electus », & in Joppe a Salahadino obsessus, posteaque ut obses retentus (2); denique, defuncto Radulpho (MCXCIII), Michael de Corbeil, Parisiensis decanus. Ille demum tale munus acceperat, quum, mense martis MCXCIV, Senonensis archiepiscopus designatus, patriarchæ officium, in longinqua regione exsequendum, repudiavit (3). Tunc vero, tot repulsis subinde acceptis, Sancti Sepulchri Canonicis placuit syrium præsulem indicare; Cæsariensem igitur archiepiscopum, Monachum scilicet, proposuerunt (4); quanquam nonnihil confirmandæ huic optioni obstitit: nempe Campaniæ comes, Henricus, imperium tunc Hierosolymitanum regebat, qui, nondum diademate palam ornatus nec regio nomine

- (1) Le Quien, Oriens christ., 111, p. 1251. Sebast. Paoli, 1, p. 130. Art de vérisier les dates, 1, p. 297. AA. SS. Boll., Maii 111, p. 11. Apr., 1, p. 769-802.
- (2) Itiner. Ricardi, l. v1, cap. 13, ed. Stubbs, p. 403. Oliv. Scholaft., Hift. R. Terræ Sanctæ, cap. 62. (Eccard, 11, 1393.) Nicolaus Trivet, ed. Engl. Hift. Soc., p. 140. Sicardus Cremonensis, ap. Muratori, v11, p. 618. Roman de Richard-Cæurde-Lion, l. 11, ch. 7, v. 7020, ed. Weber, p. 274.
- (3) « Magister Michael, decanus « Parisiensis, vir theologus & religio-

- fus, in Patriarcham Hierofolymi-
- * tanum est electus, fed, antequam
- illud iter arriperet, factus eft Senonenfis archiepiscopus. » (Alb.
- Novim. Chronicon, p. 403. (Cf. Baluze, Mifcell., 11, p. 242; Galfridi de Corlone, Chron. Senonense, f³ 135 v³. (Hift. litt. de la France, XXI, p. 13.)
- (4) Inftr. Tranfl., l. c. Eft. de Eracles, XXVI, Cap. 29. (Hift. des Croif., II, p. 203), var. D. Alb. Novim. Chronicon, ad ann. 1154. Theod. Pauli in Patriarch. Hierofol. Hift. Chronolog., ap. AA. SS. Boll. Maii III, p. XII.

insignitus, regiam tamen prærogativam sibi vindicabat. Cui vivide resistebat Amalricus de Lusignan, regis Guidonis frater, & regni Hierosolymitani comestabilis: hunc frustra Henricus officio pellere tentaverat, illoque potissimum anno palam adversus eum, de Pisanis, sibi male, ei contra bene acceptis, bellum gesserat (1). Quanam ratione Monachi electio illis principum litibus adeo immixta fuerit, ut aliquis ejus ætatis auctor perhibeat inde tantummodo discordias inter Henricum & Amalricum ortas, imo eam fuisse causam quæ hunc præcipiti fuga Cyprum petere coegerit (2), explanare nobis perdifficile videtur. Ita quidem (ut supra memoratum Guillelmi Tyrii gallice continuati Lugdunense nos docet manuscriptum) se res habuit : Monachum Canonici tantum elegerant, neque Comitem de optione certiorem fecerant. Tunc vero, five quod Monachus cum Amalrico steterat, Pisanisque favebat, quos ann. MCLXXXVII exceptione a Conrado concessa donaverat, sive quod Henrico magis placebat præsul Gallicus quam Italus jamdudum Syriæ habitator, quidquid est, prærogativa ille regia uti voluit, quam infitiabantur canonici, tale jus ad privatum Acconis dominum, necdum infignibus regiis ornatum, nulla ratione attinere profitentes. Vetere, ut videtur, ex more, primo mane eligendus erat patriarcha: nomina duo « ad aurem regis » proferebantur, cui, antequam advesperasceret, confirmanda vel recusanda erat electio; « ita, ait chronographus, apostolos, Judæ successorem « Matthiam eligentes, imitabantur canonici; — rex

⁽¹⁾ Mas Latrie, Hift. de Chypre, (2) Eft. de Eracles. (Hift. des Croisades, p. 212, var. D.)

« autem fortis vice fungebatur quæ inter Matthiam & « Josephum judicavit (1). » Iratus ergo quod sibi hoc jure uti non licuisset, Henricus arripi canonicos jubet. deinde objurgat eos, minaturque se illos in mare immersurum, postremoque omnes in carcerem conjicit. Permagna fuit facinoris invidia: tum Joscius, Tyri archiepiscopus, ceterique regni principes, Henricum adeunt, docentque quantum scelus admiserit, quantum ei periculum a curia Romana immineat, quam insuper inimicitiam patriarchæ, postquam hic sede potitus fuerit, in se contracturus sit, orantque eum ut canonicos dimittat, & gratiam fibi Monachi reconciliet. Quod confilium comes secutus, ait continuati Guillelmi Tyrii auctor, pacem cum Monacho fecit, nepotemque patriarchæ, nomine Gratianum, equitis armis induit, dono insuper datis casali de Quasarbole (2), ad Acconem sito, & quingentis bysantiis aureis. Canonici vero, quibus parum id erat, Romam ire, rem integram ad pontificem Cœlestinum III deferre, qui comitem injuria egisse decrevit, optionemque canonicorum approbavit: hinc ad patriarcham pallium, ad comitem grave pontificis, quo intra juris fines cohiberetur, edictum (3), aliamque tandem chartam privilegia sua

⁽¹⁾ Greg. 1X, Decretales, 1.1, t. 6, cap. 14. Cf. Bern. Thefaur., ed. Guizot, p. 81, & Armam. Mftum, nº 677, f. 242, col. 2. Cf. quoque. Eft. de Eracles, XXIII, cap. 38 (Hift. des Croifades, II, p. 159), quæ hæc omnia de patriarchali electione, de Monacho ad Eraclium transferunt.

⁽²⁾ Quafarbole (Kafer Bâl?), ho-

die forsan Kefr Abilin, super viam quæ de Accone ad Hierosolymam tendit, aut Kefr Kabul, oppidum, Acconem inter & Canam Galileæ situm (Robinson, Palæstina, 11, p. 105; 111, p. 88); sed nequit esse Kefr Ba'al, quippe quod oppidulum juxta Byblon stat urbem. (Ritter, XVII, p. 568.)

⁽³⁾ Est. de Eracles (R. des Hist.

confirmantem (1), reportaverunt. Ad hunc usque locum nihil obscuri invenimus in Monachi vitæ historia; sed paulo infra, ipse illius Continuationis auctor, eo quidem tempore quo ait ob electum Monachum litigasse Henricum & Amalricum, ibi potissimum asserit Henricum, non Amalricum, Monacho favisse (2). Primo quidem arbitrari liceat mendam hic esse librarii, qui, versa vice, vocabula « Conte Henry » & « Conestable Heimery » mutaverit. Sed quum, tertio post anno, ex litteris Innocentii III, die XXIII decembr. MCXCVIII scriptis, & Monachum graviter increpantibus (3) (functus erat vita comes Henricus anno præcedenti), compertum habeamus ipsum patriarcham inimicitias aperte cum Joscio, Tyri archiepiscopo, exercuisse, qui Monachum tamen contra Henricum tutatus erat, quum illum Monachus prohibere voluisset ne Cyprum navigaret (4) nuptiasque inter Amalricum & Isabellam pararet, quibus hic folium Hierofolymitanum confcenderet (5); quum denique patriarcha ira in conjuges, nondum nuptos, ficut decennio antea in Sybillam &

des Croif., 11, p. 402-403, var. D). Greg. IX, Decretales, 1. 1, t. 6, cap. 14.

- (1) Chart. S. Sepulchri, nº 128,
- (2) « Car ensi come l'on dit que
- « le conte Henri maintenoit Heïmer
- « qui estoit elit à patriarche, par
- a laquelle chose le rey Heymeri ne
- « s'en parti mie dou reiaume à la
- « bone volonté du conte. » (Est. de Eracles, 1. c.)
- (3) Inn. III, Epiftola, 1. 1, ep. 578; ed. Migne, 1. p. 477.
- (4) « Recepimus enim litteras
- · illas quas in derogationem famæ

- « venerabilis fratris nostri Tyrensis « episcopi edere, ac in quibus per-« fonam ipfius turpiter depingere « voluisti, quia non expetita a te « licentia navigarat Cyprum. » (Epiftola fupra citata.)
- (5) « Cum idem archiepiscopus... « Americum tunc Cypri regem il-« lustrem, ad charissimæ in Christo « filiæ nostræ Jerosolymitanæ re-« ginæ conjugium, Jerofolymitani-« que regni regimen, de confilio « & voluntate fere totius christian; a exercitus, evocaffet. » (Ead.,

ibid.)

Guidonem, detonaret, quid mirum si adeo bene inter fe reconciliati fint Monachus & comes Henricus (præsertim quum Pisanis hic satisfecisset) (1), ut ille Amalrici partes subito deseruerit? Ita etiam plane intelligi possit qua ratione, defuncto Henrico, Monachus Amalricum, cujus beneficia oblitus effet amicitiamque repudiasset, uxorem ducere & regem fieri præ metu noluerit, omnique ope ac via prohibuerit. Ceterum verisimile est Amalricum, cujus nupriæ, ob arctiora cum uxore propinquitatis vincula, non fine controversia fieri poterant, quum eas cito celebrari, utilitatis suæ causa, cuperet, leges quaslibet a Monacho dictas, quo hujus impetraret patrocinium, accepisse, ambosque ita inter se suisse reconciliatos. Utcumque est, dubio caret patriarcham sua sponte regem reginamque coronasse, obstricto quidem Amalrico ad jusiurandum quod etiam nunc habemus in charta (2). Destitutus vero Tyri archiepiscopus ad Summum Pontificem frustra querimonias detulit; nam Innocentii IIIi responsum, de quo supra diximus, sero advenit, & ab hoc tempore, quod restat, videntur rex & patriarcha inter se amicissime conjuncti fuisse: nempe anno MCCI (mense martio) (3), Amalricus Monachum ejusque successores cafali de Pendekio (4) in infula Cypri donavit; a regina

^{(1) «} Et le conte Henri... s'acorda « aux Pifans, & entrerent en Acre,

^{« &}amp; lor donna le ban & le for. »

Cont. Guil. Tyr. manusc. (Bibl. Laur. Flor.; Plut. Lxi, no 10.) Cf. Mas Latrie, Hift. de Chypre, 111, 596.

⁽²⁾ Chart. S. Sepulchri, nº 154,

p. 275.

⁽³⁾ Chart. S. Sepulchri, nº 177, p. 316.

⁽⁴⁾ Forte Pendaïa (la Pendee, in pago dicto Morpho, ad radicem montis Pendaï sita), - aut Pendakomo, in territorio urbis Limaffol. Vide Mas Latrie, Construction dune carte de Chypre. (Bibl. de l'Ecole des Chartes, V, IV, p. 31-39.)

autem Isabella, Amalrici uxore, maximi pretii reliquias, quas olim reginæ Mariæ, Isabellæ matri, imperator Manuel, avunculus ejus, in dotem contulerat, brachium scilicet S. Philippi apostoli, Hierosolymam ita devectum a Constantinopoli, cujus postea translatio in Florentiam, supra citata ista nobis documenta de Monacho præbuit, dono Monachus accepit (1).

Quatenus vero Monachus, nova dignitate potitus, Monachus Quatenus vero Monachus, nova dignitate potitus, condendi Teu-tonicorum E- Sanctæ Terræ negotiis interfuerit, æstimare, silentibus quitum Ordinis particeps. quæ nobis adhuc in manu erant documentis, non facile queamus. Quum enim (ut supra vidimus) Monachi, Cæsariensis tantum archiepiscopi, nomine tot chartæ oblignatæ sint, ne unam quidem reperias patriarchæ figillo notatam; nisi forte scripturæ quædam, ad Terræ Sanctæ historiam vix pertinentes, nobis subveniant, quibus unum e præcipuis ejus vitæ gestis patesit: Monachi scilicet in condendo Teutonicorum Equitum ordine (ann. MCXCVIII) confortium.

> Exstabat Hierosolymæ, jam ab anno MCXXVIII, Germanicum quoddam Hospitium, dictum Hospitale Fratrum Teutonicorum Sanctæ Mariæ in Hierusalem. Ouamvis obscuræ sint hujus instituti origo & natura, atque id exstitisse non aliter compertum habeamus quam scripturis duabus, quarum altera in Jacobi Vitriacensis Historia Hierosolymitana (2), altera, multo recentior, in Sancti Bertini Chronica (3) reperitur, tamen arbitrari

⁽¹⁾ Inft. Tranfl. (AA. SSm. Maii 1, p. 16.)

⁽²⁾ Jacobus Vitriacensis, Histor. Orientalis, lib. 1, cap. 66. (Bongars, I, p. 1084.) Cf. Marin. Sanut., Secreta Fidel. Crucis, 1. 111, pars v11,

cap. 3. (Bongars, II, p. 178.) (3) Chronicon S. Bertini (ap. Martène, Thes. Anecdot., III, p. 626). Cf. Alberici Novim. Chronicon, ed. Leibnitz, p. 224.

licet Hospitale ministros habuisse sacræ cujusdam confraternitatis sodales, quæ, pontificis Cœlestini II (ann. MCXLIII) decreto (1) confirmata, usque ad diem, quo captæ funt a Salahadino Solymæ permansit. Illa, utrum tanta clade correpta evanuerit, an femina quædam ex ipsis ruinis reliquerit, unde natus sit globus iste novæ, de qua mox disseremus, societatis, inter auctores ambigitur (2). A plerisque tamen existimatur, ea potissimum ætate qua obsideretur Accon (MCLXXXIX-MCXCI), omne jam prioris instituti vestigium evanuisse (3); tunc autem Bremæ & Lubeci cives, qui Tyrum anno MCL XXXIX, duce Siebrando (4) quodam, Adolphum III comitem de Holstein-Schowenburg (5) fecuti, appulerant, se post subitum hujus discessum (6), Danis & Frisonibus crucigeris, qui jam castra pro Accone obtinebant, socios addidisse; ibique eos, e fractis navibus fuis, extra urbis mœnia juxtaque Sancti Nicolai ecclesiam, germanicum, ad tempus, hospitium struxisse (7); eosdem, favente duce Friderico de Sue-

(1) Gregorii IX Epiftola (ap. Sebaft. Paoli, I, p. 272), in qua hæc Cœlestini, alteraque, nunc deperdita, Hadriani IV epistola, recen-

fentur.

- (2) Cf. Voigt, Gefch. Preuffens II, p. 10; Dudik, Deutsche Ordens Münzsammlung, p. 31 & seq.; Notas D. Toppen ad Chronicon Petri Duf-
- burgensis (SS. RR. Pruff., I. p. 26). (3) Dudik, l. c.
- (4) Regis Guidonis Donatio ap. SS. RR. Pruffic., I, p. 221, not. 1.
- (5) Annales Hirfaugienses, p. 159. Ann. Novefienses ad ann. 1192. (Mart. Amp. Coll., IV, 565.)

- (6) Helmold. Chronica Slavorum,
- 1. IV, cap. 7, ed. Bangert, p. 139. (7) Exordium Ordinis Teut., Zam-
- melsches Chronik, ap. Dudik, pp. 39, 56. Petr. Dusburg, Chron. Pruffia,
- l. 1, cap. 1; Nik. de Jeroschin, Kronicke von Prunginlant, v. 355 & feq.;
- Fund. Monast. Olivæ (SS. RR. Pruff. I, pp. 26, 307, 675). Chron.
- y. d. Duystcher Oirden, c. 39 (Mat-
- thæi, Vet. AEvi Analecta, V, p. 655). Parochi Sufelensis Chronica Slavica
- (Lindenbrog, SS. RR. Germ., p.
- 205). Wendisches Chronik, ed. Grautoff, p. 438. Eghardus, apud Herm.
- Corner Chron. Novell. (Eccard,

via (1), qui, Acconem die VIII octob. MCXC advectus, ibidem, durante obsidione, die XX januar. MCXCI interiit, adjuvante etiam patriarcha Eraclio, qui, post ereptam christianis Hierosolymam, omni ope nitebatur ut præteritæ vitæ repensaret errores, religiosa se quadam societate conjunxisse, pontificis Clementis III edicto confirmata (vI sebr. MCXCI) (2); hos deinde peregrinos capta urbe, Hospitium suum intra ipsa mœnia constituisse, ibique sirmam obtinuisse sedem, non sine regis Hierosolymitani Guidonis & Henrici Trecensis (3) amplissima munisicentia, quam Cœlestini III edictum, die xxij decembr. ann. MCXCVI datum (4), comprobavit.

Illinc vix ortæ societati consirmandæ jam tum profuit Monachus, recens patriarcha electus? & supra
memoratum edictum a papa Cœlestino III impetravit?
Quod quidem arbitrari licet, si ad unum locum spectes,
in Hollandica Teutonici Ordinis Chronica repertum (5).
Sed verisimilius est eum anno tantum sequenti nascentis ordinis rebus intersuisse, in eo potissimum tempore
ac statu quæ ab Exordio Ordinis Teutonici, in bibliotheca Vaticana nuper invento (6), discimus; Ger-

C. Hift. Med. AEvi, II, p. 793.) Chronique d'Hayton de Gorigos (Hift. Arméniens des Croif., I, p. 478.)

- (1) Pet. Dusb., l, c.; Chron. v. d. Duystcher Oirden, cap. 42, p. 658.
- (2) Epift. Clementis III, ap. Hennes, Cod. Diplom. Sancta Maria Teut., I, p. 3.
- (3) Dudik, pp. 49 & feq., & Töppen, Ub. d. Anf. d. Deutscher Ordens, pp. 238-246, 276, ubi donationes in extenso exscriptæ sunt.
- (4) Epift. Coeleft. III, ap. SS. RR. Pruff., 1, p. 225.
- (5) Chronyck van der Duystcher Oirden, c. 42 (V, p. 658): cujus ceterum, annis & nominibus semper adulteratis, non nisi cautissime utendum est.
- (6) Cod. Mf. bibl. Vatic. (Reg. Chrift. n° 168/1344) cum quadam ejufdem versione germanica (Zummelches Chronik) a Dudik, pp. 38-41, 55-57, edita & sine versione a Töp-

manorum nempe exercitus, Cœlestini Tertii voce coactus, & imperatoris Henrici VI munificentia fretus, bipartito in Palæstinam, anno MCXCVII, appulerat; altera pars, duce Conrado de Wittelspach, archiepiscopo Moguntino, primo vere advenerat; altera cui præerat imperii cancellarius, Conradus, episcopus Hildesheimensis, mense tantum septembri applicuit. Bellum hoc, felicibus auspiciis inceptum, misere cessit, frustra oppugnato Thorone, & turpi Crucigerorum desit suga (sebr. MCXCVIII). Quum de Monacho fileant omnia documenta e quibus hauriri potest illius expeditionis historia, ex illo contra monumento, quod fupra diximus, explorate (1) percipimus Germanorum principes, antequam in Occidentem reverterentur, Accone, mense martio anni MCXCVIII (2), solemne concilium, præsidente Monacho, habuisse, cui omnes adfuerunt Terræ Sanctæ præfules ac barones. Ab hoc cœtu destinatum erat ut religiosus etiam ac militaris ordo constitueretur, pro illa hospitali Germanorum societate, sponte sua, dum obsideretur Accon, orta; quibus datum est nomen « Fratres domus Sanctæ « Mariæ Teutonicorum in Hierusalem », quum sperarent omnes olim fore ut caput ordinis in Sacram Urbem ipsam transferretur (3). Novo quidem ordini datæ funt regulæ, partim e Templi Equitum, partim ex Hospitalariorum legibus assumptæ (4); concilii autem decreta omnes qui aderant præsules ac proceres sigillo

pen in SS. RR. Pruff., 1, p. 225 & MCXCVIII legendum esse optime feq. probat Toppen, l. c. (3) Cf. Dudik, p. 43.

- (1) Exordium, ed. Dudik, p. 39. (2) Id., ibid.; Dudik in codice ipfo
- annum legit MCXCV, quod merum
- (4) Quas regulas in Duellii Mifcellaneis, 1, p. 11-96, invenies. Cf. librarii fuisse errorem, annumque
 - Hennig, Deuftchen Ordens Statuter.

fanxerunt (1). Hollandica autem illa Chronica, de qua fupra memoravimus, patriarcham imprimis conscribendas novi ordinis leges elaborasse refert (2), ejusque litteris, ad pontificem scriptis, munitos (3), Romam migrasse Wolferum, Pataviensem episcopum, pluresque alios legatos, quibus curam mandaverat concilium impetrandi a Cœlestino IIIº decreti, novum ordinem confirmaturi (4). Quum legati Romam devenere, jam defunctus erat Cœlestinus; qui autem ejus sedem exceperat, Innocentius III, a se postulata privilegia (die xix febr. MCXCIX) (5) concessit, additis insuper litteris, hodie quidem deperditis, quibus omnem curam exfequendi decreti, Summi Pontificis nomine, ad Monachum deferebat (6). Ille ineundam statim dignitatem permisit ordinis Magistro, jam prius electo, Henrico de Walpot (7), qui cum novis fratribus in verba ejus juravit, die xix novembr. MCXCIX (8), & a quo infignis illa Prussicorum dominorum series orta est.

Monachi cum

Si tempus illud excipias, quo forte Monachus con-Tertio, papa, dendo in Terra Sancta ordini alienigeno interfuit, nihil jam de illo compertum habeamus, deficientibus, ut

⁽¹⁾ Exordium & Zamm. Chron., ed. Dudik, pp. 40, 57. Cf. Pet. Dufburg, Nik. v. Jeroschin, Herm. Corner, Chron. v. d. Duystcher Oirden, l. c., qui five in nominando Patriarcha, five in tempore notando, errant, fed omnes ex eodem fonte, Exordio scilicet, defluunt.

⁽²⁾ Chron. v. d. Duyst. Oird., c. 42, p. 657.

⁽³⁾ Id., p. 658.

⁽⁴⁾ Exordium, 1. c. Zammelsch.

Chronik, 1. c. Chr. v. d. Duystch. Oird., l. c.

⁽⁵⁾ Inn. III, Epift., l. 1, ep. 570, ed. Migne, I, col. 525.

⁽⁶⁾ Chr. v. d. Duyst. Oird., c. 44, p. 661.

⁽⁷⁾ De Henrico de Walpot, cf. Doll, Die Familie Walpoden (Mainz, 1831, in-8°); Töppen, Anf. d. Deutsch Ord., l. c.; Bachem, Chronol. der Hochmeister, p. 14.

⁽⁸⁾ Chron. v. d. Duyst. Oird., c. 45, p. 662.

nuper diximus, documentis ab illo conscriptis vel profectis: fed licet ad Innocentii IIIi (1), papæ, epistolas confugere; quas si testimonio adhibeamus, spectantes ad verba quibus utitur Summus Pontifex, & ad ipsam litterarum scripturam, & ad permultas quibus repletæ funt querelas, effigiemque Ecclesiæ Palæstinæ, defuncto Monacho, tristissime depressæ, ab illo adumbratam (2); si præsertim consideremus illos tum temporis, ad mutanda quæ recens per licentiam facta erant, & componendas provinciæ lites, Syriam infolenter missos a Pontifice legatos, existimare possimus Monachum misere patriarchæ munus exsecutum esse, nedum virtuti ejus, ab anonymo Florentiæ scriptore adeo ornatæ (3), fidem tribuamus. Nec suspicari quidem ita foret absurdum Monachi partim culpa evenisse ut mutaretur Pontificum erga ecclesias Palæstinæ voluntatem quæ, ad hoc usque tempus valde liberæ, Romæ arbitrio magis pendere cœperunt. Primo quidem anno quo regnavit Innocentius III, non mala fuisse videtur inter Papam & patriarcham consuetudo; namque januario mense MCXCVIII (4) Monacho denuntiabat Innocentius fe Sancti Petri cathedram conscendisse; necnon profitebatur novus Pontifex se Terræ Sanctæ causam alacriter fuscepturum. Sed paulo post dissentire coeperunt Monachus & Innocentius III: Monachus enim equitibus Hospitalis casale Nephim (5) tribuerat, quod, ecclesiæ

⁽¹⁾ Ad annos tantum 1198-1199 & 1202, libro enim Epiftolarum IIIº (ann. 1200) quartoque (ann. 1201) huc ufque nondum repertis.

⁽²⁾ Epift. Inn. III, l. vIII, ep. 101, ap. Leop. Delifle Nov. Recenfionem ineditam; cf. l. vI, ep. 132, ed. Migne, II, col. 148.

⁽³⁾ Inftr. Transl., l. c.

⁽⁴⁾ Epift. Inn. III, l.1, ep. 11, ed. Migne, I, col. 9.

⁽⁵⁾ Nephim, castellum hodie dirutum, in promontorio Theuprosopo (Rås-esh-Schûkah) olim situm. Cf. Ritter Erdhunde, xvii, 610.

Tripolitanæ subjectum, ab illis restitui jussit Pontifex (1). Conjici autem potest Tyri Archiepiscopum, eumdem que regni cancellarium (2) & Tripolis metropolitanum, qui sequenti anno judicandam litem habuit, eo rem, pro virile parte, adduxisse (3); certe constat, Monacho & Archiepiscopo acerbe ita inter se altercantibus, litem ad aures Innocentii pervenisse, qui sive Monachum quasi pro uno ex defuncti papæ, Cœlestini nempe III, fautoribus aut saltem clientibus haberet, eumque proinde non magni faceret (4), sive reipsa patriarcham deliquisse arbitraretur, ei gravem epistolam, de qua supra diximus, mittendo intervenit. Eodem tempore (III & v jan. MCXCIX), pontifex, suscepta archiepiscopi causa, qui videtur adversarii jurisdictionem, ab ecclesia Tyria semper ægre toleratam (5), detrectare voluisse, duo crimina, jam dudum sopita; fuscitat, quæ pridem, de ipsa Tyro, Papæ patriarchis objectaverant: alterum, scilicet, de primatu in metropolitanas Tyri Petræque ecclesias, de quo inter Hierofolymitanos patriarchas & Antiochenam fedem ambigebatur (quam ob rem explanandam dies Monacho

ipse videatur obiisse ante ann. 1202, jan. Cf. Fontes RR. Austr., XII, p. 425. Anno 1203 (aug. 12 & 16) quidam apparet C. Tyrensis electus (Epist. Inn. III, l. vi, ep. 132, 134, ed. Migne, II, pp. 147-149).

(3) Epist. Inn. III, l. 11, ep. 273. Ed. Migne, I, col. 836.

⁽¹⁾ Epift. Inn. III, 1. 1, ep. 73, ed. Migne, I, col. 64.

⁽²⁾ Joscius nempe, nec alius; quippe quum a. d. 1197, 2 nov., Amalricus rex Cypri quædam ei largitus sit in insula ista (Chart. S. Sophia, n° 46, p. 143, Ms. Bibl. Cæf. Par., supp. lat., n° 10189; cf. Mas Latrie, H. de Chypre, II, 601), &, annis 1198 oct. & 1200 aug., regalis cancellarii officio etiamtum sungeretur (Seb. Paoli, I, pp. 235-287: Deust. Ord. Centr. Archiv., in Könsgsberg, Charta n° 46-48), nec

⁽⁴⁾ De litibus Innocentium III inter & Cœlestinum III, cf. Hurter, Gesch. d. P. Innocent III, 1, p. 51.
(5) Epist. Inn. III, 1. 1, ep. 505. Ed. Migne, 1, col. 466.

dictus est Romæ ante kal. Novembris, anno MCCI) (1); alterum vero, de jure clerum Tyrium præjudicandi, quod fibi vindicabant patriarchæ, Innocentius autem, scriptis ad Monachum litteris, vetuit ne unquam postea exercerent (2).

Ceteroquin obsecutus sane Monachus, amicitiam rursus cum Joscio archiepiscopo pactus est; aut verisi-Innocentio pamilius est, quia litem de jurisdictione, posthac revocatam, anno tantum MCCVI (3) dirimi videmus, Joscio tunc temporis forsan defuncto (4), aut saltem ex animo Innocentii III ejecto (5), causam controversiæ sublatam esse præcipuam inter Pontificem & patriarcham; quos, definente anno MCXCIX, amicius inter se, si unam de juribus Capituli Sancti Sepulchri nondum remissiorem Innocentii ad Monachum epistolam (6) excipias, agere manifestum est.

Tunc enim, post bellum a Crucigeris Germanis anno MCXCVII, frustra obsesso Thorone, inseliciter gestum, Innocentius III, regni Hierosolymitani valde depressi misertus, novam in Europa inire prædicationem susceperat, quam ad perficiendam innumeras epistolas (7) ad principes clerumque totiusque orbis christianos destinaverat, quibus eos certiores faciebat duos a se legatos, Soffredum scilicet de Cajetanis & Petrum

⁽¹⁾ Cf. Inn. III. Epiftol. ad Amalricum regem, ann. 1203, aug. 13, (Epift. Inn. III, vi, 132. Ed. Migne, II, col. 148.)

⁽a) Epift. Inn. III, 1. 1, ep. 505. Migne, I, col. 475.

⁽³⁾ Epift. Inn. III, 1. 1x, ep. 52, 253.

⁽⁴⁾ Quod apparet ex quadam Innocentii III Epiftola, an. MCCII

mai. 30, data (Fontes RR. Auftr. XII, p. 425), quæ de Joscio, utpote defuncto, loquitur.

⁽⁵⁾ Vide infra, p. lij.

⁽⁶⁾ Chart. S. Sepulchri, nº 148, p. 275.

⁽⁷⁾ Cf. Innocentii III Epift., I. 336, 343, 346, 355, 407, 409, 508, 509; 11, 268-272, 305.

de Capua, presbyteros ambo cardinales, unum tituli S. Praxedæ, alterum S. Marcelli, instruendis suturi belli copiis, colligendisque pecuniis, præpositos esse. Cujus pecuniæ jam exacta pars ad Monachum missa erat (MCXCIX fept.), qui ea pro necessitate uteretur, addito ut « de statu Terræ Sanctæ quam verissima indicia « remitteret (1). » Jam, eodem tempore vel paulo antea, Innocentius III, sese ipsum de Agarenorum, quos christiani paulo post aggressuri erant, moribus & viribus certiorem facturus, quo melius res Crucigerorum cedere in futurum possent, mandaverat Monacho « ut, « inquisita diligentius veritate, tam terras Agarenorum « quam detentores earum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ « exponere scriptis suis fideliter procuraret (2). » Quæ porro, sive de Agarenorum viribus, sive de statu Terræ Sanctæ (3), quam citissime collegisse, atque ad Innocentium III, adjecto insuper, ut suspicamur, quodam de prioribus bellis in Palæstina (annis præsertim MCXC-MCXCVII) gestis libello (4), missife videtur (5). Cui trino, ut ita dicam, Terræ Sanctæ Enchiridio, certe paulo post alludit Summus Pontifex, quum, in litteris duabus ad totius Europæ clerum (MCXCIX, dec. xxvij)(6) universosque fideles (MCC, jan. iv) (7) missis, se ab Hierofolymitano Patriarcha litteras, miserum transma-

⁽¹⁾ Inn. III Epift. II, 189, ed. Migne, I, col. 707. Cf. Inn. III Gefta, cap. 46, ed. Migne, I, col. xcix.

⁽²⁾ Narratio patriarchæ Hierofol. ad Inn. III (apud Bongars, I, p. 1125.) Cujus gallica quædam exftat versio, a Bernardo Thesaurario, ut videtur conscripta. Cf. infra, p. 64.

⁽³⁾ Apud Martène, Thef. Anecd., III, col. 275-281.

⁽⁴⁾ Sub titulo a Historia brevis de a recuper. & amiss. Terræ Sanctæ a editum, apud Eccard. Corpus Historic. Med. AEv., II, col. 1349-1354.

⁽⁵⁾ Narr. Patr. procemium, l. c.

⁽⁶⁾ Inn. III Epist., II, 270, ed. Migne, I, col. 828.

⁽⁷⁾ Inn. III Epift., II, 271, ed. Migne, I, col. 832.

rini regni statum evolventes, nuper accepisse fatetur. Nulla enim, ni fallimur, sides istis adhibenda est, quæ S. Albani anglicus chronographus, Rogerius de Wendower (1), de hac re finxit, has porro Innocentii III epistolas, ac proinde solemnem istam crucis in toto orbe prædicationem, Monacho ipsi nostro adjudicans, qui mirabiles quasdam a Deo missa de Dominica requie litteras (2) in S. Simeonis ad Golgotham altari reperisset, & Summo Pontifici missiste: de qua re nil aliud dicemus niss Hierosolymitana Loca, christianis præclusa (3), nunquam iis temporibus Monachum adire potuisse.

Nunc, ut ea quæ ad mutua papæ & patriarchæ commercia spectant concludamus, duas Innocentii ad Monachum epistolas memorabimus, unde apparet Pontificem nostro siduciam denuo quamdam in posterum adhibuisse. Monachum enim, Papæ studia, quum de Bethleemitani episcopi electione ageret, nuper amplexum (4), &, ut videtur, Romanæ sedi, accepto pallio præstitisque sacramentis, obligatum (5), gratus

- (1) Rog. de Wendower, Flores Historiarum, ed. Engl. Hist. Soc., t.111, pp. 148-152. Cf. Matth. Paris., Hist. Major., ed. Wats, pp. 168-169.
- (2) Subditiciæ istæ litteræ ap. Rogerium de Hoveden (ed. Savile, pp. 820-829) inveniuntur, nulla autem nec Innocentii, nec Patriarchæ mentione adjecta.
- (3) Jam a tempore pacti a Ricardo I cum Salahadino initi, duorum tantum clericorum latinorum ad S. Sepulchrum, facerdotium erat. Cf. Itin. Ricardi, l. vi, cap 34, ed.

Stubbs, p. 438.

- (4) Innocentii III Decretal. xx, 3 (ed. Migne, III, 1239), qua pontifex electionem iftam refcindens, Monachum, R. cuidam Ecclefiæ Romanæ fubdiacono, invito tamen rege, qui Petrum, canonicum S¹ Sepulchri, tuebatur, faviffe declarat. (Cf. Lequien, Or. Christian., III, 1280).
- (5) Modo, ut arbitramur, ad Monachum facramenta duo ista tribuenda sint, quæ in Chartulario S. Sepulchri, sub numeris CLII-CLIII, p. 274-275, invenies.

Innocentius, anathematifando Sidoniensi episcopo, immodestiæ reo (MCXCIX, dec. xv) præficiebat (1): cui paulo post (MCC, apr. v) (2), latam a suffraganeis sedis Tyrensis episcopis sententiam rescindens, committebat ut plebano S. Marci in Tyro, Venetianæ Basilicæ subjecto, quædam ei a Joscio, Archiepiscopo Tyrensi, sublata jura restitui juberet, ipsumque Joscium, sua vice reum, excommunicatione, si opus esset, feriret.

Nec longum jam vitæ spatium Monacho supererat:

postquam enim anno MCCI, adjuvante patriarcha An-

Haymarus Monachus moritur.

> tiocheno, Tripolitanum comitem, ob injuriam Hospitalis equitibus illatam, Ecclesiæ communione privasset (3), verisimile est eo facto desiisse illius patriarchatum. Anno enim MCCII Innocentius III in Terram Sanctam duos illos, de quibus supra diximus, legatos misit, qui res omnes, a quibus sane per senium & valetudinem prohibebatur Monachus, administrarent (4), & præsertim litem istam de S. Maria Tyrensi, a patriarcha nondum compositam, solverent (5). Soffredus, Cardinalis S. Praxedæ, prior cum summa auctoritate delegatus (6), medio fere anni MCCII proficifcitur, &, vix Acconem appulsus, Monachum reperit morientem (7). Paucis post diebus defunctus est patriarcha (8), « &,

```
(1) Inn. III Epift., II, 257, ed.
Migne, I, col. 816.
  (2) Innoc. III Epistola, ap. Fontes
```

RR. Auftr., XII, p. 282.

⁽³⁾ Epift. Soffredi ad Innoc. III,

in Geftis Inn. III, cap. 118, Migne, I, col. LII.

⁽⁴⁾ Gesta Inn. III, cap. 88, Migne, I, col. CXL.

⁽⁵⁾ Inn. III Epistola (1200, Mai.

^{30),} apud Fontes RR. Auftr., XII, p. 425.

⁽⁶⁾ Epift. Inn. III, l. v, ep. 26, Migne I, col. 978.

^{(7) «} Invenit in extremis laboran-« tem. » Gesta Inn. III, c. 88, ed.

Migne, p. CXL. « Patriarcha moria tur ». Chronic. Altissiodorense, ad ann. 1203 (ed. Camufat, f. 101 r°).

⁽⁸⁾ a Post aliquot dies ex hac « luce migrante. » Gesta Inn. III,

« ait Florentinus scriptor anonymus, ex hac vita fluxi-« bili & fugitiva, ad immortalitatis transivit patriam, « coronam gloriæ immarcessibilis recepturus (1). » Interiisse autem Monachum ante mensem novembris MCCII necesse est, quum, Accone jam egressus, eiusdem mensis die undecima (2), legatus Tripolim advenerit. Eum quidem S. Sepulchri capitulum in Monachi locum elegit, & hoc jam titulo nomen ejus ornatur in codicillo quem ipse Accone, die vij Maii MCCIII, scribebat (3). Canonici vero, confirmandæ optionis causa, Romam ad Pontificem miserunt Priorem suum. recens electum, nomine Rainierum, qui secum S. Philippi brachium, a Monacho ecclesiæ Florentinæ S. Johannis Baptistæ legatum, deportavit (4). Quanquam tamen Innocentius III valde eum urgebat (xvi Augusti MCCIII) (5), munus patriarchæ ultra detinere noluit Soffredus; immo, Constantinopolim abiit, inscio Innocentio III, qui eum ejusque socium Petrum de Capua vehementer objurgavit (6), miserique Palæstinæ status, jam a morte Monachi pastore orbatæ, anxius, quam citissime Acconem beatum Albertum de Castelgauthier, Vercellensem episcopum, & postea Ordinis Carmelitani reformatorem, misit, Monachi demum sedem occupaturum (7).

⁽¹⁾ Inft. Transl., l. c.

⁽²⁾ Epift. Soffredi, l. c.

⁽³⁾ Sebast. Paoli, nº 85, p. 90.

⁽⁴⁾ Instrum. Transl., l. c. Rigord. Malespini, l. c. Vincenzio Borghini, Discorsi, II, p. 487.

⁽⁵⁾ Epift. Inn. 111, l. vi, ep. 129,

l. vIII, ep. 126, ed. Migne, II, col. 141, 699.

⁽⁶⁾ Epift. Inn. III, l. vII, ep. 223; l. VIII, ep. 125, ed. Migne, II, col. 541, 699.

⁽⁷⁾ Epift. Inn. III, l. VIII, ep 101, Migne, II, col. 669. Cf. Le Quien, Or. Christian., III, p. 1251.

Conclusio:

De Monacho non amplius e fontibus nostris haurire Monachus & potuimus (1); quod quidem satis est ut merito conclumi unus idem-que habendi datur, quanquam nullus e cunctis Medii AEvi bibliographis de Monacho sive poeta, sive rerum auctore loquatur, eum tamen, si bene colligantur argumenta, certe habendum esse Rhythmi conditorem, & tollendam esse, ut quum maxime, dubitationem de auctoritate tituli a J. Herold & Ph. Poyssenot dati: nihil enim in tota Monachi vita reperitur quo probari possit Rhythmum ab eo non esse confectum; Rhythmi autem ne verbum quidem unum eo nos perducat, ut illum scripsisse Monachum infitiemur. Ut Rhythmologus, ita Monachus in Italia, bellum facrum prædicante Clemente III, versabatur; ut Rhythmi auctor, Italus, immo Gibelinus erat, quod quidem profitetur animus ille Pisanis amicus, & Summo Pontifici parum obstrictus. Unum vero, si Rhythmum a Monacho scriptum esse conjicias, difficilius videtur explanari posse : versum dico illum, quo poeta « confratres (2) » fuos commemorat, quod quidem vocabulum ab humili monacho vel canonico melius usurpari, quam ab archiepiscopo

> (1) Nil enim amplius de nostro reperire nobis licuit, vel in editis, vel in manuscriptis documentis quæ nobis in manu fuerunt; res quidem minime miranda, quum de Monacho plane taceat ipfe Quarefmius, necnon Suarez in fua inedita « Patriarcharum Hierofolymitanorum hiftoria » (Bibl. Cæf. Paris, fupp. lat., nº 8983), quumque de eodem nil fere abeat Ducange in fua inedita Syria fancta, cujus tamen exemplar quoddam notis auctiffimum pervolvere potuimus. Quædam nihilomi-

nus historiam Monachi illustratura, fatemur, forte fuperfunt, ea quidem quæ Ferdinandus Ughellus in fuo inedito a Libello Orientalium Ecclefiarum » collegisse affirmat. (Italia facra, IV, col. 1097.) Sed Libellus ifte, nunc cum ejufdem manufcriptis reliquiis in aliqua Romana bibliotheca fepultus, nos eum omni via quærentes fefellit.

α Si confratres mei tunc ibidem fuissent. » (V. 150.)

Cæfariensi, potuerit. Arbitrari tamen licet Monachum, « confratres » dicendo, vel « cives » interpretatum, vel urbaniori voce erga canonicos, e Florentina Sancti Johannis Baptistæ ecclesia, confratres olim suos, quibus forsan opus destinabat, uti voluisse. Antequam igitur opusculi partes breviter contrahamus, sermonemque ejus & auctoritatem perpendamus, si quidem unum eumdemque hominem habemus Rhythmologum & Monachum illum nostrum, consideranda sunt singula quædam ex opere, quæ nobis de patriarcha ante dicta, plane absolvant simul & corroborent. Ibi nempe videmus Monachum, anno MCLXXXIX, Florentia Veronam, Verona Venetiam migrasse (1); hic autem eum, initio mensis Augusti, in adoptivam patriam rediturum, navem conscendisse, &, postquam Tyrum applicuisset, Acconem uno tantum cum Marchione Conrado (2), die scilicet xxiij sept. MCLXXXIX (3), pervenisse. Sin, alia parte, spectamus ad illa de Pisanis adeo amice a Rhythmi auctore dicta (4), & ad judicium de comite Campaniæ (5) valde iniquum, de Conrado Marchione contra iteratis laudibus magnificum, confirmabitur sane quod Guillelmi Tyrii continuator de patriarchæ agendi ratione erga utrumque principem edisseruit.

(I)

« Pontum a Venetiis navibus fulcantes,
« Et die tricefima Tyrum applicantes. »

(V. 49-50.)

Quæ naves haud aliæ erant ac Venetiana illa classis, qua usi sunt quoque Pisæ Ravennæque archiepiscopi. Cf. And. Dandul., Chron. Venetum, l. x, p. xII, cap. 22 (Muratori, SS. RR. Ital., XII, p. 275).

- (2)

 a Nos cum eo (Marchione) venimns, gra[tanter recepti
- « Ab his qui tunc fuerant ibidem collecti. » (V. 77-78.)
 - (3) Epist. Theobaldi, ap. Radulph. de Diceto, ed. Twysden, col. 648.
 - (4) Verf. 55, 489.
 - (5)

α confilio fretus levitatis, α Forte per audaciam juvenis ætatis. »

(V. 425-426.)

V

QUID DE RHYTHMO SENTIENDUM?

De rhythmi metro.

Transeundum nunc ad ipsius Rhythmi scripturam examinandam; hoc vero, ut qui in nostra dissertatione ad historica quæquæ præsertim attendamus, non nisi levissime tractabimus pauca tantum, sive de carmine ipso, sive de vi atque ingenio poetæ, tacturi; fatendumque imprimis, quod ad sermonem attinet, nihilo elegantius quam cetera ejusdem temporis ac generis opera scriptum esse. Constat quidem e strophis, quæ singulæ quatuor versus vel ordines, eodem sono definentes, continent; abest tamen omnino parastichis, ea ætate non mediocriter usitata, quamquam littera, qua pariter versus quaterni terminantur, distincte ab Oxoniensis codicis librario descripta est. Versus in syllabis tredecim consistunt, sed fixo carere metro videntur; licet tamen animadverti versum unumquemque duobus inæqualibus hemistichis constare (1), quorum alter septem, alter sex tantum syllabas amplectitur; ultima autem quæque prioris hemistichi vox, tono in antepenultimam syllabam, cæsuraque certa, penultimam inter & ultimam syllabam notatur, utpote rhythmico dactylo fimul ac metrico iambo (ex : Pontifex) terminata (2). In posteriore contra hemisticho tonus semper in penultima residet syllaba (3); cujus quidem numerorum generis:

על נטלוטי ווייטן לעל ניטון אינט א

⁽¹⁾ Ut versus iste italicus qui en- appellant Italici.

decasyllabo nuncupatur.
(3) Italice piana.

⁽²⁾ Quod finis genus sdrucciola

tum in latinis istius temporis (1), (satyricis præcipue), tum in recentioribus, qui gallice (2), italice (3) aut hispanice (4) scripserunt, poetis, frequentissimi, tria latina supersunt exempla, ad eosdem potissimum eventus ac Rhythmus Acconensis spectantia (5): ceterum opus hoc Monachi nostri, inter omnia metri ejusdem historica poemata, longissimum & gravissimum esse videtur, quippe quod strophis CCXXIV, versibusque ita DCCCXCXVI constat. In Heroldi quidem editione digestum est totum poema in capita, varium fingula stropharum numerum continentia, quorum tituli res nonnullas docentes quarum mentio nulla est in ipso poemate (6), sæpiusque primam pluralis numeri personam usurpantia, illa potisfimum ætate scripta fuisse videntur. Ipse porro Rhythmus ad similitudinem epistolæ, ut apparet, compositus, forsan civi cuipiam Florentino (7) inscriptum olim dedicatorium procemium (8), hodie amissum, præse ferebat.

(1) Cf. Wolf. Lectiones Memorabiliores, I. p. 342, 430-443, Aretin, Beiträge, VII, 218-220, 302-309. Edélestand du Méril, Poéfies populaires latines du Moyen-Age, p. 155; Grimm, Gedichte des Mittelalters, p. 178; Wright, Anecdota litteraria, p. 43-49, &c., &c.; qui ceterum plura de re ista, a gestis Hierosolymitanis prorfus alienissima, discere cuperet, ad doctam R. P. Cahier differtationem (Etudes religieuses & historiques, nº 32, p. 509 & feq.), recurrat, in qua quidquid de metrica hacce materia omittimus, acutiffime denunciatur & fuppletur.

(2) Cf. in Gallicis poetis versum alexandrinum antiquiorem. (Ben-

loew, Théorie des Rhythmes, p. 75.)

- (3) Taffi odava, Allighieri hendecafyllabicus, nostro propiora esse videntur. (Benloew, p. 71.)
- (4) In Hifpania, « Poefia de arte major » tetraftichi nostri nuncupabantur. Cf. Benloew, p. 75; Ticknor, Hift de la Litter. Española, t. I, p. 33, &c.
- (5) Cf. Edéleftand du Mérií, l.c.; Grimm, l. c.
- (6) Uttituli stropharum CXXXI, CXLI.
 - (7) Cf. v. 537, 677.
- (8) Quod forfan, velut unum e tetraftichis fragmentis a nobis infra datis, ftrophis xxj conftans, numerum M verfum replevisfet.

De ftylo rhythmologi. Dicendi autem genus, ut mos apud illius ætatis scriptores, secutus est Rhythmologus rude ac barbarum, vitatis tamen plerumque solœcismis, verbisque admodum paucis pessimam latinitatem redolentibus. Neminem sedulo imitatur: plura tamen (ne de una vel altera loquar grandiloqua periodo, ex infimis poetis qui tunc legebantur, assumpta) sive e Sancta Scriptura, ut versus 569-570, sive e classicis poetis excerpit, quo ex secundo sonte sine dubio dessuunt versus 76, 629-632, 780 & præsertim v. 126:

" addenda fatis " Cogitat calcaria " (1),

v. 155:

« Non mihi tunc fomnia dictabat Parnafus » (2)

& versus tandem 562:

- « Nocte pluit integra nec mane fequente
- « Redeunt spectacula (3) »

qui Horatium, Persium & Virgilium redolent, rhythmologumque Veteris AEvi non omnino immemorem suisse ostendunt. Monachus ceterum rarissime ad hæc recurrit, translationisque jure non abutitur, nisi locis aliquot ambitiosis obscurisve: satis habet narrare, & hoc quidem simpliciter, clareque, ut oculatus testis,

```
(1)

(3)

(4) Nofte pluit tota : redeunt spectacula (Horat. Epiffola, lib. 11, ep. 1, v. 126.)

(2)

(A) Nofte pluit tota : redeunt spectacula (mane, care)

(bet. nofte pluit tota : redeunt spectacula (pectacula (mane, care))

(bet. nofte pluit tota : redeunt spectacula (pectacula (mane, care))

(bet. nofte pluit tota : redeunt spectacula (pectacula (mane, care))

(bet. nofte pluit tota : redeunt spectacula (pectacula (mane, care))

(bet. nofte pluit tota : redeunt spectacula (pectacula (mane, care))

(care)

(data provided (mane, care))

(data pluit tota : redeunt spectacula (pectacula (mane, care))

(data pluit tota : redeunt spectacula (pectacula (mane, care))

(data pluit tota : redeunt spectacula (pectacula (mane, care))

(data pluit tota : redeunt spectacula (pectacula (mane, care))

(data pluit tota : redeunt spectacula (pectacula (mane, care))

(data pluit tota : redeunt spectacula (pectacula (mane, care))

(data pluit tota : redeunt spectacula (pectacula (mane, care))

(data pluit tota : redeunt spectacula (pectacula (mane, care))

(data pluit tota : redeunt spectacula (pectacula (mane, care))

(data pluit tota : redeunt spectacula (pectacula (mane, care))

(data pluit tota : redeunt spectacula (pectacula (mane, care))

(data pluit tota : redeunt spectacula (pectacula (mane, care))

(data pluit tota : redeunt spectacula (pectacula (mane, care))

(data pluit tota : redeunt spectacula (pectacula (mane, care))

(data pluit tota : redeunt spectacula (pectacula (mane, care))

(data pluit tota : redeunt spectacula (pectacula (mane, care))

(data pluit tota : redeunt spectacula (pectacula (mane, care))

(data pluit tota : redeunt spectacula (pectacula (mane, care))

(data pluit tota : redeunt spectacula (pectacula (mane, care))

(data pluit tota : redeunt spectacula (pectacula (mane, care))

(data pluit tota : redeunt spectacula (pectacula (mane, care))

(data pluit tota : redeunt spectacula (mane, care))

(data pluit tota : redeunt spectacula (mane, care))

(data pluit tota : redeunt spectacula (mane, care))
```

qui, in exercitu ita ingenti, Acconem obsidente, verfatus, nihil fane nisi tum res ab universis gestas, tum forte sensus affectusque penitus reconditos, posset conscribere. Ita fit ut eius orationi non desint vis atque incitatio, quotiescumque describit aliquid, quamquam sermonis elegantia semper fere deficit : intelligimus eum præliis quæ depingit tantumnon interfuisse, necnon per easdem spei desperationisque vices, per quas ceteri belli socii, transiisse. Singula autem quæ refert de fame, qua non semel pressi sunt obsidentes, de annonæ pretio, de machinis bellicis, nova & admodum utilia sunt. Immo, christianæ fidei valde adstrictus erat Rhythmi auctor, & quamvis ne unam quidem narret ex omnibus istis fabulis quas circa primum Bellum Sacrum chronographi lectoribus nimium credulis ementiebantur, tamen videre est mentem illam solitæ ea ætate religionis eximiique ardoris plenam fuisse: quod quidem apertius denotant loci quidam a nobis fecundum codd. Babenbergensem & Oxoniensem restituti (1). Id etiam notatu dignum est, auctorem nusquam sere oratoriis insectationibus in Sarracenos invehi, &, in loco unico illo, ubi fingillatim unum ex horrendis fuppliciis exfequitur quæ Crucigerorum judicia dedecorabant, versus hos præmittere, humaniorem sensum testantes:

- « Inhumane carnifex cœpit defævire,
- « Quod referre nefas est, tædium audire (2). »

De fide Rhythmo adhibenda & auctoris veritate, De fontibus operis & de animadvertamus primum nova esse omnino quæcunque fide audoris.

(1) Cf. verf. 210, 400, 676, 703. ipfa lutheraniffimi Heroldi noftri. Hic forfan perfpici poffit manus (2) V. 865.

narrat, ipsique propria, quippe quum ad unum modo sontem, ad Gesta Antiochenorum (la Chanson d'Antioche) (?), quæ obiter memorat, recurrerit (1); præterea, quum illa testis oculati documenta nusquam redundanti poetarum more amplisicentur, satendum est in illis inveniri testimonia de Acconis obsidione quam optima & omnino certissima. Postquam vero Rhythmum attentius cum Itinerario Ricardi, Continuataque Guillelmi Tyrii Historia, cum narrata ab anonymo Tyrii Acconisque Obsidione (2), postremo cum Rogerii de Hoveden & Radulphi de Diceto relatione contulerimus, ne rem quidem unam comperimus de qua discrepet inter Rhythmum plurimosque rerum

```
(1)
```

α Periit audacia militum Francorum,
α Oue quondam, cacumina transcendens

α Quæ quondam, cacumina transcendens [murorum,

 α Effugabat millia trecenta Turcorum,

α Sicut Gefta referent Antiochenorum.
(V. 577, 580.)

Qui verfus, ni fallamur, iftis Gallici poetæ verfibus alludunt, Antiochiam oppugnatam narrantis:

α Or se hastent François de monter con-

[tremont. » (Chans. d'Antioche, l. v1, str. 27,

v. 718, t. II, p. 113.)

Et:

« Sarafins & paiens falerent allier,

α Bien furent trente mil à l'eftour com-[mencier. »

(Ch. d'Ant., l. vi, str. 38, v. 99-100, t. II, p. 123.)

Nequit enim hic agi de deperdita Josephi Ischanii Antiocheide (cf. Camden, Remains p. 312), quæ anno tantum MCC composita fuisse videtur, nec de Galterii Cancellarii Bellis Antiochenis, ubi nil

fimile invenitur. In Gilone quidem, l. I (Martène, *Thef. Anecdot.*, 111, p. 126), verfum quemdam legimus:

« . . . Trecenta millia spectant

« Turcorum mæfti.

Sed minime ad Nostri citatos versus hoc referendum arbitramur.

(2) De Bello contra Salahadinum gefto Elegi. Mf. Bibl. Cæf. Par., (fupp. lat., nº 11340), quod fæc. x v: exaratum, fecundum antiquiorem quemdam, nunc deperditum, fed olim in Altæ Sylvæ, Lotharingi monasterii, bibliotheca asservatum codicem, hæc pro titulo præ fe fert: « Versus ex libro Mag. Ricardi, a canonici S. Victoris Parifienfis; » unde concludi potest quoque Acconenfem & istum Rhythmum, perinde ac nostrum (Babenberg. text.), ad calcem exemplaris cujufdam Operum Ricardi Si Victoris conscriptum fuisse.

auctores, quum contra certa & fingula quædam, ut infra videbimus, adjiciat, quæ obfidionis res geftas & tempora luce nova illuftrent.

VΙ

RHYTHMI BREVIARIUM.

Operi præmittit auctor prologum, strophis xvII comprehensum, quo breviter Salahadini victorias, amissamque Hierosolymam, & tot cladibus auditis commotum Occidentem, Cæsaremque & Galliæ atque Angliæ reges ad crucem sumendam impulsos, exsequitur.

Nempe Cardinalis Adelardus, a titulo Si Marcelli (1), cui prædicandi in Italia Belli Sacri munus commissum est (2), ipse Orientem, Pontificis legatus, multisque & piis migratoribus stipatus, proficiscitur. Prologum auctor persecutus, ea paucis absolvit quæ pro Acconis mœnibus, se nondum appulso, gesta erant; refert nempe circumsessam urbem a rege Guidone, nec opinate adventantem Danorum Frisonumque classem, & inseliciter editum die iv Octobris prælium, copias denique Acconem ductas a Marchione Conrado, qui, omnis erga regem Guidonem inimicitiæ oblitus, castra prope ipsius oppidi mænia constituit. Hoc demum loco, quæque ipse vidit, & quorum pars suit, narrare Rhythmologus aggreditur: pugnam scilicet, die xx octobris

28) erat, ut patet ex Cœleftini,III epistolis (Migne, Ep. Cæl. III. col. 1386), nec prius prædicationes inchoasse videatur.

Hunc Rhythmologus Veronensem appellat episcopum, quo nomine, non nisi annos quatuor post, ornatus est.

⁽²⁾ Romæ adhuc a. d. 1188 (oct.

commissam, qua cæsi profligatique sunt Templarii, & structa pro christianorum castris munimenta; miserumque exercitus statum, non jam obsidentis, sed obsessi, sequentes versus expediunt. Mirum prorsus est ibi, necnon aliis infra locis, auctorem de classibus haud mediocribus scribere, quæ, ab AEgypto sane profectæ, Acconis portum sæpius intraverint : quæ res, ut a ceteris plerumque chronographis omittitur, ita tamdiu durantis obsidionis rationem affert probabilem. Turcorum inde audacia, veræ Crucis lignum, in muris elevatum, conspiciente frustraque indignante Latinorum exercitu, flagellis verberantium (1), desæviensque tempestas, vento pluviaque nondum bene constituta christianorum castra infestantibus, morbi demum & fames quibus per duos affidue menses, exspectando commeatu præsidioque quod Tyro arcessitum miserat Conradus, vastatur exercitus: hæc omnia vivide carptimque describuntur. Hinc narrantur ascensus illi in muros, turrium lignearum ope, quas oppidani incendio delebant, frustra tentati, & tria prælia, diebus maii iij, xiij & xix edita, quorum in secundo, ait auctor,

- « Pugnarunt viriliter homines Veronæ,
- « Memores Ferrariæ tali die pronæ (2), »

quod sane captum a Veronensibus anno MCLXXXVIII, de Salinguerra Ferrariæ domino, castellum de Frata, memorat. Hoc autem loco, die julii prima, mentio sit de Imperatoris Friderici expeditione miseroque obitu, quæ tunc primum in castris audita sunt; mox hujus eventus causas auctor ab rerum ordine sussus declinans

exponit, strophisque xxvj Germanorum iter trans Bulgariam Asiamque minorem exsequitur; & notatu prorsus dignum est iter hoc ab illo non, ut a ceteris chronographis, tristissimis coloribus depingi. Nam, si auctori nostro fidem tribuas, non sorte illa misera, quæ vulgo dicitur, oppressum est agmen quod secum dux Suevorum habebat, majorem partem Italos equites complexum. Non abstinet quidem ab Imperatoris morte magnifice narranda, neque tacet profectos extemplo, post hunc mortuum, equites e proceribus quosdam, Occidentemque celeriter regressos; fatetur tamen non mediocres fuisse copias quibuscum falvis & pene integris dux Suevorum Antiochiam devenerit, quasque, definente septembri, Marchio obviam missus Acconem adduxerit. Inde ad describendam obsidionem redit auctor, quam rurfus a die xxv julii, frustraque oppugnatis a christiano exercitu hostium castris, exsequitur; tunc, versibus fere clx, petitam desensamque urbem ostendit, casusque non tam varios quam multiplices ex ordine percenset. Turris porro dicta Muscarum (1) principem hic locum in Monachi narratione obtinet : quæ, quum in portus ipsis faucibus collacata, & in mari fundata, naves christianorum vexaret, assiduo impetu lacessebatur. Constructus itaque aries cataphractus, admodum ingens, quem excogitaverat archiepiscopus Bisuntinus, Theodoricus II de Monte-Falconis, quem ut delerent, Græco igne utebantur Sarraceni, a Monacho his versibus singulariter descripto:

⁽¹⁾ De Turre Muscarum, Cf. Itiner. Ricardi, l. 1, cap. 32, ed. Stubbs, p. 75; Roman de Godefroy de Bouillon, 111, p. LXXXI; Wilken, Gesch.

d. Kreuzzüge, 1v, p. 89. Roman de Richard Caur-de-Lion, l. 11, v. 2900 ed. Weber, II, p. 114.

- « Ignis ille fœtidus, ignis exfecratus,
- « Cum ampullis vitreis desuper stillatus,
- « Serpit per gracillimos fubterraneos meatus,
- « Donec intus æstuans magnos dat hiatus (1). »

Græcum vero ignem non ea omnino ratione describere folent latini chronographi. His vicibus ufque ad diem xiv novembris durat obsidio: tunc autem, hieme redeunte, redit fames, baronibusque de venumdandis alimentis legem ferre necesse est. Frustra interim Galliæ Angliæque reges adventuros sperat exercitus, quem Salahadinus, tempore usus, sine mora lacessit. Mense vero januario (MCXCI) magis ac magis desævit tempestas; jamque ipso in portu intereunt naves Musulmanorum, ruuntque partim urbis mœnia. Re ac tempore ita insperato uti, & in oppidum improviso incidere, primum Germani, deinde Tyrensis Marchio, frustra aggressi sunt : depressæ jacent copiæ, principesque e latinis nobilibus vel morbo & labore fatiscentes, vel in acie oppetentes, morti occumbunt. E quibus maxime conspicuos recenset Monachus; jam supra, die novembris xxiv, obiisse memoravit comitis de Clarimonte nepotem, non alium sane atque Henricum I, comitem de Bar, & nepotem Raynaldi II de Claromonte Bellovacensi; nunc autem habetur mentio de morte (Guidonis) Ravennatis archiepiscopi, & (Johannis) episcopi Faventini, & landgravii (Ludovici) Thuringenfis, quem non in Acconis conspectu, sed in nave qua, morbo gravatus, Occidentem redibat, periisse ait; paulo post, de obitu comitum Theobaldi (de Blois) & Stephani (de Sancerre), qui ambo patrem habuere Theobaldum

⁽¹⁾ V. 454-458.

Magnum, Campaniæ comitem; necnon (Balduini) Cantuariensis archiepiscopi, ducisque Sueviæ, cujus finem ita mensibus aliquot retardat; fortissimi demum illius archiepiscopi Bisuntini (1), Theodorici de Monte-Falconis, qui a Nostro vocatur

« gemma clericorum, »

cuique dedicata est Relatio de Acconis obsidione, distichis conscripta, necdum edita, de qua supra diximus. Tristissimum hunc indicem excipit narratio non minus luctuosa: fames enim a mense januario crescebat; subito tamen desiit, advecto commeatu cum navibus, quæ reliquam Philippi Augusti classem antecesserant. Die aprilis xiija,

« Sabbato post Domini Resurrectionem, »

advenisse Galliæ regem ait Monachus: jam mutatur rerum habitus bellique fortuna; rursusque & vivide urbem oppugnare destinatum est. Tunc autem relationem parumper excedit Monachus, de Ricardo Cœurde-Lion dicturus, qui

« Metuendus hostibus sicut feris pardus (2), » narraturusque subactam Cyprum, & captum illud dromond de quo multa dicta sunt, quodque, non vivis serpentibus, ut quidam ejus ætatis chronographi con-

Huic autem parentes erant Ricardus de Monte-Falconis, comes de Monte-Beliardi, & Agnes de Burgundia-Lotharingia. (Dunod, Hift. de l'églije de Befançon, 1, 161; id., Hift. du Comté de Bourgogne, 11, 261.)

(2) V. 748.

⁽¹⁾ De quo fic loquitur anonymus fupra citatus:

e Urbs Bifuntina quo præfule ridet, &

[«] Est experta satis urbs Aconensis opem, « Quo duce, vista sides bene respiravit, &

[[]hofte:

e Perpetuo fidei succubuere jugo. » (Biblioth. Cæs. Par., supp. lat. n° 11340, v. 17-20.)

tenderunt, sed græcis ignibus, igneis serpentibus (1), oneratum erat. Acconem denique pervenit Ricardus, & recens desuncti Philippi Alsatiensis, Flandriæ comitis, stationem & machinas occupat; nihil tamen agit, ut ait Monachus, Gallique tantum virtutem suam ostendunt: primus scilicet Franciæ Marescalcus, nomine Albericus Clement du Mez,

- " Miles strenuissimus, inclytus & fortis (2) ", mortem subit, iniquo prælio congressus; namque, ait Monachus,
 - « Illuc omnis Asia manus acclinabat,
 - « Ubi fola Franciæ virtus impugnabat (3) ».

Concluditur vero poema urbis deditione, cui caufam assignat Monachus timorem Sarracenorum animos
invadentem, ne vi caperetur oppidum, postquam christiani, sussossi quæ super Acconis campum eminebat & Turris Maledista vocabatur, cuniculos egissent.
Marchio igitur Conradus dedendæ urbis conditiones
cum Salahadino paciscitur: tradituros se naves quadraginta, remissuros centum equites, & milites MD, veræque Crucis lignum restituturos, daturos demum ducenta millia aureorum, spondent oppidani; dieque
julii undecima, vexilla regum Acconis mænibus imponuntur (4). Hoc quidem loco terminatur Babenbergensis codex; quem vero supplent codex Oxoniensis

⁽¹⁾ Cf. Ricord., De Geflis Philippi Augusti (SS. RR. Gallic., xvII, p. 34); Roman de Richard-Caur-de-Lion, l. I, v. 2463, ed. Weber, II, p. 97.

⁽²⁾ V. 8o1.

⁽³⁾ V. 799-800.

<sup>(4)
«</sup> A natale Domini mille ducentorum

Novem minus spatium fluxerat anno-[rum;

[«] Accon, fere circulis obsessa duorum, « Idus quarto Julii redditur annorum. »

⁽V. 845-848.)

& editus a J. Herold textus, quorum alter strophas xviij, alter xxj adjicit, de discordiis inter Philippum Augustum & Ricardum Cœur-de-Lion, & de trucidatis ab hoc rege Sarracenorum obsidibus. Nihil tamen ibi novum & scitu dignum sacta illa, jam aliis a sontibus comperta, magis illustrat, quamquam suse distincteque captivorum supplicia describuntur, & notandum insuper est stragem illam a Monacho, non secus ac Guilelmi Tyrii continuatoribus, & Marino Sanuto (1), ante prosectum Philippum Augustum, non post, ut existimatur in Itinerario Ricardi (2) & a Benedicto Petroburgensi (3), sactam, narrari.

De quo opere priusquam disputandi finem faciamus, idem quod incipientes notavimus animadvertendum est: nempe, ut opusculum hoc, postquam a J. Herold typis mandatum effet, fere omnibus sequentium ætatum historicis pene ignotum fuisse, ita codicem antehac manuscriptum innumeros illos sane compilationum auctores fefellisse, qui a XIIIº ad XVIum sæculum, multos locos ex oculatorum testium operibus ad verbum exscribentes, historias componebant. Sive igitur nihil, rhythmi causa ex opusculo exscribi posset, sive reipsa vix ortum poema in Italiæ bibliothecis fuisset obrutum, utcumque est, nulli bibliographorum Medii Ævi, ne Johanni quidem Trithemio, cognitum fuisse; neque fere ulli eorum qui magna bellorum pro cruce gestorum chronica conscripserunt (inter quos præcipui Hernoul de Gibelet, Bernardus Thefaurarius & anonymus Guilelmi

⁽¹⁾ Eft. de Eracles, xxv1, cap. 3. (Hift. des Croisades, 11, p. 178.) Marinus Sanutus, Secr. Fid. Crucis, l. 111, p. x, cap. 4 (Bongars, 11, p. 198).

⁽²⁾ Itin. Ricardi, 111, cap. 23; 1v, cap. 4; ed. Stubbs, pp. 239, 243.

⁽³⁾ Bened. Petrob., 11, p. 670-675.

Tyrii continuator, Balduinus denique Avennensis & Alphonsus X Sapiens) suboluisse ullo pacto videtur. Ne ergo loquamur de incertis quibusdam rhythmi nostri vestigiis, sive in Marino Sanuto (1), sive in Sicardo Cremonensi & Sozomeno Pistoriensi (2), sive denique in germanico isto poemate, cui titulus « Ludwigs des Frommen Kreuzfahrt » (3), inscribitur, occurrentibus, unam modo de obessa Ptolemaide relationem, ab anonymo factam, eam nempe cujus supra aliquid delibavimus, cui, ob quædam, instar præfationis, de regibus Hierofolymitanis specialiter narrata, titulus hic inscriptus est « Historia brevis de amissione & recuperatione Terræ. Sanctæ » (4), arbitremur forsan aliquantulum congruere cum Monachi poemate, cujus partes & præcipua facta contrahendo imitatur; quum vero id opusculum illa potissimum ætate scriptum sit, non absurdum fuerit, ut jam asseruimus, suspicari ab eodem auctore conditum, &, sicut rhythmum, patriarchæ Monacho tribuendum esse.

VII

DE RHYTHMI EDITIONE NOVA.

De Rhythmo Jam facile intelligitur quomodo factum sit ut ille Accouens. rhythmus, in umbra bibliothecarum delitescens &

- (1) Forte ea quæ narrat Marinus de rerum pretio, durante obfidione (Secr. Fid. Crucis, l. 111, p. x, c. 4 [Bong., 11, p. 196]), & de navibus Danorum quas Esneches appellant ». (Id., c. 3, p. 196.)
- (2) Sicard. Cremon. (Muratori, vii, 607), Sozom. Pistor. (Tartinius,
- 1, p. 69), qui ambo, in Acconensi obsidione narrata, omnium coævorum historicorum Monacho proximi
- (3) Cf. præfertim v. 3534-3540 (ed. Leipzig, p. 118) cum Monachi tetraft., n° xvI.
 - (4) Vide fupra, p. l.

paucissimis codicibus ad nos traditus, nullis locis inculcatus & refectus vel interpolatus sit. Variæ quidem lectiones in codice Babenbergensi nonnullæ reperiuntur, quarum sane partem ignaro rudique codicis Hieronymiani librario, partem eis ipsis (Johanni videlicet Herold & Philiberto Poyssenot) qui codicem typis tradiderunt, imputemus oportet. In nostra autem editione, Babenbergensis codicis lectiones, Oxoniensis fragmenti auctoritate plerumque sancitas, Philib. Poyssenot & Joh. Herold scripturæ semper anteposuimus: ita in claram lucem restituuntur multæ sententiæ, barbaræ quondam & sensu omnino carentes; versus nempe lxij (St. xvII):

« Suetis victi Frisones sustinent agonem »,

folus erat locus, in omnibus latinis chronicis, qui Suecos bellis pro cruce gestis interfuisse declararet, ideoque rationi omnino repugnabat: hunc, codicem Babenbergensem secuti, ita mutavimus;

« Sneccis (1) vecti Frisones sustinent agonem »,

quæ sententia etiam in « Historia brevi » (2) de qua nuper diximus, reperitur. In versibus, eodem adjuvante codice, voces sæpius similiter desinentes sublatæ sunt, tredecimque syllabæ & certa cæsura plerumque resti-

⁽¹⁾ Sic legitur in codice Babenbergensi & in fragmento eidem annexo (vide tabulas ad calcem operis annexas); quæ vox Sneccæ (scandinavice Snekkjur) naves piraticas designat. Cf. Ducange, Gloff. med. & inf. latin., v. NACA.

^{(2) «} Nam, diebus paucis evolu-« tis, venerunt Daci, Normanni,

a Goti ceteræque gentes infularum a navibus rotundis quæ fnecchiæ a dicuntur advectæ. » (Anon. Hift. Brevis, col. 1351.) Cf. Marin. Sanut., l. c.; Itin. Ricardi, l. 11, cap. 32, ed. Stubbs, p. 189, & germanicam textus iftius versionem in Ludwigs d. Frommen Kreuz fahrt, v. 550 & seq., ed. Leipzig, p. 19.

tutæ. Præterea, strophas sex (1), quæ in editione typis mandata, seu ex industria, seu ob difficiliorem lectionem, claudæ erant, supplevimus. Addita est stropha una integra nº CLXXX; & illas, paucissimas quidem, quæ, a codice Babenbergensi absentes, interpolatæ videri possent, uncis inclusimus. Strophis demum opus, codicis Oxoniensis exemplo, partiti, capita vel titulos & argumenta quæ solus dedit Herold, codices vero nostri non præbent, in margine altera separatim, in altera autem numeros, tum foliorum ex binis manuscriptis, tum paginarum ex editionibus desumptos, collocavimus. Nullis autem notis, si lectiones varias excipias, ne typorum elegantiam adulteraremus, textum obruere voluimus, ad calcem quidem appendicis nostri, rhythmi concordantiam cum earumdem rerum certifsimo & ditissimo fonte, Itinerario scilicet Ricardi, studiosi cujusque ad usum, rejicientes. Quædam, fatemur, adhuc superfunt maculæ quas codices nostri, & sedulo collati, non in verbis ipsis, sed tantum in versuum numeris & metro præbebant, quorum, sive deficientes cæsuras (2), five pravas synalaphas (3), five claudos pedes (4), five rhythmica vitia (5), corrigere & novis emendare lectionibus facillimum erat. Non autem rhythmologum nostrum metricæ rei ita peritum fuisse putavimus, ut nunquam in ea deliqueat, quum precipue non minimis hujuscemodi vitiis antiquissimus ille, quem autographon esse arbitramur, Babenbergensis codex ipse laboraret; satis igitur habuimus, cujusque sint, sive librarii,

⁽¹⁾ Stroph. 37, 91, 103, 125, 484, 639, 709, 718, &c. 161, 175.

⁽²⁾ Ex.: v. 368, 536, &c.

⁽⁴⁾ Ex.: v. 318, 339, &c., quibus codices carent Babenbergenfes.

⁽³⁾ Ex.: v. 364, 422, 447, 460,

⁽⁵⁾ Ex.: v. 479, 539, 552, &c.

five ipsius auctoris, errores denuntiare; rationemque istam quam in cujusvis historici operis editione principe expromenda, ante oculos semper servare necesse est, manuscriptorum scilicet textum, quoties nec sensus nec grammatice offenduntur, pro sola lege habendum esse, secuti, ne unum quidam verbum in nostrorum sectionibus codicum tetigimus, nisi quod, antiquiorem Babenbergensis librarii modum emendantes, a pro e & i pro y, ubicumque opus erat, posuimus, locumque unum mutavimus sensu omnino carentem, stropham scilicet qua abest in Babenbergensi & Oxoniensi codicibus, quaque vero in Heroldi autem textu nulla ratione intelligi potest. Ea quidem est stropha, iterum ad Frisones illos pertinens:

- « Hi fulcatis fluctibus æquoris Hispani
- « Ad urbem Acephalim venerant Melani,
- « Ubi ducem statuunt sicut viri sani,
- « De Avienis Jacobum, licet effent Dani (1). »

Quum, in secundo versu, vocabula Acephalim & Melani sensu plane careant, in eorum locum illa supplevimus:

« Ad urbem acephali venerant Meffani; »

cujus emendationis ipse nobis auctor est J. Herold, in Continuationis secundo libro, qui nihil nisi rhythmi soluta translatio est, stropham illam hac ratione interpretatus: « Interim Jacobus de Avienis per Gadita- « num fretum ingressus, in Siciliam delatus, quem « Dani, Phrisii, Hollandi, Flandrique consecuti, apud « Messanam classis suæ prætorem dicunt (2). » Quæ,

⁽¹⁾ Stroph. 17. cap. 4, ed. 1549, p. 55.

⁽²⁾ J. Herold Continuatio, 1. 11,

a Joh. Herold desumpta, si conferantur cum iis quæ non recentiores historici, Sozomenus videlicet Pistoriensis (1) & Meyer in suis Flandria Annalibus (2), de iisdem asserunt, non absurdum erit arbitrari scriptum fuisse in ipso codice:

« . . . acephali Meffani; »

quæ vocabula, barbare sonantia, in typis edito poemate sane mutavit Herold, quamquam ea religiosissime in secundo Continuationis libro interpretatus erat.

Ad calcem operis plura diversi argumenti rejecimus De appendice ad caicem operis plura diverii argumenti rejecimus dice ad calcem feilicet: 1º Carmina tria, de quibus aliquid supra tetigimus; 2º Excerpta quædam ex chronicis, historiam Haymari Monachi illustrantia; 3º Indices varios.

> Carmina quæ hic inferimus, metro, ætate & argumento, Acconensi rhythmo affinia sunt, utpote tetrasticha & ad tertium bellum sacrum pertinentia: de quibus ceterum pauca tantum afferre est. Primum non ineditum, pluries contra typis mandatum (3), unum est inter celebria ista Carmina, quæ ex monasterio ubi reperta sunt (4) Burana vulgo appellantur, unico prorfus isto manuscripto servata. Quod ex istis excerpsimus tetrastichos xxiv continet, versusque proinde xcvi. Narrat autem ea quæ in Syria a Salahadino, anno MCLXXXIX, gesta sunt, & quadam terminatur vivida ad populum christianum, ut ad sacrum advolet bellum, exhortatione; scriptum quidem suisse videtur

^{(1) «} Dum sic christiani pugna-

[«] rent, ecce Jacobus de Avenis, vir « valde strenuus, & cum illo Friso-

a num classis, qui cum eo Messanam a focietatem juraverant..... &c. »

⁽Sozom. Piftor. ap. Tartin., SS. RR.

Ital., 1, p. 59.)

⁽²⁾ Annal. Flandria, lib. vi, ed. Antv., p. 56.

⁽³⁾ Vide infra, p. 53.

⁽⁴⁾ Benediktbeuern, in Bavaria.

anno MCLXXXIX, mense septembri, (jam capta Aceone, nondum autem Jerusalem), auctore forsan Germano, si ad cetera ejusdem, manuscripti carmina spectemus, sed potius Italo si ad id attendamus quod optime Acconensi Rhythmo, ut prologus, aptaretur, cujus numerum, ut supra conjecimus, m versuum persiceret, cujusque stylum & genus mirum resert in modum, Sanctam Scripturam simul & veteres poetas redolens. Titulo cum illud careat poema in codice Burano, id, priorem secuti editorem, Planctum de amissione Terra Sancta appellavimus.

Secundum carmen, tetrastichos tantum viij, ac proinde xxxij versus amplectitur, quibus obruta a Salahadino Syria, regesque Latini ad bellum sese accingentes obiter narrantur. Consectum autem in Anglia, teste Rogerio de Hoveden a quo in historia Ricardi I insertum est, suisse videtur, & in ipso temporis articulo quo latini crucigeri Europam linquebant, anno scilicet MCXC ineunte. Minimi autem momenti esset ni alterum ejusdem metri & argumenti ac rhythmus Acconensis exemplum reserret: quod, addito titulo (Versus de Crucigeris), ex Rogerii textu integrum excerpsimus.

Tertium denique carmen adhuc ineditum & inter innumera Bibliothecæ Cæsareæ Vindobonensis latina manuscripta obrutum jacebat. Idem, ac priora, metrum sequitur, sed vividiore consectum animo, theologica potius quam historica concinit. Tetrastichis xiij ac proinde versibus lij constans, eodem anno atque alia, sed, ut ex versibus duobus Bohemos & Hungaros collaudantibus apparet, in Austria potius quam in Germania compositum, &, ut a Leopoldi ducis militibus, more psalmorum caneretur (teste quo ornatum est in

codice titulo « Conductus (1) de itinere Jerosolymorum »), consectum suisse arbitramur. Istum, ut Buranum, ad sidem manuscriptorum, eamdem ac in rhythmo Acconensis edendo secuti legem, nullo mutato verbo, ne correcta quidem una vel altera metrica menda (2), retulimus.

In secundo loco, testimonia omnia, e chronicis excerpta, posuimus, quibus, vel nostra nititur de rhythmi Acconensis auctore sententia, vel ipsa Haymari Monachi vita illustratur, ex quibus tria ad sidem ineditorum manuscriptorum nunc primum expromuntur; notis ceterum omnia ornantur variis, quibus unumquodque quanti valeat & unde sit, patesit, & ad quas, si quis plura de iisdem scire cupit, quæso, recurret.

Quatuor tandem liber terminatur indicibus, quorum primum acta sequitur & instrumenta ad Haymarum Monachum spectantia, pluribus majoris momenti, ne de Florentina Translatione loquar, in integrum insertis, ceteri autem chronologicam tabulam, Rhythmi Acconensis cum Ininerario Ricardi loca congruentia, alphabeticum denique nominum ex more ordinem, exhibent.

⁽¹⁾ Conductus (gall. conduis), Gloffarium, ad voc. CONDUCTUS, II. canticorum species; v. Du Cange, (2) Ex.: p. 53, v. 3; p. 54, v. 1.

DE EXPUGNATA ACCONE

HAYMARI MONACHI

LIBER TETRASTICHUS

INDEX

CODICUM MANUSCRIPTORUM ET LIBRI TYPIS MANDATI
QUIBUS USUS EST EDITOR.

- (B) Cod. ms. Bibl. Reg. Babenbergensis. (n° B. IV. 29 fol.), membr. Sæc. XIII.
- (b) Fragmentum membranac. codici (B) annexum.
- (O) Cod. ms. Bibl. Colleg. Orielani Oxoniensis. (nº 853 fol.) membr. Sæc. XII.
- (H) Heroldiana editio utraque, ad calcem « Continuationis Belli facri », Basileæ, an. d. MDXLIX.-MDLX., typis mandata.

JOHANNIS BAS. HEROLD

HOCHSTETTENSIS

EPISTOLA DEDICATORIA()

Conrado Wescher, Hospitali sacrarum adium in Benviller curatori.

Johannes Herold Hochstettensis, s. d.

Qui hofpitalitatem laudat, Conrade optime, ij certe & fancte mihi facere vident, & ea quide virtutem extollere. qua inter ões alias, omnis ætas, omnis perfuafio, omnis Resp. bene instituta semper admirata est, atq. in summa habuit veneratione. Quis em nescit magnos illos viros Abrahamű atque Loth, hac una fuis téporibus omniű fibi animos devinxisse. Certe apud Hebræos, qui fanctissima & certiffima religione imbuti fuerunt, id Ecclesiastis & Hesiodi in omniŭ ore vulgatu, iactabat, hospitio fratrem fieri. Christus ipse inhospitalibus cominat. Paulus, qui facris præfunt, ab hospitalitate laudat. Græci olim Iovi Xenio templum conftituerant, uno illo opere, q. alio quovis magis eum placari existimantes, imo in mulierculis, etiam infamis conditionis, laudari ea meruit; quado quidem alia nulla ratione Raab Hiericütina & Canufina illa Paula clareant. Hinc quoque Molorchi, Iani atq. Evandri, atq. adeo totius Germaniæ olim nomen tam celebre; quod etiam Tacitus maximè probat, « Convictibus, inquiens, & « hospitiis non alia gens effusius indulget : quemcunq. mor-« talium arcere tecto, nephas habet. » (2) — Quorfum hæc? inquies. - Ut oftendam, Conrade optime, me haud tă stupidu esse, quin id in te amplecter temere, quod summo

⁽¹⁾ Belli Sacri Continuatio (ed. 1549), p. 232.

⁽²⁾ Tacitus, De moribus Germanorum, cap. xxj.

iure comendant omnes ac in te exofculantur, hospitalitate scilicet illam tuã, decorum liberalitatis genus, qua omnes tui ordinis viros amplissimos, si non superas, certe facile æquas. Nec etiã volo me ita ingratum haberi, quod prima quaq. occasione, gratia tibi referre intermittere velle videar, cum liberale hospitium tuum ultro ipse mihi sæpius exhibueris. Accipe igitur, Conrade, tesseram hospitalem, Monachi scilicet Flortini, Acconensis olim archiepiscopi, de recuperata Ptolemaida Rhythmű, quem ante annos ter centű quinquaginta scriptű Philipertus Poyssenetus, ad Phanu D. Morandi præpofitus, vir integerrimus, una cu belli facri à Guilhelmo Tyrenfi Archiepifcopo fcripta hiftoria, nobis obtulit. De metri genere nihil hic disputadum; nosti em ipse circa sonu versari rhythmu, & uno plasmate valere, pedű aŭt divisione no anxie requirere. Historiæ vero veritas (cuius etiā in lib. 2, cotinuatæ nostræ historiæ mentio fit) quæ autoris, qui ipse rebus interfuit, experietia nitit, scripti denig, antiquitas sua habet & peculiare cu comendatione maiestate, cui si, propter ingenij mei tenuitate nihil accedet, si quod eunde tibi dedico cofecrog., nihil nomini tuo fplendoris accrefcet, mihi tamé vel hæc satisfaciét, quod, utut sit, autoré in lucé bona fide ediderim, quod te animi mei gratitudine magis amplexuru, q. barbarie mea respecturu novi. Certus sum quoq. Udalricu Schmid, arcis Dorneck, atq. Ursum illu Ruchtiū, præsidii Tierstein præsectos, fratres scilicet uterinos, viros optimos & Gregoriū Meyerū musicum excellentiffimű, apud Salodurum urbem (ut antiquitate venerandam sic libertate & bonis institutis hodie celebratissima) nauliopfalten, studiŭ hoc in te meŭ maximopere probaturos, quoru quide calculus fuffragioru multorum loco effe iure mihi debetur, ita ut æmulorum, morfus nihil amplius morer. His Heroldi hospitis tui memor. Vale.

EXPUGNATA ACCONE DE

HAYMARI MONACHI

LIBER TETRASTICHUS

UM Romanus pontifex degeret Veronæ (H) p. 233. Urbanus, memoriæ atque famæ bonæ, & Saladinus impius, ab∫que ratione,

Occupavit Syriam fera ditione.

Urbe Tyberiadis 3 armis expugnata 4, Cætera sunt mænia sibi i sponte data. Non est opus lancea, non est opus spata; Sic ei subveniunt cum fortuna fata.

ı Dum, н. — 2 præsidet, н. — 3 Tyberiade, н. — 4 subiugata, н — 5 (fibi) add. н.

Quomodo, fama veniente ad Occidentem, reges alii sumpserunt crucem. 111

Urbe tamen Tripolis' non fuit potitus, Nec quibusdam alijs juxta' maris littus. Nam tutavit' Marchio, iussu Dei citus Urbem Tyri, veluti' coniugem maritus.

11

Expugnavit postea urbem Ascalonem,

Donec eam's compulit ad deditionem.

Incolis Ierusalem dat conditionem,

Ut dent censum propriam in redemptionem.

V

Ad Sepulchrum vetuit ire Christianis, Sanctam ac vivisicam crucem dat paganis; Dumque miscet improbus facra sic profanis, Ecce nos aspicimus, sanctum to lambit canis.

٧ı

Fama volans venit ad partes "Occidentis, Universos animans 2 christianæ gentis, Ad succursum 3 properent ut omnipotentis, Qui solus præcipere mari scit & ventis.

VII

In primis rex Franciæ atque rex Anglorum
Crucis venerabile signum 14 & decorum
Suis sigunt humeris. Sed succursus horum 15
Tardus est 16, dum nimium servant 17 domi torum 18.

1 Tripoli, H. — 2 fecus, H. — 3 defendit, H. — 4 velut, H. — 5 eos, B. b. — 6 nocuit, H. — 7 et, H. — 8 improbe, H. — 9 (fic) Deeft in H. — 10 facrum B, H. — 11 petiit fines, H. — 12 Universas animas, H. — 13 occursum B, b. — 14 Sic B, H. Venerabile fignum crucis, b. — 15 Chlatratus quorum, H. — 16 Succursus, H. — 17 fervat, B. — 18 domitorum, H.

lio Domini

40

VIII

Fredericus, inclytus princeps Romanorum, Triumphator bellicus ', victor præliorum, Habito confilio, per regnum Græcorum, Ad strages accelerat hostium dirorum.

1 2

Cum eodem properant pugnatorum ^a flores, Certatim accelerant viri bellatores, Uulgus cum proceribus, cum magnis minores. Terra, mari resonant crucis portitores.

(B) f. 243. v. col. 2

7

Cardinalis presbyter, pontifex Veronæ, Adelardus, opere clarus & sermone, Exulat tunc temporis, hac intentione, Ut pugnare doceat nos pro ratione.

ХI

Fert Summi Pontificis hic legationem, Ut hortetur 4 viros ad transfretationem. Sed ut eius melius capiant sermonem, Ipse crucem suscipit, currens ad agonem.

ХII

Comitantur præsulem multi boni viri 5, Strenui militia, probitate miri, Non oportet nomina quorum hic inquiri. Quod cum eo venerint tamen, potest sciri.

ı habitus, н. — 2 bellatorum, н. — 3 nos doceat, н. — 4 arceat, н. — 5 viri boni, b.

X 1 1 1

Pontum à Uenecijs navibus fulcantes, Et die tricesimo Tyrum applicantes, Christianos Accaron mænia vallantes, Vallatos accepimus, sese vix tutantes. (H) p. 233-(225) col. 2

XIV

(b) f. 5 r. col. 2

Quomodo Guido, rex Hierofolymitanus, venit ad obfidionem Acconis. Postquam enim venit rex de captivitate, Non est usus postea Tyri ² civitate. Inter eum lites sunt & Cunradum natæ³, Quas Pisani frustra slent, pulsi civitate.

ΧV

Cum quibus & alijs universis fere Peregrinis, venit rex Accon * obsidere. Sed a tergo tertia die gemuere Saladinum acrius eis imminere.

χvı

Quomodo Saladinus expugnavit regem, Frisonibus sustinentibus agonem.

60

Quos instanter dimicans pellit in Turonem 5.

Sneccis vecti 6 Fresones 7 sustinent agonem,

Quos stella deduxerat in simul Acconem,

Magis qua monstraverat Iuda regionem.

XVII

[Hi, sulcatis fluctibus æquoris Hispani, Ad urbem acephali venerant Messani, Ubi ducem statuunt, sicut viri sani, De Avienis Iacobum, licet essent Dani?.]

¹ feque, H. — 2 Tyro, H. — 3 motæ, H. — 4 Accaron, B, b. — 5 Tyronem, B, b. — 6 Suetis victi, H. — 7 Frifones, H. — 8 Ad urbem Acephalim venerant, Melani, H. quem versum nostra auctoritate emendandum suscepimus. — 9 Tetr. xvii d. in B. b.

XVIII

omodo nostri nt pro Mare, ut succurrat

80

Cum ' nostrorum paucitas nequit ultra pati Tot incursus hostium, nobiles legati Tyrum missi protinus se committunt rati, Ut succurrat Marchio Christianitati. (B) f. 143. v. col. 1.

XIX

Sine mora Marchio jubet præparari ² Cuncta necessaria, naves onerari. Et quia non poterat ³ terra, venit mari, Fluctibus ut Boream vidit * dominari.

XX

Nos cum eo venimus, gratanter recepti Ab his qui tunc fuerant ibidem collecti ; Nostri licet undique forent circumsepti 6, Ad pugnam communiter tamen 7 sunt erecti.

ххі

Ergo diem statuunt certam, qua pugnarent.
Cumque Turcos eminus à 8 castris sugarent,
Congregati protinus hi post terga parent 9,
Nostrique victoria, quam sperabant, carent 10.

XXII

Milites Templarij Turcis restiterunt, Et illorum'' plurimi mortui suerunt. Nostri sugam turpiter '2 ad castra dederunt, Sed qui pigri suerant, ibi remanserunt.

1 Dum, H. — 2 præparati, H. — 3 potuit, H. — 4 videt, H. — 5 recepti, H. — 6 circumfecti, B. — 7 tamen communiter, H. — 8 De, H. — 9 parerent, H. — 10 carerent, H. — 11 Ex illis, H. — 12 turpiter fugam, H.

XXIII

In diebus alijs ' sit hac execrata Maledicta dies ; hac maledicta fata, In hac die nobis sunt qua sic adversata ; Sed credo, quod accidit ob nostra peccata.

XXIV

Quando vallavimus nos fossatis, Saladinus ante diem nos invasit.

Habito consilio, fecimus fossata,
Ab utroque littore circum occupata.
Saladinus valida manu roborata

Saladinus valida manu roborata Nos² invafit, antea quam³ lux effet nata.

XXV

Sed nil ei profuit, nosque læsit parum Imo sibi contigit, quod suit amarum. Unde tristis redijt, plenus & irarum, Sed de suo reditu nobis suit carum.

XXVI

De instrumentis paratis & viis subterraneis ad capiendam civitatem.

100

Nostri turres ligneas facere capere. Gattos & arietes sieri iussere. Machinas, testudines erigi secere, Vias subterraneas quidam essodere *,

(B) f. 143. v. col. 2

(H) p. 234-(226) col. 1

X X V I I

Sed nil hæc nec ' alia nobis profuerunt,.
Inter se dividere dum barones quærunt
Terras, quæ tunc temporis Turci possederunt.
Nec de illis usque tunc quicquam perdiderunt '.

I Inter dies funebres, н. — 2 Hos, н. — 3 antequam, в. — 4 саperunt, iusserunt, secerunt, effoderunt, в. — 5 vel, н. — 6 amiserunt, н.

(b) f. 5. v col. 1

XXVIII

l'urcis obfis nos die se. Semper nos ad foveas Turci perurgebant, Ventus, nox & pluvia non hos retrahebant. Nec illi de mænibus semper dormiebant, Imo vicem acrius pro vice reddebant.

XXIX

uinquaginta intrantibus m & prohisnobismare. Dec. xxvj Die prima Domini post Nativitatem, Colunt Sancti Stephani quam festivitatem, Quinquaginta galeæ, contra voluntatem Intraverunt omnium, per vim, civitatem.

xxx

Proh dolor! nunc ² incipit noster geminari Labor, & miseria nobis cumulari. Nam cum ante libere frueremur mari, Cum terra iam incipit ³ aqua ⁴ denegari.

XXXI

modo Turci bant nobis a cruci in-

120

Si ferire tympana, tubas que sonare,
Videres, & vocibus Turcos reboare,
Cum galeas agitant ante nos, per mare,
« Heu, heu, Deus! » diceres, « Hoc permittis, quare? »

X X X I I

Milites aspiceres super muros stantes Turcos, sanctam manibus crucem elevantes, Cum stagellis asperis eam verberantes, Et cum improperijs nobis minitantes.

1 nec н. — 2 tunc, н. — 3 incipit iam, н. — 4 mare, н. — 5 (Deus!) d. in н.

De variis periculis & peflibus accidentibus, nostris in exercitu rema-

Quomodo Marchio vadit Tyrum pro reparandis galeis in tanto periculo.

XXXIII

Habito confilio, galeam repente
Unam Ianuenfium, nocte sub filente
Est ingressus Marchio, vir robustus mente,
Tyrum ut acceleret, Affrico pellente.

xxxiv

Datas ² mille millies marcas Marchioni, Argenti purissimi atque valde boni, Ut tunc ei ³ debeat ⁴ onus hoc ⁵ imponi, Eas certe penderet non uni peponi.

(B) f. 144, r. col. 1.

x x x v

Illum tamen Marchio subire laborem Non vitavit, omnium patris ob amorem, Ad totius populi laudem & honorem, Et culparum illius pænam mitiorem.

(H) p. 234— (226) col. 2.

XXXVI

Scias, in exercitu quod qui remanserunt,
Omnes in periculo mortis extiterunt.
Hyemem sic asperam nam passi fuerunt,

Quod vidisse similem nec antiqui ferunt.

XXXVII

Imbris, torrens validus, terram inundabat; Quando furens ⁷ Affricus mare perturbabat, Evulsa tentoria cuncta laniabat, Cum paxillis funditus vel eradicabat⁸.

¹ Aphrico, H. — 2 Si des, H. — 3 ei tunc, H. — 4 debeant, B. — 5 hoc opus, H. — 6 Istum, H. — 7 Bacchanalis, H. — 8 Verfum 148 add. B. b.

XXXVIII

bi tandem tenecum dentibuss Si confratres mei tunc ibi ' fuissent Et tenere dentibus me ' tandem vidissent, Horum quidam, reputo, super me risissent, Sed ' eorum plurimi pro me doluissent.

XXXIX

Esse mallet quilibet sine aqua rasus,
Quam pati, quot 4 passus sum, tot adversos 5 casus.
Non mihi tunc somnia dictabat Parnasus,
Cum à cibis triduo 6 ieiunat omasus.

ΧL

Accessive aliud nobis nocumentum,

Ad pænarum cumulum, & maius augmentum.

Licet portes manibus aurum & 7 argentum,

Ordeum non invenis, carnem aut 8 frumentum.

(b) f. 5 v. col. 2.

XLI

Nondum vixit aliquis, nec vivit mortalis, Graviora viderit his quæ mala malis. Nam vini vel olei modicum vel salis Vendebatur carius, quam vestis regalis.

XLII

Vidi decem solidos pro gallina dari, Seb bovinas carnes bis seci o comparari o, In eodem pondere o precioque pari, Cum Paulus in azimis iubet epulari. (B) f. 144. r col. 2.

art. zzij-zziv

160

ı ibidem, н. — 2 tenere tendam me dentibus, в. — 3 Si, в. — 4 quod, в. — 5 adverfus, н. — 6 vacuus, н. — 7 vel, н. — 8 nec, н. — 9 feci his carnis, н. — 10 comparati, н. — 11 tempore, в. b.

XLIII

Qui nummatam ' voluit carnis coquinare, De lignis oportuit quinque ' comparare; Tres in ovo ' dederam nummos, quod lixare Volens, ligna ' contigit totidem ' constare.

XLIV

Si quando contingeret, aliquem agrotum, Fama licet nominis gloriosi notum, Tyrum qui secedere tunc haberet votum, Quod habebat, convenit nautis dare totum.

X I.V

Delicate vivere domi qui ⁷ solebat, Ibi fabas, cætera ⁸, non fastidiebat, De bis cocto sæpius pane sed famebat ⁹, Carnem quoque marcidam avidus ¹⁰ edebat.

XLVI

Qui præsentes aderant, poterant videre Varijs languoribus homines tabere "; Sed nec equi pestibus diris caruere, Pars eorum maxima quare " periere.

XLVII

In diversa studia nostri se scindebant, Nam eorum 13 plurimi foras exiebant, Mori bello quoniam quam same 14 malebant, Herbam quoque, stipulam, simul 15 reserebant.

1. Minima iam, H. — 2 duas, H. — 3 ovis, B, b. — 4 lingua, H. 5 totidem contigit, H. — 6 quod fuccedere, B. — 7 qui domi, H. — 8 & ficeram, H. — 9 Sed de pane bis cocto fœpius famebat, H. — 10 avidius, H. — 11 languere, H. — 12 fere, H. — 13 illorum, H. — 14 quam fame quoniam, H. — 15 ligna, H.

XLVIII

E converso reliqui timentes pugnare, Rationes visi sunt pro se allegare: Illis esset tutius 'quam exire, stare, Dum Cunradum velle se dicunt expectare.

XLIX

le reditu Marnis & reconciione cum rege done. Præterlapso spacio mensium duorum, Cum immenso Marchio numero ² virorum; Nobis indigentibus apportavit sorum, Ubertatem insuper omnium bonorum. (H) p. 235 — (227) col. t

L

In adventu fuimus eiusdem lætati i Nam in urbe postea Turci sunt serati. Sunt amici Marchio rexque copulati, Et pugnare cuncti i nos sumus relevati. (B) f. 144. v. col. r

200

LI

uomodo cafs trakuntur ad tatem. Castella vehiculis ad urbem trahuntur.

Machinarum ictibus muri colliduntur.

Civitatis incolæ mortui sternuntur,

Et de nostris simile multi 61 patiuntur.

. . .

Heu! heu! variabilis nimis est fortuna. Cum? videtur stabilis, hora ter in una Permutatur, sæpius equam in orbe luna, Et relinquit hominem sub ardente o pruna.

1 tutius effe, H. — 2 numero Marchio, H. — 3 eius fuimus gratulati, H. — 4 ad pugnandum quoque, H. — 5 animati, H. — 6 plures, H. — 7 Dum, H. — 8 levius, H. — 9 Infervente, H.

LIII

Dum speramus etenim urbi 'dominari, Res permisso Domni 'cæpit variari. Ignem ecce cernimus machinis iactari Super ædisicia, cunctaque cremari.

Qua feq. defunt in (b)

LIV

Lamentantur; milites, plangunt servientes, Et suspirant pedites, præ dolore flentes. Se barones laniant, capillos vellentes;, « Heu! heu!» cuncti clamitant, pectora tundentes.

I. V

De tribus maximis præliis factis in Afc. & Pentec. & Sabb. post Pent.

Maii. xiii.

ii. xiij. 220 Ad hoc, in sanctissimo die Pentecostes, Nos ab omni latere circumdabant hostes, Nitentes irrumpere fovearum postes, Nec est locus vacuus à sagittis, quo stes.

LV

Maii. iij

Maii. v

Idem nobis fecerant in Ascensione, Necnon post in sabbato, & tunc in agone Pugnarunt viriliter homines Ueronæ, Memores Ferrariæ tali die pronæ.

LVI

Quomodo, Turcis cum galeis intrantibus civitatem, noftri nequiverunt refiftere.

Jun. xiv

Dum fortuna terimur nimium agresti, Martyrum vigilia Viti & Modesti Turci truces nimium nobis & b infesti Intrant urbem navibus, unde sumus mæsti.

¹ urbe, н. — 2 Fortuna mutabilis, н. — 3 Sufpirabant, в. — 4 Lamentantur, В. — 5 barbam evellentes, н. — 6 et nobis, н.

LVIII

Armis, victualibus muniti venerunt, Nostri quibus obviam classibus iverunt. Sed eis resistere dum non potuerunt, Utrobique mutuo dampnum pertulerunt. (B) f. 144. ♥.

LIX

lul. 1.
De duobus infultibus factis super
galeas nostras, nisi
duas galeas eorum
cepimus, nec posteà
ausi fuerunt exire.

240

Summo mane, iulij die 's calendarum, Et in quadam alia præcedente parum, Cum immensa copia Turci * galearum, Longè foras exeunt à Turre Muscarum.

LX

Super nostros faciunt acriter insultum, Iacientes in eos ignem in occultum, Sed hoc aliquantulum obsuit, nec multum, Verum non diutius stett hoc inultum.

ХI

Duas enim galeas nostri sunt lucrati, In quibus sunt plurimi Turci trucidati. Unde sic 8 sunt reliqui tamque perturbati, Quod exire taliter post hoc non sunt rati.

(H) p. 235— (227) col. 2.

LXII

Quando veros rumores de Imperatore audivimus & quomodo per Ungariam & Bulgariam intrans Graciam depopulatus est. In eodem tempore nuncij venere De Romano principe, vera qui dizere; De quo quia contigit sermonem habere, Prælibandum arbitror, quod hi retulere.

1 nobilibus, B. — 2 damna, H. — 3 die iulii, H. — 4 Turci copia, H. 5 acrius faciunt, H. — 6 eis, H. — 7 nocuit, H. — 8 (fic) d. in H. —

LXIII

Ergo postquam inclytus princeps Romanorum Intravit monarchiam regis Ungarorum, Ubertatum 1 omnium dat rex ei 2 forum, Donec eum ducit 3 ad terram Bulgarorum.

LXIV

Postquam † passus plurimas est 's adversitates, Bulgarorum varias ob dolositates, Ad Græcorum pervenit donec 's civitates, Ubi Græci comperit regis simultates.

LXV

Eum nam deceperat Græcus imperator, Pacti, quod promiserat, factus depravator, Nam sibi promiserat, quod esset tutator Eius, & commercii sidus venundator.

LXV

Propter hoc exercitus noster expugnator Regni 7 sui factus est, atque populator 8, Et cunctarum gentium 9 ferus deprædator, Insuper & hominum dirus 10 trucidator.

(B) f. 145. r. col. 1.

LXVII

Ut vacare plenius possit " ultioni, Et, punitis incolis, instet " regioni, Sua Casar providens expeditioni ", Hyemandum ibidem indicat " tyroni.

1 Ubertatem, H. — 2 &, H. — 3 duxit, H. — 4 Per quam, H. — 5 est plurimas, H. — 6 donec pervenit, H. — 7 Regis, H. — 8 spoliator, H. — 9 mercium, H. — 10 sevus, H. — 11 valeat adhuc, B. — 12 instat, B. — 13 expectationi, H. — 14 indicat ibidem, H.

LXVIII

æfaris moram s hic difce dom.

Moram importunitas temporis & mensis Suadebat, & copia se disfundens mensis, Quod totum exercitus luit ' Acconensis, Quem sagitta sauciat, quem castigat ensis 2.

LXIX

Mart. 25.

Tandem circa Domini Resurrectionem, Talem Casar recipit compositionem, Ut dent Graci naves ad transfretationem. Festinantes Graculi, complent iussionem.

LXX

luomodo Solda-Iconii voluis prodere, fibi s obfidibus. Dum Sancti Georgij brachium transisset Casar, atque sidei obsides cepisset, A 3 Soldano proditus ab eo suisset, Ni divina gratia eum pracessisset.

280

LXXI

Dum enim Iconium tuti properarent, Affistebant undique Turci, qui vetarent Omnia commercia, hosque trucidarent, Vel a longo be potius eos sagittarent.

LXXII

Circumseptis taliter viris christianis, Hac illac volantibus Turcis & paganis, Elapsis ex integro tribus septimanis, Maior pars exercitus nil comedit panis.

¹ luit exercitus, H. — 2 v. 275-276 pro 273-274 & vice versa, B. — 3 Festinant, H. — 4 Ac, B. — 5 eminus, H.

LXXIII

Quomodo expugnaverunt Iconium. [Cæsar exercitui retro providebat, Sed illius filius ante præcedebat, Quo duce Suevia inclyta gaudebat. Hic primas incolumis acies agebat] '.

(H) p. 236— (228) col. 1.

LXXIV

Cuius ad infignia nostri cohortantur ;

Dissipati cunei hostium sugantur.

Dux intrat ; Iconium : omnes comitantur,

Superatis hostibus, urbi dominantur.

LXXV

Soldanus refistere cernens esse durum, Cum thesauris oppidum fugit in * securum, Et spondet commercia cunctis 's se daturum, Dum Augustum videat inde recessurum.

(B) f. 145. r. col. 2.

300

LXXVI

Quomodo in Armenia mortuus eft Imperator, in Salefico flumine. Abhinc in Armeniam transiit 6 amænam Ubertatum reperit quam cunctarum plenam. Nam de fonte divite trahit ipsa venam : Hæc 7 frumentum sibi 8 dat & equis avenam.

LXXVII

Quid profuit Imperatori quod intraverit mare. Uitæ tamen illius hoc dolos 9 paravit, Dum in parvo gurgite hunc solum 10 necavit. Dic, sibi 11 quid profuit, quod mare vitavit, Ab aquis Salesici dum non sibi cavit.

1 Tetr. LXXIII d. in B. — 2 Christiani populi acies parantur, B. — 3 Tunc intra, H. — 4 fugit in oppidum, H. — 5 cunctis commercia spondet, H. — 6 transit, H. — 7 Nec, B. — 8 (sibi) d. in H. — 9 dolos hoc, H. — 10 solum hunc, H. — 11 mihi, H.

LXXVIII

Dictus est Salesicus, quasi 1 sactus sale, Dicatur malesicus, quasi 2 sidus male. Salum maris timuit 3, quasi 4 sit mortale, In salo Salesici solum dicit vale.

LXXIX

[O, dico, fallacia cum fortuna fata!
In Romano principe nimis debacchata,
Quem non possunt sternere lancea vel spata,
Morte cita rapiunt & inopinata.

LXXX

O fata! Sententiam nostram permutate,
In Romano pontisice Secus iudicate.
Ab aquis Salesici illæsum Servate,
Et hunc armis potius quam aquis necate.]

LXXXI

Romanorum principi & 6 imperatori Diceretur potius,& esset 7 honori, Rutilante sanguine quam in aquis mori, Suis nec principibus hoc esset 8 terrori.

LXXXII

Nam ut verum fatear, quod mihi dixere, Qui secum tunc temporis ibidem fuere, Universi principes ita timuere, Quod illorum o plurimi mare transiere.

ı quia, н. — 2 quia, н. — 3 tremuit, н. — 4 quia, н. — 5 Tetr.

LXXIX-LXXX d. in в. — 6 (et) d. in н. — 7 Ampliori longius cederet, н. — 8 effet hoc, н. — 9 ex illis, н.

LXXXIII

[Cur sublato principe, principes, timetis? Cum Dominus mirabilis in suis athletis Occultis iudicijs sibique secretis, Hunc ad suæ gloriam traxerit quietis.]

LXXXIV

Quomodo exercitus eius veniens Antiochiam per crapulam mortuus est ferè totus. Post hac ^a Antiochiam ceteri ³ venerunt, Et ducem Suevia sibi prafecerunt. Francorum baronibus nuncios miserunt, Et ⁴ ab his consilium sibi petierunt.

LXXXV

Major & præcipua pars Teutonicorum, Non attendens regulam hic aphorismorum, Multum & repente se dum replet ciborum, In brevi deleta est de sorte vivorum.

LXXXVI

Nam cum per inopiam essent vacuati, Postea per copiam nimis crapulati, Non est præter physicam, si sint instrmati Et de hujus sæculi tædio sublati. (B) f. 145. V.

(H) p. 236— (228) col. 2.

LXXXVII

Quomodo Marchio vadit ad eos Antiochiam.

340

Habito confilio, nostri Marchionem Mittunt Antiochiam, ut ducat Acconem, Per talem Teutonicos viros regionem, Ut nullam incurrere possent læsionem.

¹ Tetr. LXXXIII d. in B. — 2 Omnes, H.—3 alii, H.—4 (Et) add., B. — 5 a foris morum, H. — 6 virorum, H. — 7 epulati, H.

LXXXVIII

Qui sine periculo cernens se nequire Acconem ulterius per terram redire, Parat cum exercitu navibus venire, Sinit tamen antea 1 septembrem exire.

LXXXIX

хс

nodo noftri eccifi funt Sandi Ja-

Jul. 25.

360

Eius in absentia nobis accidere
Plurima, quæ postea inulta stetere,
Nam in festo Iacobi nostri exiere
Pedites, & hostium castra irruere.

Turci nimis providi, nimisque sagaces Urunt tabernacula, submittentes faces. Nostri nimis avidi, nimisque voraces, Certant cuncta rapere, ut lupi rapaces.

ХCI

Quos ut Turci taliter vident facientes *,
Vident neque ' milites eos subsequentes,
Ordinatis cuneis, in hos irruentes,
Plusquam quinque milia morti dant ferientes 4.

XCI

bene essent tamen cul-& militum Sic erant hi pedites bene loricati,
Balistis & arcubus decenter ornati,
Quod nunquam ab hostibus essent superati
Ni quod venit ultio nostri peccati.

¹ postea, н. — 2 versum 361 udd. н. — 3 Neque vident, н. — 4 sternentes, н. — 5 armati, н. — 6 Si posset ordinibus repugnare fati, н.

Anhelantes pedites nostri fugiebant, Equis vecti levibus, Turci præcedebant, Sed qui retro venerant, nostros prosternebant, Sine icu etiam plures corruebant.

XCIV

Si fuccursum milites eis præstitissent, Sarracenos turpiter in sugam vertissent, Et illi de mænibus ita timuissent, Quod cum rebus omnibus urbem reddidissent. (B) f. 145. v. col. 2.

x c v

Quomodo illi de civitate exeunt & cum Hospitalariis confligunt.

180

Sed ut nostros taliter vident i effugari, Non oportet quærere, si possunt lætari. Non enim existimant Turcos refrænari, Donec nostra videant castra concremari.

XCVI

Ut augmentum igitur nostris darent malis, Exeuntes ianuam partis borealis, Obviant militibus primum Hospitalis, Inter quos conficitur pugna manualis.

XCVII

Hospitalis milites ab equis descendunt,
Ut ursa pro filijs cum Turcis contendunt.
Turci nostrum aggerem per vim bis conscendunt.
Hos sagittis sauciant, hos igne succendunt.

в corruerunt, н. — 2 eis milites, н. — 3 vident taliter, н.

XCVIII

Tunc ' Hospitalarij equos ascenderunt, Et a maris latere Turcos ' invaserunt, Quos ad urbis mænia per vim reduxerunt, Et ex his in soveis plures ' occiderunt.

XCIX

modo Turci & clam int civitatem. Ad * hoc infortunium aliud accessit '. Plena victualibus ad portum accessit Navis, dumque sæpius quæritur unde sit Velum hæc resiciens, in villam discessit.

(N) p. 237— (229). col. 1.

C

Vidi post hanc alias tres palam venire, Et galeas obviam illis nostras 6 ire. Nequiverunt tamen sic eas 7 impedire, Quod vetarent mænia urbis introire.

400

C I

Intus 8 noctu sepius ingrediebantur,

nostris multotiens sed capiebantur,

te ereptis spolijs ipst necabantur.

Alii propterea sed non turbabantur.

CII

variis in**ftru**noftris frufrfumptis. Post hac, turres, machinas, nobis combuserunt. Tuncque nostri ligneam turrim 10 deduxerunt Ad Muscarum Turrim, sed eam non laserunt, Nimis citò quoniam 11 navem succenderunt. (B) f. 146. r. col. 1.

¹ Et, H. — 2 Turcos a latere maris, H. — 3 multos, H. — 4 Post, H. — 5 successit, H. — 6 nostras illis, H. — 7 eas tamen sic, H. — 8 Item, H. — 9 Ob hoc tamen alii nunquam terrebantur, H. — 10 ligneum castrum, H. — 11 quia, H.

CIII

Item barcam dirigunt facibus succensam,
In illorum validam classim condensatam
Cum qua navem concremant illorum immensam.
Cito Turci vindicant verum hanc offensam.

CIV

Nam cum nostri segniter & minus intente.

Starent ad custodiam in die sequente,

Ipsi turrim ligneam succendunt repente,

Cum navi, quam secimus, ipsam desernte.

C V

Ad hac barca, desuper trabibus celata⁶, Dum ad turrim ducitur, fuit naufragata. Instrumenta cetera, ad idem parata, Sunt hoc modo perdita, vel igne cremata.

CV

De adventu comitis Henrici Campania.

420

[Catervatus militum numerofitate, Campanienfis venerat ea tempestate Comes, & exercitum in necessitate Sumptibus innumeris roboravit late.

CVII

Attamen confilio fretus levitatis,
Forte per audaciam iuvenis ætatis,
Paucis victualibus secum apportatis,
Summam nobis præstitit causam egestatis]?

в add. hunc versum, в. — 2 tamen vindicant, н. — 3 intente, н. —

⁴ Turci, н. — 5 concrement, н. — 6 trabibus desuper velata, н. — 7 Tetr. cvi & c vii d. in в.

CVIII

riete, ferro , quem Bi-(archiep.) t, & de igne s quo comuit.

440

Quid de Archipræsule dicam Bisuntino? Vir est totus deditus operi divino, Orat pro sidelibus corde columbino, Sed pugnat cum persidis astu serpentino.

CIX

Fecit hic arietem, quem de ferro texit, Qui nostrorum animas plurimum erexit. Nullus enim credidit, nullus intellexit, Quod comburi valeat, licet in igne sit!

CX

Terruisse creditur mentes paganorum,
Dicebatur etenim quod stragem murorum
Et ruinam faceret, essetque dirorum
Digna retributio scelerum Turcorum.

CXI

Secus tamen accidit, quam æstimabatur,
Quod per negligentiam sactum non negatur.
Nam ad murum positus tantum lapidatur,
Quod serrum excutitur, ignisque iactatur.

(H) p. 237 --(229) col. 2.

CXII

Ignis ille fætidus, ignis execratus, Cum ampullis vitreis desuper stillatus, Serpit per gracillimos subterraneos 2 meatus, Donec intus astuans, magnos dat hiatus. (B) f. 146. r. col. 2
Incip. iterum
(b) f. 7. r. col. 1.

ı ignem nescit, н. — 2 subintrans, н.

Pereat, o utinam, huius ignis ' vena, Non enim extinguitur aqua, sed arena, Vixque vinum acidum eius arcet ' fræna, Et urina stringitur eius vix habena.

CXIV

Ignis hic conficitur tantum per paganos.
Ignis hic exterminat tantum Christianos,
Incantatus namque, est per illos prophanos;
Ab hoc & perpetuo, Christe | libera nos.

CXV

Ignis ille terruit sic nostrorum mentes,
Quod ad pugnam congredi non sunt considentes,
Verum adissicia retro retrahentes
Milites quiescere malunt & servientes.

CXVI

Quomodo nos fatigati, frustrà expectavimus Reges Franciæ & Angliæ, nequeuntes venire.

460

Expectare statuunt reges universi,
Sed dum reges veniunt, sluctus sunt adversi;
Sic, quod necessario retro sunt conversi,
Alioquin dicitur quod essent submersi.

CXVII

Sed non solum regibus est obstrusum mare, Nequiverunt reliqui s quoque transfretare, Neque victualia nobis apportare; Cara s nimis apud nos vendebantur, quare

¹ ignis huius, н.—2 arctat eius, н.—3 numquid, в.—4 (&) add., в. 5 alii, н.—6 caro, н.—7 vendebatur carè, н.

CXVIII

ptione fa-

De Andegavensibus libra data trina
Sunt a me, pro modio parvulo farina.
Palatis nobilium carnes tunc equina
Respondebant melius, quam quondam gallina.

CXIX

licto venz cibarioBarones constituunt uno prorsus ore, Ut dentur cibaria procio minore. Sed error novissimus peior sit priore, Dum non audent vendere consueto more.

CXX

Non enim cibaria tunc' inveniuntur Per forum venalia; sed effodiuntur Pavimenta domorum a ubi absconduntur.

(B) f. 146. v. col. 1.

480

Sic inops & locuples famem 4 patiuntur 5.

CXXI

melicis fer-,ad Turcos vus. Milites quid facient, quid ve servientes?
Expectasse reges se sunt hi panitentes.
Ne per samem pereant igitur timentes,
Turmatim effugiunt ad Turcos servientes.

CXXII

noftri excaftra SaTunc disponunt egredi ad castra Turcorum Nostri, causa straminis & cibariorum. Deputant custodiæ sed prius becastrorum Cum Blesensi comite ducem Suevorum.

¹ tunc cibaria, H.—2 domini, H.—3 recluduntur, H.—4 famam, H.—5 versus 479; 480 invertit. b.—6 Sed prius deputant custodiæ, H.

Quomodo Turci exeunt de civitate a parte Pifanorum, fed nostri eos reprimunt.

CXXIII

Secus flumen igitur cum sint hospitati Cives, igne plurimum & armis parati, A Pisanis exeunt simul congregati, Castra defensoribus destituta rati. (H)⁴p. 238— (230) col. 1.

CXXIV

Super ædificia focum jactitarunt^{*}, Ustatis^{*} spiculis viros sagittarunt^{*}, Donec ducis milites^{*} eos dissiparunt, Et per maris littora plurimos ⁶ prostrarunt.

CXXV

Tunc de nostris ianuam plures intravere, Et ad muros alii scalas portavere, Et potiri mænibus urbis putavere, Nisi quia tenebræ noctis vetuere.

(b) f. 7 r. col. 2.

500

Quomodo Saladinus pugna & dolis

fatigaverit nostros, donec ad castra re-

Nov. xiv

deunt.

CXXVI

Ad nostrum exercitum, versus Saladinum Properantem circueunt, juxta matutinum Turci, die tertià post Sanctum Martinum 10 Donec castra collocat 11 supra montis sinum.

CXXVII

Saladinus subdolus castra concremavit 12, Et ad montes properans ibi latitavit. Nam ad prædam currere nostros æstimavit, Quos onustos perdere pro ea 13 speravit.

1 ut funt, н. — 2 Igne Græco machinas humectarunt, н. — 3 Affuetis, н. — 4 fauciarunt, н. — 5 milite, н. — 6 Et plures per littora mortuos, н. — 7 Urbis inter ianuam quidam, в. b. — 8 Qui, н. — 9 urbis mœnibus speravere, н. — 10 hunc versum add. в. b. — 11 collocant, н. — 12 subdolus remeavit, н. — 13 penitus perdere, н.

CXXVIII

Sed ut nostros aspicit non ire prædatum, Universum dirigit ad hos equitatum; Vertunt ultra sluvium nostri comitatum, Et de solo reditu habent cogitatum. (B) f. 146. v. col. 2.

CXXIX

Turci sunt acerrime nostros comitati ',
Dum coacti sistere castra sunt ' metati;
Sed in die postera procul absentati,
Nostris siunt prævij ad postes sossati.

CXXX

Pro quibus i conficitur ibi pugna dura.

Prostratis militibus & equis per rura.

Christiani redeunt in castra secura,

Sic deinceps egredi + quibus i non est cura.

CXXXI

pote Clafis comitis fdans aliis tis. xxiij-xxiv.

520

Nov. w.

Sed quia Teutonici in Sancto Clemente⁶, Turcos effugaverant de campo patente⁷ Exeuntes effugant, in die sequente, Turcos, quidam milites de Francorum gente.

CXXXII

Sed tunc in infidijs pagani latentes, Improviso 8 cursitant, Francos colligentes. Inter morti 9 deditos & captos viventes 10, Sunt triginta milites, & horum clientes.

1 nostris comminati, н. — 2 funt castra, н. — 3 A, н. — 4 ingredi, н. — 5 (quibus) d. in, н. — 6 de campo patente, н. — 7 in Sancto Clemente, н. — 8 Improvisi, н. — 9 timori, н. — 10 ferientes, в. b.

De septem navibus Turcorum intrantibus civitatem, nobis invitis.

expugnaverunt civi-

Dec. xxxi.

CXXXIII

Dum nos de materia plasmati terrestri, Et in arcto positi loco & sylvestri, Tribulamur malleo nimium agresti, Quid in sesto vidimus, beati 'Sylvestri,

CXXXIV

Septem victualibus naves oneratæ,
Christiani populi sine voluntate,
Receptæ propatulo sunt in civitate,
Nec galeæ nostræ eis sunt adversatæ.

CXXXV

Quomodo tunc

Tento ibidem iuxta me si tu præsens fores,

Tentonici viriliter

Cum armati circuum villam hellatores

540

Cum armati circuunt villam bellatores, Certè Teutonicorum iurares † furores, Universis gentibus esse fortiores.

CXXXVI

(H) p. 238 --(230) col. 2.

(B) f. 147. r.

Imbres nam missilium densos s contempsere, Ignis atque lapidum iactus pertulere, Et muri fastigio 6 dum sperant hærere 7, Diminutis plurimis scalis corruere.

CXXXVII

Claruit hoc prælio gens Alamanorum, Eius nomen metuunt phalanges Turcorum. Nam per negligentiam non stetit eorum, Quod potiti mænibus non simus 8 murorum.

¹ audias, н. — 2 abfque, н. — 3 funt propatulo, н. — 4 iuraffes, н. 5 Nam denfos miffilium imbres, н. — 6 faftigiis, н. — 7 inhærere, в. b. — 8 Quod fimus mænibus potiti, н.

CXXXVIII

decim navicorum nauin pertu. Deus quoque, pietas cuius cuncta regit, Qui quos ab initio sibi præelegit, Licet sinat concuti, semper tamen tegit', Naves mirabiliter Turcorum² confregit.

CXXXIX

Nam hærebant scopulis anchoræ iactatæ, Neque victualia trahuntur i de rate. Fluctuum i Ceraunijs cum naves quassatæ, Sunt in portus medio cunctæ naufragatæ;

CXL

uro civitatis em diruto, nihil nobis Dum orationibus beatæ Mariæ
Fulcimur, & meritis Genitricis piæ,
Audias, quod accidit nobis quadam die,
Ieiunant vigiliam cum? Epiphaniæ.

(b) f. 7. v.

Jan. v. 56Q

CXII

Note pluit 8 integra, nec 9 mane sequente
Redeunt speciacula. Sed Austro fremente,
Crepitant tonitrua, athere candente,
Nix, hymber, cum grandine, cadunt 10 vehemente.

CXLII

Christus, Dei silius, Deus ultionum, Qui pro suis dimicans medio 11 agonum Non gestando clypeum, lanceam vel conum 12, Urbis muros diruit, magnum dando 13 sonum.

1 regit, B. b. — 2 Turcorum mirabiliter, H. — 3 trahunt, H. — 4 Ventorum, H. — 5 Tetr. CXXXVIII, CXLI[®] & CXLII[®] locum in (H) occupant. — 6 Virginis, H. — 7 cum vigiliam, H. — 8 (pluit) add., B. b. — 9 &, H. — 10 cadit, H. — 11 medio dimicat, H. — 12 corium, H. — 13 dans ad aftra, H.

CXLIII

Idem olim mænia Jerico ' prostravit, Quam Hebræus populus bonis spoliavit, Sed Acconis muros dum ipse dissipavit, Ad murum christicolæ nullus propinquavit.

CXLIV

Licet nostris pluvia det impedimenta, Non fuit militia nostra tamen lenta Adaptare * bellica membris instrumenta *, Et a longe premere * equos & iumenta. (B) f. 147 r. col. 2.

CXLV

Perijt s audacia militum Francorum, Qua quondam cacumina transcendens s murorum, Effugabat millia trecenta Turcorum, Sicut Gesta referunt Antiochenorum.

CXLVI

Si tantum cum machinis de muro stravissent, Certatim ad mænia, credo, cucurrissent; Sed virtute Domni cum muri corruissent⁸, Promptiores aggredi esse 9 debuissent.

CXLVII

Dum in natalitijs sancti Fabiani Pranderent ad tertiam horam Christiani, Exeunt de mænibus bis mille pagani Qui nuper intraverant, facti oppidani.

(H) p. 239— (231) col. 1.

Quomodo Turci ascendunt tumulum quem secimus.

Jan. xx.

580

1 Jericho mœnia, H. — 2 Adaptarunt, H. — 3 ornamenta, H. — 4 premerunt, H. — 5 Periit, B. b. — 6 ascendit, B. b. — 7 cuncti corruissent, B. b. — 8 moniti essent, H. — 9 eos, H.

CXLVIII

Gradualem cumulum ', quem nostri fecerunt, Fusis ' operarijs, statim conscenderunt, Pauci tamen milites eos fugaverunt, Et eos in foveis urbis prostraverunt.

CXLIX

quodam in-

Jan. xxi.

Cum fit exercitio dies destinata, Et dicatur ocio nox esse dicata³, Nocte tamen colitur Agnes qua beata, Ad pugnam egreditur Deo gens ingrata.

CI

Non diurno prælio fuit satiata, Sed de nocte veniens caterva densata, Est cum igne spicula Græco iaculata, Super nostros vigiles stantes ad fossata.

(b) f. 7. v. col. 2.

6**0**0

CLI

Illorum clamoribus o nostri perturbantur, Et, nox licet obviet, statim congregantur, Pagani velociter in urbem fugantur; Sed utrinque plurimi prius sauciantur.

CLII

omodo Marfrustra tentat nare Turrim :arum. Ratione notum est satis evidenti Et side cognovimus hoc experimenti, Quantum exercitui det ⁸ impedimenti, Turris quam in medio portus pulsant venti.

(B) f. 147. v. col. 1.

¹ Grandualem tumulum, н. — 2 Pulfis, н. — 3 destinata, н. — 4 gens Deo, н. — 5 fossam, н. — 6 A quorum tumultibus, н. — 7 in urbem velociter, в. b. — 8 dat, н.

Ut hanc ergo' Marchio possit vindicare, Fabricatus citius vervex sulcat mare; Sed cum crebris ictibus debet hanc quassare, Ipsum cogunt scopuli longius astare.

CLIV

Ut, quod nil proficeret labor hic, cognovit, Furens, stridens, Marchio machinam removit, Cum fatorum serie fortunam devovit, Et suam Beelzebub qui sic turrim fovit.

CLV

De quodam Polino qui prodebat nostros servientes.

Decontraria fortuna ob nostra peccata & de morte Pralatorum & Ba-

Mart. viij.

620

Martis idus septimo, nostros servientes, Ut herbas colligerent, foras incidentes, A Polino proditos, longe discurrentes Sarraceni capiunt in dolis latentes.

CLVI

Prætermisso, quotiens muris erumpentes Aut a² campis subito nobis irruentes Turci captivaverant toostros servientes, Proseguamur alia, parum divertentes.

CLVII

Ob totius populi labem & peccatum,
Fortunam contrariam fensimus & fatum,
Quæ nostrum ancipitem, diuque rotatum
In profundum mergere non desistunt statum.

r ergo hane, н. — 2 atque, н. — 3 nobis fubito, н. — 4 captivaverunt, н.

CLVIII

O nequam & infida series fatorum!
O crudelis Atropos! pessima sororum,
Numquid simul rumpere vis Christianorum
Fila, quos ' præsidio privas prælatorum?

CLIX

Ut enim hæreditas nostri Salvatoris Crucifixi, patria domus Redemptoris Uenit ad extranei manum possessoris, Perdidit auxilij multum& honoris.

CLX

morte Gre-Urbani paPrimo nam ² Gregorium, statim post Urbanum, Utrumque pontificem perdidit Romanum, Qui de Ierosolyma tyrannum prophanum (B) f. 147. v. col. 2.

(H) p. 239 — (231) col. 2.

640 Habuerunt animum effugandi 3 sanum;

_

orte Henrici lermi regum : & Siciliæ. Post, Henricum inclytum regem Anglicorum s Et Guillelmum s nobilems regem Siculorum, Qui suis præsidijs sunt Christianorum Tutati reliquias de manu? Turcorum.

CLXII

morte Ar-:opi Raven-& Episcopi ini. Quisquis Archiprasulem novit ⁸ Ravennatem, Faventini prasulis atque probitatem, Ob illorum obitum, Christianitatem Scit tulisse maximam incommoditatem?

¹ quod, H. — 2 namque, B. b. — 3 profugandi, H. — 4 Anglorum, H. — 5 Guillermum, H. — 6 perdidit, H — 7 a manibus, H. — 8 noverit, H. — 9 hunc verfum add. B. b.

CLXIII

De morte Landgravii. Sed quid dignum ' referam nobilis Langravi? Corporis & animi fuit vir ' magna vi In Dei Jervitio, qui labore gravi Consumptus, in reditu periit ' in navi.

Hic explicit نے (b.)

CLXI

De morte comitum Theobaldi & Stephani, qui fuerunt fratres. Adventus laudabilis comitum duorum,
Theobaldi, Stephani, fratrum germanorum,
Gaudium infuderat mentibus Francorum,
Sed hos nimis vulnerat cita mors eorum.

CLXI

De morte Epijcopi Cantuarienfis.

660

Sanctus Archipontifex Cantuariensis,
Populum consilio sovens & expensis
Militonum catibus catervatus densis,
Recreabat pauperes sumptibus immensis;

CLXVI

Quem ⁵ fic postquam vineæ mors ⁶ intentum vidit, Tantis operarii fructibus invidit, Vitæ filum ⁷ protinus illius succidit, Clerus, plebs, cum milite, quare vestes scidit.

CLXVII

De morte Archiepiscopi Bisuntini & Ducis Suevorum, Imperatoris filio. Hinc Archiepiscopus, gemma clericorum, Bisuntinus obiit, Duxque Suevorum Cui ni 8 contraria foret sors fatorum, Stravisset innumeras acies Turcorum.

¹ digne, н. — 2 (vir) add. в. — 3 transiit, в. — 4 fovit, в. — 5 Quæ, н. — 6 (mors) add. в. — 7 filium, н. — 8 Qui nisi, н.

CLXVIII

Nam ut fuit proprio privatus parente, Qui, velut prædiximus, stipatus ingente Turba venit militum, factus est repente De torrente stabilis, tepens de servente. (B) f. r48. r. col. 1.

CLXIX

nagna fame.

68o

Sic nostris ' baronibus in necessitatis
Destituti tempore sumus, & prælatis,
Alijsque plurimis ' non hic nominatis,
Puniente peccata Deo nostra satis'.

CLXX

Et in verbo dicere veritatis tibi
Possunt, qui tunc temporis remanserunt ibi,
Quod sunt indigentiam tantam passi cibi
Quod nescimus similem ab antiquis scribi.

(H) p. 240— (232). col. 1.

CLXX

Ploratu cibaria grandi + quarebantur, Pro iugi inedia pauci ' consolantur; Sed si quando sorsitan inveniebantur, Cum amaris poculis sletus b miscebantur.

CLXXII

Idem cibus dominum & equum alebat, Nam cum equo dominus panem dividebat; Herbas quas periculo mortis colligebat, Equus crudas, dominus coclas comedebat.

1 iftis, H. — 2 pluribus, H. — 3 Nobis adversantibus cum fortuna fatis, H. — 4 gravi cibaria, H. — 5 Nec quærentes quoniam non fic, H. — 6 fletu, H.

CLXXIII

In tanta penuria rerum edendarum, Nos in Quadragesima cibis equinarum Recreamur carnium & camelinarum, Aliis rodentibus textas carublarum.

CLXXIV

Multi qui divitias suas aliquando Fuderant pauperibus, eas erogando Nihil sumunt, exules sacti mendicando; Quare diem ultimum claudunt ieiunando.

CLXXV

Quod Pontifices fatuunt eleemosynas fieri.

700

Tunc sacri pontifices, sacrique prælati, Principes Ecclesiæ sanctæ² deputati, Vincla³ pænitentibus relaxant • peccati, Qui de suis conferunt tantæ paupertati.

CLXXVI

Ut habere valeant hanc remissionem
Omnes largam faciunt erogationem,
Post cordis mundiciam & confessionem,
Sed prælati faciunt distributionem.

CLXXVII

Ut tantæ participes sint remissionis, Præ cordis mundicia ⁶ & confessionis, Erogant de proprijs omnes large bonis: Onus ferunt præsules distributionis.

1 Recreabamur, B. — 2 fancti, H. — 3 Vincula, H. — 4 referant, H. 5 add. hunc verfum, B. — 6 mundiciam, B.

(B) f. 148. r. col. 2.

CLXXVIII

modo miti-

Ut ' hæc elemosyna cæpit erogati, Iram Dei protinus sensimus placari : Intuemur etenim eminus in mari Nobis victualia navibus portari.

CLXXIX

ntum vendeviAualia. Tunc farinæ modius sex minus centenis Vendebatur aureis, frumenti sex denis, Ordeique modium adabant quadragenis, Reperto vis sursure aureis septenis.

CLXXX

Tres in uno solidi pomo donabantur Uiginti nuciunculæ pro nummo dabantur. Ficus pro denario septem vendebantur, Pruna cum amygdalis decem emebantur.

720

CLXXXI

miraculo al-: famis. Pro prædicto precio nequibat frumenti Reperiri modius die præcedenti, Qui dabatur publice cuivis offerenti Pro duobus aureis⁴, in die sequenti.

CLXXXII

O mira potentia summæ Deitatis, Quæ s tam mirabiliter onus paupertatis Christianis abstulit, gravis egestatis Tempora, temporibus mutans ubertatis.

¹ Et, H. — 2 modicum, B.—; Tetraft. CLXXX d. in H. — 4 Duos vel tres aurcos, H. — 5 Qui, H.

CLXXXIII

Quomodo rex Franciæ venit, & expugnavit civitatem. Apr. xiij. Sabbato post Domini Resurrectionem,
Philippus rex Franciæ veniens Acconem,
Totam mentis operam & intentionem
Circam villæ posuit expugnationem.

Incipit (0) f. 187. r. col. 2.

CLXXXIV

Secus Turris ergo Maledictæ latus
Erigit petrarias, illic hospitatus,
Aliasque machinas, necnon apparatus
Ouorum murus ictibus corruat ' quassatus.

(B) f. 148. v. col. 1. (H) p. 240 — (232) col. 2.

CLXXXV

Dumque muros dissipat, & implet fossata, Quæ profunda suerant admodumque lata, Instrumenta plurima sunt ibi cremata, Alissate variis modis dissipata.

CLXXXVI

De rege Angliæ divertente Cyprum eamque Subiugante.

740

Interim rex inclytus Angliæ², Ricardus, Qui fama tunc floruit³ ut odore nardus, Metuendus hostibus sicut feris pardus, Cyprum iter verterat⁴, licet suis tardus.

CLXXXVII

Nam tyrannus infulæ, turbo pietatis, Tribus ibi navibus regis naufragatis, Homines recluferat^{is}, manibus ⁶ ligatis, Equis, victualibus, armis ufurpatis.

τ corruat i&ibus, H. — 2 Angliæ inclitus, H. — 3 per famam redolet, H. — 4 tunc venerat, H. — 5 incluserat, H. o. — 6 navibus, H.

readam navi

um enerata aco & armis,

intrare civiquam ita ex-

it rex Anuod tota peubmersa est 760 unibus in ea

CLXXXVIII

Sed a rege reddere cuncta postulatur,

Negat, pugnat, vincitur, fugit, vinculatur,

Digna factis ultio digne compensatur,

Captivator hominum modo captivatur.

CLXXXIX

Vicis², castris, urbibus Cypri subiugatis, Plene licet³ faveant, rex⁴ addenda satis⁵ Cogitat⁶ calcaria. Nondum⁷ ergo datis Ventis, intrat pelagus, sluctibus iratis.

CXC

Dum Acconem satagit iter maturare, Navi magnæ contigit molis ⁸ obviare Quam Acconem comperit velle remigare ⁹, Et Turcis præsidia maxima portare.

CXCI

Ad hanc ergo galeæ cunctæ congregantur, Sonant tubæ, classica, tympana pulsantur. Exseruntur gladij, arcus sinuantur, Et 10 ad instar grandinis spicula vibrantur.

CXCII

At Turci de caveis, ut de castro sorti Iclu nostros, lapidis ut tormento torti, Sudibus & iaculis tribuentes morti, Metum nostræ maximum ingerunt cohorti.

(B) f. 148. v. col. 2.

i vincit, н. o. — 2 victis, н. — 3 (licet) add. в. — 4 regi, н. — 5 addendaque fatis, н. — 6 Cogitent, н. — 7 mundum, н. — 8 molis contigit, н. — 9 rex velle intrare, н; velle rex intrare, о. — 10 (Et) add. в. o.

44

CXCIII

Sed per vocem regiam sese resumentes,
Turcos vexant 'acrius supereminentes,
Iaculorum verubus caveis sigentes;
Nostros tamen reprimunt, igne persundentes.

CXCIV.

Sed a dum navis rumpitur rostris galearum, Ignis, sudes, iacula, profuere parum. Nam dum illos sorbuit puteus aquarum, Esca siunt volucrum atque beluarum.

CXCŸ

Armis potentissimi periere mille, Quod si forte mænia recepissent 4 villæ, Nunquam hos devinceret iste rex vel ille, Nec occurrens 3 Græcia tota cum Achille.

(0) f. 187. v. col. 1.

CXCV

Versus Accon igitur malus incurvatur, Oculis navigium æquora furatur. Christianus populus gaudens gratulatur, Et consusus 6 Ethnicus dolet & turbatur.

CXCVII

De machinis comitis Flandriæregi datis.

780

Instrumenta protinus iubet præparari;
Sed ne vacet interim, comitis præclari
Flandrensis petrarias poscit sibi dari,
Omnes slebant obitum cuius tanquam cari.

(H) p. 241— (233) col. 1.

ı vexat, н. — 2 Et, н. о. — 3 fuerunt, н. — 4 recepiffent mænia, н. о. — 5 currens, н. — 6 confifus, н.

(B) f. 149. r.

CXCVIII

rege Franrum ascenum suis ex arte. Ruptis propugnaculis, muros, turres strarat.
Parte sed ex ' altera qui iam explanarat
Primi muros ordinis, alios quassarat,
Rex Francorum scandere civitatem 2 parat.

CXCIX

Milites, appositis scalis, ascendebant, Sed hos igne liquido Turci perfundebant, Et se murum insimul omnes opponebant, Aliunde neminem quoniam timebant.

CC

vodo, Anglirugnantibus. calcus Frant.

8oc

Nam⁶ fuum ⁷ rex Angliæ castrum expectabat, Nec de fuis interim quisquam dimicabat.

Illuc 8 omnis Asiæ manus acclinabat,

Ubi sola Franciæ virtus 9 impugnabat 10.

CCI

Miles strenuissimus, inclytus & fortis Marescalcus Franciæ, militum cohortis Rector, ibi subiit 11 diræ 12 iura mortis, Quem planxit exercitus lachrymis obortis.

CCII

modo Franentibus,[non]

Duxit ergo cedere Gallica iuventus,

Sed hin 13 non efficitur segnior vel lentus;

Nec est, primo diruto muro, rex contentus,

Ad stragem alterius ordinis intentus 14.

^{1 (}Ex) add. B, o. — 2 civitatem scandere, H. — 3 hos, o. — 4 Et aliunde, H, o. — 5 quum tunc, H. — 6 lam, H. — 7 secum, o. — 8 Illic, H. — 9 manus, B. — 10 pugnabat, H. — 11 solvit, H, o. — 12 piæ, B. — 13 hic, H. — 14 contentus, H.

CCIII

De Turri Maledista, cæsa, tonsa & quassata. Eminebat ibidem Turris Maledicta Quondam solo nomine, nunc re maledicta, Supertonsa ¹ machinis, subtus sacta crypta, Qua desensa civitas olim ² est, nunc victa.

CCIV

Nam quadris lapidibus undique sublatis, Omne iam amiserat robur sirmitatis, Columnis & postibus subtus coaptatis, Ruitura, funditus, tantum concrematis.

CCV

Quod Turci, timentes ruinam Turris, offerunt civitatem. Lapfu 4 turris igitur territi timore,
Pessimo in 5 dubijs rebus suggestore,
Turci pertinaciæ 6 posito surore,
Civitatem offerunt supplicantum 7 ore.

820

CCVI

De controversia Christianorum & Turcorum per Marchionem sedata. Ablata restitui cuncta christianis Cum captivis postulant reges a paganis, Dum sit controversia super his ⁸ immanis, Hanc dirimit Marchio doctus in mundanis.

CCVII

Procurandam etenim hanc per Marchionem Reges ordinaverant o compositionem. Ad tollendam igitur dubitationem, De promissis tribuunt sese o cautionem.

(H) p. 241-(233) col. 2.

¹ Supertenta, B. — 2 olim civitas, H. — 3 Ruituris, H. — 4 Lapfus, H. — 5 etiam, H. — 6 contumaciæ, o. — 7 supplicantium, H.— 8 (his) add. B, o. — 9 ordinaverunt, o. — 10 sese dederunt, H.

CCVIII

us cum ciditis. Urbem, suppellectilem, arma, reddidere, Captivos cum navibus, quotquot habuere Urbis intra mænia, quadringentos fere, Vestes tamen retinent, quas iam 'incisere.

(B) f. 149. r. col. 2. (b) f. 187 v. col. 2.

CCIX

quos Salavis reddere Saladinus in super ad vota nostrorum

Dans electos milites centum aliorum,

Captivorum corpora mille quingentorum,

Cum ducentis millibus spondet 2 aureorum.

CCX

Lignum quoque reddere 3 preciosa Crucis Signum in quo calicem Passionis trucis Ebiberunt viscera gloriosi ducis, Suggerente principe tenebrosa lucis.

CCXI

exillis Re-

Iuramento placuit pactum confirmari, Et vexillis regijs * turres titulari ', Tunc videres pueros, senes, gratulari, Et victori Domino 6 laudes modulari.

CCXII

riptio temo fuit capta A natali Domini, mille ducentorum

Novem minus spacium fluxerat annorum,

Accon fere circulis obsessa duorum,

Idus quarto Iulii reddirur annorum

Explicit (B)

Jul. zij. Idus quarto Iulij, redditur annorum.

i (iam) add. в, o.—2 millibus reddere, н, o.—3 Reddi quoque debuit, н; Signum quoque redditur, o.—4 regis, н.—5 speculari, н.—6 De victoria laudes Domino, н, о.

CCXIII

Postquam reges mænibus urbis sunt potiti, Arma, victualia, vades, sunt partiti, Quamque ' diu foverant' intendentes liti, Simulatæ fædera pacis sunt obliti.

CCXIV

Dum enim rex Angliæ protegit Guidonem, E contra rex Franciæ fovens Marchionem, Illi suam tribuit terræ portionem, Parat hic ad propria dum reversionem.

CCXV

Quomodo Salanus noluit attendere paclum, veniente termino.

860

Imminebat terminus datus a paganis, Quo ipsi spoponderant Crucem Christianis, Nec vult plebem sinere cor iniqui canis Induratum, redimens tempus verbis vanis.

CCXV

Quomodo rex Angliæ fecit interfici obfides Turco-

Coram tabernaculis igitur Turcorum, Iugulari corpora clarus rex Anglorum, Plusquam tria millia iubet captivorum, Pro reddenda vadium Cruce relictorum.

CCXVII

De auro invento in visceribus occisoInhumane carnifex cæpit defævire, Quod referre ³ nephas eft, tædium audire, Ita vidi plurimos, aureos fitire Ut aurum in vifcera vadant exhaurire.

¹ Quam quod, H. - 2 foveant, o. - 3 Quodque ferre, o.

CCXVIII

Nec illorum sufficit stercora lavari,
Sed iubentur corpora slammis concremari.
Tunc videres cineres crebro ventilari,
Et ab iisdem rutilans aurum sequestrari.

(H) p. 242 --(234) col. I.

CCXIX

Nam hæc plena plurimis dolis gens per ora Aureos reconderat in interiora, Quos emittens postea per inferiora, Assumebat iterum sero vel aurora.

CCXX

De corrigijs & felle ab eorum lateribus & hepate raptis.

880

At plures corrigijs arcus incurnabant, Illorum lateribus, quos excoriabant. Raptum fel ab hepate reliqui portabant, Quo pleni nequitia Turci redundabant.

CCXXI

Degaudio innato nobis & morte eorum qui Crucem promiserant. Talia conspiciens quisque gratulatur, Quod in illos Dominus sic se ulciscatur, Qui Crucem promiserant, in qua designatur Eius mortis passio, nobis vita datur.

(H) p. 242— (234) col. 2. Explicit (O).

CCXXII

De provifione Dei civitas nobis reddita fuit per pactum. Dei factum creditur hoc provisione, Quod urbs nobis reddita fuit pactione, Fraudati fuimus licet sponsione Super Crucis, regibus facta datione.

ı (in) add. o. 2 Et, н. — 3 epate, o.

CCXXIII

Nam qui cruciatibus digna patravere, Mortem quam meruerant, isti pertulere, At nostrorum acies salvæ perstitere, Protegente Domino, pro quo pugnavere.

CCXXIV

Saladinus etiam fide leviori A suis habebitur, qui permisit mori Hos per avaritiam. At nos Creatori Melos demus, digitum imponentes ori.

Explicit (H)

 $\mathcal{APPENDIX}$

A

CARMINA TRIA TETRASTICHA (1)

ACCONENSI RHYTHMO

AETATE ET ARGUMENTO AFFINIA

I

PLANCTUS DE AMISSIONE TERRAE SANCTAE (2)

EX COD. MS. BENEDICTOBURANO BIBL. REG. MONACENSIS (3)

fo 15 ro - 16 vo

HEU! voce flebili cogor enarrare
Facinus quod accidit nuper ultra mare,
Saladino concessum quando est vastare
Terram quam dignatus est Christus sic amare.

- (1) Hic tetrasticha tantum inseruimus carmina: sed alia etiam de eisdem supersunt, aliis autem conscripta metris: 1° Carmina Burana, n° XXII-XXVIII, ed. Stuttgard, p. 24-34; 2° Bertheri Cantilena Crucigerorum, quæ in Rogerio de Hoveden (Ed. Savile, p. 639), legitur; 3° Anonymi cujusdam « Disticha de Salahadino » (Cod. ms. Bibl. Cæs. Paris, supp. lat. n° 8960, f° 1); 4° Erboni Disticha de capta Hierusalem (Bibl. Palat. Vindob., n° 984, f° 30 r°-31 v°) cf. Denis Codd.
- msf. Bibl. Palat. Vindob., I, p. 746.

 (2) Quater jam typis mandatus, videlicet: (a) in Von Aretin, Beytrage zur geschichte und Literatur, t. VII, p. 297.—(b) in Soltau, Ein Hundert Deutsche Volkslieder, p. 35.—(c) in Edelestand du Méril, Poefies latines anterieures au XII° siècle, p. 411.—(d) in Bibl. des Literar. Vereins in Stuttgard, XVI, p. 29-32. Cf. Grimm, Gedichte des Mittelalters, p. 177, 212.
- (3) De codice isto vide Carmina Burana, ed. Stuttgard, præfat.

Exeunte iunio, anno post milleno Centum & octoginta iuncti cum septeno, Quo respexit Dominus mundum, sorde pleno Erigens de paupere pauperem a cœno.

Malus comes Tripoli, mentem ferens ream, Magna cum tyrannide tenens Tyberiam, Turcos suis fraudibus ducit in Iudeam Atque primum occupat totam Galileam.

Saladinus convocat barbaros per gyrum, Habitantes Phrygiam, Pontum, ufque Tyrum, Agarenos populos, Arabem & Syrum, Ab AEgypti finibus ufque in Epirum.

Veniunt Hircanij, Curdi (?) & Meditæ Mauri atque Getuli, Barbari & Scythæ, Filii Moab, Ammon, & Ifmaelitæ; Atque cum his omnibus funt Amalechitæ.

Turcos ac Maffagetas præcipit adeffe; Katari atque Sarmates nolunt hinc abeffe; Currunt Quadi, Vandili, Medi atque Perfæ; Undique conveniunt gentes fic diverfæ.

Terram intrant inclytam, cuncta devastantes; Capiunt Christicolas senes & infantes, Et, ut feræ pessimæ sanguinem amantes, lugulant puerulos, dividunt prægnantes.

Saladino igitur terram fic ingreffo, Rex atque Templarij currunt ex adverfo; Totis obstant nisibus barbaro perverso, Cupientes populo subvenire presso. Turci pugnant acriter iacula mittentes, Christianos vulnerant, cædunt resistentes, Et, ut malæ bestiæ, dentibus frementes, Territant sonipedes, tubis perstrepentes.

Nostri se dum sentiunt ita prægravatos Et a malis gentibus undique vallatos, Stringunt suis manibus enses deauratos Atque truncant fortiter Barbaros armatos.

Plus quam decem millia erant Christiani; Sed pro uno quolibet ter centum Pagani: Sic pugnando cominus Bactri & Hyrcani, Vix ex nostris aliqui evaserunt fani.

Rex cum Cruce capitur; alij truncantur; Templarij ter centum capti decollantur; Quorum nulla corpora fepulturæ dantur, Sed a Christo animæ cælo coronantur.

Nostræ postquam acies ita sunt confractæ, Currunt crudelissimæ gentes illa parte, Urbem Acrim capiunt absque ullo Marte Atque omnes alias, manu, sine arte.

Surim folam liberat nautica marinus, Marchio clariffimus, vere Palatinus, Cujus vires approbat Græcus & Latinus; Timet quoque plurimum ferox Saladinus,

Latro ille pessimus, terræ devastator Per quam suis pedibus transijt Salvator, Natus qui ex virgine, omnium creator, In præsepi ponitur, Cœli fabricator. Inde ficcis pedibus maria calcavit, Et ex quinque panibus multos fatiavit: Quem Iohannes prædicans digito monstravit, Et Iordanis sentiens post retrogradavit.

Cruci demum fixus est Deus homo natus; Aquam atque fanguinem sparsit ejus latus. Quo ac tali pretio mundus est salvatus Qui per primum hominem suerat damnatus.

Eheu! terra inclyta, terra vere bona, Sola digna perfrui florida corona! Terra cui dederat Deus tanta dona, Eheu! quantum impia te nunc cingit zona!

Eheu! eheu! Domine, gloria justorum, Angelorum bonitas, falus peccatorum! Ecce canes comedunt panes filiorum, Velut aqua funditur fanguis nunc Sanctorum!

Flete, omnes populi! Flete & non parum! Graves luctus facite, planctum & amarum! Flumina effundite, undas lacrymarum! Sic ruinam plangite urbium fanctarum.

Flete amarissime, omnes auditores!
Magni atque minimi, fratres & forores,
Mutate in melius vitam atque mores,
Nam de cœlo prospicit Deus peccatores.

Dat flagella impiis, punit delinquentes Et per tempus corrigit stulta præsumentes; Humiles glorificat, dejicit potentes, Recipit ut filios digne pænitentes. Sic iratus Dominus quondam Ifraeli, Judicans e nubibus & de alto cœli, Arcam Testamenti, accensus igne zeli, Tradidisse legitur populo crudeli.

Sed, & quamvis viribus hæc putabant acta, Sunt compulsi plangere statim sua facta; Coegerunt reddere munera cum Arca; Nam illorum viscera stabant putresacta.

Convertamur igitur & pæniteamus; Mala quæ commissimus fletu deleamus Atque Deo munera digne offeramus, Ut, placatus lacrymis, donet quod rogamus.

H

VERSUS DE CRUCIGERIS

EX ROGERIO DE HOVEDEN (1)

Graves nobis admodum dies effluxere, Qui lapillis candidis digne non fuere: Nam luctus materiam mala præbuere, Quæ fanctam Jerufalem conftat fuftinere.

Quis enim non doleat tot fanctorum cædes, (Et) tot facras Domino profanatas ædes, Captivatos principes & fubversas sedes, Devolutos nobiles ad servorum pedes?

⁽¹⁾ Rogerius de Hoveden, ed. France, X.V, p. 339. Savile, p. 666. Cf. Hift. litt. de la

Sed hæc non effugient oculos videntis; Videns vidit Dominus nostræ mala gentis, Et audivit gemitum plebis innocentis, Et caput conterere descendit serpentis.

Suscitavit igitur Deus Hebræorum Christianos principes, & robur eorum, Vindicare scilicet sanguinem sanctorum, Subvenire filijs mortificatorum.

Procedunt cum millibus multis armatorum Illustris rex Angliæ, atque rex Francorum; Est videre gloria agmen senatorum, Armis & justitiæ cultibus decorum.

Est audire gratius fidei amicum, Romani imperij caput, Fredericum, Debellantem iugiter crucis inimicum Ut reformet patriam statum in antiquum.

Tendunt, cruce prævia, versus Orientem, Atque secum contrahunt totum Occidentem: Lingua, ritu, moribus, cultu differentem Producunt exercitum, sed side serventem.

Ut victores redeant imploremus Deum, Ut tollant de medio terræ Cananæum, Ingressi Ierusalem pellant Iebusæum, Christianæ gloriæ portantes trophæum.

III

CONDUCTUS DE ITINERE IEROSOLIMORUM (1) (Ineditus).

EX COD. MS. BIBL. PALAT. VINDOBONENSIS Nº $\frac{H.883}{Th.781}$ (Membr. fec. xiv)

fo 100 ro.

Christiani nominis corruit insigne:
Spurci pompa germinis & gentis indigne,
Regnat in Jherusalem. Quis ferro, vel igne,
Deleat propaginem sobolis maligne?

Capta est hereditas pendentis in ligno; Si quos regit veritas numine benigno, Horum crucis pectora confignentur signo; Publicentur robora populo maligno.

O florens milicia christiane gentis! Quis facit opprobria secula regentis? Ordinentur acies populi credentis, Fabricetur aries, dentur vela ventis.

Nostre, fratres! vigeat discipline cultus, Pax inter nos maneat, sit rancor indultus! Sentiant Iherusalem gentiles tumultus, Christiani roboris viriles assultus!

Cur gens non opprimitur vite bestialis, Qua sic Christi premitur sedes principalis? Fædum in prostibulum civitas regalis Versa est, in stabulum domus specialis.

(1) Tertium iftud poema, a prioribus in eo differt, quod hemistichus, non folum posterior quisque minatur. quaternis, sed prior etiam binis, vocibus consonantibus sepius terminatur. A Summo Pontifice exijt edictum: Neminem detineat scelus vel delictum; Indulgetur penitus culpe maledictum, Si quis occubuerit per iter indictum.

Vestris qui sceleribus estis involuti!
Piscina comparuit congrua faluti
In qua quotquot fanguine funditus abluti,
Letabuntur illico cœlum consecuti.

Ergo, fi vos moveat zelus domus Dei Rogo vos admoneat idem Machabei, Sub quo pauci totiens vicerunt Judei; Valde mentes acuit tanta forma rei.

Constipetur classibus maris latitudo! Plebs, quirites, principes, regum celsitudo, Ite! si quem hostium terret multitudo Noverit que desuper datur fortitudo.

Surgat invincibilis pastor Romanorum, Accingatur nobilis probitas Francorum, Producatur agilis populus Anglorum Necnon & horribilis turba Bohemorum!

Sedens adhuc modicum cinere confpersa, Tuum lauda medicum, civitas dispersa! Ad te nostra pervolat gens bene conversa, Ut iam te non incolat Medus neque Persa.

Adhuc fulcant equora plufquam rates mille, Plene gente libera mentis non pufille; Ni gurges impediat Karibdis & Cille Tutum est ut fugiat filius ancille. Ergo nunc accelerent fortes regionum!
Cedat amor fanguinis & cognationum!
Aderit in prelio Deus ultionum,
Cujus cadit brachio robur nationum.

(Finit conductus de itinere lerosolimorum.)

В

EXCERPTA EX CHRONICIS

HISTORIAM HAYMARI MONACHI ILLUSTRANTIA

I

ΕX

GUILLELMI TYRII, BELLI SACRI HISTORIA

(Ap. Recueil des Hift. Occid. des Croisades, t. 1.)

Lib. xx11, cap. 7, t. 1, p. 1073.

.... Dominus igitur Patriarcha, affumptis ex ecclesiarum prælatis, domino Monacho Cæfariensi electo, domino Alberto Bethleemita episcopo, domino Rainaldo abbate Montis Sion, domino Petro Ecclesiæ Dominici Sepulchri priori, prudentibus viris & discretis, subsequentibus cum aliis ejusdem itineris consortibus, ad partes illas (Antiochiam) descendit..., &c.

II

EΧ

EJUSDEM VERSIONE GALLICA

AB ANONYMO SCRIPTA

(Ap. Recueil des Hift. Occid. des Croisades, t. 1.)

Lib. XXII, ch. 7, p. 1074.

..... Li patriarches prist avec lui des prelaz de seinte Yglise les plus sages & les plus religieus, Aubert de Belleam, l'eslit de Cesaire, qui avait nom Morises (1), Renauz, li abés de Monte-Syon, Perron, li prieurs del Sepucre & Hvitace, le dean de Charmentre: cil s'en alerent tuit ensemble par la terre au conte de Triple....., &c.

(1) Sic legitur in impresso textu: ita autem Codd. mss. Bibl. Cæs. Paris, fr. n° 779, f° 231 & \frac{8314.6}{2630} f° 9: & des autres qui ont nom Moinnes: n° \frac{8314.5}{2627} ¢ l'essit de Cesaire, qui avait nom Moynes; » Alii vero codices

videlicet. Bibl. Cæf. $\frac{8315.2}{2632}$ $\frac{8404.5}{2826}$ $\frac{9081}{2970}$ $\frac{9085}{1872}$ $\frac{8403}{2824}$ $\frac{9086}{450}$; Bibl. Armam. Paris. 677a & b.; Bibl. Lugd. $\frac{732}{815}$ $\frac{733}{25}$ Bibl. Bern. 25, 112, 163: « l'eflit de Cefaire, qui avait nom *Moinnes*.»

III

E Y

EJUSDEM VERSIONE HISPANICA

CUI TITULUS, « LA CONQUISTA DE ULTRAMAR. » (Apud Gayangos Bibl. de los autores Españoles, t. xliv.)

Libro cuarto, cap. xciv, p. 542.

....El patriarca levò configo los homes mas entendidos que de prelados fuesen en toda la tierra, é estos fueron don Albert, obispo de Belleen, é el de Cesarea, é à don Rinalt abad de Monte Sion, é el prior del Sepulcro, è fueron se para Triple (1)....., &c.

IV

ΕX

ANONYMI CUJUSDAM (UT VIDETUR, HAYMARI MONACHI)

Patriarchæ Hierofolymitani

DE VIRIBUS AGARENORUM AD INNOCENTIUM III^m NARRATIONE [Circa 1199 fcripta] (2).

Ex cod. mf. Bibl. Harleianæ, nº 108 (3).

Narrationis proæmium.

Dominus papa Innocentius, volens scire mores terrarum &

- (1) Hæc defunt in Balduino Avennensi: Versio autem italica Guillelmi Tyrii, a Laurentio Florentino sæc. xiv° exarata. (Cod. ms. Bibl. Laurent. Florent. Pluteus LXI, n°45) Monacho prætermissio, hæc tantum præbet (f. 207, r. col. 1). « Il patriarca meno con se cho de prelati i piu religiosi, Alberto de Bethleem, lo eletto, e Rinaldo abbate di Monte Syon, Piero priore del Sepolcro, &c., &c. »
- (2) Narratio ista, ut procemium, sive Oliverii Scholastici Historiæ Damiatinæ, sive « Historiæ Recupe« rationis Amissionis & Terra Sanc« tæ. » (Cf. supra, p. xlix, not. 2), pluries, sed falso sub titulo « Jacobi « Vitriacensis Historiæ Orientalis, « libri 1114, » jam typis mandata est, scilicet: 1° a Jacobo Gretser, ad cal-
- cem « Tomi I de Sancta Cruce. » (Ingolftadt 1608 4°), pp. 283-291 (fecundum codicem quemdam Bibliothecæ Regiæ Monacenfis); - 2° a Jacobo Bongars, in Geftis Dei per Francos, 1, p. 1524-1529 (ad fidem cod. ms. Bibl. Cæs. Paris, Sorb. n° 897); - 3° a D. Martène in Thefauro Anecdotorum, III, col. 266 & feq. (ad fid. cod. ms. Bibl. Cæs. Paris. Lat. nº 5690); - 4º a Joh. Giles in . Narratione de Rebus in « Bello Sancto gestis. » (Lond. 1846 8°), pp. 61 & feq. (ad. fid. cod. ms. Bibl. Aulæ Graïanæ, nº 14). Notandum est insuper Narrationem istam, a Vincentio Bellovacensi exscriptam, in ejus Speculi Hiftorialis 1. xxx1 cap* 54-58, integram reperiri.
- (3) Qui codex, ex omnibus opufculi ejufdem, quæ pervolvimus, in-

vires Sarracenorum ad quos Christianus exercitus præparabatur, mandavit patriarchæ Iherofolimis, ut, inquisita diligentius veritate, tam detentores quam terras eorum nominatim Romanæ Ecclesiæ exponere scriptis suis sideliter procuraret, qui [litteris apostolicis obtemperans, inquisita super præmissis veritate] (1), domino Papa scripsit in hunc modum: «, &c.

V

X

EJUSDEM VERSIONE GALLICA

SAECULO XIIIO ET A BERNARDO THESAURARIO FORTE CONSCRIPTA (2)

Ex codd. mff.

1° Bibl. Armam. Paris, n° 677 a, f. 129 v. col. 1.

1° 41, f. 15 r. col. 1.

1° 113, f. 175 r. col 2.

1° 307, f. 145 r. col. 1.

1° 340, f. 128 v. col. 2.

L'apostole de Rome Innocent vot savoir les us & les coutumes des Sarrasins & des paiens & de la tere contre qui li oz des crestiens estoit appareilliez. Si le manda au patriarche de Ierusalem, que il enqueist la vérité du pais & de la tere, & les nons des haus Sarrasins qui estoient tenans des teres & qu'il li noncast loiaument. Li patriarches enquist & sot la vérité du pais & de la tere & les nons des haus Sarrasins. Si le nonea à l'Eglise de Romme par ses lettres & dist en tele maniere come vos povres oïr : «, &c.

numeris manufcriptis, antiquiffimus fimul & verfionibus gallicis proximus nobis effe videtur.

- (1) Hæc addit Cod.ms. Bibl. Aulæ Graïanæn* 14.
- (2) Hujus verfionis fex comperta habemus exemplaria, quinque videlicet fupra citata, fextumque quoddam in Oxonienfis Coll. Merton. Bibliotheca, n° CLXXX, f. 180-183,

fervatum; hoc folum feparatim feriptum legitur, illa autem omnia, ad calcem operis Bernardi Thefaurarii: quumque, si Mutinensem excipias, nullus alius codex Bernardi fupersit nisi isti quinque, (Cf. Mas Latrie. Bibl. de l'Ecole des Chartes, V, 1, p. 44.) Patriarcha Narrationis versionem ipsi Bernardo tribuere non foret absurdum.

VI

EΧ

GUIDONIS DE BAZOCHIIS (1) (1200)

HISTORIAE HIEROSOLY MITANAE FRAGMENTIS
(Apud Alberici Novimonasteriensis *Chronicon*, ed. Leibnitz. Hanov. 1698, 4°)
ann. 1154, p. 324.

.....His diebus Fulcherius erat patriarcha Hierofolymitanus, post quem Eraclius, qui fuit archiepiscopus Cæsareæ: deinde Monachus Tuscus...., &c.

VII

E X

ANONYMI (UT VIDETUR, WOLFERII PATAVIENSIS.) (2)

EXORDIO ORDINIS TEUTONICI

(Ap. Dudik Deutschen Ordens Münz-Sammlung.)

p. 38.

Sycilie suo dominio subiugauit, exercitus ualidus tam principum, quam magnatum, d'alemania egressus, in subsidium terre sancte transfretauit; verum dum aliquanto tempore moraretur audientes Imperatorem Henricum mortis debitum exsoluisse, redire singuli ad patriam disponebant; pluribus autem principibus & magnatibus alamanie, qui aderant, utile & honestum visum est, ut hospitali prelibato ordo milicie templi donaretur, super quo ordinato prelati, principes & magnates theutonicorum, qui ibi aderant, in domo templi conuenerunt, inuitantes ad tam salubre consilium prelatos & barones terre sancte, qui tunc haberi poterant, qui omnes vnanimi consilio constituerunt, ut domus sepedicta ordinem hospitalis sancti Johannis lerosolimitani (in) infirmis & pauperibus haberet, sicut antea habuerat, ordinem vero milicie templi in clericis, militibus, &

⁽¹⁾ De Guidone de Bazochiis, v. rium Ricardi I 2 p. xlv. Hift. litt. de la France, xvi, p. 447 (2) Cf. fupra, p. 43. & infra, p. 86. & Stubbs, Introductio ad a Itinera-

aliis fratribus de cetero haberetur (sic). Quod factum est anno Domini MCLXXXX quinto mense Marcio. Nomina prelatorum, principum, magnatum ac nobilium in consilio residentium: Venerabilis patriarcha Ierosolimitanus, Henricus, illustris Ierusalem..., &c.

VIII

EΧ

EJUSDEM

VERSIONE GERMANICA (Zammelsches Chronik) (1)

(Ap. Dudik Deutschen Ordens Münz-Sammlung)

p. 55.

....Do Keyfer Heinrich obgnant Im das Kunigreych zcw Sicilienn vnnderthenig gemacht, do kam eynn groffes here, beyde vonn fürstenn vnnd herrnn aus Tewtschenn lanndenn, dem heyligenn lande zeu Hülffe, vnnd de fy etzliche Zeyt do gewefenn warenn, vnnd hortenn, das Keyfer Heinrich gestorbenn was, do gedachtenn fy wyder zcu lannde zu zcyhenn. Alfo wartt von vyll Fürstenn vnnd herrenn ans Tewtschenn lanndenn, gut vnd erlich angefeenn, das dem obgnanten Spitall der ordenn der templer wurde gegebenn, vnnd fulchs scuuorordenn, do kamen alle prelatenn, Fürstenn vnnd Herrenn aus Tewstchenn landenn dy zeugegenn warenn Inn dem lande, (im) des Tempell hawss zufammenn, vnnd vorheyschtenn zew eynen Sulchenn heylfamenn rathe Alle prelatenn vnd Grauenn des lanndes, dy mann als dann gehabenn mocht. Dy felbigenn habenn Inn eynen gemeynen rath ansgesatzt, das das obberürt hawsfe denn ordenn des Spitals bey denn kranckenn vnnd armenn menschenn, wye ess dann bysz her gehabt, vnd denn ordenn des Tempels bey den brifternn, Ritternn vnnd andernn brüdernn hinfürder habenn folt, vnnd das fy eynen Ritterbruder nuhe mher zw eynen Meyster behyldenn. Vnnd dy prelatenn, Fürsttenn vnnd ander von dem Adell, dy bey dyssenn ratslag gewessenn,, Sindt dy, welcher namenn hür nach volget: Der Ernnwirdigst patriarch vonn Iherusalem, der durchluchtigst herre Heinrich Konig zew Iherusalem,.... &c.

(1) Cf. Dudik, I. c., Toppen Preussisches Historiographie, p. 42.

IX

ЕX

ROBERTI MAUCHET († 1212).

CHRONOLOGIA ALTISSIODORENSI

(Ed. Camufat, Trecis 1609 in-4°.)

ann. 1204. f. 101 r°.

..... De Ierofolymitana provincia tam peregrinis quam indigenis, Constantinopolitanas partes adeuntibus remanet terra illa viris & viribus penitus destituta: Patriarcha [Monachus] moritur..... &c.

X

GESTIS INNOCENTII PAPAE TERTII

(Annis 1 ad x1 Pontificatus.)

(Ed. Migne, Epiftola Innoc. 111, t. 1.)

cap. LXXXVIII, p. CXL.

.....Præmisit itaque dominus papa Soffredum, tituli sanctæ Praxedis presbyterum cardinalem in Hierofolymitanam provinciam, ut interim ibi legationis officium exerceret: & fecit ei mille ducentas libras conferri, ut eas tum in necessitates familiæ, tum in utilitatem Terræ Sanctæ provide distribueret, ficut cognosceret expedire. Petrum vero, tituli Sancti Marcelli presbyterum cardinalem direxit post illum, ut, si posset, crucefignatis se jungeret, aut, si non posset, in Syriam transfretaret, conferens ei totidem libras propter causas easdem. Uterque vero, unus post alium, in Hierosolymitanam provinciam transfretavit, per infulam Cypri transitum faciens, & in ea quæ fuerant ordinanda disponens. Soffredus ergo præcedens, Hierofolymitanum patriarcam invenit in ultimis laborantem: quo, post aliquot dies, ex hac luce migrante idem legatus a clero fuit in patriarcham electus, & a populo expetitus cum regis affensu, & suffraganeorum favore...., &c.

ΧI

EX

GUILLELMI TYRII CONTINUATIONE GALLICA CUI TITULUS:

"ESTOIRE D'OUTREMER ET DE LA NAISSANCE SALEHADIN."

(1)

(Ex codd. mmss. Bibl. Cæs. Paris,
$$N^{a} = \frac{7183}{770} \frac{3}{3}(a) & \frac{12203}{455}(b)$$

- (a) f. 342 r., col. 1 & 2.
- (b) f. 34 v., col. 1 & 2.

....Et la contesse de Yaffes 1 ala en Ihrim & fit al enfouir de fon fil. Et quant il su en tieres 2 la contesse escrift au conte de

1 Iaffes, b. - 2 a l'entierer, b.

(1) Gallica ista Guillelmi Tyrii Continuatio, opus est quoddam integrum, ceterifque ejufdem argumenti distinctum, quod autem duabus conftat partibus fcilicet: 1º Fabula quædam de Origine Salahadini (come il issift de la contesse de Pontiu); 2º Terræ Sanctæ Historia (Eftoire d'Outremer) (ab ann. MCLXXXIV ad ann. MCCXXXI). Pars autem prior fabulæ cuidam propinqua est, cui titulus : « Roman de la Contesse de Ponthieu & des Enfances Salehadin,» & quæ, in cod. ms. Bibl. Cæf. Paris. (N. D. 272, f. 213) fervata, antiquius quoddam Gallicum poema, «la Chanson de Ponthieu» (in Histoire littéraire de la France, XVI, 680 incompte citatum), foluta oratione referre videtur, cujus denique aliquod paulo recentius, in Bibl. Paris. Armamenti (Fr. IV, nº 215), manuscriptum reperitur. (Cf. Hænel. p. 352. Mémoires tirés d'une Grande Bibliothèque, v. p. 195. Graffe Litterargeschichte, 111, 389. Histoire littéraire de la France, 1. c.). Pars

vero posterior, historicas non parvi ponderis præbet lectiones, e quibus quafdam typis mandavit Buchon (Rech. Hiftor. fur la Morée, I, p. 479-505, cf. Mas Latrie, Histoire de Chypre, 11, p. 23.) Opus tamen integrum ufque adhuc ineditum eft, fi quamdam ejus excipias refectionem a P.-A. de Broe de Citri de la Guette, fub titulo : « Histoire de la « Conqueste du Roïaume de Hieru-« salem sur les Chrestiens, par Sala-« din. » Parifiis, ann. 1679, in-12, editam atque a coævis criticis, pro commentis habitam. (Cf. Journal des Savants, vii, p. 80, Paulin Pâris, Manuscrits Français, vi, p. 133, Histoire littéraire, l. c.) (2) Operis istius tria tantum exftant manuscripta, in Bibl. Cæf. Parifienfi cuncta fervata, fcilicet: 1° Fr. $\frac{3}{3}$ (f. 313 r°-354 v°) memb. fæc. XIII, trinis columnis; quod fæculo

xıv, Petrus des Effarts, Johanni

dedit duci Normanniæ, & fæculo

xvII, Dus Cabart de Villermont, Do

Triple & li manda par propre message & al barons ausi kil fuissent à courounement & il li remandèrent kil niroient point; ne point ne greeroient le courounement dusca tant 3 li apostoiles li empereres Dalemaigne li rois de Franche & li rois d'Engletiere l'auroient iugié & quant il l'auroient iugié dont iroient-ils volontiers.

Si prisentij abbes & i archevesque & manderent au patriarche que mie ne la courounast, deschi adonc con eust le mandement del apostole & des autres iij prinches ki alui surent nommé. La contesse vint au Patriarche & li proia kil le conseillast, & li Patriarche dit: « Ke mie ne s'esmaiat car il le conseilleroit & « le courouneroit. »

Et li maistres dou Temple ki presens sestoit illuec le grea, & tout pour la haine kil avoit au conte de Triples, et li patriarche por lamour de sa mere. Ele vint au maistre dou temple & li demanda les cles dou trésor & des courounes, et li maistres li livra. Ele prist la plus biele couroune quelle i pot trouver 6 & la plus riche dont la porta au patriarche. Et encou 7 kil confeilloient 8 du courounement vint li archevesques de Cesaire

P.-A. de Citri de la Guette; quodque fæc. xviii ex legato Dni de Cangé in Cæfaream venit Bibliothicam — 2° Fr. $\frac{71885.5}{781}$ (f. 63-147.) membr. fæc. xiii, binis columnis, ut prius ex Bibl. Dni de Cangé in Cæfaream translatum; — $3^{0}\frac{12203}{455}$ (f. 1 r*-50 v*) membr. fæc. x111, binis columnis; (origo incerta.) Cf. Mas-Latrie, Bibl. de l'Ecole des Chartes, VI, p. 46; Extraits des Manuscrits, V, p. 143, 157. Codices Bernenses, nº 113 & 115, qui iifdem ac tria nostra manuscripta verbis ingrediuntur: • Oïez, & entendez co-• ment la tiere de Irlm fu conquise. •

Bernardum Thefaurarium propius quam anonymum, de quo fermo est, auctorem, fequuntur. Quæ vero, de Sybillæ & Guidonis coronatione excerpta hic damus, nufquam alias, nec in Bernensibus nec in Parisienfibus Guillelmi Tyrii gallice, italice aut hispanice continuati, quæquæ fint, manuscriptis, (fi forte codicem Sorbonensem, nº 385 f. 212 vº, paulò propriorem excipias) reperitur: Archiepiscopum denique Cæfarienfem codices tantum 71823.3 & 12203 nominant, filente prorfus cod. nº 7185.5. Titulum totius operis folus præbet codex 12203.

^{3 —} jusques a tant que, b. — 4 evesque, b. — 5 illuec, add. b. — 6 i trouva, b. — 7 entreves, add. b. — 8 ensamble, add. b.

& li doi abe avoec lui & deffendirent le courounement au patriarche de par l'apostoile & sil le courounoit il le feroient favoir à l'apostoile. Et li patriarches dist que la pour laus tous 9 nel larroit kil ne le courounast & celui cui ele vaurreit avoec, puis que li roiames li estoit escheus de par son fil qui mors estoit. Et li message senralerent & le conterent ensi as barons de la tiere & au conte de Triple [ki bailes en devoit estre] 10 & tenir dusca " dis ans. Mais il li faillirent tout fors que li maistres del hospital; cil s'en traist arriere & disent kil aloient tout contre lor facrement & contre loumage kil avoient fait à l'enfant & au conte de Triple ki bailles en devoit estre. Mais il ne laissièrent onques 12 pour cou a courouner la dame ains prisent les cles des portes & fisent bien garder la cité de Ihrim. Car il avoient paour des barons de la tiere kil ni entraiffent & kil ni commenchaiffent mellee & kil ne destourbaiffent le courounement pour cou kil le faisoient contre lor volente dont fisent fremer la cité ke nul ni peust entrer ne issir. Et li baron ki a Nazareth estoient oirent dire que la cité estoit si bien fremee, si fisent monter une espie ki de Ihrim estoit nes, por veoir cel courounement. [Li espie ala & entra en la cité par une posterne & quant il fu ens il vit le courounement] 13 de la dame & coment elle fu courounée au sepulcre & coument li patriarches la courouna.... &c.

XII

E X

ROGERII DE WENDOWER (1237).

FLORIBUS HISTORIARUM.

(Ed.English historical Society, t. 111.)
(Vide infra Matthæum Paris.)

⁹ por eus, b. — 10 jusques a, b.—11 ki..... eftre, d. inb. — 12 maisonques ne laissa on, b.—13 li espie.... courounement d. in. b.

XIII

EΧ

MATTHAEI PARIS († 1259).

HISTORIA MAJORE ANGLIAE

(Ed. Wats. Lond. 1684, fol.)

Wendower, p. 148-151. Paris, p. 168.

....Circa dies istos epistola de cœlo veniens in Hierusalem, appensa est super altare sancti Simeonis in Golgotha, ubi crucifixus est Christus pro redemptione mundi, quam per tres dies totidem noctes homines ex alto dependentem aspicientes, corruerunt in terram, rogantes Domini misericordiam, ut ipse eis dignaretur suam ostendere voluntatem; die vero tertio, post horam diei tertiam, erexit se ab oratione patriarcha archiepiscopus Zacharias, a expandentes insulam super altare sanctum, sanctam Dei epistolam acceperunt, quam cum inspexissent, istud invenerunt superscriptum « Ego Dominus,...&c » (6)

....Cum autem patriarcha & clerus omnis Terræ Sanctæ hunc epistolæ tenorem diligenter examinassent [& verba cum admiratione pariter & timore intellexissent], communi omnium deliberatione decretum est, ut epistola ad judicium Romani pontificis transmitteretur, quatenus, quicquid ipse agendum decreverit, placeat universis. Cumque tandem epistola ad domini papæ notitiam pervenisset, continuo prædicatores ordinavit, qui per diversas mundi partes prosecti prædicaverunt ubique epistolæ tenorem, Domino cooperante & sermonem eorum confirmante sequentibus signis...., &c.

(6) Cf. fuprà, p. 49 xlix, & Rogerium de Hoveden (ed. Savile, p. 820-829) qui a Rogerio de Wendower

plerumque ad verbum exfcriptus, hic ab illo meris ornatur commentis.

XIV

EX

EGHARDI (1360) (1)

CHRONICA

IN HERMANNI CORNER CHRONICA NOVELLA, CITATA

(Ap. Eccard Corpus Historicorum Medii AEvi, t. 11.)

Col. 793.

...Capta urbe Akron à Christianis, fratres (Theutonici) locum emerunt intra muros urbis illius, & ibi templum construentes, Domino ibidem servire cœperunt. Ibidem quoque Dux Sueviæ Fredericus sepultus est apud prædictos fratres. Tandem convenientes principes & prælati christianorum, qui protunc in acquisitione Terræ Sanctæ illuc convenerant, in curia dictorum fratrum de Domo Theutonica consilium habuerunt de incepti ordinis persecutione. Et placuit eis, ut quidam de fratribus occuparentur in infirmorum peregrinorum ministratione in hospitali, & quidam in desensione sidei armis uterentur, & quod universi fratres isti haberent Magistrum semper militem, qui eis præesse autem & Prælati in hoc concilio præsentes suerunt Patriarca Hierosolymitanus Johannes, Gwido Rex Jerusalem & Cypri...., &c.

XV

EΧ

RICORDANI MALESPINI († 1281).

ISTORIA FIORENTINA.

(Ap. Muratori SS. RR. Italic., t. v111.)

(Vide infra Joh. Villani.)

(1) De Eghardo vide Pertz Archiv., v1, p. 592 & Dudik, p.42, qui plura de iiídem in Bremensibus chronicis exstare affirmant, præsertimque in « Schönes und Rynesberg Bremisches Chronik », quod a reipsa summo distare comperimus. Cf. Rynesberg, ed. Lappenberg, p. 62; Wolters Chronicon Bremense, (Meibomius SS. RR. Germ., 11 p. 52)

XVI

FX

GUILLELMI TYRII CONTINUATIONE GALLICA CUI TITULUS:

"CHRONIQUE D'OUTREMER » (1184-1295) (1)
[Ex cod. ms. Bibl. Soc. Ies. Lugdun., nunc Bibl. publ. Lugd. n° 772 (1)]

....En cel tens que le conte Henri tenoitla feignorie d'Acre, Eracles qui esteit patriarche de Ierusalem, fu mort. Les chanoines dou Sepulcre firent postulacion d'un moine, qui estoit Arcevesques de Cesaire a estre patriarche de Ierusalem. Enssi come il orent faite lor postulacion sans faire affaveir au conte Henri, quant il le fot, il fut durement corocié por ce que l'en li avoit fait accroire que, quant le patriarche estoit mort, ensi come nos avons devant dit, que les chanoines esliseient & presenteint l'eslection au rei. Se l'eslection estoit faite à hore de prime & l'on le faisoit affavoir au roi, il avoit respit de respondre au vespre; dont l'on diseit que les chanoines estoient les apostoles, & le rei esteit le sort, por la quel chose il se corousa & fist prendre les chanoines & lor fist honte & les menaça de noier en la mer, por ce que il voloient tolir le pooir que les reis ont de Ierusalem & quel soloient avoir en l'eslection dou patriarche de Ierusalem; & les mist en prison dont grant escandele dut estre por ce fait. L'Arcevesque Joce & les autres preudomes respristrent le conte « que il avoit mal « fait de ce que il avoit mis main fur les chanoines dou « Sepulcre, & la honte que il lor avoit faite & se il estoit seu à « Rome, que il feroit plus grief, & vos poriés avoir grant

- (1) Continuatio ifta permultas easdemque optimas præbet lectiones, quas Academicæ Guillelmi Tyrii editioni sub titulo « variante D », submissas legere est.
- (2) Textum, quem hic damus & qui in omnibus Guillelmi Tyrii gal-

lice, hispanice vel italice continuati, deest manuscriptis, in « Recueil des Historiens des Croisades, 11, p. 204, 212. » typis mandatus, legitur, attentissime in manuscripto ipso, errantibus sepius typis, collegimus & emendavimus.

« damage. Et fe icelui, que il ont postule est patriarche, il « fera contraire a vos fais. »

Dont il li conseillerent que il laissaft les chanoines aler en pais en lor maison & que il alast a paier le postule, par quei il sust bien de lui, dont ce que il avoit fait sust oblié.

Le conte fist bien lor conseile: si s'en ala à l'Arcevesque de Cesaire qui estoit postule & s'acorda à lui & donna a son neveu que l'en nomeit Gratien un casal, qui estoit el terror d'Accre, que l'on nome Quasarbole & cinq cens besans de sié por le service de son cors & le fist chevalier.

Les chanoines alèrent à Rome & présentèrent la postulacion que il avoient faite de l'Arcevesque de Cesaire, & orent le paulion & la confirmacion. Et su fait assavoir au pape Celestin coment le conte avoit malement mené les chanoines dou Sepulcre. Dont le pape Celestin reprist le conte Henri & sit une decretale; si comence enssi: « Come la terre qui est « commeue & appelée l'eritage & la partie de Deu » (1). Des adonques en ca le rei de Ierusalem n'en est pas sort. Ne por quant les chanoines sont encore les essictors.... &c.

L'en li conseilla (au conte Henri) que il venist par Chypre, & les barons don reiaume de Ierusalem qui estoient avec lui, li conseillierent que il se deust apaisier ou le rei Heymeri. Car ou tens ou le rei Heymeri estoit conestable dou reiaume de Ierusalem, il avoit eu ou le conte Henri paroles & engreigne por le fait de la conestablie, & por autres choses aussi. Car ensi come l'on dit que le conte Henri maintenoit Heimer qui estoit elit a patriarche, por la quele chose le rei Haymeri ne s'en parti mie dou reiaume o la bone volonté dou conte, dont les barons dou reiaume veoient cele mauvaise volonté, qui n'estoit mie prositable au reiaume de Ierusalem & que en la bone volonté de ses deus seignors poroient faire lor prosit. Et de devant ce cil de Bessan s'estoient moult travaillié de faire cele pais entre le rei & le conte..... &c.

⁽¹⁾ Cel. 111. Decr. apud. Greg. 1x. Decretales 1. 1, tit. 6, cap. 14, p. 122.

XVII

EΧ

PETRI DE DUSBURGO (1326)

CHRONICA TERRAE PRUSSIAE

(Ap. SS. RR. Prussicarum, t. 1.)

Pars 1, cap. 1, p. 27.

Comites vero & magnates & quam plures nobiles dicti exercitus, oculo propiciacionis videntes, hanc novellam hospitalis plantacionem aliquales fructus honoris & honestatis tempestiva quadam fecunditate producere, & sperantes indubitanter, quod domino incrementum dante, expansis ramis suis, uberrimam fructuum copiam faceret in suturum, omnium principum supradictorum consilium in hoc resedit, ut dominus Fridericus dux Swevie nuncios solempnes fratri suo serenissimo domino Henrico VI, regi Romanorum, suturo imperatori, mitteret, qui apud dominum papam institucionem & consirmacionem hospitalis prehabiti impetraret.... &c.

XVIII

E X

NIKOLAI DE JEROSCHIN (1341) GERMANICO CARMINE CUI TITULUS:

«DI CRONIKE VON PRUZINLANT. »

(Ap. SS. RR. Prussicarum, t.1.)

V. 425-537, p. 308-309.

....Darum dî vurîten und dî hêrn, Dî zu dinîte und zu êrn

Gote då gesament wårn In des cristenheris scharn, Als der werde patriarke Der Ierusalêmschin marke Und dî erzebischove dâ Von Tirô, von Cêsareâ, Von Nazarêth der dritte: Und dî bischove dâmitte Von Akirs und von Bethlêm. Kunc Henrîch von Ierufalêm Und sîner man ein grôze zal; Der meistir onch von dem spittål Des ordins sente Johannis; Darzû der meistir vil gewis Des ordins von dem tempil Und ir beidir brudre vil Ouch man aldå irkande Uz dem heiligin lande Manchin grêvin, der dâ was, Hêr Râdulf von Tiberias, &c., &c.

Dise hêrrin allintsam, Dî ich genant habe nû, Ouch grêvin, hêrrin vil darzû Unde manig edil man, Der ich allir nicht inkan Bî namen ûch geoffinbârn, Dî in dem felbin here wârn, Dî fâhin fundir lougin Mit irbarmenden ougin Diff spitâlis pflanzunge Sô nñwe und fô junge In gar bezîtir trechtikeit Brengin vrucht der fêlikeith Etflichir mâze und daran Hoftin sî des fundir wân. Sô von gotis mildir gift Gewüchse baz daz selbe stift

Und sine zwîg irstrecte wît, Iz wurde in kumftigir zît Brengin ummêzlîche vrucht In gar ríchis nutzis tucht. Dâvon wart al der hêrrin rât Mit beger darûf gefat, Daz herzoge Friderîch Von Swâbin undirwunde fich Der fachin und benente Botin, dî er sente Nâch zimelîcher achtperkeit Dem kunge hôhir lûtirkeit Sînem brudre Henrîche, Der daz rômische rîche Dô befaz unt fint der vart Der fechste keiser Henrich wart, Daz er dî fache tribe vort Und an dem påbest irwurbe dort, Daz er mit stiftunge Und bestêtigunge Gerûchte widemen zuhant Daz nûwe spittâl vorgenant....&c.

XIX

ΕX

JOHANNIS VILLANI († 1348) STORIA FIORENTINA. (Ap. Muratori SS. RR. Ital., t. x111.)

Malespini, cap. LXXXIV, p. 937. Villani, l. v. cap. XIV, p. 138.

[Come lo'mperadore di Gostantinopoli marito la filiuola al re di Gerusalem; e] ¹ coma vene in Firenze il braccio di S. Filippo.

....Al tempo que regnada in Gostantinopoli lo'mperadore Manovello, cristianissimo e ubbidiente a Santa Chiesa, si maritò

1 Deeft in V.

una fua nipote, figliuola del fratello, la quale avea nome Lifabella ², al re di Gerufalem e di Cipri, e diegli, entro agli altri doni ³, e gioje in fua dota le reliquie ⁴ di San Filippo apoftolo.

Avvenne, che un Messer Monato de' Corbizzi di Firenze 5, cavaliere 6 del patriarca di Gerusalemme, fue fatto per sua bonta arcivescovo d'Acri, al tempo che'l soldano Saladino prese la citta di Gerufalemme 7, ma poi ripresa per li christiani la terra, il detto arcivescovo tornò oltre mare, e fu fatto per lo papa patriarca di Gerufalemme, e fappiendo 8 che la detta Isabella reina di Gerusalemme avea la detta reliquia di San Filippo apostolo, disiderando d'aver la, per onorar la sua citta di Firenze, la domandò alla reina, affegnando come non era licito 9 a donna fecolare 10 fi fanta reliquia a tenere tra l'altre gioje mondane, anzi conveniva che fosseno 11 in parte, dove fosse venerato Iddio. Per la quale cosa, la reina la donò al detto patriarca: e fappiendo il vescovo di Firenze che avea nome Meffer Piero ne serisse piu lettere, al detto patriarca cittadino di Firenze 12. Avvenne che'l detto patriarca ammalò a morte, e commise a uno Messer Rinieri di Firenze, suo conforto 13, Priore del Sipolcro & al 14 fuo cappellano, che'l detto braccio di Santo Filippo mandasse a Firenze, ma il capitolo de' Calonaci di Gerufalem non lo voleano lasciare partire: infino che'l fopradetto vescovo di Firenze mandò oltremare por lo 15 braccio uno Meffer Gualterotto, calonaco di Firenze, il quale con molto studio ad operò tanto col detto Priore del Sepolcro ch'egli ebbe il ditto braccio di Santo Filippo, e mandollo in Firenze nel mille cento novanta, effendo Rettore di Firenze il conte Ridolfo da Capraja, il quale col vescovo di Firenze, e col clericato, & tutto il popolo, uomini e femmine gli andarono 16 in contro a processione, e con grande solemnitade recato su in Firenze, e messo fu nell' altare di Santo Giovanni Batista, per lo quale fece Iddio moldi aperti miracoli 17.....&c.

² Isabella, v. — 3 infra gli altri giocelli, v. — 4 l'Orlique, v. — 5 Monaco di Firenze. — 6 cancelliere, v. — 7 riprese Jerusalem, v. — 8 a per lo fermo » add. v. — 9 licita cosa, v. — 10 che fosse a secolo, v. — 11 ma conveniasi che fosse, v. — 12 a che a la piacesse mandare la reliqua in Firenze, » add. v. — 13 deost in v. — 14 d. in v.— 15 d. in v. — 16 andando, v. — 17 a in piu cittadini di Firenze li quali alia sua venuta a s'hebbeno sede e divozione », add. v.

XX

EΧ

CHRONICA GERMANICA ORDINIS TEUTONICI (1) CUI TITULUS:

«HOCHMEISTER CHRONIK» (3)

(Ex codd. mmss. Archiv. reg. Regiomontani & Bibl. reg. Berolinensis.)

(Matthæus, ch. 39-46, pp. 656-664.)

....Jnn demfelbigen Jare, Als Keifer Fridrich mis den furstenn Jnns heilige landt kam, So lag der Konig von Jerusalem, vnnd der patriarch von Jerusalem, der meister von dem Tempel, der meister von dem Hospisal vnnd gemeiniglich die Christenn, von dem heiligenn lande, vor der Stadt Ackers, vnnd auch sonst ander viel Volck aus Teutschen landen, vnder den waren mit die ij Stette, mis srem volck, als Lubeck vnnd Bremenn, die machten ein hospital under einem Segel, von einem Schiff (Cogge genant) vnnd wer im eer geschossenn, oder gewunt, den bracht man darein, Im do reichendt vnnd wartendt, als menniglich von nothen was.

Vnnd als Keiser Fridrich gestorben was, do zogen viel Teutsche Fursten vor Ackers, dem Konige von Jerusalem zu hullse, do wordenn von Allen den fursten, vnnd volck aus Teutschen landen, Hertzog Fridrich vonn Schwabenn, Keisers Fridrich ander son, vnnd hertzog Heinrich von Brabant, zu Oberstenn heubtleuten gekhorenn, vnnd Alda begunde

- (1) Cujus huc ufque ineditæ (fi quædam de Livonià excipias sub titulo: « Deutsches Ordens Chronik » Riga 1845, 8° edita), versionem tantum hollandicam habemus in Matthæi Veteris AEvi Analedis, v.p. 631-818, sub titulo: « Chronijk van « der Duystcher Oirden », typis mandatam. (Cf. Toppen, Preussisches Historiographie, p. 55-87.)
- (2) Ex hoc fonte, cujus procemium forte nil aliud est quam latinæ cujus-

dam deperditæ chronicæ versio antiqua, dessuit quidquid in posterioribus Prussicis historicis de iisdem reperitur, præsertimque quod inferuit Lucas David, 11, p. 147-151. Fatendum tamen est, ut jam monuimus, chronicon nostrum mire tempora nominaque, & in locis potissimum citatis, miscere, quæ lectorem a tertio ad quartum Bellum Sacrum, & quoad annos & quoad personas, transferre necesse est.

hertzog Fridrichenn, die Wohlthat, so klein begriffenn, von tugennt vnnd guttiger libe, so die Burger vonn Lubeck vnnd Bremen thettenn, zu bewegenn sprechende, wie einn solches, gros Reiche furstenn, vnnd herren zu thun schuldigk werenn, vonn Irenn gutternn vnder zu helssen, domit zu ander zeittenn, das Volck Inns heilig Landt zutziehenn viel williger wurde.

Konig Heinrich vonn Jerusalem sprach: « Vnser vorsaren, « Konige von Hierusalem, haben ij Orden gesundiret, vnnd « helssen stifftenn, Als denn Ordenn der Templirer, vnnd « auch den vonn dem hospitall, Sannt Johanns, Bleiben wir « Inn vnnser macht, wills gott, wir sein gesinnet, nach ein « Ritter Ordenn zustifften, nemmlich vonn dem Ritter Sant « Georgenn. »

Aber Hertzogk Fridrich vonn Schwabenn quam ein grofz Innigkeitt, vnnd einfalh an, Begerende nach einen Ritterordenn zustifftenn, er thett die furstenn alle zusammenn vorbottenn die do im leger warenn, Nemlich Heinrich der Konig von Jerusalem, Albertus der patriarch von Jerusalem, die Ertzbischoffenn vnnd ander Bischoff, Hertzog Heinrich von Brabandt, der Hertzogk von Ofterreich, die hertzogenn aus Beiernn, der Hertzogk vonn Braunfzweigk, Hertzogenn von Sachfenn, Hertzogk Philips von Schwabenn, Graff Wilhelm von Holandt, graff Florenus fonn, graff Ott von Geldern, graff Districh vonn Cleve, der Landtgraff Herman von Doringenn, der Landtgraff vonn Heffen, der Landtgraff vonn Meiffenn, der graff vonn Julich, der graff von dem Berge, der graff von Naffaw, der graff vonn Hennebergk, der graff von Spanheim, vnd vill ander herrn vnd fursten, die alhie nicht geschribenn, Berittenn fich mit dem Meister von dem Ordenn des Tempels, vnd dem Meister von dem hospitall Sannt Johannsz, fragende nach Irem Ordenn vnnd Regell, das erforschten vnnd erkhundeten der patriarch vonn Jerusalem, mit denn Ertzbischoffenn, vnnd andern Bischoffenn, vnd goben das den furstenn zuerkennen, vnnd wart aldo einn Orden vnnd Regel aufgetzogenn, ein theill vonn dem leben, vnnd ordenunge der Ritterschaft vonn dem Tempell, vnnd ein theill vonn dem leben vnnd gesetze, vonn dem hospital Sancti Johannis. Vnnd der

Konig vnnd patriarch, vnnd die Bischof zusambt Hertzogk Fridrich vonn Schwabenn, mit den furstenn vorgenant, fundirten vnnd stifftenn aldo einen neun Ritter Ordenn. Jnn der ehre vnnser liben Frauenn, vnd sollen vnser liben Frauenn Ritters geheiffen werden, helffendt die heilige Chriftliche Kirche, vnnd das heilige Landt vorfechtenn, vnd beschirmenn, & daffelbige Teutsches haufz, oder Teutsches hospitall vnnser liben Frauenn, der Allerheiligsten Jungfrauenn Marie, das zu Jerusalem stehet, vff dem berge Sionn, do vnnser liber herr Jesus Christus, sein Abenntmal asz, vnd do vnnser libe Fraue Innen whonete, auch darinn starb, das follenn sie habenn, vnnd folt Ir heubthaus seinn, Ir tittel vnd Fundamennt folt sein, wie die Johanniter hetten, vonn dem Hospital Sancti Johannis, Dis alles sampt thetten die surstenn vff vorwilligung, behagenn, vnnd guttduncken, des Babstes, vnnd des Keifers.

Der Konig vnnd der Patriarch, fambt Hertzogk Fridrich mit denn Furstenn obgeschribenn, sendethen vonn stundt ann semlich Bottschafften vnnd Oratores, Als nemlich denn Ertzbischoff vonn Bremen, vnnd denn Bischof vonn Paterborn, an Keiser Heinrich, Hertzogk Fridrichs Bruder, bittendt sein Keiserlich Majestatt ganntz demuttigklich, das er dis gutte begriffen gescheffte, vonn disem obgeschribenn Teutschenn orden wolde belhenenn, vnnd helsten bestettigenn, vnd besestigen, auch weiter hulste thun ann denn Babst Celestinum den dritten, das er dis werck, so sein Bruder vnnd die Deutschen Furstenn, begunden, vorwilligen vnnd zulassen wolde, welches dan Keiserliche Matt. nach all Jrem beger erfulte, vnnd sandt mit zu dem obgemeltenn Babst Celestino, bittende vmb die bestettigung vnd Confirmation.

Als der Babst Celestinus der dritt dise Bottschafft, vonn dem Keiser vnnd vonn all den Deutschenn Furstenn, so vor Ackers logen verhort hett, vorwilligte ehr doreinn, Berattschlaende, vnnd durch sach denn Regell vonn dem Tempell, vnnd auch denn vonn dem Hospital Sannt Johannis, vnd machte einen Regel doraus, als In gesiel, Instituirte, vnnd machte gesetze, vnd consirmirte disen neuen Ritter Ordenn, Vnd gab Jhnn das Jhr Obirster habit, vnnd Kleidt solt sein, weisz mit einem

Schwartzenn Creutz, Dorzu Jr Wappenn, vnnd Jr banir, folt sein ein weisser Schilt mit einnem Schwartzen Kreutz, her gab ihnn, das das Teutsche haus, vnd Hospitall von vnnser liben Frauen von Jerusalem, das zu Jerusalem stundt vff dem Berge Sion, do Christus vnnser liber herr, mit seinenn Discipulen sein Abenntmal Jnn asz, und vnser libe Frave die mutter gottes Jnne whonet, vnnd auch Jnne starb, nach vnsers herrnn vffartt, folt fein Jr heubthaus, Jr Tittel vnnd Fundament vonn Irem orden, Auch das Maria, vnfer libe Fraue, folde fein heubtfrau, vnnd Oberste Patron Jm Ordenn, vnnd foltenn fein, vnser liben Frauen ritter, vnd das sie genannt solten werden, vonn dem hospital des Teutschen hauses vnser liben Frauen zu Jerusalem, Derselbig Babst Celestinus, gab Aldo disem Orden, dieselbigen Privilegia, vnd freiheittenn, welche die Tempelherrnn, vnnd Johanniter hettenn, darzu vil fonderliche gratien vnnd aplasz, wer disem Ordenn zu hulff quem vnd gutt ertzeigte.

Vnnd Alfo weiter gab der gedacht Babst Celestinus, dem Patriarchen vonn Jerusalem volkhomenn macht, das er diefem Neuen Orden obgenannt geben solde, Iren ersten habit unnd Kleidt, das weisse Kleidt mit dem Schwartzen kreutze, dortzu auch Ir erste Professio enntpfangen solde, vnnd sie einsetzenn, vnnd Instituirenn solde, vnd Im geben das Teutsche hausz unnd Hospital zu Jerusalem, unser liben Frauen,

Vnnd der vorgenant Keiser Heinrich gab macht dem Konig von Jerusalem, vnnd hertzogk Fridrich von Schwabenn seinem bruder, das sie ausz macht des Keisers, disenn Orden solden besestigenn, vnnd geben das wertlich schwerdt, domit das sie sie zum Erstenn Ritter schlaen unnd machen soldenn, Vnnd darnach welcher vonn denn Orden ritter werdenn solt, das sie dieselbigen aus macht des Keisers hinsurter altzeitt Ritter schloendt, vnd machenn, mochten, doch welche in diesem Ordenn Ritter werden, das dieselbigenn zum wenigstenn von den Rittermessigen geborenn sollen sein

Althie wirdt der Orden angenommen.

Vnnd als die Botschaftenn und Oratores quomen, vonn dem

Babst, unnd Keifer vorgeschribenn, Inns her vor Ackers, vnnd all die obgemeltenn, vorwilligung macht, vnnd Beuelh brachtenn sie mit sich, So volbortenn Alle Fursten dorinn und aldo vorsammelte der Patriarch vnnd der Konig von Jerusalem und Hertzog Fridrich von Schwabenn, alle die Fursten, inn welcher gegenwertigkeit, ertzeichtenn sich viertzick gutter Eddeler menner welche Ir libe unnd andacht hetten, zu diesem vorgeschribenen Orden antzunhemenn, und fielen nieder vff Ire Knie begerendt difenn Orden. Also schlug der Konig vonn Hierusalem doselbigest denn erstenn Ritter, vnnd Hertzogk Fridrich schlug denn andernn, vnnd so fortt ann die andernn Furstenn, bis zu viertzigk, dornoch fielenn sie wff Ire Knie, vor denn Patriarchen, vnnd vor die Bischoffe, thuendt Ir Professio, demuttigklich, vnnd gab Inn der Patriarch ann, das weiffe Kleidt, mit einem schwartzen Kreutz und das Teutsche Haufz unnser liben Frauenn zu Jerusalem vorgeschribenn, und das sie hinfurt genannt foltenn werdenn, und sein herrnn unnd Bruder vonn der Ritterschafft der Ritter, vonn dem Teutschenn haus, unser liben Frauen haus zu Jerusalem, Do befal Jnenn der Konig von Jerusalem, vonn des Keisers wegenn, das sie fort ann gutte Ritter gottes werenn, vnnd das sie das heilige Landt, vnnd alle ander Christen lande, hulffenn gen die feinde gottes beschirmenn, vnnd alle Tage zugedenckenn, ann das Leiden Christi, dasselbige helffen rechenn, die heilige Kirche, alle geistliche Personenn, witwen, wefen, Elende, und arme helffenn beschutzen, vnnd so furttann haltenn Ritterlichen Ordenn, und ditz ist geschehen, Jm Jar unnsers herrenn, Taussennt hundert, und Neunzigk vff den XIX tag Nouembris.

Althie wirdt der Erst Homeister gekorenn.

Vff die zeitt, koren der Patriarch, der Konig unnd Hertzogk Fridrich, unnd die andernn Furstenn, einenn aus den vorgeschribenen Viertzigk Ritter Bruder, der hies her Heinrich von Walpot, was einn frei Edellmann, den machten sie zum ersten Meister, von dem Deutschen Orden, er was des herrenn sonn von Walpott, ein from weiser witziger herre, guttes Regimennts, Die Fursten unnd herrn, goben aldo disem Ordenn gros gutt zu hulffe, vnnd der Bapst, vnnd der Keiser goben auch disem Orden gleich so vill, als der Ordenn, vonn dem Tempell hett was sie von denn heidenn, und unglaubichenn, gewunnen, gutter unnd Lanndschafften die mochtenn sie zu Ewigen zeiten behaltenn und besitzenn, Dorzu gab Jnnen der Bapst Celestinus der iij, all denselbigen Ablas, Freiheitt unnd Privilegia, die der Ordenn vonn dem Tempel, unnd der Ordenn Sancti Johannis hett.

Es feinndt etlich Personen gewest, die habenn Inn schrifft gebracht denn Anfanng des Deutschenn Ordenns, ennd dergleich Sant Johans Orden, dorann fie fere gefelet, unnd zweiffelenn, so sie wenig dorab wissen, wen sie schreibenn, das hertzogk Fridrich vonn Schwaben fampt denn andern Fursten vor Ackers lag, het einnenn Capellan gehapt der solt zu Ackers einn Capell, Jnn unnser lieben Frauen Ere gebauet haben, und Nennende die Capell, das hospitall unnser liben Frauenn, des Teutschenn hauses, Do nu Ackers gewonnenn, wardt, das fie Aldo einenn schonen Tempel, Jnn der Mauer zu Ackers uffrichtettenn, sonder das ist Jnn der warheitt nicht also geschehenn, Wenn der Erwirdige herr, der Bischoff vonn Paderbornn, zoch mit Keiser Fridrich, vnnd mit all andernn grofen herrnn, Jnns heilige Landt, vnnd dornach fo Keifer Fridrich Barbarofa genannt, wie obstehett vortruncken was, so bleib dieser Bischoff mit Hertzog Fridrich von Schwabenn feinenn sonn unnd mit mehr andern Bischoffenn, Fursten unnd Herrenn, do vor Ackers legenn, bis das Ackers gewonnenn wardt, und lange darnach,

Ehr was dorbei, ann unnd vber, do der vorgemelt Teutschs Ordenn begriffenn, gestifft, unnd gesundiret wardt; Was auch selbst darnach vonn der Furstenn wegenn, ann den Bapst unnd Keiser, mit dem Bischoff von Bremen geschickt, auch der Bapst Celestinus der dritt, Keiser Heinrich der VI, Konig Heinrich von Hierusalem, unnd der Patriarch von Jerusalem, disen Orden begabtenn, stiftenn unnd fundirtenn, das Hospitall vonn dem Teutschenn hause, unser liben Frauen zu Jerusalem, das vist dem Berge Sion, zu Jerusalem stundt, das es solte sein das heupthaus, Tittel, und Fundament vonn disem Ordenn,

gleich wie Sannt Johanns Orden sein Tittel unnd fundament braucht von dem Hospitall Sancti Johannis. So hat auch dier Bischoff vonn Paterborn dieses Buches Prolognn oder Vorrede, unnd die Cronica vonn dem Deutschenn Ordenn thun lassen beschreibenn; (1) Unnd do Hertzogk Fridrich von Schwabenn zu Ackers starb, kann men immer uber, unnd bobenn all warhafstigklich dieses Ordenns Tittell unnd Fundamennt, mit des Keisers, unnd des Bapsts bullen beweissen.

(1) Hic agitur de Pataviensi epis- terbornensi, qui nunquam his intercopo, Wolferio, non autem de Pa- fuit rebus.

INDICES

I

Index Actorum & Inftrumentorum ad Haymarum Monachum spectantium (1).

Hierofolymarum.

Privilegium, ecclesiæ quæ est apud Neapolim Palestinæ, a

patriarcha Hierofolymitano, concessum.

Inter testes: « Amalricus cancellarius. » (?)

11

Hierofolymarum.

Privilegium ecclesiæ S¹ Nicholai Joppensis extra muros, ab nº 161, p. 290.

eodem concessum.

Inter testes: . Amalricus cancellarius. . (?)

I 1 I

Hierofolymarum.

Ordinis Johannitarum Conventûs ad Alexandrum III^m epiftola (de Depositione Mag. Gisberti d'Affailly).

Seb. Paoli.
Codice Dipl.d. Sacro Ord. Gerofolimitano.
nº 186, p. 229.

Chartularium Si

Sepulchri

n° 160, p. 289.

(Conventui aderant Hierofolymitani Patriarchæ clerici, & forte Monachus.)

(1) Nulla alia, ac hæcce, cuncta nempejam edita, quæ Nostri ad historiam spectarent, instrumenta repperimus. Haud tamen absurdum soret suspicari, quædam insuper adhuc latere, scilicet (ne de dependitis Innocentii III¹ litteris loquamur): (a) in Vindobonensi, Berolinensi & Regiomontano Ordinis Teutonici Archivis; (b) in Melitensi

Archivo (Sect. 1 Boll. — Sect. 11 Concessioni i Diplomi. — Sect. 111 Costituqioni), de quo lege Mas Latrie, Archives de Malte, (Archives des missions scientifiques, 1857, pp. 3-9); (c) in quadam diplomatum veterum, ad ordinem Johannitarum pertinentium, collectione, quæ in Bibliotheca Vaticana (Regin. Christ., n° 1340) affervatur.

ıv

1167-1171

Hierosolymarum.

ld. n° 143, p. 261.

Sententia inter canonicos Si Sepulchri & Monachos de Latina.

Inter testes : a Magister Monachus. »

v

1169-1171

Acconis.

Sebastiano Paoli. nº 188, p. 233.

Pactum inter Bernardum, priorem ecclesiæ Ascensionis, & Hospitale Si Johannis.

Inter testes: « Dus Monachus, Dni Patriarchæ cancellarius. »

VΙ

1171

Pactum inter Bernardum, Lyddensem episcopum, & Petrum, no 181, p. 322.

priorem S¹ Sepulchri.

Mediantibus..... & Magistro Monacho, Dni Patriarchæ cancellario. »

VII

cham. Henrici Leonis ad ecclesiam Si Sepulchri donatio.

Hierosolymarum.

Origines Guelfica, III, p. 518, v, p. 18.

Inter testes: « Patriarcha & clerici Hierofolymitani » & sine dubio Monachus.

VIII

Acconis.

Sebaft. Paoli. n° 59, p. 59.

Pactum inter Acconensem ecclesiam & Hospitale Si Johannis.

Inter teftes: « Magister Monachus, canonicus ecclesiæ S≈ Crucis Acconensis. »

ΙX

Hierosolymarum.

Chart. Si Sepulchri no 168, p. 305.

¹¹⁷⁷ Jun. Donatio facta ab Amalrico, patriarcha Hierofolymitano, capitulo S¹ Sepulchri.

« Per manum Magistri Monachi, cancellarii. »

X

1178 Sept. 8

Hierosolymarum.

Seb. Faoli.

Donatio Petri, prioris Si Sepulchri, fratribus habitus Cister- nº 205, p. 247- ciensis militaribus.

« In præfentia Dni Amalrici patriarchæ » [et Monachi. (?)]

Sebaft, Paoli.

n° 71, p. 71.

Sebaft. Paoli.

nº 72, p. 72.

Ughellus. Italia Sacra,

111, 487.

Tyri.

Acconis.

(1)

ХI

1182 Nov. 13.

Balduinus IV, rex Hierofolymitanus, permittit cafale de Galilea a Gualterio, dno Cæfariensi, fratribus Hospitalariis vendi.

Inter teftes: « Dus Monachus, Cæfariensis archiepiscopus. »

ХII

1182

Cafarea. Gualterius, dominus Cæfariensis, fratribus Hospitalariis cafale de Galilea vendit.

Inter teftes: « Dus Monachus, Cæfariensis archiepiscopus. »

XIII

1187

Liber Jurium Resp. Januenfis. Tyri. Hierofolymitani regni Barones Januensibus libertatem com-(Monumenta Hift. Patrize, I, p. 346mercii concedunt. 347.)

Inter testes : « Dus Monachus, Cæsariensis archiepiscopus. »

XIV

1187 OA.

Tyri. Dal Borgo. Diplomi Pisani, Conradus de Monteferrati quædam Pisanis in Tyro et Joppe privilegia concedit.

« Confilio & confensu Magistri Monachi, Cæsariensis archiepiscopi. »

x v

Id. Id.

Idem iifdem privilegia quædam confirmat, olim a Raymundo, comite Tyrensi, concessa.

« Confilio & confenfu Magistri Monachi, Cæsariensis archiepiscopi. »

χVΙ

1191

(Ou recouvrer d'Acre.) Testamentum Gualterii IIⁱ, domini Cæsareæ, præside Monacho Paoli, nº 83, p. 89.) archiepiscopo Cæsariensi, conditum (deperditum).

1 195

XVII

(1)

Gregorii Noni l cretal. L. I, t. 16, cap. D. 122.

Cælestini papæ III decretale.

De electione patriarchæ.

- · Cum terra quæ funiculus hæreditatis Domini cenfebatur....&c. Sicut ex « quarundam litterarum tenore accepimus, quidam in electionibus prauæ confuetudinis morbus irrepfit : ut, cum alicuius prælati electio debet
- celebrari, conuentus ad quem pertinere dignoscitur, duas personas
- nominet latenter auribus patriarchæ vel principis exprimendas, ut sic
- alterius eligendæ vel totius electionis penitus irritandæ, idem patriarcha
- vel princeps plenariam habeat facultatem. Quia igitur hoc redundat in
- grauamen & perniciem ecclefiafticæ libertatis, præscriptam consuetu-
- dinis prauitatem fancimus penitus abolendam. Statuentes, ut forma « electionis canonicæ in omnibus conuentualibus ecclesiis observetur,
- a videlicet ut, cum debet ecclesiæ consuli pastoris regimine destitutæ,
- e electores in unum locum (in quo fuerit electio celebranda) conueniant
- « &, invocata Spiritus fancti gratia, perfonam nominent. Quod fi in per-· fona fuerit vel in electionis modo peccatum, tandiu in electione dili-
- « gentiam inquisitionis apponant, donec vacanti ecclesiæ de persona
- · idonea valeant providere : quo facto, non prohibemus quin regis feu
- a patriarchæ, qui pro tempore fuerit, requiratur affensus; sed propter hoc
- « ipfam electionem nolumus impediri. »

XVIII

Laterani. Cœlestini papæ III, Gaufrido priori et fratribus ecclesiæ Si Se-

Cart. Si Sepulch n° 128, p. 233

pulchri, epistola. Sti Sepulchri jura quædam confirmantur. - Patriarchæ (Monacho) tertia tantum parte oblatæ ceræ uti licet.

XIX

1197 Oft. 29.

1169 Feb. 13.

Cœsareæ.

Sebaft. Paoli. nº 83, p. 89.

Juliana, Dna Cæsariensis, confirmat testamentum Gualterii fratris sui, a. d. MCXCI conditum.

Conditum fuerat « in præsentia Dni Monachi, Cæsariensis venerabilis archiepiscopi, nunc patriarchæ Hierosolymitani. »

хx

1198

Acconis.

Cart. Si Sepulch

Forma facramenti ab Amalrico rege coronando, Monacho Africa de Jeu patriarchæ præstiti.

XXI

1198 Janv.

Laterani.

Innocentii papæ III (Monacho) Hierofolymitano patriarchæ & fuffraganeis ejus epistola.

De promotione Dni Papæ & negotio Terræ Sandæ.

XXII

1198 Mart.

Acconis.

Dudik Deuftch.Or. Munz Sammlung, p. 18.

Innocentii Ill Epif-tolæ. Lib. 1, Ep. 11. (Ed. Migne, t.

1, col. 9.)

Charta fundationis Ordinis S. Mariæ Teutonicorum. Adeft « [Monachus] patriarcha Hierofolymitanus. »

XXIII

1108 14 Acconis.

Epistola Monachi ad Cœlestinum III^m (deperdita).

(Citata in a Chronik van der Duyftcher Oirden », ch. 42 [Matthæus Veieris A Evi Analefta, p. 658.])

De Ordine Teutonico confirmando.

XXIV

1198

Laterani.

Innocentii III Epiftolæ. Lib. 1. Ep. 3. (Ed. Migne, 1, col. 64.)

Innocentii papæ III¹ Magistro & fratribus hospitalariis epistola. Ut ecclesia Tripolitana ecclesiam Nephim cum decimis resignent a quam « de confenfu (Monachi) patriarchæ retinebant. »

xxv

Id. Déc. 23.

Laterani.

Ibid. Lib. 1. Ep. 518. (Ed. Migne, I, col.

477.)

Ejusdem, (Monacho) Patriarchæ Hierosolymitano epistola.

Eum ob Amalrici regis conjugium objurgat.

- Tatti fumus dolore cordis intrinfecus & medullas etiam doloris immen-
- « sitas penetravit, certis indiciis agnoscentes quod lasci, clerici, subditi &
- « tu ipfe adhuc in vos ac transmarinam provinciam, imo etiam totum
- populum Christianum, ultionem Domini, odio, malevolentia & detractio-
- nibus assiduis, provocatis, quem potius orationibus, vigiliis, jejuniis & a aliis operibus charitatis, quantum in vobis effet, deberetis ad mifericor-
- diam inclinare. Super quo tibi tanto fortius condolemus quanto fubjectos
- a tibi populos ad viam rectitudinis verbo invitare debueras & exemplo.
- non doctrinam contrariam fermone vel facto eorum oculis vel auribus
- instillare. Recipimus enim litteras illas quas, in derogationem famæ vene-
- rabilis fratris noîtri Tyrenîis episcopi, edere, ac in quibus personam ipsius

APPENDIX

- « turpiter depingere voluisti, quia, non expetita a te licentia, navigaratin
- Cyprum. Sicut autem ex tenore litterarum illarum perpendimus, cum
- « idem archiepiscopus navigasset in Cyprum, & charissimum in Christo
- filium nostrum, Aimericum tunc Cypri regem illustrem, ad charissimæ
- in Christo siliæ nostræ, Jerosolymitanæ reginæ, conjugium & Jerosoly-
- mitani regni regimen, de confilio & voluntate fere totius Christiani exer-
- « citus, evocaffet, ut eorum matrimonium impedires, affinitatis & incestus
- a impedimentum, fero tamen, objiciens, confentire in ejus copulam
- a noluisti, postmodum vero, voluntate mutata, eos in regem & reginam
- α coronafti conjunctos : in quo te tibi contrarium fuisfe dolemus & vel
- « male prius contradixisse convincimus, vel male postmodum consensisse.
- « Super quibus cum veritas nobis plenius innotuerit, contra te non pote-
- « rimus non moveri, imo etiam statuere quod jus exegerit statuendum. »

XXVI

1199 Jan. 3.

Innocentii papæ III¹ eidem & canonicis Dominici Sepulchri epiftola.

. Lib. r. Ep Fi (Ed. Migne, 466.)

Inn. III. Ep

Laterani.

Laterani.

Terminum assignat liti, inter Hierosolymitanum & Antiochenum patriarchas pendenti, de Tyrensi & Petracensi dixcessibus.

XXVII

ld. Jan. 3.

Ejusdem, archiepiscopo Tyrensi, epistola.

De Patriarcha Hierofolymitani jurisdictione.

Laterani. Ibid.
Lib. 1. Ep.
(Ed. Migne,

XXVIII

1199 Feb. 19

Innocentii III¹ (Monacho) patriarchæ Hierofolymitano, epistola (deperdita).

(Citataine (van der Du Oirden », (p. 661.)

De Ordine Teutonico.

XXIX

1199 Sept.

Laterani. Inn. III E_f
Lib. II. E_p
Innocentii ppa III (Monacho) Hierofolymitano patriarchæ, (Ed. migne,
Liddensi episcopo, Hospitalis & Templi magistris, episcola.

De distribuendis subsidiis & de statu Terræ Sanctæ intimando.

- « Tam ex litteris nostris quam ex relatione multorum, propositum quod
- a de subventione terræ orientalis assumpsimus, vobis jam credimus patuisse :

 quæ licet propter guerras & discordias, quæ peccatis exigentibus fortius « & frequentius folito pullulant in populo Christiano, aliquandiu diffea ratur, non tamen vobis debet fiduciam speratæ utilitatis auserre; cum . & fi quidem, audito quod cum Saracenis trengas iniffetis, ad tempus aliquantum tepuerint, nos non tepeamus in aliquo, fed propolito potius infiftamus; quamvis propter impedimenta prædicta nec poffibilitas voluntati plene respondeat nec affectus in omnibus concludat effectum. Quid autem fuper hoc a nobis & fratribus nostris, his præfertim quos ad hoc duximus specialiter deputandos, actum existat & qualiter sit pro-« cessum discretionem vestram non credimus ignorare; cum per diversas provincias & litteras direxerimus & legatos ad exhortandos populos ad fubfidium vestrum & ecclesiarum prælatos ad id mandaverimus ecclefiaftica diffrictione compelli. Apostolorum igitur vestigiis inhærentes, qui collectas faciebant in gentibus, ut fratribus in Jerufalem indigentibus fubvenirent, navim expensis propriis fieri fecimus & frumento collecto ex fidelium eleemofynis onerari: quod per dilectos filios Raymundum Jerofolymitani Hofpitalis, & M. militiæ Templi, fratres & J. monachum duximus destinandum, qui de confilio vestro illud magis indigentibus gratis distribuant & discrete. Speramus enim quod armis orationum & eleemofynarum adjuti, cum fuerit datum ab illo qui fortium arcus infirmat & manus humilium docet ad bellum, qui non in numerofitate bellantium, fed in multitudine miferationum fuarum falvos facit, de fua mifericordia confidentes, id obtinebimus quod alias non potuimus hactenus obtinere. Credimus etiam quod principibus & populis Christianis, optata tranquillitate conceffa, exfpectatum in Christo subsidium sentietis. « Ideoque discretionem vestram monemus & exhortamur attentius, per « apostolica vobis scripta mandantes, quatenus ad distribuendam gratis prædictam & eleemofynam indigentibus discretæ provisionis aciem extendatis, & flatum Jerosolymitana provincia nobis per litteras vestras frequenter & veraciter intimetis. Sicut enim expedit ut veri nobis a rumores fæpius exponantur, fic est utile ut hi supprimantur penitus qui mixturam fapiunt falfitatis.

xxx

1199

Laterani. v. supra p. 64.

Innocentii III¹ ad (Monachum) patriarcham Hierofolymitanum epistola (deperdita).

Ut inquisitionem de Agarenis faciat.

XXXI

a 1199

Acconis. v. supra p. 64.

Monachi ad Innocentium III^m responsio.

(Eadem ac . Narratio de viribus Agarenorum. .

XLIV

1202 April.

Laterani. Inn. III. Epifola. Lib. v. Ep. 26. Innocentii III¹, patriarchis, archiepifcopis, epifcopis, abba- (Ed. Migne, I, p. tibus, prioribus & universo clero, in partibus transmarinis constitutis, epiftola.

Commendat Soffredum legatum, Sa Praxedis presb. cardinalem.

XLV

1202 Maii30.

Ejusdem, canonicis Tyrensibus epistola.

Laterani. Fontes rerum Auftracarum, t. XII, p. 425.

Inn. III. Epiftola.

Ibid.

Ferentini.

Ferentini.

Mortuo archiepiscopo Tyrensi, canonici Tyrenses & (Monachus) patriarcha Hierosolymitanus, jura Plebani Si Marci in Tyro fregerunt: quos objurgat ne quid, ante adventum Soffredi, legati Dni papæ, contra Plebanum faciant.

XLVI

1203

Acconis.

Gefta. Inn. III.

Soffredi, cardinalis pr. tit. See Praxedis, & Petri, card. pr. tit. (Ed. Migne, I, col. CLIII.)

Si Marcelli, Innocentio papæ IIIo, epiftola.

(Monachus), patriarcha Hierosolymitanus, anno precedente comitem Tripolitanum excommunicatione afflixerat.

XLVII

ld. Aug. 12.

Innocentii III¹ Amalrico regi Hierufalem & Cypri epistola.

Lib. VI. Ep. 131.

(Ed. Migne, 11, col.

Tyrensem provinciam commendat, « quæ subjectione patriarchæ Hiero-

* folimitano laboravit. *

XLVIII

ld. Aug. 16.

Innocentii IIIⁱ Soffredo, card. pr. tit. S[®] Praxedis, & Petro, (Ed. Migne, II, col. card. pr. tit. Sⁱ Marcelli, epiftola.

Audita (Monachi) morte, Soffredique electione, hunc ad accipiendum munus hortatur.

XLIX

1 205 Feb.17.

Romæ.

Ibid.

Innocentii III¹ Petro de Capua, titul. Sⁱ Marcelli cardinali (Ed. Migne, II, col. presbytero, epiftola.

Si Marcelli cardinali (Ed. Migne, II, col. 541.)

Eum objurgat ob Palæstinam ab ipso & Sossredo derelistam, quum, mortuo (Monacho), patriarcha, careret.

1205 Jul. (1) Innocentii III epistola. (deest inscriptio.)

(1) inn. III Epifola, 1. VIII, ep. 125.

De misero Terræ-Sandæ, post patriarchæ (Monachi) mortem, statu, de- 698.) que auxiliis a Philippo-Augusto eapropter petendis.

Rome.

1205 Jul. 12. Innocentii III¹. Petro de Capua, epistola altera.

Idem argumentum ac nº xlix.

a tiz. »

Tbid. Lib. VIII, ep. 125. (Ed. Migne, II, col.

Florentiæ.

Archivio dell'Ope-ra di Santa Ma-1207-1211. Instrumentum (1) translationis brachii S¹ Philippi Florentiam. ria del Fiore, Firenze. « Anno mº ccº iiijº ab incarnatione Domini, tempore Innocentii quarti(2), natione

> « januenfis, die ij menfis martii & vj nonas martii, translatio fuscripta facta fuit Floren-« Translatio brackii beati Philippi apostoli.

> • Poftquam Dei & hominum mediator se nostre • carnis mortalitatem « induit, & deitatem fuam pro redemptione humani generis humanavit,

> · veritas de terra orta est, & justitia de celo prospexit. Unde qui veritatis

« & justitie filii esse cupiunt, apertas inveniunt januas Paradisi, que ante · gratiam etiam bene operantibus clause manebant. Veritatis namque filii

* & principales coheredes fuerunt Apostoli : qui propter infusionem fancti

Spiritus orbem terrarum undique peragrantes, Incarnationis mysterium,

a passionem & resurrectionem filii Dei excelsi populis infidelibus & colen-• tibus ydola nuntiarunt, incredulorum corda, verbis, operibus & mira-

f. 24 7. a culis convertentes : & ita fuperne civitatis Jerufalem cives, & domeftici

· Dei portabant pacem, illuminabant patrias, & repulfa incredulitatis caligine, vere fidei lumina credentibus conferebant. Ifti funt duodecim Apof-

e toli, qui missi dicuntur, quorum sonus in omnem terram exivit, & in

e fines orbis terre verba eorum, & quibus ex ore Altissimi collata fuit

« ligandi & folvendi potestas : hii funt duodecim candelabra, igne fancti

 Spiritus radiantia; duodecim columne aule celestis, quibus fides catholica fuftentatur; & duodecim portæ per quas ingredimur ad regna celorum.

« De quorum numero fuit B. Philippus apostolus : de cujus brachii trans-

« latione [scribere aggredior] 3 de licentia & mandato Joannis episcopi

« Florentini, qui propter fapientiam & discretionem omnimodam quali

1 Ab alia manu exeratum prommium .- a noftre (Boll.) & fic ubique a pro e .- 3 add.(B.)

(1) Hoc inftrumentum impressum legitur in AA. SS. Boll. (Mai 1 p. 16-17), notis ornatum variis, atque tredecim capitula divifum : hic autem indivifum archetypum damus, cujus lectiones nobis beni-

gniffime præbuit doctus Taffi Epifiolarum editor, Florentinus chartophylax, Czefar Guafti, eques.

(a) Hic quarti falfo ponitur pro tertii.

- aureum candelabrum in domo Dominica relucet, ficut a Domino vene rabili viro Rainerio, priore Ecclefiæ fancæ Refurrectionis Hierufalem,
 qui de Florentina diœcefi fuerat ortus, & capellanus iam fteterat in
 - e ecclesia de Puluereto 1, audivi, cujus assertioni testimonium veritas
 - perhibet : quoniam ipfe fanctiffimum apostoli brachium transtulit prout
 in subsequentibus innarrabo.
 - « Eo siquidem tempore quo Hemmanuel gloriosissimus omnium Impe-
 - rator quos post adventum Christi terra sustinuit, in urbe Constantino politana, permittente Domino, imperabat, quidam clericus, nomine
 - Monachus, de civitate Florentia oriundus, facrofan&um Sepulchrum
 Domini vifitavit, qui licet vocaliter Monachus diceretur, propter morum
 - honestatem & laudabilem conversationem realiter monachus cernebatur.
 - honeitatem & laudabilem convertationem realiter monachus cernebatur.
 Hic nempe a prima juventutis flore fuit liberalibus artibus eruditus, &
- f. 25 r. e postmodum in sacre scripture mysterio, jure canonico & physicali
 e scientia prepollebat, quare patriarcha Hierosolymitanus, illum in suum
 - e elegit cancellarium, ut ejus providentia fedes patriarchalis honestius rege-
 - « retur 2. Procedente vero tempore, Cefarienfis ecclefia, que fecunda
 - eft a Hierofolymitana, orbata pastore vacabat. Tunc universi suffraganei
 & capitulum, invocata Si Spiritus gratia, predictum cancellarium in ar-
 - chiepifcopum elegerunt : qui postea tam archiepiscopatum quam can-
 - cellarii officium feliciter gubernavit.
 Non post multum vero temporis venit Saladinus, tanquam alter
 - Nabuchodonofor de Babillonia: cui tradidit Dominus terram promif fionis propter peccata cohabitantium. Qui, capto regno, mifit manum
 - ad omnia defiderabilia christianorum & posuit iterum terram Jerusalem
- in pomorum custodiam, occidit infinitos, & projecit corpora interf. 25 V. « fectorum in escas volatilibus celi, & carnes populorum bestiis terre,
 - effudi 3 fanguinem fecit ipforum tanquam aquam in circuitu Jerufalem,

 & non erat qui fepeliret. Illi vero qui non perierunt gladio, ducti funt in
 - captivitatem, & fuper flumina Babillonis fedent & plangunt, tenentes in
 - « manibus carmen damnandorum : Ve! 4 quoniam illi qui eos captivos
 - duxerunt, fuper ipfos in verba cantionum prorumpunt, nec audent
 cantare canticum Domini inter barbaras nationes. Subjugato quippe
 - toto Hierofolymitano regno preter Tyrum, prenominatus archiepifcopus,
 tanquam exul, & patrimonio ecclefiaftico fpoliatus, ad propria rediit,
 - « & Florentie fuit quafi per biennium commoratus. Sed postquam audivit
- quod christiani civitatem Accon recuperaverant, habuit propositum
 revertendi, transfretavit demum 5 & rediit Accon: ubi post parvum sue
 f. 26 r. * more spatium ab archiepiscopis, episcopis & capitulo ex permissione
 - « regis, fuit in patriarcham electus.
 - 1 Pulvento (Boll.) 2 honeflia tegeretur (B). 3 effundi 4 (Ve !) deeft in (B). 5 domum (B).

```
    Hic fiquidem fciebat quod prenominatus imperator Hemmanuel

        largitus fuerat fancti apostoli Philippi brachium, nepti sue churie Marie,
        tempore quo eam tradidit regi Almarico in uxorem. Unde tam ipfam
        quam filiam ejufdem churie Marie, reginam Ifabellam, uxorem Ermerici
        regis, qui de Cypro in Accon venerat ad regnandum, fuit taliter allo-
        cutus: « Filie Jerufalem, regali diademate coronate, vobis terrenus impe-
         rator, & amore precipuo & gratia speciali i dotes contulit spirituales,
         apostoli scilicet Philippi brachium : quod, etsi vobis liceat, non tamen
        expedit custodire : quia celum celi Domino, terram autem dedit filiis
        hominum. Legitur enim quod Joas 2, ex eo quod divina tractare pre-
       « fumplit, infanabili fuit plaga percuffus : ergo si viris & terrenis princi-
       « pibus contradicitur facra tractare, multo fortius mulieribus propter
f. 26 v. a fexum fragilem inhibitur : unde que funt Dei Deo reddere non tardetis,
       « refignando mihi 3, qualicumque ministero suo, apostoli Philippi bra-
       chium, quod ex imperiali largitione in regali palatio minuistis 4. » Tunc
       « ille de exceffu veniam implorantes, ei fanctum Brachium contulerunt :
        quod ipfe cum fumma reverentia repofuit in loco facrato 5.

    Postmodum pie memorie Petrus, Florentinus episcopus, hoc a quibus-

    dam intelligens, eidem patriarcha litteras direxit, fuppliciter fupplicando,

      « ut Ecclesiam Florentinam dotare apostoli Philippi brachio dignaretur.
       · Ipfe autem petitionibus epifcopi statim annuere voluit, nisi quod ad

    quorumdam diffualionem hoc facere differebat. Denique cum fibi videret

       a diem mortis, fuperveniente funere, imminere, Rainerio, quem in pro-
       · logo nominavi, qui tunc erat decanus Joppensis, in virtute sancti Spiritus,
       • & obedientie vere precepit, ut beati apostoli Philippi brachium, juxta
f. 27 r. e fuum votum, Florentiam destinaret,& in famoso Joannis Batiste templo
       « faceret magnifice collocari. Postmodum autem reverende memorie
       e patriarcha, Domino vocante debitum humanitatis exfolvit; & ex hac
       « vita fluxibili & fugitiva, ad immortalitatis transivit patriam, coronam
       gloriæ immarcessibilis recepturus. Tumulato quidem corpore tanti
       a patris, venerabilis cardinalis Soffredus, qui tunc in ultramarinis partibus
       « legationis officio fungebatur, fuit in Patriarcham electus : fed ille postea
       e electioni renuntiavit. Demum 6 universi ad quos spectabat electio, de

    confenfu Regis elegerunt epifcopum Vercellenfem, ad quem reducendum

       a jam dictus prior fuit legatus principaliter constitutus.
          « Ille nempe, ultime testatoris voluntati satisfacere cupiens, sancti
f. 27 v. a apostoli Philippi brachium secum deserre volebat. Tunc rex & capi-

    tulum fuo propofito ceperunt penitus contraire, dicentes, quod tanti

    apostoli merita 7 in aliquam 8 regionem non permitterent transportari.

    Sed magister Gualterottus, olim canonicus Florentinus, & in Florentino
```

¹ spirituali (B). -2 Josias (B). -3 in (B) -4 retinuistis (B) -5 in locum fanctum (B) -6 Verum (B). -7 membra (B) -8 aliam (B).

- « episcopatu de nobili prosapia ortus, vir summe probitatis & discre-« tionis, qui tunc tempus iverat cum cardinali & fuerat in Acconensem
- e episcopum electus, ubi hodie honore Pontificali refulget, iam dicto
- priori fancti fepulchri opem in omnibus contulit focialem; unde ambo
- pariter & regis animum & fervens capituli propositum taliter mitigarunt.
- · quod eidem priori transferendi fancti Philippi brachium concesserunt
- plenariam potestatem. Profecto idem episcopus, ante suam promotionem
- « & postea, plurimum laboraret, quod Florentina ecclesia tanti Apostoli
- · meritis dotaretur.
- f. 18r.
 - · locavit in navi, & cepit cum navigantibus navigare. Ceterum quot peri-
- · Prior autem, habito S. Philippi brachio, ipfum cum fumma reverentia « cula fustinuerit navigando longum esset per singula enarrare : sed ab
 - omnibus periculis meruit per beati apostoli Philippi merita liberari. Quid
 - plura? Venit demum Florentiam fecum deferens brachium reverendum;
 - « & r introitu civitatis occurrerunt ei Joannes quondam ecclesiæ S. Fri-
 - « diani Lucencis prior, tunc Florentinus electus, cum toto clero, &
 - « illustris comes Redolfus, eo tempore Florentinorum potestas, cum
 - « multitudine virorum & mulierum clamantium & dicentium : « Benedictus
 - « Dominus Deus noster, qui civitatem nostram voluit apostoli Philippi

 - « meritis decorare. » Occurrebant etiam juvenes & virgines, senes cum
- . 28v. « junioribus, votivas & celebres laudes altifilmo referentes, qui civitatem
 - Florentinam fecit tanti patroni meritis reflorere. Electus namque, vene-
 - · rabile brachium in ulnas recipiens, ipfum, ab ingreffu civitatis ufque « ad templum Baptiste Joannis ac precursoris Domini, cum summa
 - « devotione reduxit, & ibi ingenti celebritate locavit : unde gaudet

 - Ecclefia, exultat clerus, monachorum ordo letatur, Deo dicate virgines ante sponsi celestis presentiam gratulantur, tripudiat militia, cuncus

 - « populus jocundatur, & ex ore infantium & lactantium laus perficitur,
 - e quod beatus a Philippus apostolus advenit, cujus presentia a patrocinio, civitas redditur gloriofa.
 - e Profecto celicum donum & duplex 3, electio, confirmatio Joanni
- f. 29 r. * tunc Florentino electo 4 pariter pervenerunt 5. Unde tanquam alter
 - Symeon, potest in Domino congaudere; quia, sicut ille Christum por-« tavit in templo, ita iste partem corporis illius, portare in ulnas meruit,

 - « & collocare in templo Baptiste Joannis, cujus nominis, non equivocatio
 - « fed paritas, gratie denotat incrementum. Insuper ad maxime auctoritatis
 - a favorem, dum sepedictus S. Sepulchri Prior Vercellis cum patriarcha
 - e electo rediret, Florentinam ingressus est civitatem ubi electus ipse
 - « B. Apostoli Philippi brachium sibi rogavit ostendi; qui, confestim flexis
 - genibus ipíum deoículans adoravit, nam hec est miraculosa successio;

^{1 (&}amp;) deeft in (B) .-- 2 (beatus) deeft in (B)--; quadruplex (B)--4 (electo) deeft in (B) f provenerunt (B).

```
f. 20v. • que dum per hereditaria spiritualis juris itinera graditur, mirabilem
      · inducit adventum, & fuccessorem novum facit antecessoris vota firmare.
         • Sed, o Florentia, quibus tue fortune munera laudibus efferam ! qui-
      • bulve preconiis extollam ignoro : quia tollit facultatem fermonis materia
      fingularis. Ecce brachium celeftis civis, de imperio ad regnum, & de
      « Regno ad te devenit : unde merito Florentia diceris, quia ficut lilium
       reflorescis, & ex hoc es facta florida, & ex membris apostoli tanquam
      · margaritis ornata. Prius enim hedificare meruifti de lapidibus pretiofis
      e precursoris Domini famosum & celebre templum, ad cujus honorem
      a tam gloriose factum non reperitur in orbe, unde habebas illum specia-
      e lem : patronum, de quo Dominus ait : e Inter natos mulierum non
f. tor. « furrexit maior Joanne Baptista »; nunc autem unus de duodecim Phi-
      a lippus videlicet Apostolus, manere in eodem tabernaculo preelegit, ut
      e duplici patrono & patrocinio fustentatoris. Hic est Philippus Apostolus
      a qui tanquam prefentium dispositor & futurorum presagus, ad consutandam

    hereticorum omnium pravitatem Christum interrogavit, ne de Trinitatis

      unitate in aliquorum mentibus dubietas remaneret; inquid a enim,
      . Domine, oftende nobis patrem & fufficit nobis; & ne credetur quod ipfe
      • in aliquo dubitaret, dixit : • Oftende nobis », non : • mihi » ; quia fciebat
      aliquos in Trinitatis articulis dubitare. Solet enim contingere, quod qui
       a in menfa divitis refederit fatiatus, non pro fe, fed pro famelicis qui cir-
       cumstant, sibi panem quandoque postulat elargiri, ut omnes & singuli
f. 30 v. a fatientur. Filialis fuit interrogatio a fiducialis cum dixit : a Oftende nobis
       « Domine 3 patrem & fufficit nobis »; id est sufficientiam de Trinitate habe-
       mus, nec in aliquo ulterius dubitamus. Et Dominus ei benigne ref-

    pondet [abíque alicujus ambiguitatis fcrupulo] 4 & questioni fatisfacit,

    & guerenti communerando quos juxta interrogationem eius noverat

       « dubitare, cum dixit : « Tanto tempore vobiscum sum &, non cogno-

    vistis me ». Et conversus ad intererrogantem, questionem soluit dicens:

    Philippe, qui videt me, videt & patrem meum ». Qualiter autem vocatus

       fuerit a Domino in Apostolum, Joannes Evangelista referat, & quomodo
       postea Nathanael duxerit ad Jesum. Dicitur & etiam 5 in eodem evan-
       gelio quomodo Jefus temptavit illum, cum veniffet ad eum turba maxima,
       nec haberent quod manducarent; fed temptatio divinæ majestatis, vir-
       e tutis est incrementum & collatio gratie plenioris, sicut in Abraham pos-
       · fumus evidentius intueri. Hic est apostolus Philippus qui Scythiam in
f. 31 r. . fortem predicationis recepit, & in nomine Domini precepit draconi ut
       ad loca folitaria fugeret, ne fuo flatu mortifero ulterius deperirent 6
       a homines; nam & tres mortuos legitur fuscitasse, ac alia fecisse miracula
       « que in ipsius passione, sub 7 nimia brevitate sunt scripta. Nunc vero
```

¹ fpiritualem (B) — a Inquit (B) — 3 (Domine) deeft in (B) — 4 (abique... fcrupulo) deeft in (B).—5 (etiam) deeft in (B).—6 deperderet (B) — 7 fed (B).

```
primum miraculum quod per B. Apostoli Philippi merita fuit in ipso
      civitatis introitu perpetratum deduco in medium; ut orthodoxe fides
      · fectatores in Domino conletentur, & dampnabiles hereticorum caterve
        pavescant. Bellundus aurifex, Florentinus civis, ex quadam febrili distem-

    perantia non per pauci temporis spatium syncopim, id est desectum cordis

    patiebatur, a qua infirmitate medicorum non poterat fuffragio liberari;

    nam diuturnus morbus radices propaginat, & egritudo annofa fe longi

f. 31v. a temporis prescriptione tuetur. Affligebatur enim quandocumque pro-
      « clivius jacebat, ac si laboraret morbo caduco; ille autem videns in electi
       « ulnis brachium Apostoli consistere, ipsius clementiam lacrymabiliter im-
         ploravit, ut vetustum morbum spirituali antidoto removeret; ab ea
       · fiquidem hora, ficut ipfo referente audivi, nullam ex predicta egritudine
         paffus est lesionem.
         « Aquarum inundatione fluvius, qui dicitur Arnus, dum preter folitum

    excreviffet, puella quedam, nomine Rofa, filia cujufdam Florentini civis,

       · qui appellatur Deodatus, quodam cafu in ipfum corruit; & dum fine fpe

    liberationis, videntibus plurimis, inter horribiles aquarum decurfus volu-

       « biliter traheretur; mater, pro innarrabili dolore filiæ medullitus inge-
       « miscens, almisico apostolo Philippo devotissime supplicavit, ut sibi peri-
       e clitantem filiam restituere dignaretur. Tunc puella super aquas mira-
f. 32 r. a culofe comparuit, & de civitate ufque ad bonum, quem vulgus Fontanellas
       a appellat, qui potest esse quasi spatium trium stadiorum, devenit, ubi patri
       « & matri per Ap. Philippi merita, est incolumis restituta. Fuit enim 1 ibi
       a non parvus virorum ac mulierum concurfus 2, qui vifo miraculo glorifi-
       caverunt Patrem Domini nostri Jesu Christi, qui talia miracula, per
       a beatiffimi apostoli Philippi merita, operatur. Homo quidam nomine
       « Pichius, jam etate fenuli gravatus, dum ligna fcinderet cum fecuri,
       « quedam ligni particula oculum repercussit, unde per annum & dimi-
       a dium stetit ipsius oculi lumine destitutus; neque sibi profuerat temptavisse
         aliquas medicinas: quare B. Philippi apostoli patrocinium exoravit &
       « confestim visum recepit optatum. Videat ergo Florentia quomodo per
```

apostoli Philippi merita reflorescit: illum patronum summopere vene retur, per quem a Christi fidelibus assidue veneratur cujuş patrocinii &
 presentia decorata consistit, & coronam recepit lapide pretioso.
 Translatum est autem B. Philippi apostoli brachium anno Dominicæ

Incarnationis MCCIV, VI nonas martii, Pontificatus Innocentii papæ
 anno VIII, nullo existente imperatore, quia pro adipiscendo imperio inter

Philippum & Octonem 3 orta priuserat contentio dignitatis. Eodem etiam
 tempore tradidit Dominus excellentissimam urbem Constantinopolitanam

« in manibus Latinorum. »

¹ Fuit ibi autem (B) - 2 occurfus (B) - 3 Othonem (B).

TABULA CHRONOLOGICA

EX OPERE DESUMPTA. (1)

1143-1167	Haymarus Monachus peregrinus adit Oriens.						
1167 *	Ex Constantinopoli Acconem cum Ernesso, archiepiscopo Casariensi, adit.						
cca 1 1 69 »	H. Monachus apud Amalricum de Nesle, patriarcham Hierosolymitanum, cancellarii officio fungitur.						
1169 •	conventui Hospitalis, de Gisberti d'Assailly depositione deliberanti, adest.						
1171 •	pactioni inter Bernardum, episcopum Lyddæ, & Petrum, priorem Si Sepulchri, ut mediator, interest.						
cca 1171 »	canonicus Ecclesiæ Sa Crucis in Accon eligitur.						
1181 .	archiepiscopus Cæsariensis eligitur.						
	patriarcham Eraclium, Antiocham euntem, comitatur.						
1183 febr.	concilio baronum Hierofolymis adest.						
nov . 20	concilio alteri adest, Acconem de Balduini IV ⁱ successione convocato.						
1184 >	tertio regni principum concilio adest, Acconem de slagitandis Latinorum auxiliis coacto.						
1186 fept.	a baronibus ad Sibyllam reginam, ne Guido de Lufignan rex coronaretur, ex Neapoli Hierosolymam mittitur,						
1187 mart. 30							
(apr. 4)	Urbs Tiberias a Salahadino capitur.						
jul. xv	H. Monachus a Cæfarea pulsus adit Tyrum.						
(fept. 4)	Afcalon urbs a Salahadino capitur.						

⁽¹⁾ Hac in tabula, quidquid Ac- italicis notavimus typis. conenfis ipse non præbuit Rhythmus,

1187 -	Urbes Tyrus & Tripolis Salahadino faciliter refiftunt.					
(oct. s)	Jerusalem a Salahadino capitur.					
oct.	H. Monachus baronum conciliis in Tyro adeft.					
	H. Monachus redit Florentiam.					
1189	Adelardus cardinalis in Italia crucem prædicat.					
aug.	H. Monachus cum Adelardo a Venetiis petit Tyrum.					
(aug. 28)	Guido rex Hierofolymitanus obfidet Acconem.					
(fept.23)	Monachus cum Conrado marchione adit Tyrum.					
ođ. 2	Dani & Frisones adeunt Acconem.					
ođ. 4	Prælium cum Salahadino.					
(oft. 20)	Templarii a Salahadino profligantur.					
dec. s6	L galeæ Sarracenicæ intrant portum Acconis.					
1 190 febr.	Fames incipit.					
cca mart. 24	Reditus Marchionis.					
mai 3 2 5 2 8	Prælia cum Saracenis					
jun. 14	Turcorum galeæ intrant portus.					
jul. 1	Navale prælium.					
	Frederici imperatoris crucigeris mors nuntiatur.					
	Conradus marchio it obviam Duci Sueviæ.					
jul. 25	Crucigeri e castris exeunt & profligantur.					
•	Redit famis.					
nov. 14	Prælium cum Salahadino.					
» 23	Teutonici Sarracenos fugant.					
▶ 24	Franci milites & Henricus de Bar a Sarracenis cæduntur.					
dec. 31	VII naves Sarracenicæ portum Acconis intrant.					
1191 jan. v	Magna victus procella, ruit civitatis murus.					
3 20	Sarraceni exeunt e civitate & castra Latinorum aggrediuntur.					
3 21	Nocturnum prælium.					
	Conradus Marchio frustra petit Turrim Muscarum.					
mart. 9	Crucigeri quidam in infidias Turcorum cadunt.					
	Maxima oritur fames.					
	f.					

.

1191 apr. 8	Adventus regis Philippi Augusti.							
•	Ricardus, rex Angliæ, Cyprum vastat.							
(jun. 7)	navem græco igne oneratam occupat.							
(jun. 8)	adit Acconem.							
•	Rex Franciæ muros petit civitatis.							
(jul. 3)	Occumbit Albericus Clement.							
(jul. 10)	Turci poscunt pacem.							
jul. 11	Redditur Accon.							
(eug. 20)	Oblides Turcorum mactantur.							
(jul. 31)	Philippus rex Franciæ relinquit Accon.							
finiente anno.	H. Monachus testamento Gualterii II, domini Casarea, prasidet.							
1194 .	H. Monachus patriarcha Hierosolymitanus elegitur.							
1195 -	cum Henrico comite Cumpaniæ contendit.							
1198 jan.	Amalricum regem coronat.							
mart.	concilio baronum Alemannorum, de Ordine Teutonico							
•	condendo, prafidet.							
1198 -	cum Innocentio IIIº papa discordatur.							
1199 •	cum Innocentio IIIº reconciliatur palliumque recipit.							
nov. 19	Henricum de Walpot, Teutonicorum Equitum magistrum,							
	consecratur.							
dec.	Innocentio IIIº epiftolas plurimas de Terra Sancia mittit.							
1200-1202	agritudine laborat.							
1202 fept.	Soffredus, Se Sedis legatus, adit Terram Sanctam.							
ođ.	Monachus moritur.							
	1							

Ш

RHYTHMI ACCONENSIS

CUM

ITINERARIO RICARDI I

(ED. STUBBS, LOND. 1864, in-8°)

LOCORUM INDEX CONGRUENTIUM

Tetrast.	xıv	Lib. I	cap.	xxvı	p.	60- 61
»	xv-xvi	<i>)</i>)	»	ххуі	. »	61- 62
>>	xxi-xxiii	33) 1	xxix-xxx .))	68- 72
>>	xxiv-xxv))	»	хххи	»	7 3
)	ххіх	n	»	хххии))	77
)	хих))	"	xxxiv)	79
»	LI-LIV	"	>>	xxxvi	»	84- 85
"	LV-LVI	"	>>	xxxviii))	87
»	LVII))	»	xxxix	»	88
n	LXII-LXXXVIII	»))	xix-xxiv .))	42- 58
>>	LXXXIX-XCVIII))))	XL	»	89- 91
»	CII-CV))	»	LVIII	»	109-111
))	CVI-CVII))	»	XLI-XLIII .))	91- 94
»	CVIII-CXI	»	»	LIX	»	111-113
»	CXXII-CXXVII	»	»	LXI	»	115-117
»	CXXVIII-CXXX	»	"	LXII))	117-119
»	CLXV-CLXVI))	"	LXV	»	123-124
»	CLXIX-CLXXX	»	»	LXVI-LXXVIII	»	124-135
»	CLXXXI-CLXXXII .	»	»	LXXIX))	136
))	CLXXXVI-CLXXXIX	» II	»	XXX-XXXIIII))	184-194
»	CXC-CXCV))	»	XLII	»	204-209
))	CXCVI	» III))	ı	»	210-211
))	CXCVIII-CC	»))	v	»	214-217
»	cci	»	»	x	»	223-224
"	CCIII-CCIV))))	yıı-ıx, xı .	»	218-224
))	CCVI-CCX))))	XVII-XIX	>>	231-235
»	CCXIII-CCXIV))))	ххі	»	236-238
»	CCXV	» IV))	II	»	240- 2 4 I
»	CCXVI	»))	ıv	n	243

INDEX

ONOMASTICUS ET GEOGRAPHICUS

69, 70. ABRAHAM, patriarcha, 3, 101. Accon (Accaron, Acris), urbs Palæftinæ, iij, xvj-xxij, xxiv, xxxijxxxiv, xxxvj, xxxviij, xxxix, xliij, xlv, lij, liij, lv, lix-lxvj, 8-50, 55, 72-79, 83-85, 88-91, 94, 96, 98, 103-105. Acconensis episcopus, 75-76, 94. Acephalis (?), lxxj, 8. ACHILLES, 44. Acris, v. Accon. ADELARDUS, cardinalis presbyter, t. S¹ Marcelli, Veronæ epifcopus, lxj, 7, 104. ADOLPHUS III, comes de Holstein-Schauemburg, xliij. Adrianus IV, papa, xliij. AEgyptus, lxij, 54. Agareni, 93, v. Sarraceni. Agaunum (Saint-Maurice), v, vj. AGNES de Burgundia, comitiffa de Monte-Beliardi, lxv. AGNES S4, 35. AIMARO, v. Monachus (Haymarus).

Alamanni (Allemanni), 32, 105.

Abbates ordinis cisterciensis, xxxij, | Alamannia (Allemaigne), 65, 66, ALANUS, capellanus, xxx. Albanus episcopus, v. Monaco. Albanus Sus, monasterium in Anglia, lj. ALBERICUS CLEMENT DU MEZ, primus Franciæ marefcalcus, lxvj, 45, 105. ALBERICUS Novimonasteriensis, seu Trium-Fontium, xxiij, 65. ALBERTUS I (AUBERT), Bethleemenfis epifcopus, & Hierofolymitanus patriarcha, xxx, xxxvij, 62, 63. ALBERTUS II, de Castelgauthier, beatus, Vercellensis episcopus & Hierofolymitanus patriarcha, xxxvj, liij, 99-100. Albertus, 80, v. Monachus (Hay-Albigenses, hæretici, ij-iv, vj-viij. Alemanni, v. Alamanni. Alençon, xxxij. ALEXANDER III, papa, 87. Allemaigne, v. Alamannia. ALLIGHIERUS, V. DANTE. ALSATIENSIS comes, v. PHILIPPUS.

ALPHONSUS X fapiens, rex Hispa-

Alta (ylva, monasterium in Lotha-

Altkirch, urbs in Alfatia, j, viij.

niæ, ij, iij, v-vj, lxviij.

ringia, lx.

ALTOVITI, gens nobilis Florentina, xxvij. Amalechitæ, <4. ROCHE. AMALRICUS I, rex Hierufalem, xxix, Amalricus II de Lufignan, rex Hierusalem & Cypri, xxxviij, xl, xlj, xlviij, lj, 90-92, 96, 98-100, AMALRICUS de Nesle, patriarcha Hierofolymitanus, xxviij-xxx, 88, AMALRICUS, cancellarius, xxviij, 87. Amandus Sus, urbs Flandriæ, xxviij. Amando (de Sº), v. Otho. AMBROSIUS, v. ANSBERTUS. Amerigo, v. Monachus (Haymarus). AMMON, 54. Angli, xvj, 6, 37, 48, 60. Anglia (Engletierre), xxxij, xxxiv, lxj, lxiv, lxxiij, 28, 37, 42, 43, xxxiv. 45, 48, 58, 69, 105. Angliæ rex, v. RICARDUS I. B BALDUINUS IV, rex Hierusalem, j, Babenberga, urbs in Bavaria, xj.

Antiochia, xxxj, xxxiv, xlvij, lx, lxiij, 22, 62, 103. ANTONIUS de ROCHE, Dolanus, v. Arabes, s4. Arelatensis archiepiscopus, xx. Archiepiscopus, v. Bisuntinus, Cafarienfis, Cantuarienfis, Moguntinus, Nazarenus, Petracenfis, Ravennatis, Tyrius, Tauromenitanus, &c. ARETIN (H. von), liij. Armenia, 20. Arnus, fluvius, 102. Ascalon, urbs Palestinæ, 6, 103. Asia, lxiij, lxvj, 45. Assailly (D'), v. Gisbertus, 87, 103. AUBERT, v. ALBERTUS patriarcha. Augustinus Sus, xij. Austria (Österreich), lxxiij, 80. Aviena, urbs Flandriæ, 8. AVIENIS DE, v. JACOBUS. Aymarus, Antiochenus patriarcha,

Ansbertus (Ambrofius), xiij.

Antiochenus patriarcha, 92, (v.

Antiocheni, 34.

Aymarus).

Babillon, 08. Babillonia, 98. Bactri, 55. BAGLIONI, v. BALDUINUS Avennensis, v, xxviij, lxviij, 63.

xxxj, xxxij, 89, 103. BALDUINUS V, rex Hierusalem, xxxij, 68. BALDUINUS, arch. Cantuariensis, lxv, 38.

BALDUINUS, dus de Ibelino, xxxiv.

archiepiscopus. v.

Bisuntinus BAR (comes de), v. Henricus. Barbari, 54. Bafilea, j-iv, viij, xj. BASILIUS, v. HEROLD. Bavaria, lxxiv. BAZOCHIIS(Guido de), 65, v. Guido. Beiern (Hertzogk v.), 80. Bellean, v. Bethleem. Bellesme (Johannes de), v. Jo-HANNES. BELLOVACENSI (Raynaldus II de Claramonte-), v. RAYNALDUS. BELLUNDUS, aurifex, 102. BENEDICTUS Petroburgenses, lxvij. Benediktbeuern, monasterium in Bavaria, lxxiv. BENZELIUS (J.), vij. Benwiller, iv, 3. Berge (Graff v. d.), 80. Berna, xj. BERNARDUS, prior Afcentionis, xxix, BERNARDUS, epifc. Lyddenfis, xxix, 88, 103. BERNARDUS Thefaurarius, I, lxvij, 64, 69. Bertherus, 53. BERTINI SI (Johannes dus), v. LE QUEUX. Bertini Si monasterium, xlij. Beffan, 74. Bethleem (Bellean), urbs Palæstinæ, 62, 76.

THEODORICUS. Blafius (Sus), iv. Blesensis (Theobaldus, comes), v. THEOBALDUS. Blois, v. Blesensis. Bohemi, lxxiij, 60. BOHEMUNDUS III, Antiochiæ princeps, xxxj. BOMBASTUS, v. HOCHENHEIM. BONAVENTURA, v. FAUSTUS. BONAVENTURA, v. MONACO. BONGARS (Jacobus), iv, vj, ix, 63. BONIFACIUS (IV), papa, xvj. Brabant, 79, 80. BRAULIO, xvj. Braunsweigk (Hertzogk v.), 80. Brema (Bremen), xliij, 79, 80, 81, Bremen (Bischoff v.), 81, 84. BRING, (E. S.), vij. BROE (de), v. CITRI. BRUNET, ij, vj. BRYLINGER (Nicolaus), ij, vj. BULLIONE (Godefridus de), v. Go-DEFRIDUS. Bulgari, 18. Bulgaria, lxiij, 17. Burgundia, xj, lxv. BUSTORFFALKEISER, XI. Byblos (Gibelet), urbs Palæftinæ, xxxix. Byler (Maternus), iv. Bethleemensis episcopus, 75, 94,

CABART de Villermont, 68. Cabilo, urbs Syriæ, 34.

(v. ALBERTUS).

CAESAR, v. Fredericus I. Cafarea (Cefaire), urbs Palæstinæ,

C

xxx, xxxi, xxxiv-xxxvi, 62, 65, 73-74, 76, 89, 90, 103, 105. Cæsariensis archiepiscopus, 95, (v. Joscius). CAHIER (R. P.), lvij. CAJETANIS (Soffredus de), v. SOF-FREDUS. Cambridgia, ix. Campania, xxvj, xxxvj-xxxvij, lv, lxv. Campaniæ comes, v. Henricus. Cana, urbs Galileæ, xxxix. Cananæi, 58. CANGE (du), vj, liv. CANGÉ (de), 60. Cantuariensis archiepiscopus, v. BALDUINUS. CANUSINA (Paula), v. PAULA. Capitolium in Roma, xvj. Capræa (Capraia), v. Rudolphus. Capua (Petrus de), v. Petrus. Carmelis ordo, xxxvij, liij. CAROLUS Magnus, xxvij. CAROLUS, rex Hungariæ, xxvj. CASPARUS Comis, iv. CASTELGAUTHIER (Albertus de), v. ALBERTUS II. Cesaire, v. Casarea. Charmentre, 62. Charybdis, 60. CHATILLON (Raynaldus de), v. RAYNALDUS. CHRISTOPHORUS Coquille, v. Co-QUILLE. Chypre, v. Cyprus. CITRI de la Guette (P.-A. de Broe

de), 68.

CISTERCIENSES abbates, v. Abbates.

Clarimontensis comes, v. RAY-

NALDUS I. Clarimontensis comitis nepos, v. HENRICUS DE BAR. CLEMENS III, papa, xij, xxxv, xliv, liv. CLEMENT DU MEZ (Albericus), v. ALBERICUS. Cleve (Graff von), 80. Cluniacensis prior, v. Coquille. COELESTINUS II, papa, xliij. COELESTINUS III, papa, xj, xij, xliv-xlviij, lxj, 74, 81-85, 90, 91. COMIS, v. Cafparus. COMNENA, v. MARIA, ISABELLA. COMNENUS, v. MANUEL. CONRADUS Montisferrati, marchio Tyri, xvij, xxxv, xxxviij, lv, lxjlxiv, lxvj, 6, 8, 9, 12, 15, 22, 36, 46, 48, 55, 76, 89, 104. Conradus de Wittelfpach, arch. Moguntinus, xlv. Conradus cancellarius, epifcopus Hildesheimenfis, xlv. CONRADUS, V WESCHER. Constantinopolis, xvj, xxiv, xxvijxxix, xlij, iij, 67 77 98,102,103. COQUILLE (Christophorus), prior major Cluniacensis, ij. CORBEIL (Michael de), v. MICHAEL. CORBIZZI, gens nobilis Florentina, xxvij, 78. CORBIZZI (Davizzo), xxvij. CORBIZZI (Ricomanno), xxvij. CORNER (Hermannus), 72. COURTENAY (Joffelinus de), v. Jos-

SELINUS.

Creta, infula, xxvj.

DUS.

Cremonensis (Sicardus), v. SICAR-

Crux Domini, lxij, lxvj, 11, 47-49. Curdi, 54. Cusentinus civis, v. Monaco. Cyprus (Chypre), infula, xxxvj, xxxviij, xlj, xlviij, lxv, 42-43, 67, 72, 74, 78, 92, 95, 96, 99, 105.

CYRILLUS, patriarcha Hierofolymitanus, xxxvij.

D

Dani, lxj, lxvij, lxix, lxxj, 8, 104.

Dante Allighieri, lvij.

David (Lucas), 79.

Davizzi, gens nobilis florentina, xxvij.

Davizzo, v. Corbizzi.

Deodatus, florentinus, 102.

Diceto (Radulphus de), v. Radulphus.

DIETRICH, Graff v. Cleve, 80.

Dola, urbs Burgundiæ, j, viij, xj.

Doringenn, v. Thuringia.

Dorneck, 4.

Dromund, navis farracenica, lxv,
43-44.

Du Cange, v. Cange.

Dusburgo (Petrus de), v. Petrus.

E

EGHARDUS, 72.

EMMANUEL, V. MANUEL.

Engletierre, v. Anglia.

Epirus, 54.

Episcopus, v. Acconensis, Albanus, Bethleemensis, Cabilo, Faventinus, Florentinus, Hildesheimensis, Lesinensis, Liddensis, Marturani, Sidoniensis, Valenia, &c.

ERACLIUS (ERACLES), Cæsariensis archiepiscopus, & patriarcha Hie-

rofolymitanus, xxx, xxxij-xxxiv, xxxvj, xxxix, xliv, 65, 69-70, 73.

Erbo, 53.

Ernesius, archiep. Cæfarienfis, xxvij, xxviij, 103.

Essars (Petrus des), v. Petrus.

Eugenius III. papa, xj.

Eugyppius, iij.

Eustachius (Hvistace), decanus, 62.

Evander, 3.

F

FABER (Johannes), iv.
FABIANUS SUS, 34.
FABRICIUS (Georgius), vj.
FABRICIUS, vj.
FAÏETE, v. JOHANNES II.
FALETANUS, v. JOHANNES.
FAUSTUS (Bonaventura), iv.
Faventinus episcopus, v. JOHANNES.

Ferdinandus, v. Ughellus.

Ferentinum, 96.

Ferraria, xvij, lxij, 16.

Flandri, lxxj.

Flandria, lxvj, 44.

Flandria comes, v. Philippus Alfatienfis.

Florens, epifcopus Acconenfis & arch. Arelatenfis, xx.

Florentia, xj, xix, xxiij-xxv, xxviij, xxxv, xlij, xlv, lv, 77, 78, 97102, 104.
Florentinus epifcopus, v. Johannes.
FLORENTINUS, xix, v. FLORENS.
FLORENTIUS, v. FLORENS.
FLORENUS, Graff, v. Hollandt, 80.
Fontanellæ, 102.
Frata, caftellum in Italia, lxij.
Franche, v. Francia.
Franci, lx, lxvj, 31, 34, 37, 38, 45, 58, 60, 104.

G. (Gregorius), cardinalis S≈ Mariæ, 95. Galilea, xxxix, 54. Galilea, casale, (v. Gentn), xxxj, 89. Galli, lxiij. Gallia, xvij, xxxij, lxj, lxiv. GANDULPHUS, magister, xiij, xiv. GAUDIN, x. GAUFRIDUS, prior Si Sepulchri, 90. GAYANGOS (Pascal de), v. Genîn, xxxj. Genuenses (Januenses), xix, xxxv, 12, 89. GEORGIUS, v. HOCHENHEIM. Georgii Si, brachium, 19. Germani, xvij, xlv, xlix, lxiij, lxiv. Germania, iv, xj, lxxiij, 3. GESSNER, vij. Getuli, 54. Gibelet, v. Byblos. GIBELET (Hernoul de), v. HERNOUL. GILO Parisiensis, lx. Ginea, v. Gentn.

Francia (Franche), lxvj, 6, 28, 42-45, 48, 69, 105.

Franciæ rex, v. Philippus-Augustus.

Fredericus I, imperator Romanorum, xvij, lxij, 7, 17-22, 58, 79, 84, 104.

Fredericus, dux Sueviæ, xliij, lxiij, 20, 22, 29, 38, 72, 75, 77, 79-85, 104.

Frifones (Frifii, Phryfii), xliij, lxj, lxix, lxxj, lxxij, 8, 104.

GIOVANNI Villani, v. VILLANI. GISBERTUS d'Affailly, Hospitalis magifter, xxx, 87. GODEFRIDUS de Bullione, baro Si Sepulchri, xxx. GODEFRIDUS (de Duisson), Hospitalis magister, xij. Golgotha, lj, 71. GOTEFRIDUS, Viterbiensis, iij. Goti, lxix. Græci, 3, 7, 18, 19, 55. Græcia, 17, 44. Gracus imperator (Ifaacus Angelus), 18. GRÄSSE, ij, vj. GRATIANUS (Gratien), XXXIX, 74. GRATIEN, v. GRATIANUS. GREGORIUS Sus, papa, xij. GREGORIUS VIII, papa, 37, 60. GREGORIUS Meyer, v. Meyer. GREGORIUS, v. G., cardinalis. GRENIER, V. GUALTERUS, JULIANA. GRETSER (Jacobus), vij, xviij, 63. GUALTERIUS Cancellarius, lx.

GUALTEROTTUS, v. GUALTERUS epifcopus. GUALTERUS II Grenier, Dans Caefareæ, xxxj, xxxvj, 89, 90, 105. GUALTERUS III Grenier, Daus Cæfareæ, xxxvj. GUALTERUS I (Gualterottus, Gualterotto), epifcopus Acconensis, xix, xxiv. GUALTERUS II, episcopus Acconensis, xix. GUASTI (Cæfar), 97. Gueldren, 80. GUIDO, rex Hierusalem (falso pro Henrico Campaniensi), 79, 80. GUIDO de Lufignan, rex Hierufa-

lem, xxxj-xxxiv, xxxviij, xxxix, xlj, xliv, lxj, 8, 15, 48, 54, 65,

69, 72, 103, 104.

GUIDO, Ravennæ archiepiscopus, lxiv, 37. GUIDO de Bazochiis, xx, xxiii. GUILHELMUS, v. GUILLELMUS. GUILLELMUS, rex Siciliæ, 37. GUILLELMUS I. Tyrius archiepifcopus, j, ij, vj-x, xxiij, xxv, xxvij, xxxij, xxxiv, xxxviij, xxxix, lv, lx, lxvij, 4, 62, 68, 69, 73. GUILLELMUS II, Tyrius archiepifcopus, xxxiv. Guillelmus, epifcopus Acconensis, xix, xxiij, xxix GUILLELMUS le Queux, v. le QUEUX GUILLERMUS, v. Guillelmus. GUIZOT, v.

Н

HADRIANUS IV, papa, xliij. HARTZENBUCH (Dus J.-E. de), x. HAYMARUS, v. MONACHUS (Haymarus). Hebræi, 3, 34, 58. HEINRICUS, v. HENRICUS. HEIMER (HEYMER), v. MONACHUS (Haymarus) HEIMERI (HEYMERI), v. Amalricus II, rex Hierusalem. Helvetia, xi. HEMMANUEL, v. MANUEL. Henneberg (Graff von), 80. HENRICUS (HENRI), comes Campaniæ, dominus Hierufalem, xxvj, xxxvj-xlj, xliv, lv, 26, 66, 73-76, 81-84, 105. HENRICUS VI, imperator Roma-HERMANNUS, v. CORNER.

norum, xij, xlv, 65, 75, 77, 81-HENRICUS I, rex Angliæ, 37. HENRICUS Leo, dux Saxoniæ, xxx, 88. HENRICUS (HEINRICH), dux Brabantiæ, 79,80. HENRICUS, comes de Bar, lxiv, 31, HENRICUS de Walpot, v. WALPOT. HENRICUS, v. Pantaleo. HERACLIUS, imperator Græcus, XXX. HERACLIUS, v. ERACLIUS patriar-HERMANN, landtgraff von Doringenn, 8o.

HERNOUL de Gibelet, lxvij. HEROLD (Johannes Basilius), Hochstettenfis, j-vj, viij, x, xiij, xv, xviij, xx, xxj, xxiij, liv, lvij, lix, lxvij, lxix-lxxij, 3, 4. HEROLT (Johannes), theologus, iij.

Hesiodus, 3. Hellen (Landigraff von), 80.

Heylige Landt, v. Terra Sancta. Hierapolis, xxiv.

HIERICUNTINA (Raab), v. RAAB.

Hieronymianum collegium in Dola, j, vij-ix.

Hierofolymæ, Solymæ, Jerufalem, Hierusalem, j, xxiv, xxviij, xxxxxxiv, xxxix-xliij, xlv, lxj, 6, 37, 57-59, 64, 66, 68-78, 80-84, 87,

88, 96-99, 103, 104. Hierosolymitana provincia, 67, 92, 93.

Hierosolymitanus rex, v. Bal-DUINUS IV & V, AMALRICUS I & II,

Guido. Hiero folymitanus patriarcha, v.

AMALRICUS, ERACLIUS, MONACHUS, RADULPHUS, SULPITIUS, CYRILLUS, ALBERTUS I & II, SOFFREDUS, &c.

I. (Iohannes), card. Si Stephani, 95. I. monachus, 93.

IACOBUS de Avienis, miles, lxxj,

lxxij, 8.

IACOBUS de Vitriaco, episcopus Acconensis, xx, xlij, 63.

IACOBUS Sus, 23. IACOBUS, v. GRETSER.

laffes, Yaffes, (loppe), xxviij, xxxvij, 68, 87, 89.

laffes (la contesse de), v. Sibylla.

Hildesheimensis episcopus, v. Con-RADUS. Hircanii, 54,55. Hifnachiæ, v. Sneccæ.

Hilpania, ij, iij. Hispanicum mare, 8.

HOCHENHEIM (Georgius de) Bombaftus, Hospitalis magister, iv.

Hollandi, lxxi. Hollandt, 80. Holftein (Adolphus de), v. ADOL-

PHUS III. HORATIUS, Iviij.

Horologgi, v. Hospitalarii (Johannitæ), xxixxxxi, xxxiii, xlv, xlvii, 24-25, 65,

66, 75, 76, 80-82, 84, 87, 89, 91. HOVEDEN (Rogerius de), v. ROGE-

RIUS. Hungari, lxxiij.

Hungaria, xij, xxvj, 17. Hungarorum rex, 18. HVITACE, v. EUSTACHIUS.

Hyrcanii, v. Hircanii.

IANUENSES, v. Genuenfes.

Iconium, 19, 20.

IANUS, 3.

IBELINO (de), v. JOHANNES, BAL-DUINUS.

Iconii Soldanus, v. SOLDANUS. lebusæi, 58.

Iericho, 34. IERÔSCHIN (Nicolaus de), v. Nico-

Ierosolymi, lxxiij, 58.

lerosolymitana provincia, v. Hie-IOHANNES Faletanus, ij. rosolymitana. IOHANNES, v. FABER, HEROLD, HElerusalem, v Hierosolyma. ROLT, LANSTEIN, MILES, MONA-Ignis græcus, lxiij, lxiv, 27, 28, CHUS, MONACO, OPORINUS, TRI-35, 43, 105. THEMIUS, VILLANI, &c. India, xvj. IOHANNITAE, v. HOSPITALARII. INNOCENTIUS III (Innocens), papa, loppe (Jaffes), v. Jaffes, xxviii, iij, xj, xl, xlj, xlvj-liij, 63, 64, 67, xxxvii. 87, 91-96, 102, 105. Iordanes, 55. INNOCENTIUS IV (falfo pro Inno-Ioscius, archiepiscopus Tyrensis, centio IIIº), 97. xix, xxxix, xl, xlj, xlviij-xlix, lij, INNOCENS, v. INNOCENTIUS III. 73-75, 91-92, 94-96. IOANNES, v. JOHANNES. IOSEPH Sus, xxxix. loas, rex Judæorum, 99. IOSEPHUS Ischanius, v. ISCHANIUS. IOHANNES Sus Baptifta, 56, 101. Iosselinus de Courtenay, xxxij. IOHANNES Sus Evangelista, 101. louhe, j. IOHANNES, rex Indiæ, xvj. Isabella (Lifabella), regina Hieru-IOHANNES, dux Normanniæ, 68. falem, xl, xlij, 78, 92, 99. IOHANNES II de Bellesme, comes de ISCHANIUS (Josephus), lx. Alençon, xxxij. ISIDORUS Sus, xvj. IOHANNES, patriarcha Hierofoly-ISMAELITAE, CA. mitanus (pro Monacho), 2. Itali, xvii, lxiii. IOHANNES II Faïete, epifcopus Ac-Italia, viij, xj, xvij, xviij, xxvj, liv, conensis, xix. lxj, 104. IOHANNES III de Pruvino, episco-IUDA Sus, xxxviij. pus Acconensis, xx Iudæa, 8. IOHANNES, episcopus Faventinus, Iudæi, 60. lxiv, 37. IULIANA Grenier, domina Cæfareæ,

K

Kafer Baal, cafale in territorio Acconenfi, xxxix, v. QUAFARBOLE. Katari, 54.

IOHANNES, episcopus Florentinus,

IOHANNES, dus de Ibelino, xxxiv.

xxiv, 97, 100.

1

Lambertis (Monachus de), v. Mo-Nachus.

Kefr Abilin, xxxix. Kefr Kabul, xxxix.

xxxvj, 90.

lulich (Graff von), 80.

KAUSSLER (Dus de), v.

Lanstein (Johannes), iv. Lateranum, xvj, 90-96.

Latina (Monachi de), xxix, 88.

Latini, 55, 102-104.

LAURENTIUS Florentinus, (Lorenzo di Firenze), v, xxij, xxvij, 63.

LAURENTIUS de Monacis, v. Monacis.

LEMOYNE, xxv, v. Monachus (Haymarus).

LEOPOLDUS, dux Auftriæ, lxxij.

Lefinensis episcopus, v. Monaco.

LHERMITE (Petrus), v. Petrus.

Lidda, urbs Palæstinæ, xxix, 103.

Liddensis episcopus, xxix, 88, 92.

Limassol, urbs in insula Cypro, xlj.

LISABELLA, V. ISABELLA.

Livonia, 79.

Londinum, ix.

LORENZO di Firenze, v. Laurentius.

LOTH, 3.

Lotharingia, lxv.

Lübeck, xliij, 79, 80.

LUCAS David, v. David.

LUDOVICUS, Landgravius Thuringiæ, lxiv, lxviij, 38.

LUSIGNAN (de), v. Guido, Amalricus II.

Lydda, v. Lidda.

Lyddenfis, v. Liddensis.

M., frater Hospitalis, xij. M., miles Templi, 93. MACHABAEI, 60. Madritum, ix. MAGI, 8. Maledicta Turris, v. Turris. MALESPINI (Ricordanus), xj, xxij, xxiv, xxvij, 72. MANUEL (Manovello) Comnenus, imperator Græcus, xvj, xxviij, xlij, 77, 78, 98, 99. Marbach, iv. MARCELLI Si (Cardinalis tituli), v. Petrus de Capua & Adelardus. MARIA Comnena, regina Hierufalem, xlij, 99. MARIANUS Scotus, iij. MARINUS Sanutus, v. SANUTUS. MARTÈNE (Dus), 63. MARTINUS Polonus, iij. Marturani episcopi, v. Monaco. Maffagetæ, 54. MATERNUS Byler, v. Byler.

MATTHAEUS Paris, 71. MATTHAEUS, 79. MATTHIAS Sus, xiij, xxxviij. MAUCHET (Robertus), 67. Mauri, 54. Mauritius Sus, v. Medi, 54, 60. Meditæ, 54. Meissen (Landtgraff von), 80. Melani (?), lxxij, 8. MERIL (Edelestand du), x, 53. Messanum (Messana?), lxxj, lxxij, 8. MEYER, lxxij. MEYER (Gregorius), 4. MEZ (Albericus Clement du), v. AL-BERICUS. MICHAEL de Corbeil, archiep. Senonensis, xxxvij. MICHAEL Toxites, v. ToxITES. MICHAEL Sus in Monte, monasterium ad Babenbergam, xj.

MICHAUD, vij, xix, xxj, xxv.

MIGNE, iv. MILES (Johannes), vj. Moab, 54. MODESTUS SUS, 16. MOINNES, v. MONACHUS (Haymarus). MOLINIS (Rogerius de), v. ROGE MONACI, gens nobilis Florentina, RIUS. xxvj. Molorchi, 3. xxvj. MONACHI, cives Tyrii, xxv. MONACIS (Laurentius de), xxvj. MONACHUS (Haymarus), Moinnes, MOYNNES, MONACO, archiep. Cæfarienfis & Hierofolymitanus patriarcha, ij, viij, xviij, xx-xxiv, xxviij-xxxiv, xxxvj-lxviij, lxxij, rus). lxxiv, 4, 5, 62-67, 69-76, 78, 80-84, 87-96, 98-99, 103-105. MONACHUS, Sardiniæ vice-comes,

XXV. MONACO, epifcopus Lefinenfis, xxv. MONACO, epifcopi Marturani, xxvj.

Monachus de Lambertis, xxvj.

tor, xxv.

MONACHUS (Johannes), juris doc-

MONACHUS, epifcopus Albanus,

NABUCHODONOSOR, 98. NATHANAEL, 101. Naslau (Graff von), 80. Nazarenus archiepiscopus, 75. Nazareth, urbs in Palæstina, 70,76. Neapolis (Naples, Naplouse) urbs in

Galilea, xxviij, xxxij, 87-103. Nephim, cafale in Tripolitano comitatu, xlvij, 91, 95.

MONACO (Bonaventura), xxvj. MONACO (Nicolaus), xxvi. MONACO (Nicolaus), fyndicus, xxvj. MONACO (Ventura), xxvj. MONACO, v. Monachus (Haymarus), xxvj.

MONACI, gens nobilis Udinenfis,

Morandi Si phanum, in Altkirch, j, viij, 4. MORISCES, v. MONACHUS (Havma-Morpho, xlj.

Mons-Pessulanus, ix. Monte-Beliardi (de), v. RICARDUS. Monte-Falconis (de), v. Theodo-RICUS, RICARDUS. Monte-Ferrati (de), v. Conradus.

MOYNE, le MOYNE, MOINNES, v. Mo-NACHUS (Haymarus), iij. Muretum, iij.

Muscarum Turris, v. Turris.

N

NESLE (de), v. AMALRICUS patriar-NICOLAUS de Jerôschin, 75. NICOLAUS, v. BRYLINGER. NICOLAUS, v. MONACO. Nicosia, urbs in insula Cypro, 95. Normanni, lxix. Normannia, 68. Noviodunum (Noyon), xix.

O

Octo, v. Отно.
Odo de S° Amando, xxviij.
OLIVERIUS, Scholasticus Colomensis, 63.
Oporinus (Johannes), j, ij, viij.
Orielanum collegium, in Oxonia, xi, xv.

OTHO II, romanus Imperator, xxvij.
OTHO, rex Romanorum, 102.
OTTO, Graff von Gueldern, 80.
Oxonia, xj.

P

Persius, lviii.

P. (Pandulphus), cardinalis XII Apostolorum, 95. P. (Petrus), canonicus S1 Sepulchri, 95. Palæstina, xvij, xxix, xxxv, xlv, xlvij, l, 87, 97. Pandaia (la Pendée), casale in infula Cypro, xlj. Pendée (la), v. Pandaïa. PANTALEO (Henricus), iv, v, viij, xviij. PARIS (Matthæus), v. MATTHAEUS. Parisii, ix. Pataviensis episcopus, v. Wolfe-Paterbornensis episcopus (pro Pataviensi), 81, 84, 85. PATRIARCHA, v. Antiochenus, Hierosolymitanus. PATTU (Dus), xj. Paulus Sus, iij, xiij. PAULA Sa, iii. Pendache, v. Pendekion. Pendacomo, cafale in infula Cypro, Pendekion, cafale in infula Cypro, xlj. PEROWNE (Dus), x.

Persæ, 54,60.

Petra, urbs Palæstinæ, xlviíj. Petracensis archiepiscopus, 92. PETRARCA, iii. PETROBURGENSIS (Benedictus), v. BENEDICTUS. PETRUS Sus, xij. PETRUS II, rex Araconensis, iv. PETRUS de Capua, cardinalis tit. Si Marcelli, xlix, liij, 67, 96, 97. Petrus (Piero), Florentinus epifcopus, 78, 99. PETRUS, prior Si Sepulchri, xxix, xxx, 62, 63, 88, 103. PETRUS, canonicus Si Sepulchri, lj. PETRUS Lhermite, xxv. PETRUS des Effars, 68. PETRUS de Dusburgo, 75. Pfeffingen, iij. PHILIBERTUS Poyffenot, v. Poysse-PHILIPPUS Sus, xxiv, xxvij, xxviij, xlij, lj, 77, 78, 97, 99-102. PHILIPPUS II Augustus, rex Franciæ, lxv, lxvij, 6, 28, 42, 45, 48. PHILIPPUS, rex Romanorum, 102. PHILIPPUS, dux Sueviæ, 80. PHILIPPUS Alfatienfis, comes Flan-

driæ, lxvj, 44.

Phrygia, 54.

Phryfii, v. Frisones.

PICHIUS, Florentinus, 102.

PIERO, v. PETRUS Florentinus.

Pisani, vi, lv.

Pisani, xix, xxxv, xxxviij, xlj, lv, 8, 30, 89.

PISTORIENSIS (Sozomenus), v. Sozomenus.

PIUS Philippus, episcopus Basilensis, iv.

Polini, 36.

PHILIPPUS, v. Pius.

Pontiu (la comtesse de), 68.

Pontus, 54.

Pottast (Dus), ij, vij.

Poyssenot (Philibertus), j, iij-v, vj, viij, xviij, xxij, xxij, xxiij, liv, lxix, 4.

Praxedae Se (card. tit.), v. Soffredus

Preau (Gabriel du), v, xxv.

Prunzinlandt, 75.

Prussa, 75.

Prussici, xlvj.

Ptolemais (Accon), ij, xviij, xx, 4.

Pruvinum (Provins), xx.

Q

Quadi, 54.

Quafarbole, casale in territorio

Acconensi, v. Kafer Baal, xxxix,

74.

QUARESMIUS, liv.

QUEUX (Guillelmus le), dus Si Bertini, xxxij.

QUOD-VULT-DEUS, diaconus, xij.

RAYNALDUS II, comes de Claro-

R

R., fubdiaconus ecclefiæ Romanæ, 94. RAAB Hiericuntina, 3. RADULPH von Tiberias, 76. RADULPHUS, patriarcha Hierofolymitanus, xxxvij. RADULPHUS de Tornaco, episcopus Acconensis, xx. RADULPHUS de Diceto, lx. RAINALDUS, abbas montis Sion, 62, 63. RAINIERUS, v. REGNIERUS. Rås es Schukah, xlvij. Ravenna, lv, lxj. Ravennæ archiepiscopus, lv, lxj, 37 (v. GUIDO). RAINALDUS (RENAUS), comes de Chatillon, xxxij.

monte Bellovacensi, lxiv. RAYMUNDUS, comes Tyri, xxxv, 89. RAYMUNDUS, comes Tripolis, xxxij, REDOLPHUS, v. RUDOLPHUS. xxxiv, lij, 54, 68-70. REGNIERUS, prior Si Sepulchri, xxiv, liij, 78, 98-100. REINIERUS, v. REGNIERUS. RENAUS, v. RAINALDUS. REINERUS, v. REGNIERUS. REPARATA Sa, xxiv. Rhynau, monasterium, iv. RICARDUS I Cœur-de-Lion, rex Angliæ, ix, x, xvij, xviij, xxxvj, lj, lx, lxv, lxvij, lxx, lxxiij, 6, 28, 42-45, 48, 58, 104. RICARDUS Si Victoris, xj, xij, lx.

RICARDUS de Montefalconis, comes Roma (Romme), 64, 73, 96, 97. de Montebeliardi, lxv. RICOMANO Corbizzi, xxvij. RICORDANUS, v. MALESPINI. RIDOLPHO, v. RUDOLPHUS de Ca-RIGORDANO, V. MALESPINI. RINIERI, v. REGNIERUS. ROBERTUS, v. MAUCHET. ROCHE (Antonius de), viij. ROGERIUS de Hoveden, xxj, lj, lx, lxxiij, 53, 71. ROGERIUS de Molinis, Hospitalis magister, xxxiij, 70. Rogerius de Wendower, lj, 70, 71 Sach [enn (Hertzogk von), 80. SALADIN, v. SALAHADINUS. SALADINUS, v. SALAHADINUS. SALAHADINUS, xxxj, xxxij, xxxiv, xxxvj, xxxvij, xliij, lj, lx, lxj, lxiv, lxvj, lxxij, lxxiij, 5, 8, 10, 29, 30, 47-50, 53-55, 68, 78, 98, 103, Saleficum flumen, 20, 21. SALINGUERRA, dus Ferrariæ, lx. Salodurum, 4. Sancerre (comes de), v. Stephanus. SANCTA, SANCTUS, v. Sanctarum & Sanctorum nomina. SANUTUS (Marinus), lxvij, lxviij. Sardinia, xxvj. Sarmates, <4. Sarraceni (Agareni), iij, iv, vj, viij, xvij, l, lix, lxiij, lxiv, lxvj, lxvij, 24, 54, 64, 104. SAPHADINUS, frater Salahadini, Sidoniensis episcopus, 1, 95.

xxxv.

SAXIUS, vij.

ROMANI, 7, 60, 75. Romanus princeps, v. FREDERICUS I. Romanus pontifex, 7. Romme, v. Roma. ROSA, Florentina, 102. RUCHTIUS (Urfus), 4. RUDOLPHUS de Capraïa, potestas Florentiæ, xxiv, 78, 100. RUDOLPHUS Tranquillus, v. TRAN-QUILLUS. RUFINUS, epifcopus Acconenfis, xix. RYNESBERG, 72. Saxonia, xxx. SCHMIDT (Udalricus), 4. SCHÖNE, 72. Schowemburg (comes de Holftein-), v. Adolphus III. Schukah (Rås es), v. Rås. Schütz, vij. Schwabenn, 79, 80, 82-84. Scylla, 60. Scythæ, 54. Scythia, 101. SECUNDINUS, archiepiscopus Tauromenitanus, xij. SEBASTIANUS, archiepiscopus Moguntinus, ij. SIBYLLA, regina Hierufalem, xxxii. xxxiij, xxxv, xl, 68-70, 103. SICARDUS Cremonensis, lxviij. Sicilia, lxxj, 37, 65. Siculi, 37.

SIEBRANDUS, xliij.

```
Simeon, lj, 71.

Sion, 62, 81, 82, 84.

Sixtus Senenfis, vj.

Sneccæ, (Hifnachiæ, Snekkjur),
naves piraticæ, lxix, 8.

Soffredus, cardinalis S≈ Praxedæ,
```

xxiv, xlix, lij, liij, 67, 96, 97, 99,

SOLDANUS Iconii, 19, 20.

Soltau, 53. Solimæ, v. Hierofolymæ.

SOZOMENUS Piftorienfis, lxviij, lxxij. Spaanheim (Graff von), 80. SOUARCCIALUPI, gens nobilis Flo-

rentina, xxvij.
STEIGER (Dus de), xj.

STEPHANUS SUS, 11.

Т

\$5, 67.

TACITUS, 3.

TASSUS, Ivij, 97.

Tauromenitanus archiepifcopus,

v. SECUNDINUS.
TEDALDUS, Acconensis episcopus,

xix.
Templarii, xxxij, xxxv, xlv, lxij, 9,

54, 55, 65, 66, 75, 76, 80-82, 84.
TEMPLUM (Tempell), v. TEMPLARII.

Terra Sancta, xx, xxxiij, xxxv, xlij, xlv, xlvj, l, lij, lxviij, lxxiij, 53, 54, 56, 65, 67, 71, 72, 75, 81, 90,

92, 94, 105.
TERRICUS, Templi magister, xxxij, xxxij, 69.

Teutonici, 22, 31, 32, 67, 79, 104.

Teutonicus ordo, xlii-xlv. 65, 66.

Teutonicus ordo, xlij-xlv, 65, 66, 72, 75-77, 79, 81-85, 91, 92, 105.

STEPHANUS, comes de Sancerre, lxiv, 38.
STRUVE, vij.

Suarez, liv.
Sueci, lxix.

Sueti, lxix. Suevi, lxiii 20, 18

Suevi, Ixiij, 29, 38. Suevia, 20, 72, 75, 77, 104.

Sueviæ dux, v. Fredericus.

Sulpitius, patriarcha Hierofolymitanus, xxxvij.

*Suri*s, v. Syria. Sylvester S^{us}, 32. *Syri*, 54. *Syria*, j. xxxvij, xlvij, lxxij, lxxiij, 5.

Tewstchenn Landenn, 79, v. Ale-MANNIA.
THEOBALDUS I, comes Blefensis,

kiv, 29, 38.

THEOBALDUS Magnus, comes Campaniæ, kiv, 38.

Theory and comes Campaniæ, kiv, 38.

THEOBALDUS, episcopus Acconensis, xix.

THEODORICUS II de Montefalconis, archiepiscopus Bisuntinus,

Theoprosopon, xlvij.
Thoro, castellum in Syria, xlv, xlix.

Thuringia (Doringenn), 80.

Thuringia (Landgravina, v. Lin-

Thuringia Landgravius, v. Ludovicus.

Tiberias, xix, xxiv, 5, 54, 76, 103.

Tierstein, 4. Tolosa, iij.

lxiij, lxv, 27, 38.

Tornacum, xx.

Toxites (Michael), ij.

Tranquillus (Rudolphus), iv.

Treveris, xiij.

Tripolis (Triple), xxxij, xxxiv, xlviij, lij, liij, 6, 54, 62, 69, 70, 91, 104.

Trithemius (Johannes), vj, lxvij.

Turci, xviij, lx, lxij, 9-11, 15-17, 19, 23-27, 29-34, 38, 43-44, 46, 48, 50, 54, 55, 104, 105.

Turo, collis juxta Accon sita, 8.

Turris Maledicta, ad Acconem, lxvj, 42, 46.

Udalricus Schmidt, v. Schmidt. Udina, xxvj. UGHELLUS (Ferdinandus), liv.

Valeniæ episcopus, xxxiv.
Vandili, liv.
Venetiæ, xxv, l, lv, 8, 104.
VENTURA, v. MONACO.
Vercellensis episcopus, v. Albertus II.
Verona, xvij, lv, lxij, 5, 7, 16.
Veronensis episcopus, v. Adelardus.
VERTOT, vij.

WALPOTT (Henricus de), xlvj, 83, 105.

WENDOWER (Rogerius de), v. WENDOWER.

WESCHER (Conradus), iv, viij, xviij, xxj, 3, 4.

WILHELM, Graff von Hollandt, 80.

WILLELMUS, marchio Montis-Ferrati, xxxij.

Turris Muscarum, ad Acconem, lxiii, 17, 25, 35, 104.

Tuscus, xxi, 65.

Tyberias, Tyberea, v. Tiberias.

Tyrus, urbs in Syria, xxxv, xxxix, xliij, xlviij, l, liij, lv, lvij, lix, lx, lxij, 8, 9, 12, 14, 54, 76, 89, 95, 96, 98, 103, 104.

Tyrius archiepiscopus, 75, 92, 94-96.

Tyria ecclesia, 92.

Urbanus III, papa, 5, 37. Ursus, v. Ruchtius.

VICTORIS (Ricardus S¹), v. Ricardus.

VILLANI (Johannes), xj, xxij, xxiv,
77.

VILLERMONT (Cabart de), v. CaBART.

VINCENTIUS Bellovacenfis, 63.

VIRGILIUS, Iviij.

Vitriacum, xx, xlj.

VITUS, 16.

VOSSIUS, vij.

w

WILLELMUS, v. GUILLELMUS.
WILLERMUS, v. GUILLELMUS.
WITTELSPACH (Conradus de), v.
CONRADUS.
WOLFERIUS, epifcopus Patavienfis,
xlvj, 65, 81, 84, 85.

Y

Yaffes, v. laffes.

| Ybelin, v. Ibelin.

7

ZACHARIAS (?), archiepiscopus, 71.

ADDENDA ET EMENDANDA.

Page vij, not. (2), aliquos, lege: aliquot. - P. x, l. 16, Orienptalium, Page vij, not. (2), aliquos, lege: aliquot. — P. x, l. 16, Orienptalium, lege: Orientalium.—P. xij, l. 8, Epiflola, lege: Epiflola.—P. xv, not. (1), difficilimi, lege: difficillimi. — P. xvj, l. 26 (pp. xvj, xix, xxj, tit. curr.), QUI, lege: QUIS. — P. xvij, l. 13, 289, lege: 293. — P. xix, not. (2), 330, lege: 320; — not. (5), Ritterdordens, lege: Ritterordens, — not. (9), Translationis, lege: Translationis. — P. xxiv, l. 8, 43, lege: 23. — P. xxv, not. (3), Morifces, lege: Morifes; — 1073, lege: 1074. — P. xxviij, l. 10, MCLXXXIII, lege: MCLXXX; — l. 25; prefcripfife, lege: perfcripfife. P. xxxij, l. 15, Terricum, lege: Gerardum. [Chronologiam Benedictinorum secuti (Art de vérifier les dates, 1, p. 345), Templi magistrum Terricum appellavimus, quem autem non suisse Terricum, sed Gerardum de Ridesort, optime comprobat Wilke (Geschichte der Tempelherren, p. 137), errore tamen alio, in loco eodem, laborans, quum diem xxj Augusti Guidonis & Sibyllæ coronationi, Rogerium de Hoveden, de hac re filentem, perperam testatus, assignat: xxj² enim Augusti dies, anno MCLXXXVI, non Veneris suit, sed Dominica.]—P. xxxiij, tit. curr., v, lege: 1v;—l. 5, Terricus, lege: Gerardus;—l. 17, post barones, adde: qui de Neapoli Nazareth, Hierosolymas propiorem, venerant. - P. xliv, I. 14, Illinc, lege: Illine .-Hierofolymas propiorem, venerant. — P. xliv, l. 14, Illinc, lege: Illine.—
P. xlvj, l. 5, post episcopum, adde: Bremensemque archiepiscopum, Hartvicum. — P. xlvij, l. 16, voluntatem, lege: voluntas. — P. xlvij, not. (2),
Deust. Ord. centr. Archiv, in Königsberg, lege: Copiarium Ord. Teutonici,
in Archivo Berolinensi. — P. xlix, tit. curr., v, lege: 1v. — P. liij, not. (6),
699, lege: 698. — P. liv, not. (1), l. 11, abeat, lege: habeat. — P. lvij,
not. (6), CXLI, lege: CXL;—not. (8), xxj, lege: xxvj.—P. lviij, not. (2),
Perstii, lege: Persti. — P. lix, not. (1), adde: 368. — P. lxiij, l. 22, collacata, lege: collocata. — P. lxx, l. 25, deliqueat, lege: deliqueert.
P. lxxii l. 22, tettastiches vxii, lege: tettastiche xxvi. — l. 22, xvii, lege: P. Ixxij, 1. 22, tetraftichos xxiv, lege: tetrafticha xxv; — 1. 23, xvvj, lege: c; — not. (1), adde ad finem: Notandum tamen est, in Sicilia ora septentrionali, portum latere quemdam, hodie Cefalu, in medio autem avo Cephalim seu Cephaledim nuncupatum, ad quem si respiciamus, versum 66 ita forte legemus: « Ad urbem, a Cephali, venerant Messani » (?) — P. lxxiij, l. 3, prior absit virgula; — l. 12, tetrastichos, lege: tetrasticha. — P. 5, l. 9, mania, lege: mania. — P. 7, v. 48, absit virgula. — P. 13, V. 149, ibi, lege: ibidem; — v. 162, qua, lege: qui; — not. 1, ibidem, H, lege: ibi, B.—P. 16, v. 210, Domni, lege: Domini.—P. 19, v. 279, abfint virgulæ. — P. 41, v. 718, nuciuncula, lege: nucuncula. — P. 42, v. 732, Circam, lege: Circa; — v. 733, ergo, lege: igitur. — P. 45, v. 806, hin, lege: hinc.—P. 32, v. 529, terrefiri, lege: terrefiri.—P. 64, l. 23, nonea, lege: nonça. — P. 66, l. 5, adde: rex. — P. 71, l. 15, infulam, lege: infulam:—pot (6), dele: 40, —P. on in margine, 1160, lege: 1106. infulam;—not. (6), dele: 49.—P. 90, in margine, 1169, lege: 1190.—P. 94, l. 8, Hierofolimitam, lege: Hierofolymitani.—P. 95, l. 1, S. lege: J. - 1. 2, Porticis, lege: Porticu. - P. 96, 1. 32, in margine, Lib. 11, lege: Lib. VII. - P. 97, l. 6, in marg., Ep. 125, lege: Ep. 126. - P. 105, 1. 20, consecratur, lege: consecrat.

ઉલ્લામાન જિલ્લો ક્ષિત્ર હેલ્લાના Saladin ipi abig; ranone: ren koman ponnifer deze uerone. Prban memore acq fame bonc: Rictimi' de expedicione rejusolumicana. (ii cobe ppant pugnany flace.

t ertati accelerant um bellateres.

Vulg cu peerib. cu magnut munes.

Tra man resonant écu poerimes.

L ardinalis phy: pontiser regons:

d Slard ope clas A sermone:

tanlat ex remps has untermone.

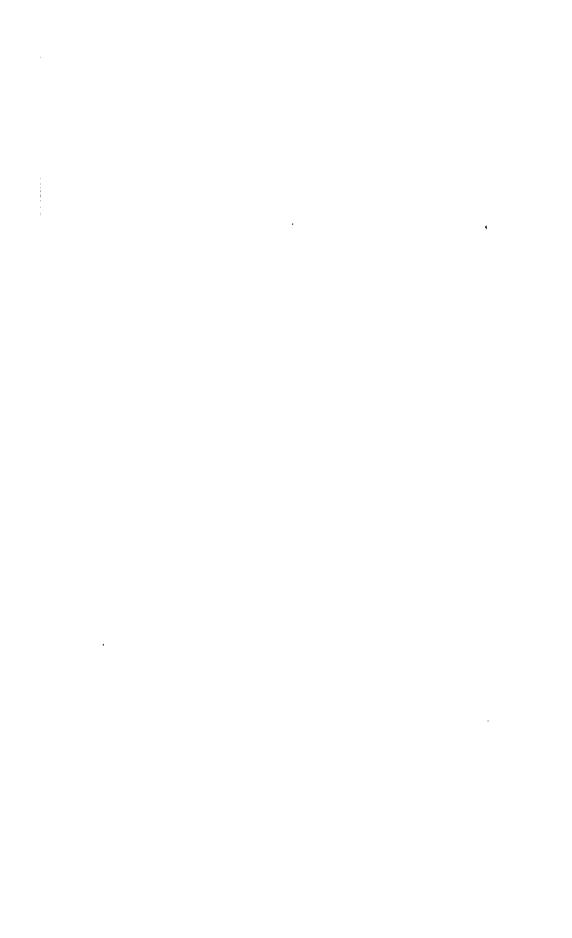
Fert sümt pomitien h leganone: Fert sümt pomitien h leganone: behortet unos ad transfireratione S; ü et meh captant sermone: I pe exem sukup currens ad agone:

Fre tribiadis armis expugnata. I eta sunt mema sponte data. I e op spata. I e op spata

,			
		· ·	
	-		a.

Dumroman portater deast nevous

bree expraditarnit expugnaça Coratinoma fibilponte Jara Hone op Tallemite op ipira Sicer lubrientire & formalica עול פ בנו דיף סווף וו לבנוב נייור Het qu'd al al aux ta mais la Ma theant marchio Muder of Virle opin neluti grutsi marro Boil eof spulte ad deditione) neals spertin dat oderone. Ve dent centit pam invediptione.
Ad lepaderit nectur ive spiami Sam ac unificit Brown dar pagant Dit q, milect Tob lar fic plant Carnol alpiani lem lamber cami. Tama notal nentt ad partit occionts Vimilal animal (place Sectil) Adoccurium ppen ur onipni O rolni perpe man lett quemi) y hum, the Emmercach tex quitton Signi nerable expert > Scout will right hur hilly like the you Tardule du monte lernat donnet of Friderie inclo pricept romanon tumphatozbellie morozphozy Habite off he B ream aton Ad Heger according horting dury Circode prant putinatur Hosel Certain according un bellatorel Antage barps sur Quy Antaged Condinarint on at chivers posterout

E cod. Oriel. Oxonienfi nº $\frac{853}{2}$ (f. 187, r., col. 2). E Monachi Rhythmo (v. 729-776).

abato post disi resiscrectionem

helipp ignisance nement aconem

beam menat opam internamem

beatement opam internamem

beatement opam internamem

beatement opam internamem

beatement opaminetiapparatu

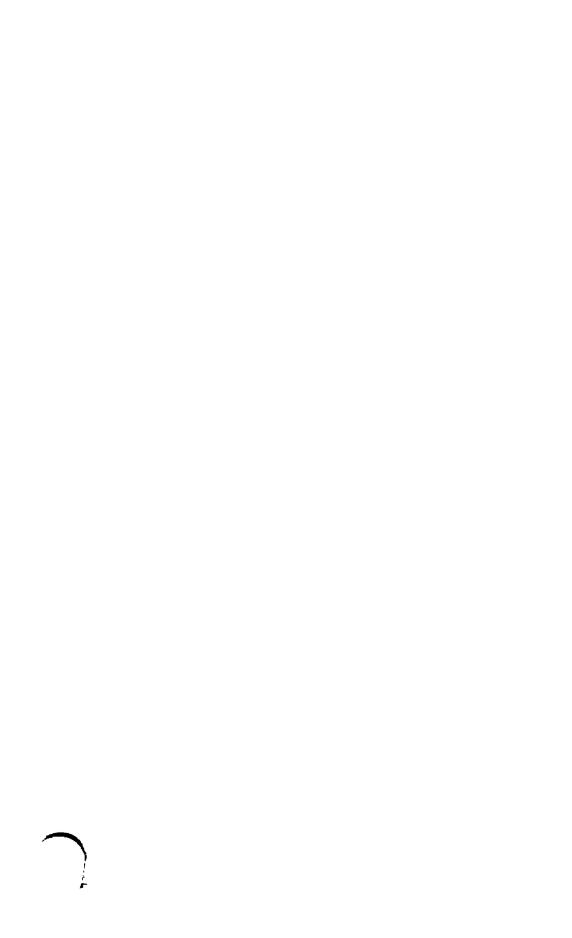
lase machinas necessor idinologi, but

lite numb distract impleat, fostara

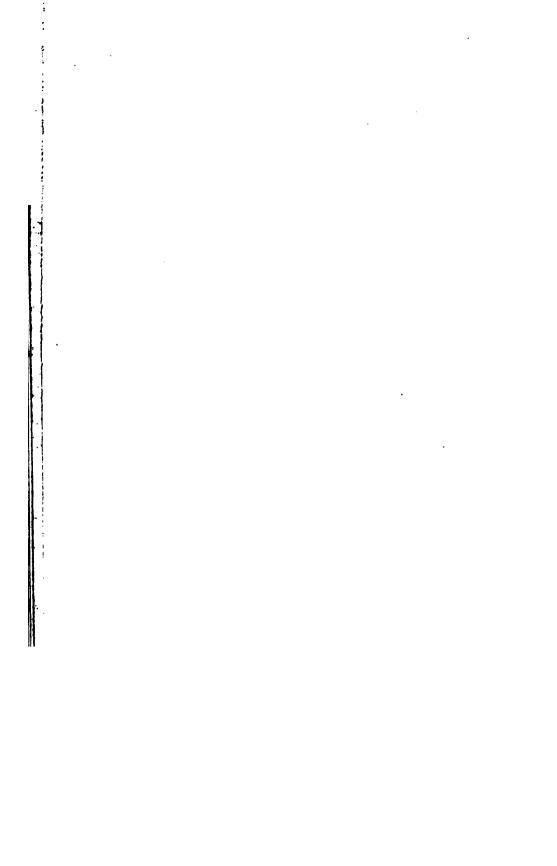
lite phinda ficerano idinologi, but

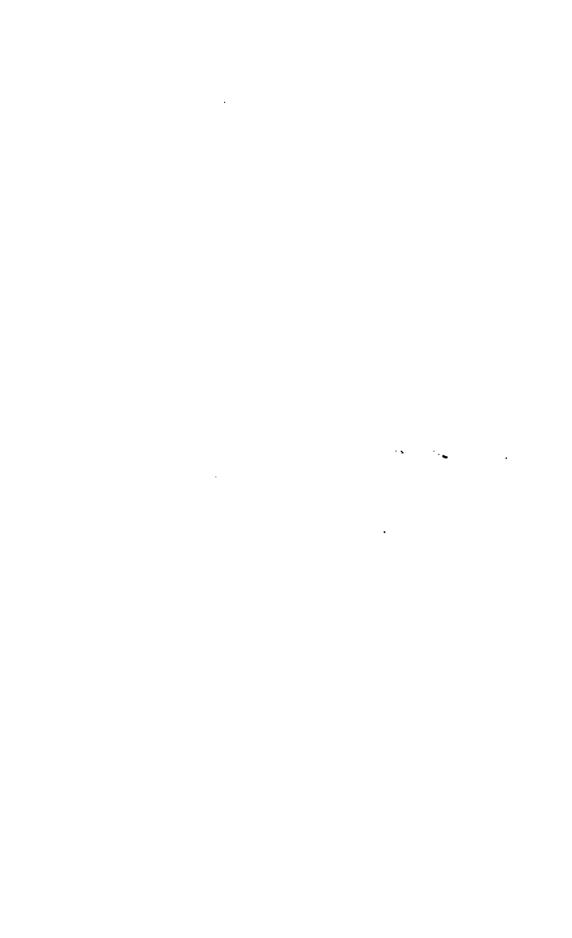
lite name atima fe ibi ocemar

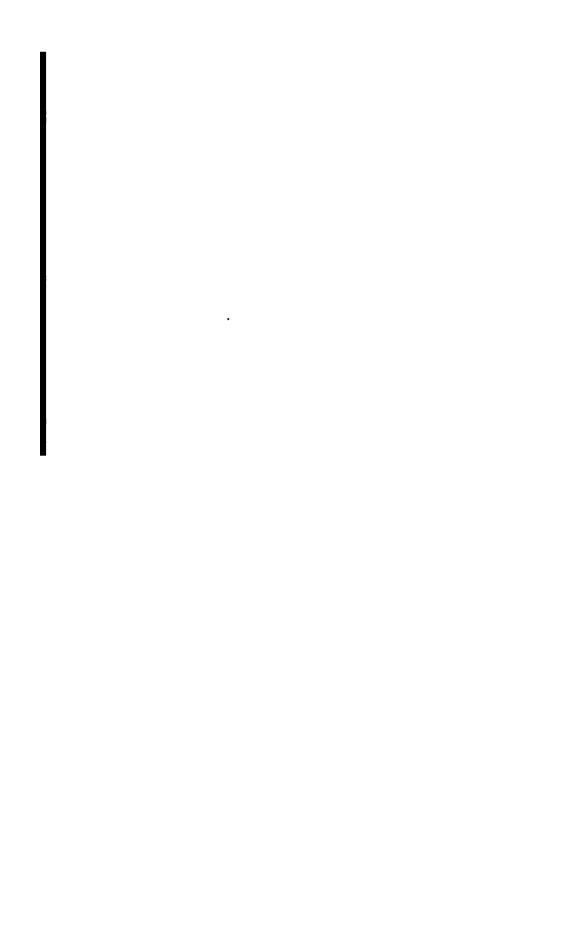
A luku man pitma fe ibi ocemar

.

